IVSTI LIPSI
SAPIENTIÆ
ET
LITTERARVM
ANTISTITIS
Fama postuma.

Editio secunda, variè aucta & correcta.

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Ioannis Moreti.
M. DC. XIII.

GLORIA

FAMA

MORIBVS ANTIQVIS

IVSTVS LIPSIVS

VIRTVS

DOCTRINA

MODESTIA

Cùm peteret VIRTVS, DOCTRINA, MODESTIA *ſculpi,*
Mente, animo, vultu LIPSIVS *inſtar erat:*
LIPSI *animum, mentem, vultum dum cæla laborant*
Exprimere, in cælum ſe TRIAS *iſta dedit.*
Quid faceret ſculptor, quem ludit amabilis error?
Sedula, ne erraret, sculpsit vtrumque manus.
Plectite securè nunc GLORIA FAMA *coronas,*
Inuidiam pedibus VIRGO MODESTA *premit.*

Theodorus Galleus delineauit et sculpsit. H. R.

REV^DO ET CLAR^MO VIRO

D. DIONYSIO VILLERIO

CANONICO ET CANCELLARIO TORNACENSI

BALTHASAR MORETVS

S. P.

AMAM POSTVMAM, in quâ colligendâ & recenſendâ aliquantus meus labor; quam antehac, breui Inſcriptione, æternæ IVSTI LIPSI memoriæ conſecrabam; tuo nunc etiam Nomini, Vir Cl^me, libens meritò inſcribo. Libens, dum inſignem affectum tuum cogito, quem debito erga te obſequio & amori meo reponis. Meritò, dum te & LIPSIVM ſpecto; quos ſanctioris amicitiæ fœdus, in ipſis ætatis ſtudiorumque rudimentis conceptum,

ptum, annis deinde iudicioque firmatum, Candore & MODESTIA quàm simillimos, coniunxit. Atque alterius huius LIPSIO ingenitæ, non adsumptæ Virtutis, te præ aliis non iam testem sed vindicem appello, aduersus nouum ab Italiâ scriptorem; qui eam τῷ μακαρίτῃ nostro, quà potuit, detrahere est ausus. Neque enim aliter liberius quoddam de BEMBI stilo iudicium interpretatur, quàm si Modestiæ suæ omnis oblitus LIPSIVS, summâ Italiæ totius gentem, & præcipuè BEMBVM, iniuriâ affecisset. At vel paucas LIPSI epistolas quisquis legerit, eximium Italiæ cultorem vltrò ac statim agnoscet. nam se hanc

Cent. ad Ital. epist. I. ipsam *amare* testatur *supra omnes terras:* & ho-

Epist. xxi. & alibi. nestissimo elogio, *felicem artium virtutumque parentem* haud semel appellat: in quâ viros illos memorat, *quos meritò admiremur, quos ad imitandum proponamus, generosi & honesti omnis exemplar*. Et vt propiùs dictioni eius inhæream, atque ipsum LIPSIVM optimum

Epist. xx. caussæ suæ patronum sistam: *Italiam*, inquit, *amo & veneror, tacitâ quadam inclinatione naturæ, tum etiam ob illa ipsa studia quæ colimus,*

limus, quibus fons illic & sedes. Quòd si voto meo dirigenda vita mea sit (sed Deus, & id quod Fatum vocamus, superant) Italia me videat, teneat, cineres etiam meos condat. Quis de patriâ suâ Italus benigniùs, quis honestiùs?

At BEMBVM læsit. imò verò minimè eum depressum iuit; tantùm iuuentutem retractam voluit ab imitatiunculis quibusdam ineptis. Sciuit in versâ & prosâ oratione virum illum valuisse: sed in vtrâque extra omnem iudiciorum aleam positum esse, non consensit. atqui cum modo & modestiâ illa ipsa dixit; à quibus si abiisse videretur, nihil recusabat liberâ admonitiunculâ intra limites compelli. Hæc palàm Alfonso Ciaconi Theologo testatus est, eiusque iudicio submisit, siue mitiùs illa in BEMBVM dici siue non dici vellet: præclarâ adhæc similitudine vsus, quâ liberior de re litterariâ iudicatio admitti atque excusari queat. *Ego hactenus*, ait, *ita censui. vt in musicâ concentus quidam discors probatur; sic in studiis esse, nec liberum aliquem dissensum improbari, si citra conuitium aut litem.* Poterat spongia ista sufficere maculæ Epist. vi.

culæ

culæ ſiqua eſſet eluendæ: at Lucius nouam veteris offenſæ pœnitentiam exegit. cui ille, vt Modeſtiæ ſuæ vndiquaque ſatisfaceret, iterùm obtulit

Spongiam aberrantis quæ medicina ſtili eſt.

* Σπόγγον, ἀκεστορίην πλαζομένης γραφίδος.

etſi hîc paullo acriùs aduerſus malignitatem ſe tutatus ſit, atque adeò exclamarit:

Diſpunct. Cod. Mirand.

Meam ſortem! vnumquodque verbulum noſtrum ſic acriter examinari, momentis omnibus penſitari? Non eſt veteribus aut nouis, vtpote in iſto epiſtolari genere, factum. Sed fiat, fiat; & cautior per hanc malignitatem, ſi non melior reddar. Et tamen quid inclamant? quid dixi aut ſcripſi? nihil, niſi affectatiunculam ſtili, idq; in ſeriâ hiſtoriâ, damnaui: cetera æſtimo BEMBVM, *& colo.* *An non liceat?*

Omnino culpa nemo liber aut nota.

* Πάμπαν δ' ἄμωμος οὔτις, οὐδ' ἀκήρατος.

At enim familiæ Jll^mæ fuit, tot heroum parentis, Cardinalis, & tuâ deſtinatione (Lucium alloquitur) *Pontifex Maximus, ſi vixiſſet. Credo, & faueo his elogiis. quid autem? ergo in tali, nos qui litteras colimus, nihil iudicemus de litteris? Citharœdus olim quiſpiam, neſcio cui Regi carpenti aut admonenti:* O REX, *inquit*, NON IDEM EST PLECTRVM ET SCEPTRVM. *Bellè. & tu*

vis

vis vt purpuræ iudicia omnia cedant, & fasces submittant? Non impetrabis, Luci. qui in comitia publica hæc descendit, puncta famæ suæ feret, non feret, vt liber ille Populus Romanus Quiritium volet. Conuitia tantùm amoueamus: quæ tu dolosè m[illegible]adfingis, & sponsione prouoco, nisi ipsa Epistola refellit. Deus bone! an potuit ęquiùs, an modestiùs se tueri, ne denuò eamdem ob caussam alius insultaret? At spero & iste iamnunc desinet, atque æquissimam LIPSI defensionem, quam minùs antehac fortè attenderit, ipsius denuò non meis conceptam verbis, sponte admittet. Sed & te suspiciet, R[de] & Cl[me] VILLERI, veterem & fidum MODESTIÆ LIPSIANÆ testem. qui ipsius exemplo, tibi & Musis viuere, quàm ad altiores euehi dignitates, elegisti: & vt iucundiùs posses, innumera elegantissimæ Bibliothecæ præsidia, non ad vanitatem aut pompam, sed optimorum studiorum vsum, comparasti; Modestiæ tamen libentiùs quàm Doctrinæ gloriam persecutus. Et verò illam nemo non præferat, quem meliores τῶν μακαρείτων nostri voces animauerint: *O miseri, quid nos, doctrina, fama sumus?* In Allocutione ad Lect. de Cruce.

**

mus? Ipsi pulvis, illa opinio, ista ventus. vel qui extremum de morte cogitantis elogium perpenderit:

Humana cuncta fumus, umbra, vanitas,
Et scenæ imago, &, verbo ut absoluam, nihil.

Desino in hoc sapientissimæ mentis oraculo. nam reliquum libellum, quo LIPSI Doctrinam imminuere laborat, vel leuiter attingere nec vacat nec lubet. de illâ vnum modò affirmauero, quod omnis mecum Posteritas aliquando fateatur:

* Reprendet aliquis citius atq. imitabitur.

* Μωμήσεταί τις θᾶττον, ἢ μιμήσεται.

Epist. quæ Dispunctioni subiungitur.

At Modestiam illius oppugnari minimè passus sum: de quâ olim publicè mihi asseruit: *Omnia mihi detrahi patiar quàm hanc virtutem.* Vale R^{de} & Cl^{me} VILLERI, & me tui amantissimum amare perge. Antuerpiæ, in officinâ Plantinianâ, XVII. Kalend. Aprilis, M. DC. XIII.

ÆTER-

ÆTERNÆ MEMORIÆ

IVSTI LIPSI,

QVEM

VIRTVS NASCENTEM EXCEPIT,

DOCTRINA NATVM EXCOLVIT,

MODESTIA SVPRA AEQVALES EXTVLIT;

IN CVIVS AMORE

OMNES BONI CONSPIRARVNT,

INVIDIA FRVSTRA INVIDENTE;

FAMA HÆC POSTVMA,

COMMVNIS AMICORVM AFFECTVS

PERPETVA TESTIS,

L. M. SE DEDICAT CONSECRATQ.

IVSTI LIPSI
DE EPITAPHIO
Quod ſibi ſcripſit & poni mandauit
EPISTOLA.

I. LIPSIVS IOANNI WOVERIO *ſemper ſuo* S. D.

NON equidem æger animi aut corporis ſum, ne te percutiam: tamen neſcio quis impetus noctu incidit Epitaphium mihi carmen ſcribere. quod feci, & hîc habes. ſed tibi adhuc vni. Legem dico, vt ſiquid mihi ſubitum eueniat (Deum ne fiat deprecor) in monumento noſtro inſculpatur. Quid ad me? inquies. Vita mea ad te iuit, eant quæ ad mortem. Nam ita viuo, mi Woueri, vt nihil vltrà moliar, & cogitem extrema, & non timidus exſpectem. Iamdiu ſcis me imbecillis & exhauſti corporis fuiſſe: quod, vt caducum ædificium, ſuſtinui, fulciui, & velut concinnaui. Sed cùm vniuerſa ruina impendet, cedendum eſt; & non quà reſiſtas, ſed euadas, cogitandum. Hoc ego nũc facio, paro me ad vltimum & magnum diem, & non inuitus relinquo hæc turbida omnium iudicio, meo etiam minuta. Sanè viribus deficio, animo conſto: qui verè mihi dicit, carcere aut cuſtodiâ

diâ ſe teneri, & adſpirare ad cæleſtem patriam & originem ſui. ô iucundam cogitationem & ſenſum! illum ſapere, & capere experimentum quis futurus ſit ſine vinculo quod coërcet. Adeſſes, plura dicerem. Amaui enim te, âmo; idq́ue in vitâ oſtendam & poſt eam, quàm carus, quàm altè inſitus huic adfectui ſis. Imò ſi gratia mihi & vita apud poſteros ſit (nec planè diffido;) & tuum nomen, atque amor in me, iure viuent, ſicut Pomponij illius cum Tullio, Lucilij cum Senecâ, ſi magnis exemplis concedis vti. Vtinam vt in pecuniæ, ſic adoptare in famæ partem liceret! ſed tu à te nitere, & potes arbor eſſe quandoque

—ſeris factura nepotibus vmbram.

Vale mi optime, & ſemper meus, quia non deſinam eſſe tuus, nec cùm deſinam. Louanij, M. DC. IV. III. Id. Febr.

IVSTI LIPSI
EPITAPHIVM;

Quod Louanij viſitur in æde D. Franciſci.

QVIS HIC SEPVLTVS, QVÆRIS? IPSE EDISSERAM.
NVPER LOCVTVS ET STILO ET LINGVA FVI;
NVNC ALTERO LICEBIT. EGO SVM LIPSIVS:
CVI LITTERÆ DANT NOMEN, ET TVVS FAVOR.
SED NOMEN. IPSE ABIVI. ABIBIT HOC QVOQVE:
ET NIHIL HIC ORBIS, QVOD PERENNET, POSSIDET.
VIS ALTIORE VOCE ME TECVM LOQVI?
HVMANA CVNCTA FVMVS, VMBRA, VANITAS,
ET SCÆNÆ IMAGO, ET VERBO VT ABSOLVAM, NIHIL.

EXTREMVM HOC TE ALLOQVOR:
ÆTERNVM VT GAVDEAM, TV APPRECARE.

IVSTVS LIPSIVS VIXIT ANNOS LVIII. MENSES V.
OBIIT ANNO CHRISTIANO CIↃ. IↃCVI. X. KAL. APRIL.

Lapidis ſepulcralis Inſcriptio,
in dictâ Vrbe & Æde.

IVSTI LIPSI

QVOD CLAVDI POTVIT,

HIC IACET.

S. P. Q. ANTVERP.

INCLYTI VIRI

FAMAE, ORBI NOTAE;

VIRTVTI, CAELO RECEPTAE,

H. M. P.

D. O. M.

V.C. IVSTO LIPSIO: TANTO ERVDIENDÆ PVBIS ARTIFICI, VT SOLVS DIGNVS VISVS SIT, QVI SCHOLAM INTROIRET: RERVM AVTEM CIVILIVM, MILITARIVM, ALIARVMQVE SCIENTIARVM ADEO PERITO, VT SOLVS DIGNVS VISVS SIT, QVI EO NON ACCEDERET: QVI ID APVD POSTEROS OBTINVIT, VT NON HOMO, SED DOCTRINÆ ET ELOQVENTIÆ NOMEN HABEATVR: CVIVS ANTIQVIOR STILVS TANTAM SPECIEM HABET, QVANTAM RELIGIONEM: RECENTIOR COMPOSITIONEM ADEO DILIGENTEM, VT NEC CVRA REPREHENDI QVEAT: IMO QVEM SEMPER SVO INGENIO, NVMQVAM ALIENO IVDICIO SCRIPSISSE QVIS VELIT: ET CVIVS SALSAM IVCVNDITATEM, NVLLIVS ADFECTATIO, LICET AB ARGVTVLIS SCIOLIS INCASSVM TENTATA, CONSEQVI POTVERIT: VIRO DENIQVE DIGNISSIMO, VT QVEMADMODVM SVMMA IN DEVM RELIGIONE, IN PATRIAM PIETATE, MORVM INTEGRITATE, ET IN OMNES HVMANITATE SVMMA, CÆTERIS ÆVI SVI DOCTORIBVS PRÆCELLVIT, ITA EI FIRMIOR VALETVDO, AC VITA LONGIOR CONTIGISSET.

SEB. ROLLIARDVS
AMICITIÆ EPISTOLIS CONTRACTÆ
MNEMOSYNON MOER. POSVIT.

IN OBITVM MAGNI LIPSI REIP. LITTERARIÆ PRINCIPIS

Mimeſis Ouid. Eleg. VI. Amor. II.

Ad R^dum & Cl^mum DIONYSIVM VILLERIVM Cancellarium & Canonicum Tornacenſem.

LIPSIVS Aonidum ſummus Sophiæq; ſacerdos
Occidit, exſequias Palladij ite chori.
Ite pij iuuenes, & tundite pectora palmis,
Et calido teneras imbre rigate genas.
Squallida pro nitido ſumatur veſtis amictu,
Nænia pro læto carmine mœſta ſonet.
Quid iuuat Autolycis querulos impendere verſus?
Indigna eſt numeris decolor vmbra ſacris.
Triſte viri clari triſtes deducite funus,
Non eſt in toto dignior Orbe cani.
Omnes qui Sophiâ colitis duce & auſpice Muſas,
Tu tamen ante alios VILLERI *amate dole.*
Magna fuit Magni tecum coniunctio LIPSI,
Et ſtetit in nullâ ſaucia parte fides.
Inter ſe quales Damon cum Pythiâ amici,
Mutuo in affectu talis vterque fuit.
Quid tamen iſta fides? calami quid gratia docti?
Quid mens omnigenis nobilitata bonis?
Quid vixiſſe iuuat non vllâ labe notatum?
Inclyta Belgarum gloria nempe iaces!

MORIBVS ANTIQVIS *poteras superare Catones,*
Tincta ferens docto plurima scripta sale.
Non fuit hoc æuo, nec erit præstantior alter,
Sæcula prisca etiam non habuère parem.
Raptus es inuidiâ; neque enim tu bella mouebas,
Integer, & niueæ non nisi pacis amans.
Atqui sæua inter viuunt Lestrygones arma,
Et durant multi per fera bella senes.
Magnus eras; magnum neque te tamen ipse ferebas,
Grata fuit semper vita modesta tibi.
Pascebas diam sincero dogmate mentem,
Curaque erat puro fonte leuare sitim.
Viuit hebes Bauius, turbatque sacraria Phœbi
Mæuius, & Clariæ Zoïlus osor aquæ:
Viuit & astrifero Timon inuisus Olympo,
Et rabido doctos sanctaque dente petit.
Occidit ille sui decus indubitabile sæcli
LIPSIVS, *ætheriâ munus ab arce datum.*
Optima quæque rapit prima, inclementia fati,
Extendunt cursum deteriora suum.
Vidit iners Drances animosi funera Turni,
Occubuit mœchum Troïlus ante Parin.
Quid porrò referam pro te pia vota bonorum?
Vota suos, eheu, non habitura Deos!
Vltima nox aderat, noctis caritura sequelâ,
Deplerat que tuam Parca maligna colum:
Nec tamen extremæ titubas in puluere Luctæ
CHRISTE PIA, *dixsti,* CVM GENITRICE FAVE.
Sublimi in cælo locus est, doctorum vbi Manes,
Assiduè gaudent concinuisse DEVM:
Tristia perturbant animas vbi nulla beatas,
Sontibus accessus quò via nulla patet.

LANGIVS

LANGIVS *eſt illic, eſt culti* BENCIVS *oris,*
VICTOR *ibi bellè ſe* GISELINVS *habet:*
Spectat & vſque ſacros Virtus BVSBEQVIA *iuſſus,*
DEINIVS *ac de ſe Lemmata amica legit.*
LIPSIVS *hos inter geniali ſede receptus,*
In ſua conuertit Cælituum ora choros.
Oſſa ſacrata tegit tumulus, pro nomine, paruus,
Hoc ceſtro inſcriptum qui breue carmen habet.
Colligor è lacrymis cætu placuiſſe p roborum:
Æqua fuit ſemper mens mihi, dante Deo.

Ad eumdem R^dum^ & Cl^mum^ VILLERIVM.

VILLERI ab Illuſtris calamo mihi cognite LIPSI,
Mentis ab aſpectu note deinde magis:
Quando vel abſentes ſeſe agnoſcuntque videntque
Puri animi, Philio ritè litantque Ioui:
Accipe communi celebratum funus amico,
Noſſe tuum OVDARTVM, fors, quoque vt inde queas.

2. 5. 4. 3. 1.
IVs LAude COroNat.
2.3.5. 6.1. 4.7.

IIRMEIÆ PIERSSENÆI I. C.
IN OBITVM
AMPLISSIMI CLARISSIMIQVE V.
IVSTI LIPSI
AD V.V.V. C.C.C.
PETRVM PANTINVM
NICOLAVM OVDARTVM &
IANVM LERNVTIVM

Elegeia funebris.

QVAM *res parua voluptatum eſt ætate in agundâ,*
Præ quàm quod miſero vita moleſta homini eſt!
Verùm ita DIs placitum, vt ſedeant poſt gaudia curæ,
Vtque voluptati ſit comes anxietas:

Quin etiam extemplò adueniat plus ſæpè malorum,
Hilum ſi cuiquam fortè boni obtigerit.
Hoc de me experior, toties edoctus amaris
FVNERA *Amicorum fletibus abluere.*
Quod VOBIS, *noſtri tria maxima* LVMINA BEIGI,
Phœbi & Muſarum gloria Pieridum,
VOBIS, *formoſos reſoluta* ELEGEIA *capillos,*
Flebilis indigno conqueritur gemitu.
VOBIS, *quorum eadem rerum variantia mentes*
Adfligit, caſu nobilitata nouo:
Quo noſtro nullus funeſtior accidit orbi,
Nec puto genti hominum triſtior eueniet.
En poſt IPRENSIS MYSTAE *defleta* SIMONI
FVNERA, *cuius adhuc noſtra dolore dolet*
Mens, tacito æternum ſeruans ſub pectore vulnus;
Quod curare herbæ, ſæcla nec vlla queant:
Triſtior ad noſtram defertur nuntius aurem,
Hei mihi quam ſurdâ tum aure fuiſſe velim!
Eximium LIPSI *morbo langueſcere* FLOREM,
Quin etiam ſummum tandem obiiſſe diem:
Iuiſſe ad plures, ſolus qui Neſtoris annos,
Atque adeò æternùm heic viuere dignus erat.
Quo conſternatus rumore, ita inhorrui, vt ægro
Protinus exſtinctus ſit mihi corde vigor:
Mensq́ue oblita ſui, curisq́ue ingentibus impar,
Ceſſerit; vt ſæuo ſorpta repentè mari.
Quâ reduce, & factâ ad lugubria murmura voce,
Conſcius acceptæ cladis, ob interitum
Illius, & nimio pandens mea corda dolori,
Dicebam hæc triſtes Carmina ad inferias:
LIPSI, *delicium Phœbi, Sapientiæ ocelle,*
Flos vatum, Rudij mellinia eloquij:

Romani interpres ô consultissime Iuris,
LIPSI, diuinæ Mysta sacer Themidos:
Prisci Moris honos, prisci Fax aurea sæcli,
Æternum Antiquæ præsidium HISTORIAE:
Immortale decus patriæ, SOL VNICE BELGI;
Diæ Virtutis perpetuum columen:
LIPSI, *sola trium Charitum mellita voluptas,*
Cunctarum Venerum feruida cura & amor.
Et tu heic, IVSTE, *iaces, hominum clarissime? vitam, heu!*
Fatalísne etiam pausa secuta tuam est?
Tun', LIPSI, *cuius certatim Numina mentem*
Ditarant donis omnia cælitibus?
Vbertim & dederant genera omnia doctrinarum,
Diuinâ memoris mente tenenda animi?
Ad quam, discendi caußâ, confluxe frequentes
Vidi alios inter, duplicis Hesperiæ,
Græciæ item populos; & quos largo æquore Rhenus
Adluit, & Ligerim quique bibunt Thamesin,
Atque alios: tamquam scitatum oracula Phœbi,
Alterius Diui aut Numina fatidica.
Téne igitur, MIRACLVM HOMINIS!

Et tua diuinæ violans sacraria mentis,
Momine solo Orbi tollere tanta bona?
Ten' vicit, qui omnes acie ingenij superasti,
Ingenuâ & cordati integritate animi;
Præstringit stellarum vti fulgida lumina Solis
Claror, vbi Eoi nascitur amne maris?
IVSTE, *iaces certè, &* BELGI SOL *occubuisti,*
Non vllâ nobis exoriture die.
Lugete Aonides & tundite pectora Musæ,
Cunctaque vos GRVDII *Numina Gymnasij:*

Namque vnà interijt vestri laus nominis, vnà &
Præsidium vestri concidit Imperij.
Ecquis iam vobis, palantia Numina, amœnum
Præbebit sancti pectoris hospitium?
At tu gaude hominum fortunatissime, LIPSI,
Quot sunt, quotquot erunt, quotque fuére aliàs.
Maiori nec enim quisquam cum laude superstes
Vixit: nec quisquam, lumine adempto, animam
Maiori cum laude piè magis exspirauit;
Nec toti humano flebilior generi.
ALBERTVS, BELGI PRINCEPS, *te* AMPLISSIMI HONORE
ORDINIS *adfecit; te sibi ab* HISTORIIS
Inlustri adsumpsit titulo REX *ille* PHILIPPVS,
Cui terra Hesperia atque India tosta subest;
Addentes decori regalia munera, tantæ
Debita virtuti præmia & ingenio.
Et nunc sis de gente sitâ licet, haud tamen omnis
Mortuus. at FAMA, PARS MELIORQVE TVI,
Letifera indomitæ cispellens spicula Mortis,
Euasit Lethes flumina Tartarea.
HÆC, *veteris Patriæ meminens & originis altæ,*
Æterni adscendit cælica regna DEI.
Libera vbi humanæ vitæ anxietate, malisque,
Et peccatorum libera seruitio,
Sanctorum fruitur clementi Numine Diuûm,
Semper nectareis ebria delicijs.
ILLA, *memor præclari animi, tantumque laborum,*
Vberis atque OPERVM *nobilium Ingenij:*
Quæ non vlla dies, veniens neque temporis ætas
Perdet, Virtuti nec comes Inuidia
Tabifico audebit dentis côrrodere morsu,
Demeritum poterit nec decus eripere:

MNEMO-

MNEMOSYNÆ nec enim quidquam diuinius illis
Consecrare queat, ANNA PERENNA, Deæ:
ILLA, inquam, pennis vecta altiuolantibus ales,
Ætheris & liquidi vasta secans spatia,
Magna, triumphali, resonat tua Nomina, cantu;
Et Maiestatem tam eximij DECORIS
Concelebrans, æterna tibi statuit Monumenta,
LIPSI: nam solo viuitur Ingenio:
Nullus vt in toto iaceat terræ angulus Orbe,
Qui te non laudet, Fatáque nec doleat.
Verùm vbi sic placitum Diuis; neque fletibus vllis,
Non vllis votis, non prece, non opibus
Posse, sciam, ad superas quemquam reuocarier auras;
Vt mutas redeat spiritus in cineres:
Hoc cape, FORMATOR, nostræ, doctissime, mentis,
Atque rudis sensus lima polita mei,
Nostri MNEMOSYNON LVCTVS, pia munera AMORIS;
Quæ ingratis grato hoc soluo tibi officio.
Perpetui intereà LAVRVS Phœbea viroris,
Florida victricis atque HEDERÆ folia,
Omni cum FLORVM sæclo hæc MONVMENTA coronent:
Sitque æterna tuæ PAX & HONOR CINERI.

FAMÆ
DE V. C. IVSTO LIPSIO
PRÆCONIVM.

QVÆ loquor, astriferi domus audiat omnis Olympi,
Et fecunda Ceres multicolore sinu:
Ac per inane Poli spatium diffusilis aër,
Quæque fluit vitreo purior vnda mari.

Iam

Jam placidos ſpirent Aquilonia flabra ſuſurros,
Aut ſpecus Æolij carceris illa premat:
Neu piceam retegens nimboſus Aquarius vrnam,
Solis anhelantes imbre moretur equos.
Clarior at radijs, cæli conuexa repurget
Phoſphorus; & nitido proferat axe iubar.
Nec minùs auritas gentes, ipſius ab ortu
Limen ad Heſperium, conciliare velit:
Seu quà marmoream, ſub caudâ Erymanthidos vrſæ,
Tranſuolat ærigero Sarmata calce niuem:
Aut vbi per tepidæ ſaltus ſyluaſque Sabææ,
Auſter olet proprijs fumida thura focis:
Denique ſphæritenens quacumque ſubingemit Atlas,
Quadrifidiſque rotat ſidera cardinibus:
Omnia iam requieta vacent, pulſoque tumultu,
Iure meis faueant prorſus amica ſonis.
Nam mihi nunc magno, magno nunc pangitur ore,
Vnicus Aonij LIPSIVS *orbis honos.*
LIPSIVS, *Auguſti primus qui flectere ſceptri*
Palladijs potuit faſcibus imperium.
LIPSIVS, *ignotam Muſas qui duxit in Aulam,*
Et procerum docuit ſtare miniſterijs.
Solus abire Scholâ dignus, qui publica noſſet:
Solus ob ingenium dignus adire Scholam.
LIPSIVS, *emeritas qui cùm prouexerit Artes,*
Laudibus emeritum poſtulet Artificem.
Nec mihi Stentoreo tumeant ſi guttura flatu,
Pulmoque largifluis ſpiret anhelitibus,
Nec ſi millenæ ſtrepitent quaſi claſſica linguæ,
Multifori-ve ſatum murmur ab ore tonet,
Nec vaga ſi celeri vox currat Iapygis alâ,
Præpes & à Zephyro tranet aduſque Notum,

Soluere LIPSIADÆ *præconia digna potissit,*
Æquiparesque viro concelebrare modos.
O felix tanti propagine SCALDIS *Alumni!*
Ipsaque vel tanto BELGICA *sole minor!*
BELGICA *sole minor, cuius splendore coruscat,*
Latiùs indigenæ finibus Oceani.
O pueri felix ISCANIA *villula cunis,*
Exortuque nouo prosperioris Heri!
Cuius in ora fauos roseis infundere rostris
Distentas suaui Nectare vidit Apes;
Et violis fluido circùm blandirier imbre
Gratificas Veneres fontis Acidalij:
Cuique simul blandos cecinisse Genethlia Cygnos,
In seriem positis audijt agminibus;
Hunc fore, conditum cui se debere lepôrem
SVADA *fateretur nobiliore Thymo:*
Cuius & ad latices, iam rarior Hippocrene,
Vertere labra suum cogeret ipsa Gregem.
Hinc quoque præsigni Doctore LOVANIA *Pallas,*
Nunc licet erepto, iure beata cluis:
Qui reliquos supra Permessi attôllere montes
Virgo tuum potuit solstitiale caput.
Ac velut omnigeno fragrans Panthera vapore,
Pellicit errantes post sua terga feras:
Sic ille obstrictam linguaï compede pubem,
Ad sua pressit ouans Pulpita ferre gradum:
Seu dedit Ausoniæ cui fax Euandria lumen,
Laurigerisve ferax GALLIA *palmitibus;*
Aut quam celsa fouet rutilo Germania crine,
Cuíve Tagi fuscum versat arena latus;
Aut rigidos glacie trux Vistula perluit agros,
Quámve suis effert Anglia littoribus;

Aduocat aut iuuenes quibus vnde vel vnde Cytharon
Finibus, ad Clarios nocte diéque Choros;
Omnibus egregium via recta tetendit ad Hermen:
LIPSIVS *in votis vnus Apollo fuit.*
LIPSIVS *ardentes in se conuertit ocellos,*
Atque sui Tripodis prætulit ipse iubar:
A quo homines peterent dubiis Oracula Griphis,
Aegyptique Pharo certius indicium:
Cuius ad exedram cuperet studiosa Iuuentus
Sugere Cecropiæ mella salesque dapis:
Quemque Cleanthéo pascentem pectora fructu,
Iugis ab attentá pasceret aure fauor.
Verborum nec enim solos ad lumina flores
Pierijs studuit strinxe cacuminibus;
Ast penitas Sophiæ terebrauit ad vsque medullas:
Incoxitque pium relligione iecur;
Certus & antiquos proauorum effingere mores,
Vitæ hanc cum scriptis contulit harmoniam,
Vt grauis exempli perpes Censura probaret,
Viuere sic iuuenem sic statuisse senem.
Vnde tot eximias cælesti munere dotes,
Tot meruit laudum sidere culminibus:
Parcior vt reliquis promit quos Condus honores,
Ac solet exili quod tribuisse manu;
Omnia LIPSIADÆ *Genio cumularit in vno,*
Vel cumulo veteres exsuperante modos.
Nam quis Hyantéá tacitus latet angulus orá?
Ecquod Athenæis mercibus emporium?
Aut quis Apollineo celebris viret hortulus Hæmo?
Quis-ve loquax Cyrrhæ manat ab amne latex?
Quæ sibi fouerunt hilares melimela Camœnæ?
Quale-ve plantarum percoluere genus?

Vnde auidis casiam costumque haud legerit vlnis,
Pubentesque crocos, puniceasque rosas?
Mentis & in pastum, maturo tempore messem,
Tritáque Nectareo feruida musta lacu?
Ac miseris olim coïtura viatica rugis,
Imò vltra comites luctibus Inferias?
Quid grauis Vranie celso libauit olympo,
Quod Sophiæ stillis arida corda riget?
Ecquid in Annales retulit verisica Clio,
Dum veterum sæclis edita gesta sonat?
Quid fera Melpomene Tragicum sudauit ob hircum,
Comica lasciuis quid-ve Thalia iocis?
Quas minor Euterpe labijs inflare cicutas,
Fundere quæ potuit iubila Terpsichore?
Quos Erato cytharis adiungere carmine motus,
Hymnia quo gestu detinuisse chelyn?
Quid-ve tot auriferis Heroum aptare Triumphis
Pegaseum studuit Calliopéa melos?
Quid fata est Pitho? quid in omni Helicone profudit
Phœbus Olorigenæ quid-ve Minerua gregi?
Quod sibi non totum, solido non asse pararit
Impiger à teneris LIPSIVS *vnguiculis?*
Atque ita Doctorum medio diluxerit orbe,
Inter vt vmbrarum splendida Luna faces?
Pluribus hinc florens Academia creuit alumnis,
Vel per bellicrepam Marspitris ære tubam.
Omnibus hinc LIPSI *visendi animosa cupido:*
Nec tam plebeiâ sorte Librariolis,
Quàm quibus alta ferit vertex fastigia rerum,
Et datur in bello pacéque primus honor.
Ipse etiam Aulaï pompas DVX BELGICVS, *altæ*
Sustinuit LIPSI *suppofuisse Scholæ:*

Insignemque virum (quæ gloria rara Camœnis)
Nestoris arcani iussit obire vicem.
Scilicet armisonos inter tristesque tumultus,
Et sua Doctrinæ præmia certa manent.
Veriùs, aut tanti puduisset Apollinis artes
In patrio spretas deseruisse solo:
Cùm Tyberinus Apex, magnoque Bononia plausu,
Insulaque Adriacas inter opima rates,
Largior & Rhenus pingui hunc mercede beatum,
Optaritque suis SEQVANA *littoribus.*
Deinde quis illius cum laude ambire fauorem,
Haud studuit lepidis creber Epistolijs?
Cuius at obnixo non mox impensus amori,
Vel meritis maius reddidit Elogium,
Quod bona posteritas, hominis mirata decôrem,
Insculptum solido firmiùs ære leget?
Nempe tot inter ouans titulos, vrbanus in omnes
Vixit, & inuidiæ charus in inuidiam.
Vna tamen Iuno Heroum contraria votis,
Et Genio illius semper iniqua fuit:
Tabificámque NOSON, *Luctus Mortisque sororem,*
Aceijt ex Erebi deteriore lacu:
Continuis tenues morbis quæ rumperet artus,
Inque salute viri dira Megæra foret.
Hoc chorus Aonidum tulit ægrè, hoc magnus Apollo,
Fronte pilos vellens, dilaceransque comas.
Atque ASCLEPIADEN *(sæpè his sermonibus vsus)*
Vt primum è gnatis sic pater increpuit:
Quis pudor, ô fili? quianam tibi cessat amicæ
Natiuæque artis dulce ministerium?
Ecquæ Pæonios rapuerunt fascina succos?
Ecquis odoriferum liuor Amaracinum?

Heu

Heu stabili multus quàm Ganeo robore pollet,
Penelopesque auidos gens imitata procos!
Natus at ornandis vulgari haud lumine Musis,
Præstansque artifici LIPSIVS *ingenio,*
Heu! iacet adsiduo confectus membra dolore,
Deficit & tantis, heu! medicina malis.
Subijcit at contrà paucis ASCLEPIVS *Heros,*
Hocque patrem mulcens detinet alloquio:
Sic stata Fatorum series, Pater optime, sanxit:
Mollia nec FATIS *vnguina restiterint.*
Hanc DEVS *humanis variat cum pondere sortem:*
Sic admixta fauis porgere fella solet.
Qui vastum impleuit famâ Tirynthius orbem,
Millibus ærumnis mille pericla tulit:
Nec nisi per medias cælum pertingere flammas,
Nominis aut potuit fixe perenne decus.
Sic LIPSI *haud solitis radians fulgoribus Astrum,*
Heu! depressit humo corporis atra lues:
Vt se hominem sciret, doctis neu sæpè nocenti
Perderet Heroem gloria vana typho.
Nec Deus Athletæ mediocria lucra rependit,
Cui manet in terris non periturus Honos:
Ac Anima æthereo Superis congaudet Olympo,
Fartimque Ambrosias pascit anhela dapes.

Sebastianus Rolliardus I C. & in supremâ curiâ Franciæ Aduocatus.

ELEGIA
In obitum V. C. IVSTI LIPSI Polyhistoris.

LIPSIVS *occubuit raptus vitalibus auris,*
LIPSIVS *Aonij gloriæ prima chori:*

Cui

Cui cerebro expressæ meliùs, quàm Regis achate,
Præside cum Phœbo turba nouena Deæ.
Hunc Suadela suis puerum dea fouerat vlnis,
Fouerat & blando culta Minerua sinu.
Olli diuinum dedit altera mentis acumen,
Altera linguaï melle-fluentis opes.
His animos pellaçe potens sermone trahebat,
Siue stylo vellet scribere, siue loqui:
Illo doctrinæ flauissas hauserat omnes
Antiquo ex Graiûm Romulidûmque penu.
Vidit, & inuidit tantum decus Atropos orbi;
Extremum anticipat mox properata diem.
Scilicet vndenis vixdum trieterida lustris
Addiderat Lachesis de tribus vna soror:
Martis erat mensis, quo tempore sæuus Orion
Conditur Hesperio Pleïadesque salo:
Luxerunt fatum, ac cælum imbribus omne replerunt,
Funderet vt riguas fluminis instar aquas.
Inde per æstatem facies obnubila cæli
Usque fuit, luctus testificata suos.
Luxerunt quoque Naïades, laticésque refusos
Miscuerunt lacrymis Doris amara tuis.
Ipsæ etiam Musæ sua fletibus ora rigantes,
Turbarunt sacros ex Helicone lacus:
Atque dolorifico Parnassia culmina planctu
Impler unt latè Peieriumque nemus.
Vidimus ad tumulum stantes lugubria mœstis
Carmina flebiliter concinuisse modis.
Indoluit Phœbus, venturi conscius Augur,
Ac solers varias rerum aperire vices.
Ecquid (ait) vanis iuuat indulgere querelis,
Vnguibus & roseas dilaniare comas?

Au

An ſperatis Anus confecta reuoluere penſa,
Et ſolido intortos ex adamante glomos?
LIPSIVS *ante diem pallentibus occubat vmbris:*
Parcarum ſtabiles ſic ſtatuêre colus.
Dignus erat certè Euboïcos tranſcendere fines,
Atque triſæcliſenis tempora longa Ducis.
Verùm ſat vixit, quem ſat vixiſſe laborum
Manſura æternùm tot monimenta probant.
Cui Virtus meritis cæli ardua templa recluſit,
Lactea quà rectum linea pandit iter.
Et quia Iuſtitiæ cultor, dum vita manebat,
Nominéque & facto IVSTVS *vbique fuit:*
Sedem habet Aſtræam iuxtà Cheláſque ſequentes,
Fulget vbi noſtro ſidus in orbe nouum.
Hæc memini Phœbum ceciniſſe interprete lauru,
Fletibus & Muſas impoſuiſſe modum.
Tum manibus plenis lectos inſpergere flores
Ad tumulum, & Iuſto ſoluere Iuſta viro:
Certatimque pios venerari carmine manes,
Quod celebret patrijs Anna perenna ſacris.

Iacobus Denyautius
in Senatu Norm. Patronus.

In obitum IVSTI LIPSI Elegia.

PONE *leues calamos, quos Pegaſis vbere lactat,*
Martia Phœbe tuas armet arundo manus.
Penſa trahunt alij, non iam bellatur Arachne:
Saxificæ Pallas Gorgonis ora gerat.
Soluite ohe choreas, modulatos ſpargite greſſus,
Virgineâ Charites tela vibrate manu.

En

En piceâ exultans trabe Mors immanè minatur;
LIPSIAD Æque ferox inuolat vmbra caput.
Purpureum tentat Proserpina rumpere crinem:
Fatalique metit forcipe Parca colum.
Eripite, ô tandem! rapidis è faucibus Orci;
Eripite, ô! vestrum nobile delicium.
Castris castra decet, ferrumque opponere ferro:
Par numerus vobis, par quoque sexus erit.
Quid comessaris dolor improbe? sola ligurit
Heu frustrà lacrymas futilis aura tuas.
Omnes vrna citat Mineïa. nemo catenam
Soluere fatorum, fallere nemo potest.
Ditis auara fames, & inexorabilis vrget;
Vixque deas pensum persoluïsse sinit.
Gratior est tenero fruticat dum victima cornu;
Decrepita infernæ non placet agna gulæ.
Imminet ante diem. nondum Venus excita somno est,
Pubescens celeri carpitur vngue rosa.
Præcipitante cadunt iuuenantia poma colono:
Rugosam senij præuenit ille cutem.
Perfuga siste dolor, quæ flectis in auia gressum?
Vna satis lacrymis area vasta tuis.
Phœbe vale, Pallasque vale, Charitesque valete,
Ferale en naulum LIPSIVS ore gerit.
Ergóne iam frustrà ad lychnum vigilata Cleanthis
Nox fuit, in Sophiæ te recubante sinu?
Ebrium Athenææ pectus fuligine testæ,
Atque Stoæ frustrà puluere senta cutis?
Nec iuuat in varios torquere sophismata rhombos,
Et Labyrinthéas ire redire vias?
Non legum cohibet sæuam reuerentia Clotho:
In Themidos mystas inijcit illa manus.

Bacca-

Baccatamque molit pedibus mors improba laurum:
Nil prodesse suæ Daphnidi Apollo potest.
Sed magis exuuijs maioribus emicat Orcus,
Et spolia excelsis figit opima tholis.
Sessitat ambrosiis incassum Suada labellis:
Nil fata crudeli corda adamante mouet.
Florida Suada licet, cui mille & mille corollas
Aonidum innodat deliciosa manus;
Palluit ad mortis iaculum: mens excidit & vox,
Cerussam lacrymis diluit ipsa suis.
O piceo nutrita olim Mors improba lacte,
Vipereis pendens matris ab vberibus!
Ausa nefas, immane nefas, dignumque parente,
Belgiadum nuper funerat orbe diem;
Dum caput obscurâ LIPSI *ferrugine opacat,*
Aemulaque auratis lumina sideribus.
Iam vespertina accelerasse crepuscula cerno,
Et studijs tenebras præcipitasse suas.
Iam magis hibernant solito Parnassidos horti,
Pegasei stomachum fontis acerbat hiems.
Iamque rebellanti non imperat alueus vndæ,
Pieridum effrænis depopulatur agros.
Si quem fortè iuuat Helicona reuisere vatem,
Vdus in immundâ pes natat illuuie.
Flent nerui, citharæ lacrymantur; & vndique luror,
Vndique feralis carmina pædor habet.
Nec potis insolitum versus animare vigorem;
Flendo oculos Musæ dissecuêre suos.
Illa suum vocat Historicum, vocat altera Vatem.
Cuilibet in titulos vndat adulta seges.
Omnia luctus habet. primas ante omnia partes
Lurida pullato syrmate Roma gerit.

 Admiran-

Admiranda sacrum nuper caput intulit astris,
Inuida nunc iterùm fata, deosque timet.
Purpura sit procul hinc, nigro prætoria panno,
Atque nigro miles nubilat arma sago.
Ecce lacertosas amisit machina vires,
Tartareique aries iam timet ora canis.
Inferias LIPSI *mæstus gladiator adornat:*
Cetera sopitis stertit arena iocis.
Roma suo cernit nil tristius amphitheatro:
Flent impendentem rudera viua necem.
Sed minimum est tellus, & vix semiuncia luctus.
Asse putes toto condoluisse Stygem.
Iam nouus Elysijs decurrit riuus in aruis,
Heroüm lacrymis omnis inundat ager.
Et Seneca & Tacitus mutila in suspiria anhelant,
Iámque vident plagis hiscere membra nouis.
Frustrà eheu nuper, frustrà est obducta cicatrix,
Sicam barbaries insidiosa vibrat.
Cetera quid memorem magnorum schemata Diuûm?
Tetra magis Stygij fumigat aula Iouis.
Tertia nec regio luctu vacat: astráque mœrent:
Hispidus assiduo lacrymat imbre polus.
Et si fata sinant, MARIAM *quoque mæror haberet,*
Aurea dum Lethes flumina penna bibit.
Illa sed in tetricos iam degit inhospita planctus:
Quam circum illimi gaudia fronte volant.
Nos tamen haud fictis implemus planctibus vrnam:
Finge alibi lessos Præfica docta tuos.
Nos gemitus, nos singultus, nos carmina busto,
(O vtinam Fato dexteriore!) damus.

N. S.

IVSTO LIPSIO Parentatio.

DVM tua mœrentes animos ſimulacra pererrant,
O LIPSI, patriæ gloria rara tuæ,
Scinditur in varias mentis ſententia partes,
Alternant dubias triſtia, læta, vices:
Applauſúne ſequar, an mœſto funera fletu:
Fama vetat lacrymas, quas tamen vrna ſitit.
Indigetum ſociata choris mens gaudia verſat:
At mea mens luctu ſaucia triſte melos.
Triſte melos Phœbus plectro meditatur eburno,
Et quiſquis Phœbum Caſtalidasque colit.
Ergo vince dolor, pituráque nubila rumpe:
Verba ſonent buſtis officioſa nouis.
Si fors in laudes me verba reſoluere malis;
Vnâ eádemque viâ lausque dolorque fluent.
Laude dolor creſcet, & laus teſtata dolore:
Quis ſcit, an & cauſſam funeris ipſa dedit?
Erueras ſcriptis torpenti è gurgite Lethes,
Inuida quod Stygio merſerat amne dies:
Romulidum geſtis dederas, quod fata negarant,
Remigio æthereum carpere honoris iter:
Multiplici vt laudum rediuiua vireret ariſtâ,
Temporis heu! dudum falce reſecta ſeges.
Vidit, & inuidit ſæuiſſima Parca, ſuæque
Ingemuit per te iura perire colus.
Nec mora, ferrato reſtantia ſtamina fuſo,
Heu! nimiùm celeri meſſuit ægra manu.
Hinc Heliconiades atratâ in veſte ſorores,
Quarum de veſtro vulnere ſanguis ijt:
Hinc ſiluêre lyræ, hinc languentia barbita Phœbi,
Pympláque mutatis ſalſior iuit aquis.

Hinc doctorum hederæ marcent in frontibus: omnes
LIPSIADEN cupiunt, LIPSIADENq; gemunt.
Ecquid Phœbe preces, suspiria, vota secundas?
Sícne aditus animi duro adamante seras?
Heu meus! Aonides clamant, mœrensque Minerua,
Heu meus! ingeminat, heu, iterátque, meus!
Ecquid Phœbe preces, suspiria, vota secundas?
Sícne aditus animi duro adamante seras?
An tibi, dum sinuat mors arcum in fata clientum,
Languida fluctiuagans otia neruus agit?
An tibi Pæoniâ nullum est medicamen ab arte,
Membra affixa toro dum vorat ægra febris?
Dum vorat ægra febris flammâ populante medullas,
Nulláne Philyridæ rupibus herba venit?
Nil opibus terræ prægnans tibi sufficit Ida?
Nílne Machaonio gramine fœtus Eryx?
Dum tergo trepidæ venantum hæsére sagittæ,
Dictamnum Idæis cerua requirit agris.
Herculeâ volucris panaceâ inimica colubris,
Lenæâ morbis fronde medetur aper.
Non fugit insomnes Progne chelidonia curas,
Dum capta est soboles garrula luminibus.
At tu quem Chiron, quem omnis suspectat Iapyx,
Non potis es medica Phœbe leuare manu?
Huic quondam Euboïcæ vouisti sæcla Sibyllæ:
Nec potis es medicâ Phœbe leuare manu?
Sed video, heu! video, dum mors Rodopeïa vibrat
Spicula, dum crines infera Iuno secat;
Nec medicâ Phœbus Lachesin, nec Phasias arte
Thessalicâ, aut modulis vincere Musa potest.
Unica, quam celebras, Hallensis DIVA valebat
Auxiliatrices, LIPSI, adhibere manus.

Illa tamen (voto quod singultante petebas)
Maluit æthereis te sociare choris.
Queis dum te sociat, longos firmata per annos
Dulcis amicitiæ vincula dissociat.
Dans animam Superis, nobis in funera corpus
Linquit, Pierio funera mœsta choro.
Quid tamen impendam tumulo? lachrymásne? vetabis.
An mage tangentes sidera pyramidas?
An thalami consors haustâ quod fida fauillâ
Coniugis è Pario marmore struxit opus?
Saxa alios memori commendent postuma sæclo:
Nam tua plus saxis scripta vigoris habent.
Molibus excelsis vitam si scripta negassent,
Iamdudum excisas fama sileret anus.
An tibi mendaci spirantes marmore vultus,
Frondenti ornatos stemmate, constituam?
Nil opus est: viuis cordis penetralibus imis,
Viuis doctrinæ lumine conspicuus.
Dent alij tumulo silicernia: ridet inane
Obsequium æthereis mens satiata fauis.
Cyllenes alij Diuum triacontade placent:
In te nil Lethes numina iuris habent.
Cippo alios donet siticen, mœstóque susurro
Murmuret: Hic situs es, sit tibi terra leuis.
Te, quem fama vehit per Solis vtrosque penates,
Non situs, & squallor, non breuis vrna capit.
Mens tua sidereo spatiatur in æquore, terras
Gloria peruolitat, scripta Minerua fouet.
Quantula pars busto quantillo tempore cedit,
Dum resoluta dabit vincla coïre Deus?
His tamen exuuijs, his mœstâ voce cupressis,
Soluere sincerus iusta coëgit amor.

Solui: dúmque meos vegatabit ſpiritus artus,
IVSTE *tibi memori pectore iuſta dabo.*
Ne mihi pollinctor, ne flebilis inſonet auri,
Jlicet, extremá Præfica voce canens.
Jre licet? non ire libet: dum vita manebit,
IVSTE *tibi memori pectore iuſta dabo.*

I. T.

*IANI LERNVTI
IN OBITVM IVSTI LIPSI
ELEGIA.

EXEQVIAS *mecum comites ſimul ite frequenter,*
Cura quibus culti cordis & oris adeſt.
Non rediturus abeſt nam flos populi, vnicus ille
Qui modò formator cordis & oris erat.
LIPSIVS *Aonidum antiſtes, Sophiaq́ue medulla,*
Par cui ad eloquium nobile nemo fuit;
En iacet impoſitus feretro ſine luminis vſu,
Voce ſine, & digitis quinque mouetur onus.
Ne fletu tumulum vano rorate dolenter:
Facta Viri potiùs tollite laude pia.
Nam quamuis meritò fatis lugemus ademtum,
Et deſiderij vis animum acris agat:
Sors tamen in planctus prohibet nos illius ire.
Cur? cœlo miſſus, cæli iterùm alta tenet.
Quem Themis in ſuperis voluit ſocium eſſe Deorum,
Hunc mœrere minùs nos Ratio ipſa monet.
Ennius antè pater vetuit ſua funera fleri:
Pectore non poterit LIPSIVS *eſſe pari?*
Maior erat, dum noſter erat. tot ſcripta diſerta
Teſtes Virtutis prærata ſigna ferunt.

uce tuâ fulgens volitas LIPSI *omnium in ora;*
Et tuus à sero funere viuet honor.
Nil vltra neruos morti concedis & ossa:
Ingenio nullam vim Libitina tulit.
Ducta tibi Ausonidum priscas ita vita per artes,
Crederet vt Latium te genus esse Remi.
Cecropio maduit sic mens tua plena lepôre,
Accola vt Hymetti cederet ipse tibi.
Non petere externas merces orientis ab orbe,
Nec captare lucrum trans mare cura fuit;
Non gladio munire latus, non casside vultum;
Belláque ciuili cæde cruenta sequi.
Nec te per cuneos egit populi æstus hiantem;
Spreuisti fallax ambitionis iter.
Otia dia tibi placuêre, nouemque Sororum
Orgia, per quæ laus cresceret aucta tua.
Creuit, & in cælum plausis se sustulit alis,
Cædere quas cani falx nequit vnca senis.
Porticus admisit adytis te Stoïca apertis,
Zenonis socium teque Cleanthis habet.
Quam penitus decorare volens, Senecæ antra subîsti,
Pressa situ veteri, sentibus hirta nouis:
Detergens runcansque solum, nitidi æquoris instar
Illa iterùm cogis luce vigere sacrâ
Iudicij ingenijque tui. Constantia parta est
Hinc tibi, fortunæ nullâ agitanda vice:
Tersum opus eximiúmque, satis quod nemo celebret,
Diuinum planè ni fateatur opus.
Hinc fines animo certi, morésque sine vllâ
Labe, per incertum te statuêre mare
Mortalis vitæ aurigam dextrumque probúmque,
Qualem sæcla patrum vix habuêre priùs.

Horum

Horum ope post quoque fata perenni es nomine clarus,
Et, dum Sol mundo lumina sparget, eris.
Horum decretis semper feliciter vsum,
Æris te numquam cepit auarus amor.
Cùm tibi Rex Gallus montes promitteret aureos,
Et puppim veheret aura secunda tuam,
Sorte tuâ contentus amasti viuere tecum,
Velorum plenos & tenuare sinus.
Nec potuit te Roma caput rerum allicere ad se,
In te prona licet Principis aula foret:
Principis Augusti, Domino qui primus ab illo est,
Quo maius nihil est, nec prius esse potest.
Nec sibi Doctorem potuêre adsciscere Senæ,
Larga esset Thusci cùm tibi dextra Ducis.
Nec te Felsinei colles, Patauî ardua nec te
Mœnia traxerunt in sua sacra suum:
Hinc Veneti quamuis instarent sedulò, & illinc
Purpura Boiorum sollicitaret idem;
Omnes certatim te præmia ad ampla vocantes,
Qualia nec genitis se penes addere ament.
Sed visum in patriâ tibi degere corporis ægro:
Louanij placuit dulce piumque solum.
Ergo hîc fixa domus, nulli non hospita docto:
Quam propriam Virtus prisca libens coluit.
Hîc tibi Romanæ miracula prodita gentis:
Hîc celebrata Crucis sunt monumenta sacræ:
Plurimáque in lucem missa immortalia scripta:
Posteritas omnis quæ venerata leget.
Nulla quibus robigo æui cariosa nocebit,
Non si Liuoris dente sit acta nigri.
O vulgi mens læua leuis! quis fingere pectus
Artibus his capitur? quis bona sortis adit

Ingenuæ

Ingenuæ rectis oculis? vix commoda pauci
Expendunt dociles quæ dare Pallas habet.
Formatur studijs istis inscita iuuentus:
Decrepitum oblectant erudiuntque senem.
Ornamenta ferunt rebus iucunda secundis:
Perfugium aduersis præsidiumque gerunt.
Siue domi maneas, fomenta domestica præbent;
Ad latus ire parant, seu libet esse foris.
Post obitum quoque persistunt in amore, & honorem
Cultori adfirmant, nec perijsse sinunt.
Hinc populi pendent cupidi, Regesque Ducesque
Qui secum nolunt gesta sua alta mori.
Nam virtus celata iacet velut obsita nocte:
Gnauus ab ignauo distat abestque parum,
Si careat calamo fidi scriptoris vterque;
Qui benefacta probans, improbet acta male.
Tanti etenim quisque est, decoris quantum adstruit illi
Gloria, præclaris macta virum ingenijs.
Hæc primis hortor iuuenes colite impigri ab annis;
Vos pudeat steriles, frugis obire dies;
Si vestri vobis cura est patriæque, nec esse
Vultis fatali mortis in arbitrio.
Adspicite vt LIPSI *nomen totum impleat orbem,*
Et tumuli rupto marmore celsa petat.
Pectoribus nostris præsens ceu numen inhæret:
Spernit & è Parijs eruta saxa iugis.
Illius ergo sacros Manes celebremus, & Vrnam,
Cuius in angusto tot bona clausa situ.
Iustaque soluamus IVSTO *sollennia, nobis*
Annua quæ referat sæpè colenda dies.

IN OBITVM
Magni atque incomparabilis Viri
IVSTI LIPSI
Rei litterariæ Principis.

ET cupio, & verè tibi debeo, MAXIME LIPSI,
Flebile supremi carminis obsequium.
Hoc summæ virtutis honos, doctrináque summa
Poscit, & ANTIQVIS MORIBVS *apta fides.*
Cur igitur tristes cessant, epicedia, versus,
Cur silet ad tumulum Nenia nostra tuum?
Fallor, an infando simul externata dolore
Mens animæ, atque animi nuntia lingua stupet?
Victa stupet certè: quis enim non fulmine tanto
Sensibus attonitis excidat ipse sibi?
Sed tamen exsuperat, velut alto expergita somno,
Vnica nos homines quæ Ratio esse facit:
Et quod lenta dies, vi molliùs illa benignâ
Temperat, & placidâ mentis in arce sedet,
Sceptra tenens, longéque hiemes & nubila pellens,
Dum sua lux animo pura quiésque redit.
Tum vires attollit amor, victrixque recurrit
Vltima quæ cineri debita cura pio.
At quæcumque tibi pietas litat, optime LIPSI,
Nec satis illa tibi, nec facit ipsa sibi.
Nam vitæ velut antè tuæ, sic gloria mortis
Clara piæ, officij vicerit omne decus.
Nec tam iusta tibi, sibi quàm feralia viuo
Busta struit, lessum qui tibi IVSTE *struit.*
Cesso igitur, cesso; tumulo ne præficus impar
Mergar in eulogij naufragus amne tui.

At

At tu qui numero & cumulo laudum omnia vincis,
S ALVE *anime, atque omni maior honore* V ALE.

In XII. Faces Funeris LIPSIANI.

QVÆRENDÆ *soboli geminas pro lampade pinus,*
Orbe vagans toto, sustulit orba Ceres.
Iustiùs at quanto DVODENAS, IVSTE, *Cupressos*
Pro totidem facibus nos tibi ferre decet?
Singulæ vt ante gerant operum monumenta tuorum
Singula, & excultas tot tibi ritè DEAS. Musas & Charites.
Quarum prima nigram ducens ex ordine pompam,
Ardua CONSTANTI *fulta virago pede,* I Constantia.
Despectam calcabit humum; luctúque metúque
Fortior, atque ipsâ se quoque morte geret.
Altera penè animo polluta, sed ore POLITA, II. Politica.
Syrma trahet pullæ sesquipedale togæ.
Aptior inde SAGO, *rigidóque assueta* QVIRINO, III. Militia.
MILITIÆ *veteris signa animosa feret.*
Succedet varias telorum instructa per artes IV. Poliorcetica.
OPPIDA *Diua ruens, oppida Diua struens.*
At procul admirata, virûm tot ROMA *triumphis* V Admiranda.
ADMIRANDA, *suum planget obisse decus:*
Quemque decet titulum statuet, statuámque sepulcro,
Æmula quam TVLLI *spectet & vmbra* TITI.
Quin etiam THERMÆ, *& magni labor* AMPHITHEATRI, VI. Amphitheatra, Thermæ, &c.
Quilibet & CIRCVS LIPSIADÆ *esse volet.*
VESTA *super tumulum raptas de vertice vittas* VII. De Vestâ, &c.
Sparget, & incanis lilia mista rosis.
At pia RELLIGIO *nostræ manifesta salutis* VIII. De Cruce.
Signa gerens, sanctam præferet alta CRVCEM.
Illa Crucem; CRITICE *lucem, faculámque micantem* IX. Libri Critices.
Attollet veterum mille voluminibus:

In quibus & TACITVS, SENECA, atque PATERCVLVS, atris
Dersi à maculis, nomina pura, nitent.
x. Louanium. *Illud at antiquum studijsque illustre LYCÆVM,*
Pulcher vbi GRVDIVM Dilia opimat agrum;
Historicâ nuper vix cultum veste, repentè
Morte sui Historici, mortui ad-instar habet.
Sed tamen est aliquid cineres seruare sepulti:
Quis scit an ô Phœnix pullulet inde nouus?
Omnem qui pennâ recidiuâ postumus orbem
xi. Centuriæ Epistolarum. *Lustret; vt ille suis nuper EPISTOLIIS,*
Perque manus, perque ora virûm conferta cucurrit:
Nominis & famæ dum satur vsque nouæ,
EMERITAM PENNAM suspendit postibus HALLÆ,
Victuram auspicijs, CHRISTIPARA ALMA, tuis;
xii. Mirac. B. Virg. Hall. atq; Aspricol. *Dum tua per cunctas MIRACVLA dìdita terras,*
Téque, tuamque tubam LIPSIVM ad astra vehent.

Pietatis & beniuolentiæ ergô
Maxæmylianus Vriendtius
Senatui Gand. à Secretis
merenti mœrens P.

IVSTO LIPSIO V. C.
IVSTA FACIT

Adrianus Flerontinus I. C.

AD MEMORIAM.

O quæ fatorum domitrix, letóque superstes
Effugis euicti lurida busta rogi:
Per te aliquid si sunt manes, si nomina viuunt,
Et reparas famâ temporis inuidiam:
Huc ades, æternisque fauens allabere pennis,
Queis post fata, virûm grata per ora volas.

Huc

Huc ades; ecce tuam pia turba parentat ad aram,
Et tibi, LIPSIADÆ IVSTA *dicata, vouet.*
Accipe supremum quod mœsti munus amici, hinc
Publico, & hinc priuo nomine persoluunt.
Accipe: & æternis diuini si monimentis
Ingenij, Musis reddita vita tuis;
Fac viuat, per quem natæ, per quem ipsa reuixti,
Sentiat & vires inuida Parca tuas.
Cetera sint cæli, terris saltem assere nomen.
LIPSIADEM *quondam fama loquatur anus.*

AD V. C. GERARDVM CORSELIVM ICtum & Antecessorem.

O decus eximium; Grudijs vbi Pallas Athenis
Fundit inexhaustas pleni Heliconis opes:
Quæ tibi pro gratâ referat præconia mente,
Quæve tuis studijs præmia posteritas,
LIPSIADÆ *dum sollicitus sic* IVSTA *rependis,*
Supremum & tantis manibus obsequium?
Nec modò funebri elogio, scriptóve parentas:
Scilicet affectum non capis ipse tuum:
Latiùs effusis sed corripis omnia flammis,
Et toto vates ex Helicone cies.
At mihi cordolium, mihi circumfusa doloris
Nubila, penè omnem mentem animi eripiunt.
Nec potis est genius se in carmina soluere tristis;
Tabuit in tantis arida vena malis.
Adde quòd Aonidum IVSTVS *secum agmina traxit;*
Munera nec nobis, quæ priùs, vlla super.
Dum flos ille hominum BILLÆVS, *Consilij fons,*
Fatorum inuisis occidit arbitrijs;

Tum mihi perculſo perierunt pectore ſenſus,
Tum patriæ luxi triſtia fata meæ.
Ah quantum illius tetigerunt funera! quantum
Publico, & οἰκείῳ nomine perdolitum eſt!
At mihi LIPSIADES, *caſu commotus eodem,*
Conſcriptum lacrymis mittit epiſtolium;
Solatúrque grauem, naturæ lege, dolorem.
Me miſerum! Cygni hæc vox morientis erat.
Littera vix lecta eſt, luctus præſaga futuri;
Ecce aures mortis fama repentè ferit.
Quis mihi tunc, eheu! geminato funere, ſenſus?
Quos, ſæua incuſans fata, dedi gemitus?
Ilicet abruptis renouantur vulnera venis:
Atque impar tanto mens ſtupet icta malo.
Alitis afflatus triſido ſic fulminis ictu,
Attonitum hac atque hac fertque refertque gradum.
Ergóne debueras noſtros lenire dolores,
Duriùs vt ſubitò mens recidiua cadat?
Ite oculi in lacrymas, clarum flete orbis ocellum,
Aut oculo ſi quid clarius eſſe poteſt.
Tu mea, tu moriens fregiſti gaudia LIPSI:
Tecum vnà ſtudia, heu! interiêre mea.
Tecum vnà noſtros aufers vir maxime ſenſus:
Tecum & Athenæi gloria lausque perit.
Eheu! quo manes, quo carmine compellabo?
Numquam ego te LIPSI *lumine amabilior*
Aſpiciam? numquam velut antè, docentis ab ore
Dulcem fecundi pectoris ambroſiam
Excipiam poſthac? at certè ſemper amabo,
Semper in hoc gratus pectore viuet honor.
Tu tu in me viuis, tecum mors me abſtulit atra:
Vna tuos cineres corque habet vrna meum.

Felices

Felices animæ, quas nexu & fœdere iunctas,
Mors quoque diuisas tollere non potuit;
BILLÆE, & LIPSI, *si vos mortalia tangunt,*
Hæc vota, atque pias accipite has lacrymas.
Puræ animæ, patrium posito iam corpore cælum
Vos habet, & Campis luditis Elysiis.
Nos turba infelix, per acerba & turbida rerum
Voluimur, incerti quid fera fata ferant.
Inspicite, & nostrum memores miserescite casum;
Et quam summa tenent, ô date pace frui.

ÆTERNIS MANIBVS
IVSTI LIPSI
Viri Amplissimi & Nobilissimi
Hubertus Audeiantius Brugensis
PARENTABAT.

ET *meritò: quis enim mentem celauerit ægram?*
Præruptis dicam cautibus esse satum,
Qui potuit siccis oculis tua funera, LIPSI,
Spectasse, ad gemitus quæ quoque bruta vocant.
LIPSI *delicium Latiæ Graiæque Camenæ,*
LIPSI *hominum pariter delicium atque Deûm:*
Cuius ad affatus effusa est prima iuuentus,
Cuius congressu limina trita senum.
Omnibus vnus amor responsa capessere docta,
Atque tuo Musas ore videre loqui.
Sarmata, téque adijt studio inflamatus vtramque
Qui colit Hesperiam, génsque Borysthenidum.
Nec tam longinquo quisquam fuit exter in orbe,
Auditor qui non ambijt esse tuus.

Ipsa tuis laribus submittens purpura fasces,
Dicentis quoties pendula ab ore fuit?
Vidimus, & vidisse iuuat, quantum illice vocis
Aurea mens potuit, suadáque lingua, sono.
Vidimus, & vidisse dolet me præ omnibus vnum,
Qui mihi eras gnato quod solet esse parens.
Optima sunt spatio consistere nescia longo,
Augescunt annis deteriora suis.
Est ea fatorum præscripta licentia; surdis
Verba dolor fundit diripienda Notis.
Nondum contigerant algentia sæcla senectæ,
Autumnus vitæ letifer ipse fuit.
O festina dies! exhaustis libera curis
Debuerat famæ mens superesse suæ:
Sacráque Palladijs suspendere postibus arma,
Post vigiles noctes otia grata terens:
Tu properata vetas, pallentibus excita lucis,
Ferali peplo circumamicta caput.
Nec modò partus honos titulíque insignia prosunt,
Quæ Musarum ergô postera sæcla legent,
In primi accitum collegia sancta senatus
Cùm voluit PRINCEPS *consilij esse sui;*
Spernentem quamuis, soláque à mente peritum
Stemmata nobilibus non nisi vera peti.
Maiorum ostentat ceras (ais) atria circum,
Degener & priscis quisque superbit auis.
Quæ faciunt alij, Virtus, aliena fatetur;
Soláque stat pretij terminus ipsa sui.
Nec tamen haud poteras censeri laude tuorum,
Ac quæ iactares nomina stirpis erant,
Musa fuit potior, pérque otia docta parari
Ingenij natum nobilitate decus.

Delectant

Delectant alios fasces populi atque secures,
Virgáque cum verbis imperiosa præit.
Aut opibus turgent alij, & præ diuite censu
Ventosæ in paruo est ambitionis amor.
Cuique suæ Nemeses instant post terga, flagello
Insequitúrque suus dira cupido deus.
Te secreta quies, & vulgi segrega plausu,
Contentum proprijs iuuit imaginibus.
Bella infesta nimis, per bella infesta fuisset,
Quàm foret ISCANO *gloria lata tuo!*
Hic vbi differeres quæ Tullius & Maro magnus,
Ac quidquid Latiâ conditur historiâ:
Quæ consulta patrum, veteris quæ stemmata Romæ,
Quæque aperit centum Varro voluminibus.
Tantus ruris erat sedatâ in mente cupido,
Lusisset Stygius ni bona vota furor:
Armorum furor, in Superos quæ tela ministrant,
Et lentæ dedunt Belgica tesqua neci.
Nam quæ finis erit? pereat quicumque nefasto
Impius armatum protegit ense latus.
Despicis hæc, cæloque incedens liber aperto,
Otia pacis agis, quam loca summa tenent.
Et fortè ingenij monimenta perennia cernens,
Digna quibus soluet præmia nulla dies,
Gaudia mente capis, quòd per tua scripta vagando
Fortiùs hæc aliquis publica damna ferat.
Sola etiam hæc contra tua nos CONSTANTIA *firmet,*
Vt sileam quidquid dicitur esse tuum.
Hinc verò inferias persoluimus, & tua rapti
Est operæ mœsto carmine fata queri.
Belgica se in luctum penitus, quin aspice, vertit,
Nascenti primùm Belgica tacta tibi:

Horrificámque dedit propè iam lapſura ruinam,
Indigetis fructu cùm viduata tui.
Tunc etiam Tellus motu tremefacta, doloris
Æquoráque indomiti ſigna dedêre maris,
Obuia cùm vndantum latè furibundus aquarum
Proluit inſano vortice cuncta furor;
Et campos per liquentes armenta, per ipſa
Cum ſtabulis merſit paſcua læta greges.
Ipſe dies radios cæcâ ferrugine texit,
Æternæque pauor nil niſi noctis erat.
Non aliàs afflicta ſolo, caſumque tulêre
Edita tot cælo culmina, templa, lares.
Flebilis occaſus tuus omnibus: vltima regna
Teſtor, hyperboreâ canáque ſæcla niue.
Et quis ibi, famâ ſaltem tua nomina noſcens,
Corda licet longo diriguêre gelu,
Temperet à lacrymis? Nec tu reprenderis illas,
Deuotæ quoniam ſymbola mentis habent.
Nos genus huc pronum lux prima accepit in auras:
Ferreus eſt animum qui prohibere poteſt.
Nil te Stoa moror, nullo Zenone mouebor,
Hauriat & gemitus Porticus ipſa meos.
Muſarum hiſce patri ſollenni more parento;
Manibus & facio, quà pote, iuſta ſacris.
His deſiderium longum teſtabor, amantis
Finiri poterit quod niſi morte meâ.
Pectore donec erit rediuiuum nomen in iſto
LIPSIVS, *officij ſymbola triſtis erunt.*

Elegia de obitu Cl^mi & Doct^mi viri

IVSTI LIPSI

Ad Ill^mum & R^mum D. IOANNEM ANDREAM PROCHNICIVM, Ser^mi SIGISMVNDI III. Regis Pol. in Regno Neapolitano Legatum, Abbatem Sieciechouiensem, Præp. Crac.

Ergo, PROCHNICI, *crudelia fata fuerunt:*
Ergo iam noster LIPSIVS *interijt.*
Nec noua diuini legere (heu!) monimenta licebit
Ingenij, aut dulci colloquio inde frui.
Nec tibi signum animi mittetur Epistola prompti
Amplius: haud te vltrà LIPSIVS *alloquitur.*
O quoties doctusque liber, vel littera docta,
Missa ab eo? quoties & tibi lecta fuit?
Quin etiam solumque bonum, solumque putasti
Perfectum, quidquid LIPSIVS *ipse daret;*
Quidquid ab ingenio felici prodijt illo,
Et quidquid felix scriberet illa manus.
At tu animi pendens, miro percussus amore,
Id solitus cupidis excipere es manibus:
Quæ noua? quid noster mittit nunc LIPSIVS *orbi?*
O nihil à tanto paruum erat ingenio!
Omnia iudicio maturo, acrique labore
Perfecta, ingentis viuida signa animi:
Cùm subitò infelix percussit nuntius aurem,
Nuntius ô quouis vulnere deterior!
Nuntius infelix; nihil infelicius illo,
Heu! mortem LIPSI *nuntiat ille tibi.*
Heu mortem LIPSI! *qui vitâ dignior omni,*
Dignior innumeris viuere temporibus.
Tunc te PROCHNICI *dolor ingens sauciat; omni*
Fortunæ telo durior & grauior.

 Nam

Nam tibi quis maior potuit contingere luctus?
Exprimere aut casus quis potuit lacrymas?
Nunc quamuis Patriam vexent ciuilia bella,
Quæ sua iam miserè viscera dilaniat:
Seditione graui nunc quamuis fluctuet ingens
Sarmatia; atque sibi factio cuncta trahat:
Infestetque suum Regem malè sedula turba,
Impia quin etiam tela cruenta gerat:
Et nostros vexent agros nunc fœda Scytharum
Agmina, captiuos vsque trahant populos:
Nunc quamuis totus furijs crudelibus orbis
Turbetur; quamuis classica & arma sonent:
Tu maiora tamen fortunæ damna putasti,
Quòd tibi, quòd Mundo LIPSIVS *interijt:*
Quòd decus hoc hominum, quòd Sol iste aureus, orbi
Extinctus, lumen non dabit inde suum.
Vnus homo sapiens Regno præstantior omni est:
Constituit Regnum, & destruit vnus homo.
Quis nunc Romanas acies, quis bella, triumphos
Describet? quis nunc parta trophæa canet?
Quis te Roma potens mirabitur? aut tua dicet
Tempora, cùm regeres imperio populos?
Quis nunc monstrabit sacræ penetralia Vestæ,
Æternos ignes nobilis Imperij?
Nunc etiam ipsa suo populo spoliata Theatra
Squallent, nec plausu iam resonat Cauea.
Nec iam certabit nudâ gladiator arenâ,
Heu vitâ empturus delicias populo.
Tu solus dederas LIPSI *spectacula tanta,*
Miratur quæ omni tempore posteritas.
Cedite Romani Ductores: Nomina magna
Iam sileant: titulos tempus edax perimat.

LIPSIVS en vobis construxit maxima templa,
Ille arcus vestros, armaque disposuit:
Ille aras vestrisque Dijs, vobisque minstros
Commodat: illius viuitis ingenio:
Viuetisque diu: nam splendida vestra Trophæa
Non vrbs sola tenet, totus at Orbis habet.
Atque nec illa tenet: sic impia fata volebant,
Vt sub Sole nihil perpetuum esse queat.
Quin etiam Romæ Romanam quærimus vrbem:
Quæ miseris tumulis obruta tota iacet.
Nil nisi nomen habes Romanum, maxima Roma:
Roma caput mundi, nil nisi nomen habes:
Sed tua te virtus, tua te constantia Mundo
Illustrem semper perpetuamque dabit.
Ingenij sine morte decus, decora omnia vestra
Illustrat, nullo iam peritura die.
Ergo etiam sequimur vestigia vestra libenter:
Iam Romana placet Relligio & Pietas.
Simplicitas Romana placet, placet inclyta Virtus,
Quæ Pace & Bello maxima semper erat.
Sed sine te LIPSI (quis enim monstrauerit alter?)
Aspicere hoc lumen difficile antè fuit.
Te Duce Romanæ Virtutis templa subire
Possumus, & veri carpere Honoris iter.
Tu nostras monitis formas ciuilibus vrbes,
Rectorésque ipsos sedulus ipse regis.
Tu priuata doces, tu publica iura: Decorum
Quod sit commonstras, officijque mones.
Iam tua iam nostris animis Constantia fixa est.
Quis metus, & quæ nos bella mouere queunt?
LIPSI, quem summâ Sapientia in arce locauit,
Quo nil aut grauius vidimus aut melius,

Quem viuum appello thesaurum, pectore cuius
Cuncta arcana simul clausa fuère Sophûm;
Numquam te extinctum censebo, nam tua semper
Viuet temporibus gloria perpetuis.
Et te posteritas mirabitur aequa, tuumque
Æternum nomen candida fama feret.
Non vmquam tantum facinus committeret aetas
Posterior, cuperet quae sine Sole diem:
Cui non doctorum relegendo scripta virorum,
Inque animo, inque oculis LIPSIVS *insideat:*
Quae non Heroas inter sanctumque Senatum
Collocet, & nomen LIPSI *honore colat.*
Ergo, PROCHNICI, *nihil improba fata valebunt:*
Viuet temporibus LIPSIVS *innumeris.*

Simon Bircouius Polonus, Neapoli in amœnissimâ Italiæ Campaniâ faciebat.

IVSTO LIPSIO V. C.

BALTHASAR MORETVS

Doctori suo meritò parentat.

V*T primùm aggredior magni primordia luctus,*
Mens hebet, & nimio pressa dolore silet.
Vos Aganippeae Phoebo praeeunte sorores
Edite moerori congrua verba meo.
Eheu! num tristes video languescere Musas,
Et quos ipse peto, sollicitare modos?
Fallor, an & mecum turbantur funere, LIPSI,
Et Phoebi alterius numen abisse gemunt?
Ergo nulla viam monstrant vestigia, tantis
Manibus exsequias quà meus ardor eat?

Spes

Spes melior superest: adsit modò promta Voluntas:
Vna hæc Cælitibus sufficit, vna placet.
Ille inter DIVOS *(Pietas ita credere cogit)*
Regnat; & hanc, veri numinis instar, amat.
In magnis voluisse sat est. quid nomine IVSTI
Maius? huic vni cælica templa patent.
At cur tristè cano? RATIO *quin gaudia dictat,*
Et SOPHIA *æterni clara propago Dei.*
Hæc modò læta suum deduxit ad æthera Mystam,
Pacis vbi plenum pascit amica quies.
Non lugere vicem, fas est gaudere, BEATI.
Quò contrà, ô vates, deuius error agit?
Ille diu totum meritis impleuerat orbem,
Dum iuuat hinc doctos, instruit inde rudes.
Ipsa ignara sui, veterisque oblita decoris,
Hoc super astra caput vindice ROMA *tulit:*
Obstupuitque ARTES *passim* MORESq; *renasci*
ANTIQVOS, *laudis symbola prisca suæ:*
VARRONEM *læta agnouit, magnumque* CATONEM,
Et SENECAM, *&* TACITVM, *quos sibi* BELGA *daret.*
BELGICA *complures bellis attrita per annos,*
Hoc vno felix NESTORE *visa fuit.*
Quamquam ô! sed nondum cæli placauerat iras,
Vt sanis posset credere consilijs.
Ille tamen constans monitorum semina spargit,
Viuere seu bello, seu mage pace velit.
Pacis at exsortem, belli ah crudelis amantem,
MILITIÆ *antiquæ iura sacrata docet:*
Pristina ROMANI *quò surgat gloria Martis,*
Iustitiæque ferox munia miles amet:
Nequis in imbelles posthac desæuiat agnos,
Latronémve gerat miles auarus opum.

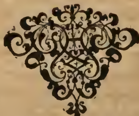
Ast ne longa bonos vexent incommoda ciues,
Innumerisque super cladibus esse queant:
Aduocat è cælo Diuam, quæ conscia Fati,
Languida CONSTANTI *pectora voce beet.*
Illa vltrò acclamat: Non hæc sine numine Diuûm
Eueniunt: quæ vos cura fatigat iners?
Corpora non animos lædunt fera prælia Martis,
Si firmet RATIO, *si* DEVS *ipse regat.*
Mortales parete DEO: *seruate secundis*
Vos rebus: tandem proderit iste labor.
His Dea dum populum mulcet CONSTANTIA *dictis,*
Altera mox IVSTI *voce rogata venit:*
Æquas PRINCIPIBVS *quæ curat scribere leges,*
ASTRÆA *ætherei gloria summa poli.*
Hinc VITIORVM, *illinc* VIRTVTVM, EXEMPLA *ministrat,*
Quæ caueant REGES, *quæ meliora colant:*
Vt tandem virtute DVCVM *Respublica felix*
Floreat, & læta tempora pacis agat.
Singula perpetuis signauit dogmata libris
LIPSIVS, *æternæ quæ praiêre Deæ.*
Quæ si non præsens, ætas ventura fruetur:
Et scriptis discet fidere consilijs;
Nulla quibus blandæ subsunt mendacia linguæ,
Parcere nec vero spéſve metúſve iubent.
Illius ergo graui meritorum pondere tellus
Tota fatiscebat: cæli obiêre vices,
Et quæ non homines, donarunt præmia Diui,
Dum IVSTVM *superis inseruere locis.*
Non lugere vicem, fas est gaudere, BEATI:
Ne contrà, ô vates, deuius error agat.

IN OBITVM CL. IVSTI LIPSI
Carmen Elegiacum.

Conditur hoc tumulo Belgarum gloria gentis
LIPSIVS, ingenio viuidus, arte valens.
Vindice quo, veterum florent monumenta vigentque,
Cimmerijs tenebris semisepulta priùs.
Testis erit Tacitus, tacitus non ampliùs; imò
Princeps nunc Latiæ conditor historiæ:
Romanusque Sophus, qui à sæuo occisus alumno,
Huius ope in lucem purior ecce redit.
Hoc duce Plautus amat plausus; nec tempore Cæsar
Cæsus; nec Liuium liuor iniquus habet.
Velleius rediuiuus adest: atque auspice IVSTO,
En tibi Salusti reddita prisca salus.
Singula quid memorem? Priscorum nemo virorum
Huius non Criticam sentijt æger opem.
Sentit opem præsens ætas, venturáque sæpè
Sensura est, IVSTI cùm monumenta leget.
Hic regnare docet; docet hic parêre; modúmque
Quo capias arces, quo fera bella geras.
Porticus, hoc ducente manu, patet omnibus; vnà
Cum sacris Vestæ Bibliotheca patet:
Amphitheatra edit, pugnasque in pace cruentas:
Quoque modo veteres, verba Latina sonat.
Accipit hoc auctore nouum Crux alma nitorem.
Roma Admirandas hoc duce monstrat opes:
Et colitur Regina Poli, quæ præsidet Hallæ;
Quamque Aspricollis nomine Belga vocat.
Scribendíque vias veras, artémque decoram
Centuriæ tradunt, doctáque Epistolica.

Cuncta quid enumerem? complura affecta reliquit;
Vixissetque utinam, plura daturus erat.
Sed nihil hæc potuêre immitia flectere fata:
Ah fata ingenijs insidiosa bonis!
Jure igitur dum Iusta facis nunc Belgica IVSTO,
Tantum mæsta virum prosequeris lacrymis;
Hispani, Gallique dolent hoc funere tecum,
Polonúsque domi militiæque bonus:
Cumque Italo, Musis Germana addicta Iuuentus,
Cum fletu exequitur triste ministerium.
Imò ipsæ atratæ luxére hoc funere MVSÆ;
Hácque ipsâ, exoptant, contumulentur humo.
Hoc etenim tumulo Latiæ pars maxima linguæ,
Atque vetustatis conditur omnis honos.

Michael Groenevveghen,
Lipsianæ disciplinæ alumnus,
faciebat L. M.

IN OBITVM

IVSTI LIPSI V. C.

Epicedion.

Ferales numeros & lamentabile carmen
Ægro animo, nigráque obseptus nube doloris
Ordior. An Cyrrham mihi fas atque antra mouere
Delia? an Aonias precibus ambire sorores?
Et ius & fas est. nec enim parua vmbra cietur;
Manibus, heu, lacrymas LIPSI *damus, illius olim*
Mystæ Phœbe tui, atque tui, Polyhymnia, cœtus.
Ergo seu rupes vos Thespia, siue biuertex
Parnassus, doctíve tenent iuga sacra Heliconis,
Seu nemorum ramosa domus, secretáque sanctæ
Castaliæ, secreta animis gratissima vestris,
Sufficito infando vocem ingeniúmque dolori.
O nostrum quondam LIPSI *decus! ô mihi cari*
Patris amate vicem, quis te rapit, heu, mihi liuor?
Quis festinatis, heu, sic intercipit annis?
Siccin' abis nostri sidus mirabile sæcli,
Siccin' abis, nec te pòst vsurpare licebit
Ampliùs hisce oculis? non auscultare loquentem,
Et dignas adytis voces dimittere in aures?
O Atlantiade, & cum virgine Phœbe patrimâ,
Vos decuit, decuit vos intercedere iussis
Fatorum, & vestro noxam defendere alumno:
Quo nil Cecropiæ tulerunt præstantius arces,
Nil Latium vetus atque nouum, nil Gallia triplex.
Qui dignus Pylias æui contingere metas,
Atque omni tandem posito senióque sitúque
Æsonis in morem reuirescere, siue Iölai.
Saltim cygnéam si vocem & iussa fuisset

Excipere, atque aliquod supremo tempore fungi
Triste ministerium, si prono colligere ore
Effugientem animam, caligantésque propinquâ
Claudere morte oculos, mæstúmve subire feretrum,
Solamen tanto sit lenimenque dolori.
Nunc est omni expers fomento plaga, nec vllâ
Ad sanum coïtura die: nunc prorsus in ima
Viscera totum ensem & vitæ secreta recepi.
Nec certè Ægiden grauioribus externauit
Luctibus interitus letúmque parentis acerbum,
Quàm me nigra dies properatáque funera LIPSI.
Nam quamuis nullâ consanguinitate propinquum,
Hic me non alio complectebatur amore,
Quàm si sanguis ego verè ipsius: omnia nobis
Vnus erat, quæ læua mihi simul omnia Diua
Abstulit. O vbi nunc amor ille & cura paterna?
O vbi spes, vbi votorum mensura meorum?
Arx vbi præsidiúmque meum? quo sospite ouabam
Toto animo, calúmque manu contingere rebar:
Pampinus vt palmesque tener, cui grandior vlmus
Firma pedamenta & ramorum fulcra ministrat,
Mox animos tollit, mox dulceis cogitat vuas:
Ah, quis litterulis iam compellabit amicis?
Quis dubio responsa dabit? quis fulgida cæcis
Errorum in tenebris præpandet lumina menti?
Quis varios ægri sedabit pectoris æstus
Dulcibus alloquijs, postliminióque reuersum
(Si quando hoc voto Superis damnabimur æquis)
Excipiet, blandísque premet mea colla lacertis?
O cælum! ô tellus! ô salsipotens Neptune!
Omnia mî periere, illi cùm lumen ademptum,
Qui mihi lumen erat; iam nox manet atra dolorum,

Omnia

Omnia iam triſti mihi tempora felle madebunt.
Nec me ſacra iuuent, quorum percuſſus amore
Antè fui; valeant mea quondam gaudia Muſæ.
Tantùm flere lubet, luctum pro LIPSIO *amabo,*
Et rudibus cantabo modis lacrymabile carmen,
Quale vel Alcyones in littoribus deſertis,
Vel ſub populeâ modulatur Daulias vmbrâ,
Pignora cùm nido detraxit callidus auceps.
Ipſæ cum ſocio Charites grege Fontigenarum
Tam cari capitis queritantur præcoque fatum,
Et gemitu & lacrymis & luctiſono concentu,
Caſtalijsque timent poſthac ne fontibus humor
Deſit, & aſſuetas ſilua arida deneget vmbras.
Adde & Muſarum comites, & quotquot vbique
Virtuti Sophiæque litarunt, omnibus ægrè eſt,
Omnes exceſſu LIPSI *tenerè illacrymarunt.*
At miſera ingeminans lugubres Belgica leſſos
In cælum & Superos liberrima verba profundit,
Dirumpitque ſinus, nudatáque pectora plangit,
Aut deturpatos laniat ſibi puluere crines,
Luctu amens, tumulóque inconſolabilis hærens.
Elyſium contra Chaos & iucunda vireta
Fortunatorum nemorum tanti hoſpitis ergô
Lætitiâ plauſûque fremunt: hunc agmina ſtipant
Semideûm Heroum: hunc certatim vndeundique magnæ
Aduolitant animæ, mirabundæque pererrant
Luminibus tacitis, ſociúmque adiungere gaudent:
Haud aliter quàm cùm feto patris edita buſto
Prodit auis, magni tendens per inania mundi
Ad Ptolomæëas Arabum de finibus oras,
Alituum coit omne genus, ſolísque volucrem
Attonitæ denſo circum agmine conglomerantur.

 Saluo

Salue supremùm Suadæ illibata medulla,
Doctrinæ Sophiæque penus, clarissima prisci
Fax æui, & veterum scriptorum acerrime vindex,
Humano propè maior, & egregium indulgentis
Naturæ specimen, LIPSI *optime maxime salue,*
Supremúmque vale, facilisque hos pectore ab imo
Depromptos gemitus atque illætabile murmur
Accipe; si mea non odiosa ingratáque quondam
Musa fuit; si te mappam mittente, tuísque
Auspicijs primùm spatia hæc decurrere cœpi.
Accipe quod præstare Dijs hic manibus vnum
Officiosa potest pietas, quæ soluere iusta
Mens ægra ac magno valet oblimata dolore.
Posteriùs cùm me patriæ sors prospera reddet,
Cottidie tua busta salutaturus adibo,
Et benè, mi Doctor, repetam, placidéque quiescas:
Cottidie flores serti simul atque soluti
Plenis spargentur calathiscis, vrnáque felix
Myrrhá & Achemenio semper stillabit amomo.
Semper apud memorem meritorum gratia stabit,
Et sincera tui reuerentia. Non potes vllos
Parca ferox magno fines præscribere amori,
Non potes; ipsa suis paret mens legibus, omni
Libera hero, nullis docta inseruire lupatis.
Quid libri? quid scripta? quis illis marmora & altos
Pyramidum sumptus animosáque conferat æra?
Hæc ferro, hæc flammá fugitiuorúmque caduca
Ictibus annorum: nulla illis tempora, nulla
Sunt metæ; quæuis leget ac mirabitur ætas.
Namque olim Genio sunt nata Dijsque secundis,
Sæpiùs & dio rore imbuit alma Iuuenta.

Philippus Rubenius Doctori suo M. P.

IN V. C. IVSTVM LIPSIVM EPICEDION

Ludouici NonI Doct. Medici.

Magna anima, æthereum quam supra euexit Olympum
Æternus genitor, solióque locauit auito,
Da faciles threnis aures, ne subtrahe vultum,
Nenia funereos mea dum persoluit honores,
Et bustis extrema tuis epicedia cantat.
At quinam gemitus, vel quæ lamenta dolori
Sufficient? claros cineres, quæ Præfica, LIPSI,
Perfundet lacrymis? an quæ mœstissima mater
In Sipylo queritur bis senas Tantalis vrnas?
An fletu liquefacta suo Mæandria Biblis?
An Phaëthontéo quæ in funere diriguerunt
Heliades? ánne Eöis emersus ab vndis,
Ferales planctus Hyadum chorus occinet orbi?
Tu longæua Themis, doctá tu Pallas ab arce,
Dic tumulo lessos, & singultantia luctu
Plectra moue; & taxis crines & tempora vela:
Ante fores nullo frondescat culmine laurus,
Sed plorata tuos postes cyparissus obumbret;
Nam cecidit vates Helicon tuus. O vbi tristes
Siccabis lacrymas Grudium? quanto vndique questu
Pulpita, Cecropijs certantia pulpita Athenis,
Mœsta sonant? vacuæ lugent Doctore cathedræ.
Martia sic magni in Ciceronis funere Roma
Ingemuit quondam, Latiæque silentia linguæ,
Vos septem colles, vos flestis rostra Quirini.
Sanctiùs ecquis enim coluit sacraria Phœbi?
Gorgoneo admouit quis digniùs ora liquori?
Testis inexhausto est facundia pectore diues,

Seu

Seu lubuit vincire modis effamina certis,
Seu lubuit voces animare lepôre soluto.
Qualiter assurgis? quàm denso pondere mentes
Afficis, & dulci perfundis nectare sensus?
Non tibi Nelides, non se tibi conferet Heros
Dulichius, breuitate potens non frater Atridæ.
Non tua Tellenis turgescit pagina nugis,
Aut populo phaleras, & inania cymbala vendit;
Sed solidæ passim virtutis semina spargit,
Lectorémque auidum generoso replet honesto.
Nec tibi morosâ dictatur epistola curâ,
Ast facilis, nullóque venit impulsa labore:
Non ieiuna tamen, ridenda aut ilia ducit,
Cecropio sed melle madet Latióque lepôre.
Tu miseros Belgas, afflatos turbine belli,
Erigis eloquio, magnisque hortatibus imples:
Et tua nos docuit Constantia ferre pericla,
Atque animum infirmum triplici firmare metallo,
Fortunæ aduersus ludos, & lubrica rerum.
Tu veterum mores scabrâ rubigine sęcli
Eripis, atque nouo cogis splendescere cultu.
Per te nigrantes Mauortia Roma fauillas
Excutit; & longæ posito squallore senectæ,
Ecce alios iterùm melior iuuenescit in annos.
Iam priscas miratur opes, & robora regni,
Et modò Tarpeio Capitolia celsa Tonantis
Fulgere colle stupet; circùm delubra Deorum
Obtundunt trepidos oculos fulgore metalli.
Innumeri hinc arcus, spoliísque ornata trophæa,
Hinc Thermæ occurrunt, hinc admiranda Theatra:
Deliciásque suas, sæuæ spectacula arenæ,
Atque Theatrales gaudet cognoscere plausus,

Consilijs, monitisque tuis, vestigia Regum
Lubrica componis, Consi penetralibus haustis,
Queis populos iustis valeant compescere habenis.
Iam te quis Martis tenuit feliciùs artes?
Militiæ dum prisca doces præcepta Quiritum:
Queis tectus veniat telis in prœlia miles:
Quâ deceat fossâ, vallóve includere castra:
Mœnia quàm vario prosternat Machina pulsu.
Martia quæ tantum pubes miratur, vt vltrò
Cedant arma togæ, concedat laurea linguę.
Singula quid memorem? non vestigata priorum
Ingenijs, tenebrísque diu damnata profundis
Extrahis, & primus luci committis apertæ.
Te sine Zenonis latuissent scrinia. magnum
Crantora quis nosset, demorsóque vngue Cleanthem,
Ni tu Stoïcidum renouasses atria sectę?
Quid loca senta situ Scriptorum, aut mersa veterno,
Vindice te, referam, solitum spirare decorem?
Non tot in Augeæ stabulo exanclasse labores,
Eurysthi imperio, fertur Tyrinthius heros,
Tædia quot passus, dum cęcâ nocte latentes
Eripis Auctores, mendis blattísque fugatis.
Luce nouâ melior Tacitus, Senecęque coruscant;
Atque alij Proceres, Latium quos vidit & Hellas,
Pileolo ornati, raso te vertice, LIPSI,
Sectantur cuncti: sic libertate receptâ,
Hostili fuerant quondam qui carcere clausi,
Læta triumphalis comitantur syrmata pompę.
Quàm tibi blanditur Iesséi germinis altrix?
Illa, cui extremos calamus seruauit honores,
Dum quæ Belga videt, per te miracula vulgat,
Quæque priùs Hallis, nunc patrat Colle Sichemi:

 Talia,

Talia, quæ veniens auidâ bibet aure vetustas,
Iuratásque dabit Fidei euanescere pestes.
Sed quid ego hæc, inopi sperem deducere venâ,
Ingenij monimenta tui; quæ dicere fama
Nulla potest, quamuis centeno personet ore?
I Musa, & cordis te per penetralia gyrans,
Arcanos animi penitus expende recessus.
An referes faciles & non sine pondere mores?
An niueum, & nullâ tinctum ferrugine pectus?
Quæ probitas oris? frontisque modestia quanta?
Illa dedit sæuas te sustentare procellas
Inuidiæ, & rabidæ contemnere prœlia linguæ:
Nec tua in alterius iugulum facundia famæ
Hac duce descendit, dentésque armauit acutos:
Sed cùm alij plenis spargunt conuicia plaustris,
Innocuos tantùm lusus sine felle reponis.
At quid in immenso laudum æquore naufragus erro?
Nam decus hoc, dignum meliori viuere sæclo,
Ah dolor! ah lacrymæ! mors inuida sustulit orbi,
Redderet vt cælo, cælestis particulam auræ,
Vtque nouum patrio sociaret sidus olympo.
Felix ô nimiùm LIPSI! *qui saxa dolosa,*
Et dubios vitæ scopulos, Syrtésque latentes
Emensus, tandem tutâ in statione locaris.
Iam tenebris expers, & verâ luce refulges,
Illustres inter cuneos, Manésque beatos:
Hic vbi perpetuo via lactea lumine candet,
Vnde hominum miserans despectas viuere inane,
Et Patriæ ancipites casus, & tristia fata,
Respice nos felix; supremáque munera busti,
Quæ tibi funesto soluit mens saucia luctu,
Suscipe; & affectus ne despice IVSTE *benignos.*

Sic leuior semper tellus tibi vernet in vrnâ,
Ossáque sic tumulo molli composta quiescant.

GAVGERICI RIVI
& Studiosorum omnium comploratio in obitu Ampl^mi LIPSI.

Qualiter euersâ Gallorum cladibus Vrbe,
Aut illâ, psallens Nero quam conspexit ἁλῶσιν,
Hostiles quicumque manus, quicumque Tyranni
Fugerat immeritis incendia concita tectis,
Si veluti postliminio dein fortè videre
Contigerat dulcem patriam dulcésque penates;
In Româ Romam quærebat, in ædibus ædes:
Pro sacro & sancto, sacri sanctíque ruinas
Mæstus, & augustis cinerem spectare theatris.
Sicubi deprendit vestigia nota locorum;
Dicebat lacrymans: Heu! en domus & sacra Vestæ:
Hîc auus, hîc nutrix, pater, heu! habitare solebant.
Siccine non statuis rabies, non ira pepercit
Numinibus?   Sic quando suâ Mors improba falce
(Annibale, & Gallo, & quouis mage sæua Nerone)
Messuerat LIPSI *vitam; velut agmine facto,*
Musarum ciues adstant adflentque cadauer:
Hic sibi patronum, Sophiæ vixisse parentem:
Corpore cum functo, CONSI *periisse sacellum.*
Quid, quòd APOLLINEI *pars maxima suspirabat*
Iacturam TEMPLI, PACIS, VIRTVTIS, HONORIS,
Et PIETATIS? *Erant etiam queîs visa iacere*
Curia cum legum tabulis, cum sortibus vrnæ.
Hic Prætor, Consul, Princeps, idemque Sacerdos,

Omnia erat. *cuius si singula dogmata spectas;*
Non quinquagenos vixisse putaueris annos,
Quin & non hominem vixisse putaueris vnum:
Sed doctos omnes simul, & tot sæcla, quot annos.

PIIS MANIBVS

Amplissimi Clarissimique Domini

IVSTI LIPSI

Ser^mis^ Principibus à consilijs, & Historiographi Regij, Domini quondam mei col^mi.^

BELGICA *visa mihi cygnéo funera cantu*
Flere sua, vt cecidit flos, sol, & gloria BELGI
LIPSIVS: *vt turtur visa est mihi Grudia Pallas*
Lugere abreptum consortem; squallida vultu
Plebs effusa, gemens atratâ veste iuuentus.
Túque igitur mœrens lugubri Nenia voce
Aude agedum, singultanti aude pectore fractos
Edere singultus: hoc saltem munus herili
Postremum appendam tumulo. Sed nomen herile
Heu pectus mihi concutit, egreßúmque dolori
Præclusus negat ipse dolor: cùm viuida mentis
Illa tuæ LIPSI *species mihi se obijcit, illa*
Fax Sophiæ, sedes Musarum, arx inconcussa
Virtutis, niueus Candor, Prudentia: verbô,
BELGI *delitium nostri: illa audita, probata,*
Visa mihi quondam heu facies. Sed LIPSIVS *ille*
Ecce fuit: quem, seu gratum misceret amico
Congressu alloquium, grauior seu pulpita sermo
Compleret, veteris fundentem mella Süadæ,

Obstupuit

Obstupuit toties Academica lecta iuuentus,
Gallus, Belga, Italus, Germanus, Sarmata, Iberus.
Quis non obstupuit? rapitur tamen: inuida sorti
Heu fata humanę! Européo hic vnus in orbe
Cunctorum applausu, votis, atque ore petitus,
Abripitur: populi vanos i quęre fauores,
I regum capta fumos, & nomina quære.
Inspice vestitum diuersis floribus hortum:
Quò quisque aspectum meliore colore tuentis
Detinet, & grato nares magis implet odore;
Hoc spoliatori magis est obnoxius Austro.
Quid tamen, ô miseri, querimur? mortalia passus
Mortalis, supra mortalem nomine viuit:
Viuit & æthereo, voueo, feliciùs orbe.

Cultus & mœroris testimonium
M.P.Ioannes Bleuvvart Athensis.

IN OBITVM IVSTI LIPSI V. C.

Epigrammata.

I.

Ergo abijt mœstis numquam rediturus amicis,
LIPSIVS insanæ mortis ad arbitrium?
Jlle sacer Phœbi mystes, doctæque Mineruæ,
Virtutisque omnis, LIPSIVS ille abijt?
Illéne quem Grudij nuper stupuêre loquentem,
Semina doctrinæ dum meliora iacit?
Ille suis scriptis qui totum ornauerat orbem
LIPSIVS, heu Fati tristia iura, abijt!

I I.

LIPSIVS hoc paruo tumulo iacet. haud iacet; erro:
Non adeò exiguo clauditur ille loco.
LIPSIVS immensi factus nouus incola cæli,
Nunc lætus terras despicit & maria:
Quæque priùs mundi calamo damnarat & ore
Vana, mage ex vero vana fuisse videt.
Attamen in mœsto quid vult sibi marmore nomen,
Quódque illo dignum nomine carmen adest?
Nempe reformandus vitæ melioris in vsum,
Hîc veteres posuit LIPSIVS exuuias.

I I I.

Quisque dehinc venies Grudiam nouus hospes in vrbem
(Cura pia est) LIPSI da tumulo inferias:
Et castas superadde preces, meritúmque dolorem:
Caussa tibi numquam iustior vlla fuit.

Quà

Quà sit iter, quæris? tædâ præeunte rogali,
Ad magni ducent tristia busta viri
Pierides mœstæ. mœstâ hic cum Pallade, Diuas
Tres, quibus in doctos par amor atque fides,
Fœdatas cernes liuentia pectora palmis,
Sidera flebilibus surda ferire sonis;
Crudeléſque vocare deos; sua damna vocare,
Hoc moriente, vnà non potuisse mori.

Petrus Pantinus, ad D. Gudulæ
Bruxellis Decanus.

Parcite, LIPSIADÆ, *lacrymis queruló que dolori,*
Qui facitis IVSTO *iusta suprema meo.*
Non obijt, sed parte sui meliore superstes,
Elato ad tumulum funere, viuit adhuc.
Mors rapuit mortale, nihil conceditur vltrà:
Quod perijt, terræ portio quanta fuit?
Tam parua, vt vix vlla: volat nam mole soluta
Corporis, in tenues puluis, vt vmbra, Notos.
Sed probitas animi semper spectata manebit,
Et virtus, morum candor & integritas.
Hi comites illum ad sedes duxêre beatas,
Cum grege victurum tempus in omne sacro.
Nec minùs in terris doctrinæ gloria durat,
Viuit, & in summo culmine vernat apex.
Quæsitum est decus ingenio, quod nulla vetustas
Imminuet, studij nec monimenta dies.
O claram meritis animam! virtutibus ornat
Sidera, tellurem moribus, arte libros.
IVSTE, *tuum memori nomen cantabitur æuo;*
Æternus, tua dum scripta legentur, eris.

Ioannes Bochius, S.P.Q.
Antuerpiensi à secretis.

Scilicet

I.

Scilicet vna dies, crudelibus insita fatis,
Abstulit, heu! nobis morte nefanda Virum
Egregiam verò laudem scelerata tulisti,
Dum tenues artus, laßáque membra necas.
Huic saltem poteras, ô effrenata voluptas,
Parcere. non deerant corpora digna mori.
Excidit ingenium, medijs quod fulget in astris,
Musarum tenebras detenebrare pôtens.
Romani periêre sales, periêre lepóres,
Et periêre omnes deliciæ & veneres.
Belgica lugubri nunc tota dolore fatiscit,
Tristitię obducit pectora mœsta situs.
SALVE *Musarum sublimis gloria*; SALVE
Mundi miraclum: molliter ossa cubent.

II.

Si laudem Pietas vllam sincera meretur
Veris suis cultoribus:
Eximiæ si qua est Doctrinæ gloria: doctę
Et si qua laus Facundiæ;
Si summis imísque viris placuisse, malorum
Hostem fuisse perpetem,
Est vitæ locuples testis vindéxque probatæ;
Ipsis crepantibus inuidis:
Ecquis, te LIPSI, *vixit felicior? ecquis*
Te mortuo beatior?
Non igitur, LIPSI, *tę lugeo; lugeo nullos*
Superesse nobis LIPSIOS.

Franciscus Svvertius F. amico heu! quondam Opt. Max. supremum hoc HAVE atque VALE mœrens meritoque scripsi.

IVSTVS

IVSTVS LIPSIVS nec obijt nec abijt.

Quærebam mœstus sola sola, auiumque volantum
Auia sectabar, nec comes vllus erat.
Hærebat lateri tantum DOLOR *improbus, ille*
Ille, mihi LIPSI *quem Libitina dedit.*
Ibat Tænariâ cinctutus tempora taxo,
Multa super Parcis & Phlegethonte querens,
Increpitans Minoa ferum, Rhadamanthum adamantem,
Et rea Styx, illo iudice, tota fuit.
Olli toruus ego, Cede hinc DOLOR *improbe, dixi:*
Flere decet functos, hic nec obit, nec abit.
Non obijt, quin suppeditat nunc sidera IVSTVS,
Celsaque fulmineâ peruolat astra rotâ.
Non abijt, qui nunc etiam per docta vagatur
Ora virum, & populi multus in ore sedet.
Sicne mori mors est, comitat quam vita perennis?
Funus id est, à quo maior in ora venis?
I nunc stulte DOLOR, *funus tam nobile plange:*
Non erat hoc FVNVS, *improbe,* FOENVS *erat.*

Cenotaphium.

Sunt Busto in Pario, sunt qui tumulantur eburno,
Sunt qui marmoribus, LIPSIVS *in lacrymis.*

B. B.

LIPSI laudibus nemo par.

Nemo te lacrymis, LIPSI, *neque laudibus ornet:*
Non lacrymæ, at plausus funera sancta decent.
At qui te laudare volet, velut Icarus alter
Nominis Oceano mergitur ille tui.

In Imaginem eiusdem.

Hæc LIPSI, *sed non* LIPSI *vnius, at simul ipsa*
Et SENECÆ, *&* TACITI, *viua & imago* TITI.

Tumulus eiusdem.

LIPSIVS *ille iacet, simul &* CONSTANTIA *in illo,*
SVADA*que, &* HISTORIA, *& priscâ* SOPHIA *iacet.*

Chronographicum.

LIpsIVs, heV, perIIt: qVId flet? sCILICet ILLVd,
Lege noVa Vt dIsCas tV qVoqVe phœbe MorI.

Maximylianus Vriendtius
V. G. à Secretis.

In IVSTVM LIPSIVM.

Voce, manu, vitâ, studium tibi maxime LIPSI,
Perpetuò cunctos erudiisse fuit.
Et stilus, & mores non paucis vnde nouati
In melius; placuit queis tua scita sequi.
Vnum vtinam accedat! sic vt te nempe sequantur
Omnes in priscâ Relligione ducem.

In pennam LIPSI ad aram DIVÆ HALLENSIS.

VIRGO *parens, Hallis celebris, donaria templi*
Multa tholo pendent & pretiosa tui.
Penna locum at LIPSI *tenet inter ea inclyta primum,*
Cui conferri aurum, gemma nec vlla queat.
Gemmæ æuo pereunt, æuo consumitur aurum,
Penna viri docti semper honora manet.

Ad LIPSIVM ſuper DIVÂ ASPRICOLLE.

Qui calamo HALLENSEM *produxſti tam benè* DIVAM,
SICHEMIENSI itidem, LIPSI, *age pegma ſtrue:*
Nec moueare, pium hoc opus etſi rideat amens
Impietas. honor eſt diſplicuiſſe malis.
Riſit inante ARCAM *ſalientem* DAVIDA *Michol,*
Ille tamen laudem, dedecus ipſa tulit.

Tumulus LIPSII.

Hoc tegitur corpus Magni ſub marmore LIPSI,
Sed tegitur nullo viuida fama loco.
Quo moriente dedit gemitus SOPHIA *alma, ſibique*
Supremum metuit triſtis adeſſe diem.
Quiſquis ades, benè dic cineri, benè Manibus opta:
Primorum primum non coluiſſe, nefas.

Numerale.

soL tVVs, heV, CasV defeCIt BeLgICa LIpsI;
PerpetVò fVLgens LVX taMen Inde VIget.

Aliud.

LIpsIVs hIC sItVs eſt, fLos BeLgICæ & orbIs oCeLLVs.
ManIbVs eXoptet qVIſqVe qVIeta pIIs.

Aliud.

LIpsIVs oCCVbVIt DeLI sophIæqVe ſaCerdos.
LVgeat hIs dIVIs qVIsqVIs aMICVs adeſt.

Aliud.

QVò rVat InfeLIX eX oMnI, heV! BeLgICa parte?
InVIdIa faCI LIpsIVs eCCe IaCet.

Ius laude coronat,

LIPSIVS è cęlo in terram descendit, & idem
E terrâ in cælum sese iterùm recipit.
Despicit inde hominum curas sublimis ab alto:
Nos illum è terrâ suspicimus miseri.

Gis. Bultelius Clytius.

I.

Viderat emissam priscæ ad fastigia famæ
Fors Romam vnius subsidio calami:
Vidit, & inuidit, rabidóque accensa furore
Effudit querulo talia verba sono:
Ergo Vrbem erectam mihi tot sęclisque virisque,
Vna manus orbi tam citò restituet?
Ergo Vrbem euersam mihi tot sęclisque virisque,
Vna manus orbi tam citò restituet?
Ætatem ergo ferent meliùs quàm marmora chartæ?
Artificem perdam: perdere opus nequeo.
Dixit: & in LIPSI *contorsit viscera telum.*
Ille cadit, lapsi stant decora alta tamen,
Roma vetus, Regumque animis praecepta regendis,
Et quæ inconcussum tristia ferre docent.
Dignum illi si grata voles dare Roma sepulchrum,
A tumulo ad vitam te reuocata dabis.

II.

Quidquid in vnum acti dederunt tibi Roma, Quirinus,
Æmilij, Decij, Scipiadæ, Fabij:
Quod Curius, quod Fabricius, Brutíque dedére,
Reddidit hoc vnus LIPSIVS *omne tibi.*

Gallia

Gallia te læsit stantem; sed Belga Camillus
Collapsam in formam restituit veterem.

Thomas Seghetus Britannus
Præceptori optimè merito P.

I.

Doctorum sidus, Belgî decus, orbis ocellus,
Deliciæque hominum, deliciæque Deûm,
Omnia terrarum famâ complexus, ad astra
LIPSIVS *hinc abijt; iámque Deum ore bibit.*
Crescere non potuit per totum diditus orbem:
Quo crescat, tantùm cælum erat; hoc adijt:
Illustrésque Animas inter, Diuósque receptus,
Nectare & æternis pascitur ambrosijs.
Exuuijs Animi posuit Meminerua trophæum,
(Haud bustum) quod non atteret vlla dies.
Cui gemina Hesperia, & Celtæ, & Germania, & Angli,
Et quidquid terræ sol videt, inuideat.
Quare sollicitas Elegeïa siste querelas,
Præficáque hic nullas elicito lacrymas.
Nemo ferat planctus, aut singultantia verba,
Mistáque mœstis suspiria cordolijs,
Ni qui Virtutem & Doctrinam splendidum inane,
Nósque immortales morte perire, putet.

II.

Dum vegrande Animi bellum componit, & vsque
Constanti sortem robore ferre docet,
Omnibus obijciens aduersis pectus ahenum,
LIPSIVS, *hæc * libro verba suprema dedit:*

* De Constant. à capite vlt. versu vlt.

Iure

Iure ego nunc acclamem: Ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.
Effugíque malum (DI!) reperíque bonum.
Scilicet ille Deo plenus, certusque futuri,
Non potuit sese fallere, non alios.
Ut dixit, cecidit. fugit mala, gaudia nactus,
Nunc cælo magnus, magnus ut antè solo.

Æternæ summi Viri Memoriæ
Teneræmondæ posuit
Dauid Lindanus Gandauensis.

Ad Litterarum Consultos, aut candidatos.

Cum Phœbo & Musis nuper quicumque soletis
Contrahere, & iusto dona frui titulo;
Parcite, vos moneo (nisi si irrita dona placebunt)
Abs illis posthac aut cupere aut capere.
Nam sine nil possunt tutore auctore Camœnæ:
LIPSI, *pupillis tutor & auctor eras.*

Gaugericus Riuius.

Ordine postremus, LIPSI *doctissime, scribo;*
Etsi inter primos primus amore fui.
Ingenium colui, doctrinæ lumine clarum:
Utraque condecorant munera, Vita, Fides.
Rostra carent linguâ, Facundia Principe, summo
Præceptore Scholæ, prisca caterua Duce.
Sed tua supplebunt tantam monumenta ruinam,
Quæ mille egregiis anteferenda libris:
Calcitrat in stimulum, dum te petit inuidus ore:
Nam te laude homines, luce Deusque beat.

Richardus Stanihurstus
Hibernus Dubliniensis.

ERY-

ERYCI PVTEANI
IN
IVSTVM LIPSIVM
PIETAS,
BREVI NENIA
expressa.

Lætam, Musa, Lyram doloris udo
Conde murmure: Tibiámque prome
Aptam lugubribus Sacris, modisque.
Gratæ nunc PIETAS *obire mentis*
Suadet officium, FIDESq; *suadet;*
Mœstâ Voce, Stilóque. nam suëtas
Odit delicias Loquela; amatas
Odit delicias Tabella, & hornis
Vrgetur lacrymis. nec sunt Loquelæ
Istæ deliciæ, nec sunt Tabellę
Istæ deliciæ: at Feraliorum
Atrâ imagine vulnus, atque funus
Heu! magnum, miserum, atque luctuosum
Hęc Tabella refert, refert Loquela.
IVSTVS LIPSIVS *occidit, virorum*
Ille Maximus Optimusque; Musæ,
Et Suadæ, & Sophiæ decus vetustæ;
Ille MORIBVS *inclytus* VETVSTIS:
Orbum lumine qui reliquit orbem,
Orbum numine qui reliquit orbem.
Lumen nam fuit ille Litterarum,
Numen & fuit ille Litterarum:
Ipse, Musa, Minerua, Suada, Apollo:
Heu! THALESq; *meus, Paterque sancto*

Doctrinæ

Doctrinæ melioris instituto.
Duram ô præcipitis necessitatem
Fati! quæ violenter æuiterni
Carpit exuuias Viri Deique,
Carpit exuuias mei THALETIS.
Quis desiderio pudor modúsve
Tam cari capitis, Viri Deique,
Tam cari capitis, mei THALETIS?
Largo proluitur dolore pectus,
Largo proluitur dolore cera;
Et sulcos tremuli stili, frequentes
Pressi stillæ animi replent, PIVMq;
Laborem violant. Quid ergo? cesso:
Nec totum Tabula hauriet dolorem.
Vos mecum querulam mei SODALES
Vocem fundite, quotquot estis, omnes:
IVSTVS LIPSIVS *occidit, virorum*
Ille Maximus Optimúsque, Musæ,
Et Suadæ, & Sophiæ decus vetustæ.

Ad Maximum Æmylianum Vriendtium, de Morte C. V. IVSTI LIPSI.

Ecquis, MAXIME, *quis modus dolori?*
Quis finis lacrymis Simonidéis?
Quæ torrentibus ambulant per ora
Insolabiliter, cadúntque guttis
(Heu!) vegrandibus ac perennè densis.
Busta LIPSIA, LIPSIOS *amores*
Vsque & vsque sonas, & vsque & vsque
Ocellos nebulas, & inquieta
Longo pectora concoquis dolore:

Mox

Mox desi oculusque lacrumando,
Et desi animus dolendo fies.
Quare desine, quæso, lacrymarum;
Ecquid te teris, ecquid emedullas?
Iuit LIPSIVS, ibimusque cuncti.
Si probus fuit, & fuit pudicus,
Nec vanus Heliconidum *Sacerdos,*
(Sed probus fuit, & fuit pudicus,
Et sanctus Heliconidum *Sacerdos)*
Iam nunc sidera calcat, & superbum
Felix sub pedibus terit Olympum.
Quare sit modus improbo dolori,
Et iustas lacrymæ audiant habenas:
Iuit LIPSIVS, ibimusque cuncti,
Mori Christicolis pijs, probisque,
Non est, crede, perire, sed præire.

B. B.

Ad eumdem Max. Vriendtium de Cl. V. IVSTI LIPSI scriptis.

IVSTORVM *amantur* LIPSANA
Si busta quæ fallunt nigra;
Nos IVSTI *amemus* LIPSANA,
Post fata quæ liquit sua.
Sed LIPSII *quæ* LIPSANA?
Chartæ disertæ, MAXIME,
Chartæ elegantes, masculo &
Chilonio scriptæ stylo,
Zenonióque pectore;
Nec inficetæ ceu Baui,
Aut caprimulgi Mæuij;

Sed vel Maronis auribus
Vel Tullio digna legi;
Graio ſalino, & Italis
Tincta affatim leporibus:
Quas docta Carmentis ſuas
Non nôlit, & Plato ſuas;
Quas cana pennipes Anus
Dea Centilinguis prædicat
Poſt æra victuras diu,
Libanitidéſque poſt cedros.
I nunc maligne LIVOR, *i,*
Vbi æra fulua triueris,
Duráſque roſeris cedros,
Tum LIPSIVM *rodas licet.*

B. B.

In funere IVSTI LIPSI V. C. Threnodia.

Quem Phœbus citharæ decus,
Quem Pallas ſoboles clara Dieſpitris,
Et diuina Themis virum
Naſcentem placido lumine viderant;
Nunc mæſtis querimonijs,
Functum ſolliciti (non ita creditum)
Ne quidquam repetunt Deos.
Et ſerò querulos ingeminant ſonos:
Orbis Gloria concidit
IVSTVS LIPSIVS. *heu! parcere neſcia*
Clotho, quid reſecas colum?
Orbem quid ſolito lumine detegis?
Et quem Muſa vetat mori,

Famoſuſ-

Famosusque labor; illaqueas tuis,
Eheu! inuida cassibus?
Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior tamen,
Phœbi delicium quàm tibi Grudia
Tellus. quæ modò LIPSIO
Ornata, emerito sidera vertice
Tangebas duplicis poli,
Dum docta irriguo LIPSIACI *è penu*
Hauris flumina pectoris.
Hinc te ferus Iber, te Rhodanum bibens
Rhenumque, & Latium potens,
Certabant paribus visere gressibus:
Quos LIPSI, *velut inclytus*
Amphion lapides, doctiloquus sonus,
Et traxit calamus frequens.
Sed nunc Musa pijs desine fletibus,
Et frustrà prece lugubri
Sublatum ex oculis poscere LIPSIVM.
Non si Calliopæ genus
Orpheus contigerit Threïciam chelyn
Thressæ sub Rhodopes iugis,
Parcarum laqueis expediet caput.
Illum Regia nobilis
Succinctum viridi tempora germine
(Quod curæ vigiles diu,
Et sincera Fides promeruit) sacris
Adiungit Superûm choris.
Hic Cæli proceres, hîc Triados decus,
Et quæ condita tegmine
Suspexit cupidâ mente Sophos, videt
Pulsâ nube beatior;

Et nos iam memori numine protegit,
Quos curæ variæ premunt,
Donec sors eadem transuehat ad Deum.

Parentabat L. M.
Laurentius Beyerlinck Antuerpianus.

GIS. BVLTELIVS CLYTIVS IANO LERNVTIO, De obitu C. V. IVSTI LIPSI.

Audeámne LIPSII *vmbras versibus Trochaïcis,*
Belgicæ in luctu calente, Jane docte, prosequi?
Luctus est grauis, Trochæi sunt leues; non conuenit.
Publico ergo in dolore conticescam? Non queo.
Sed tibi, tuóque linquens Vrientio graueis tubas,
Bella queis cruenta Regum detonantur fortium,
Si Trochaïcis minutis ego vicissim succinam,
Non viri irascentur vmbræ: verùm vt in concentibus
Musicis diuersa vocum consonant discrimina,
Nec minus remissa, quàm contensa, laudis obtinent;
Sic meis nugis futurum spero: nec Manes pij,
Anserem tot inter vnum strepere olores, abnuent.
Belga quis verus taceret, occidente Belgicæ
Luce? quis genas habere in funere hoc siccas queat?
Funebris lamenta lessi voce nemo flebili
Non cãnat, seu Flander ille, siue Brabantius siet,
Seu VValachrus, seu Batauus, siue Regi pareat,
Seu Iugum boni PHILIPPI *pertinax excusserit.*
Aurea est audita cunctis vox diserti LIPSII:
Nulla tam remota gens est, LIPSIVM *quæ nesciat,*

Non honoret, non adoret, sæculi sui decus.
Alitem miramur omnes, in Sabæis montibus,
Vnicum ex suis renasci cineribus: vtinam Dei
LIPSIVM *ex suis renasci cineribus dent denuò!*
Conferat libenter omnis orbis ad tumulum strues,
Fistulam suauè olentem, cinnamum, atque aromatum
Quidquid æstuosus Indus, Persa quidquid colligit,
Quidquid aut Panchaïa thuris, mollis aut Arabs habet:
Quæ suo incendat calore Apollo Pandionius,
LIPSIVS *Phœnix nouellus Belgicæ vnde prodeat.*
Sed mouere vota Diuos non valent; inamabilis
Parca cùm semel caducæ fila vitæ inciderit,
Phœbus ipse homines ab Orco non queat reducere.
LIPSIVS *sibi sed ipse consulit benè, atque apud*
Posteros nomen perenne parat, & æternum decus,
Nulla quod minuere possit Parca, nulla iniuria
Temporis delere, quin succrescat, atque floreat
Indies magis magisque. Sola vel CONSTANTIA,
Omnibus translata linguis, omniúmque calculis
Adprobata, nomen eius, ære quouis firmius,
Donat immortalitatis æuiternâ gloriâ.
Quisquis hanc legit, ferendis rebus aduersarijs
Fortitérque, alacritérque, strenuus se comparat:
Nec timebit, fractus orbis si ruinâ concidat:
Par sibi vnus, integérque, totus imperterritus,
Intus inuictus, forisque. Nec libris constantiam
Prædicauit, sed reapse LIPSIVS *constantiam*
MORIBVS *fidéque* PRISCIS *semper ipse exercuit,*
Publicè, priuatim, vbique. Haud diffitentur æmuli,
Non priùs dictus Batauus, non obesus VVestphalus,
Qui virum vidére fortem, & prorsus immutabilem,
Nec nouam sequi, inter ipsos tot Nouatores, Fidem.

Cetera eius scripta quis non vnicè admirabitur,
Plena succi, plena mellis, & vigoris masculi?
Cuncta sunt neruosa, cuncta plena sunt mysteriis.
Ille namque antiquitatis adfluens armarium,
Quidquid abstrusum & remotum in litteris bonis fuit,
Protulit nobis in vsum, & publicauit omnibus.
Iam tacent Musæ Latinæ, conticente LIPSIO,
Luget & Parnassus ipse, Gratiæ afflictim dolent:
Ipse ego, vidisse numquam LIPSIVM *cui contigit,*
Totus ah! mœrore tanti in morte tabeo viri.
Nemo non amusus, excors, blennus, atque barbarus,
LIPSII *dolere morte non potest vel maximè.*
Sed necesse cùm sit omnes emori, qui nascimur,
LIPSIVS *mortalitatis ritè cursum exegerit,*
Laude summâ, summo honore; quem locum adsignauerat
Rex supremus, iste noster optimè curauerit;
Inuidere non decebat parta ei sua præmia,
Quando iam mensis Deorum gratus hospes accubet,
Nectar Ambrosiámque pascens, cum beatis mentibus.
Imperator euocauit, sponte paruit suâ:
Fata duxerunt volentem, non coëgerunt sequi.
Lux beata, æterna, luci luceat Belgi vnicæ.

ΙΟΥΣΤΟΥ ΛΙΨΙΟΥ

τῶν βασιλικῶν διδασκάλων ἐλλογιμωτάτου
καὶ ἐνδοξοτάτου

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

ΛΙΨΙΟΝ ὡς ὀλοὴ μοῖρ' ἔσβεσε γήραος οὐδῷ,
Γυμνήτην Μούσαις ἐκπονέοντα βίον·
Δάκρυα θερμὰ χέουσ' ΕΡΑΤΩ, κόνιν αἰθαλόεσσαν
Κάτθετ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τόδ' ἔειπεν ἔπος·
Ὦ πόποι! ἦ Φοίβου τελετὰς μέγα πῆμα ταράσσει,
Καὶ ῥόον ὑψιπέτης ὃν ποτ' ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὕνεκα θαυμασίην βιότου νοῦ κάλλιπεν αἴγλην,
Ὃς λάχε παντοίης δῶρα διδασκαλίης·
Καὶ μέλι θελξινόου Πειθοῦς σὺν χάρματι θρέψας,
Πιερίδων σοφίην εἰς κύκλον ἡρμόσατο.
Ἦ μάλα ζῶν διάγει· οὗ πάντοσε φαίδιμον αὖχος
Οὐρανίας ἤδη ἀμφιβέβηκεν ὄρεις.

V. C. IVSTI LIPSI

Regiorum Interpretum eloquentiſſimi
& præcellentiſſimi

EPITAPHIVM,

expreſſum ad verbum è præcedenti Græco.

LIPSIVS *vt ſenij cecidit ſub limine crudo,*
Exercens Muſis acrius ingenium:
Tunc ERATO *fundens lacrymas, candente fauillâ*
Oppleuit crines: hæc quoque triſtis ait:

Quàm

Quàm grauis hic casus Phœbi heu mysteria turbat!
Quásque volantis aquas vngula fôdit equi!
Desiit ætherea quoniam nunc vescier aurâ
LIPSIVS, *omnigenâ Palladis auctus ope.*
Qui toties hilaris gustato nectare Pithus,
Piërium stricto elausit in orbe Sophos.
Imò exsultat agens vitam: cui didita fama,
Iam cœli geminum pressit vtrimque latus.

Sebastianus Rolliardus.

ΑΛΛΟ.

Ὦ ξένε, τύμβον ὅταν ἐφορᾷς τὸν ἀοιδιὸν Ἰούστου
Λιψίου, ὃς σοφίας τῆς ἱερῆς φάος ἦν·
Ἡδυεπεῖ τε νόῳ θνητοὺς νίκησεν ἅπαντας,
Ἔν τε λόγοις πεζοῖς, ἔν τε λόγοις μετρικοῖς·
Τόν τ᾽ ἄγε τύμβον ἅμα Ῥώμης ἐπίβλεψον ἀνάστης,
Μοῦνος ἐὼν ἀνέγειρ᾽ ἐκ ῥυπαρῶν κονίων.
Αὐτίκα τὸν γ᾽ ὅσιον Σοφίας ἐπιδέρκεο τύμβον,
Σὺν γὰρ ἀποθνήσκει στήθει Λιψιάδου.
Οὐκοῦν δακρυχέων τε καὶ ὄλβια εὔχεο πάντα,
Καὶ λέγε· φεῦ, ὁ μέγας Λίψιος ἐξέθανεν.

Idem Latinè.

H*unc* IVSTI LIPSI *tumulum quando aspicis hospes,*
LIPSI, *qui sanctæ splendor erat Sophiæ:*
Qui dulci eloquio mortales vicerat omnes,
Seu vis arte chori, seu cupis arte fori:
In tumulo hoc, tumulum Romanæ conspicis Vrbis,
Namque eius studijs nunc rediuiua nitet.

Quin etiam hoc tumulo Sapientia conditur alma:
Pectore cum LIPSI *hanc interijsse puta.*
Funde igitur lacrymas, felicia cuncta precatus:
Et dic; Heu! Magnus LIPSIVS *occubuit.*

Simon Bircouius Polonus.

ΑΛΛΟ.

Οὐκ ἔτι θελγομένην ἄξεις νεότητα, Δίκαιε
Λίψιε, οὐ πολέων αὐτονόμους ἀγέλας.
Οὐκ ἔτι κοιμήσεις πολέμων βρόμον, οὐχὶ χάλαζαν
Πετροβόλων λέξεις, οὐ Σενέκου πραπίδας.
Ὤλεο γάρ· σὲ δὲ πολλὰ κατωδύραντο μαθηταὶ
Σαρματικοί, ἔξοχος δ' ἔξοχα Περχνίνος,
Μυρόμενος κήρυξ ἀρετῆς, γλυκερὸν στόμα κόσμου,
Χρυσολύξης μούσης ἠόν εὐστέφανον.

Adamus Fabianus Bircouius Polonus.

ΑΛΛΟ.

Τύμβον ἐμεῖ' ὁρᾷς; θάρσει ξεῖνε, ἥσυχος ἐμμί.
Ἄσσον ἴθ'· οὐ θρήνοις αἰτέω, οὔτε γόον,
Πρήξεσιν ὡς τ' ἀρετῇσι θεοῖς ἐναρίθμιος. οὕτως
Ἡ χάρις οὐρανίη ὀλβοδότειρα σοφοῖς.

Lucas VVyngaerdus.

ΑΛΛΟ.

Σμικρὰ κόνις ταύτη ΛΕΙΨΕΙΟΥ λείψανα κεῦθει·
Κόσμος ὅλος φήμη σμικρὸς ἀπειρεσίη.

Petrus Pantinus.

IVSTVS LIPSIVS.

PIVS STILI VSVS.

Non te ſola Themis decorat, non ſola Sophia,
Sola nec Aonijs Pallas amata viris;
Sed magè te Pietas cælo gratiſſima LIPSI,
Et ſincera beat cum Pietate Fides.
Hinc Mentiſque STILIque tibi PIVS VSVS;& almæ
VIRGINIS hinc ſcriptis facta ſtupenda tuis
Excipis,& calamo tradis memoranda fideli,
Quæ vigiles Hallæ,Collis & aſper habent.
Iure igitur ſuperâ Diuorum ſede receptum,
Te lateri VIRGO iungier alma cupit.

Laurentius Beyerlinck Antuerp.

Alius.

IVSTVS LIPSIVS.

IPSVS 'ST LIVIVS.

LIVIVS IPSVS eram,ſed littera defuit vna,
Heu nimis atroci littera rapta manu!
Nam roſei primas vt carpſi luminis auras,
E mihi ſurripuit de tribus vna ſoror:
De tribus vna ſoror,furuâ quæ nocte creatæ
Ducunt barbatâ noxia fila colo.
Surpuit heu!& certa fides:Euroſtia namque
Inde fuit puero duraque diua ſeni.
Illa meum limen ter deſpuit,illa penates
Sardoi duxit ſideris eſſe meos.
At ſatus Iapeto,ſi de meliore metallo
Finxiſſet fabrâ LIPSIA membra manu,
Si melior ſanguis fuerat, ſi longior ætas,
Nec mors Pegaſeo tam properata gradu;
Quod mea ſcripta docent, Muſeaque turba fatetur,
Ipſe adeò Liuor;LIVIVS IPSVS eram.

Franciſcus Sweertius F.

IN HÆRETICVM LIPSIOMASTIGEM:

Ad Carmen quod edidit anno M. DC. VI. ſuppreſſo nomine: cui titulus,

MANES LIPSI ad Studioſam iuuentutem.

Egregiam laudem! dente inſultare procaci
Mortuo, & in tacitum iaculari crimina pectus;
In cineres ſæuire leues, & morſibus vmbras
Impetere, & ſtolidè pugnam miſcere ſepulto.
Quippe ſolent roſtris lacerare cadauera Corui,
A viuis fugiunt, abeuntque per alta, nec audent
Pungere, vbi pœnis metuunt vltricibus iras.
Sic quoque coruizas, dum Manes, Zoïle, LIPSI
Rodere poſſe putas, & inultos ferre cachinnos.
O vtinam in viuis & ſoſpes LIPSIVS *eſſet,*
Quàm foret optatum, collato Marte videre
Cum ranâ certare bouem, cum mure leonem?
Quàm te vel minimo immotus diſcerperet vngue,
Momentóque tibi malè olentia tunderet ora?
Sed quid ais? quid nugaríſve? tibi impius, excors
LIPSIVS *ille fuit; quòd ſcriptis edere* CHRISTVM
Non ſtuduit: potuiſſe tamen res prompta fateri:
Inſtituit mores, priſcis à moribus; illis
Qui CHRISTVM *numquam nôrant auctoribus vſus.*
Sic licuit: ne crede nefas, deſumere lucem
Exemplis monitíſque patrum, quos cæca vetuſtas
Excluſit ſacris vndis & nomine CHRISTI.
Nec quoque (quod fingis) Lutheri dogma ſecutus
Caluiníve luem: ſcelus hoc in pectore tanto

Non stetit. Haud illi Batauûm consortia virus
Aspersere intus: verùm incorrupta remansit
Mens veteres amplexa vias, nil excita fucis.
Vobiscum, numquam vester: licet arte putetur
Stultitiam simulasse loco, quò tutiùs iret.
At Statuas (inquis) multùm veneratus, honorem
Idolis dedit, ipse aliis vt gratior esset.
Sic bellè hæreticus mordax: sic inuida Dæmon
Corda malus stimulat, quia scripto VIRGINIS *almæ*
Intactæque Dei Matris miracula pauxit.
Ecquis ita insanus, Numen qui cogitet vllum
Includi ligno? quantumque ab imagine distet
Res ipsa, ignoret? statuis non cultus habetur;
Quod cælo viuit colimus, non stemmata nuda.
Sed quid opus verbis? scitis: licet ore petulco
Nos falsi insimulet, falsò, gens æmula falsi.
Non ergo Idolis seruiuit LIPSIVS *atris,*
Dum castas aras visit, dum templa MARIAE
Pronus adit, supplexque dicat sacratque labores.
Non ita, quòd Tulli voces & cola reliquit;
Non ita, quòd Plautus placuit, festiuus & Vmber;
Non quòd Castalides sonet & Phœbeïa dona;
Credo animos stringit: quàm quòd toti explicet Orbi,
Munifico quæ facta Deo VIRGO *edidit* HALLIS;
Quæque recens natura stupet, dum COLLIS ACVTI
Adiutrix populi decorat loca deuia Mater.
Hoc premit, hoc vrit, diroque ad viscera telo
Figit, & ad tantos linguam obmutescere testes
Compellit, verum & tenebris dat noscere lumen.
Et tibi, quòd scriptis voluit sudare prophanis,
Nec Bibliis animum dedit, (vt vos turba rebellis
Illotis manibus) diuini Iudicis irâ

Cen-

Censetur dignus. Vah, quàm te fallit imago
Vana & egens recti? Sacris si sacra reliquit,
Quis iure inuideat? proprij sua quisque talenti
Proferat, alterius nec amet præcidere messem.
Sed vos insulsi, ingenio pulsante superbo,
Omnia libratis, sanctique oracula CHRISTI
A vestris constant, vel squallent irrita sensis.
Amentes tumidique nimis! Prudentior ille
LIPSIVS, *ille, oculos acres cui dia Minerua*
Vnxerat, atque adytis dederat sese indere Patrum:
Vidit, lustrauit, nouit, tenuitque quod olim
Relligio, impræsensque tenet, non mota sequelis
Erronum, firmata Dei benè conscia verbo.
Hanc coluit viuens, moriensque professus: & altâ
Mente Deum CHRISTVMq; *sonans, sanctè horrida mortis*
Spicula contempsit, cælumque ambiuit anhelus.
Incassum clamas igitur mi Zoïle, & auras
Vestra leues inuisa quatit tunditque Camœna:
Sed facile est, armis contectum, inuadere inermem.
Carpere, quod præstare nequis, pigeat; pudeatque
Absenti conferre manus, & fingere Manes
Mentitos, vt falsa notet tua dicta iuuentus.
Vos Iuuenes, queis cura sacris incumbere Musis,
Et patriæ prodesse semel; nil candida liuor
Terreat ingenia, aut odijs trahat aspera LIPSI.
Si studijs licet esse pares, si moribus illi
Nusquam dissimiles virtus pietasque probarit;
Egregiè impensos nemo non iudicet annos,
Et meritam patria imponat cum laude coronam.
Ergo tace, aut abeas infelix Zoïle, & antra
Per Stygia incede, inque vmbras iniurius esto
Tartareas: namque æternus quas seruat Olympus,

Vestra nihil maledicta mouent, nil lædit amaror.
At specta: fortasse breui tibi luxerit hora
Suprema, vt Stygias meritò detrusus in vndas
Cum Plutone satis rixeris vel Rhadamanto:
Vel cum Caluino disceptes, an tibi pœnas
Iniustè infligat Vindex Deus, auctor (vt ille
Insanit) vel causa mali, vt te crimine purges.
Vade, age: mordaces inferna palatia Coruos
Exspectant: superâ puræ stant arce Columbæ.

P. Numan Bruxellensis.

CONTRA EMENTITOS MANES IVSTI LIPSI.

Rursus in exstinctos pugnat furialis Enyo
Inuidiæ flammis, odijsque calentia iactat
Fulgura, & in Diras Lessos, Epitymbia mutat
In Satyras, placidósque vetat requiescere Manes?
Nullus honos tumulo, nec leges funere mersis
Pacis erunt, nisi busta priùs reuocatus ab Orco
Vectius, & patrios cineres violarit aratro?
Aut te Tulle super pauidis equitare quadrigis
Ausa sit, & refugos stimulis vrgere iugales
Filia? Syllanus nisi se furor vndique prodat,
Ferálésque inter missus truncata reponat
Tempora, spirantes pascens Antonius iras?
Saucia Romanæ nisi sit facundia linguæ
Femineis iaculis, spinasque per ora diserta
Transadigens, functis maledicere Fuluia discat?
O fecunda malis ætas! ô sæcula culpæ
Æmula! vix IVSTI *perneuerat stamina Clotho,*
Et doctam LIPSI *Grudium tumulauerat vrnam:*

Mox

Mox nouus exoritur Cambyses, cæde parentat
Funereâ, rupto incestat polyandria cippo,
Scrutatúrque solum, tumbisque recondita vellens,
Relliquias calamo mendaci & busta flagellat.
Nec casso cecidit tumulo furor. ima subintrat
Tartara, Cocytique lacus, & vincula soluit
Cerbereis aptata iubis, Minoïa cudit
Supplicia, vt Stygijs animam transfigat in vndis.
Quò Pudor & Pietas abiêre! Superstite, LIPSI,
Te, Sophiæ Regem Doctorum exercitus ambit,
Te circum gyrat, tua vel vestigia lambit,
Et ferulam cùm fortè feris prostratus adorat:
Numen eras, tantùm si tus fumasset in arâ.
Tam citò funestis cur grandinat inuida probris
Turba? vel in doctas despumat sepia chartas
Illuuiem? leuis est Constantia? viuere Reges
Dedocuit iustúmque sequi? cur mortuus intras
Atria Persephones, & te Phlegethontius amnis
Vorticibus, furuáque Hecate demergit abysso?
An quia Parthenias vulgauit pagina laudes,
Virgineóque appensa tholo testatur arundo
Quòd Iessæa tuas Virgo possederit ædes?
An quia Stigmaticum sordet tibi dogma, nec vllâ
Parte loces cæli, quos exsecranda cuculli
Et priscæ Fidei desertor ad auia traxit?
Hæc seges inuidiæ est, hinc pullulat atra venenis
Silua, nec insonti demens audacia parcit.
Frendeat hæreticus, iaculetur faucibus ignes,
Vespillo flammis referet monumenta silentûm,
Lethæisque vadis conscriptas extrahat Vmbras:
Non cadit à iaculo, nec peruia pectora telis
IVSTVS *habet, Latiæ fidei quem protegit vmbo,*

Inse-

Inseruitque astris Virtutum exculta propago.
Ille super Solis radios euectus, & orbes
Æthereos, vbi purgatis se mentibus indit
Numen, Auernali numquam flammabit in Aulâ.
Vos, quibus in vitijs anima est venalis, & inter
Lenonum vomitus renes nonaria scalpit;
Qui pathicas populo scenas, & olentia myrtos
Serta datis; quibus est vnâ cum coniuge spondâ
Flora cubans, renouátque senex Ganymedis amores;
Cùm Rhadamanthéum Mors traxerit ante tribunal,
Et culpis grauidos expenderit Æacus annos,
Styx manet. Heu quoties vacuas versabitis vrnas,
Carnificésque vngues demittet in ilia vultur!
Eia Thyestéum germen, Cretensibus orta
Progenies, lasciuus alens te Spintria luxu
Prostituat, Dipsas vetitos exsuscitet ignes;
Cúmque Tigillinos, & molles Gargilianos
Viceris in lustris, Salpen placauerit aurum
Incestas Veneres ne fœta puerpera prodat;
Dic, Stygijs damnatus aquis Plutonia IVSTVS
Regna colit: scelus hoc castigat torua cerastis
Tisiphone, quòd Diua tuis Iesseïa Templis
Vota dicat, cæcáque vetet sub nocte latere,
Integer effœtos quòd spiritus intret in artus,
Coma quòd & Spasmus vanescat, hydropisis ægrum
Destituat, perdat tumidos carbunculus ignes,
Strumosusque senex, & tabe enectus & annis,
Virgineam, vires reparet, dum libat ad aram.
Hem! dignum Phlegethonte nefas! si ganea curas,
Ciuis eris cæli; Theseus si stringitur vlnis,
Noxa, ait hæreticus, leuis est. tibi dira sepulcrum
Alecto effodiet, Stygiâ tumulaberis vndâ,

Si sit casta comes Pietas, si credere prælis
Tot testata oculis, Mater quæ Diua Tonantis
Sichemios iuxta colles miracula patrat,
Incipias, cultámque Ædem narraueris orbi.
Sed canat hæc scurris quibus est semi-vncia mentis:
Illa catillonum vulgetur ad ostia lenis
Fabula, cùm plenis eructant Massica labris
Bassarides, paterásque salax dum Mintha coronat.
Quos procusa recèns numquam ad diuortia duxit
Relligio, non anfractus, verùm orbita iussit
Regia calcatos Romanis quærere calles
Præsulibus, gressus ne deuia compita fallant;
Timoleonteas tibi, IVSTE, *per oppida curant*
Exsequias: Marcelle tuis funebria certant
Sandapilis; Syllæ quamuis tria millia sternat
Lectorum Catulus, Vestalis baiula portet
Antè pyram, quamuis feretrum bis mille coronis
Condecoret; maiora tuæ concessimus vrnæ,
IVSTE: *nec Æmilias tantùm noua funera pompas*
Exsuperant; Sicyone nouant solemnia Græci,
Atticáque in Belgas tellus Soteria transfert.
O vtinam Phariæ consurgeret æmula moli
Pyramis, & Pario cælatum marmore bustum!
Mausolea suo si Cares in aëre tollant,
Et Labyrinthéis crescant fastigia tectis,
Illa tuo cineri requiem monumenta parabunt.
Nec lacerata genas, nec tunsis pectora palmis
Præfica mœsta tubis feralia murmura clanget:
Candida sed totum vestis cùm texerit agmen,
Docta parentabit tumulo, Sacrisque sequetur
Posteritas, vindexque tuam texabitur VRNAM.

I. R.

PRO MANIBVS

C. V. IVSTI LIPSI

IN ANONYMVM.

Aude agedum galeate lepus te credere campo,
Aude è vepretis monstrare nitedula dentem,
Aude, Thurinis infamia tempora sertis
Digna, poëtaster, frontémque calumniæ inustam
Caumate proferre in lucem. Quid cæca timoris
Septa habitans, trepido moliris spicula neruo?
Si fuerat tibi tanta fames Erostrate famæ,
Si tanta articulis suberat prurigo; decebat
Stringere Apollineâ generosiùs arma pharetrâ
Luce palàm. Sed nunc video, cur nare sagaci
Exploratricem iubeas præcurrere chartam.
Nempe vt Aristarchi iugulentur nugæ obelisco,
Incolumi iugulo domini. Si quis putat esse
Incolumem, tacito quem nunc Metanœa flagello
Dilaniat, talique obtundit voce sopores:
Quis te Palladiæ furor ostentare palæstræ
Impulit elumbes atque indignante Mineruâ
Procusos versus, genio ingenióque carentes?
An tanti fuit, insano titubante cerebro,
LIPSIADÆ *cineres vomitu fœdare probrorum?*
Credo equidem non sat poteras ratione probare
Arcadici pecoris te germine ducere stemma;
Ni Phœbum occiduum Belgis, cælóque renatum,
Postico, antico, & putentibus excrementis
Magne salutares auritæ prodrome turmæ.
Sed damus hanc veniam: iuuet insultare leoni,
Cuius vel caudæ pilus vnicus, atque iubarum

Terrue-

Terruerant oculos furiæ, dum viuida virtus
Sepiret crates generosi pectoris. Olim
Therſitem Hectoreo memorant tinxiſſe cruore
Spicula, dum loris Tethidos generoſa propago
Traijceret plantas: qui, dum per tranſtra Pelaſgûm
Spargeret ille faces, volucri pede concitus æquor
Non ſecùs arripuit, quàm ſi Priameïus heros
Calcem calce premens poſtico ſubderet ignes.
Sectari auctoris placuit veſtigia tanti?
Egregiam verò laudem! quâ tendere follem
Poſſis, quâque Thraſo tumidas diſrumpere buccas:
Tamquam aliquâ Manes ſaltem violaueris haſtâ.
Non mihi crede magis, quàm Palladis Ægida vulſis
Enceladus truncis iaculator terruit audax.
Exſiliat quamuis neruo tibi ferreus imber;
Fruſtrà es: Sol ridet minitantem vulnus Atlanta:
Perniciem proprio capiti moliris. Age ergo,
Poplitibus fidas. ſi contrà reſtiteris; te
LIPSIADÆ *terris iam didita fama flagellis*
Proſtituet lacerum populi ſatiare cachinnos.
Sed perſtas: nimis antiquo tibi pectus aceſcit
Fermento, & faſtus ſaturatum fæce tumeſcit.
Dic igitur quínam conſtet, Plutonie verna,
LIPSI *Acheronteâ Manes verſarier vrnâ?*
An tibi Tartareis miſſus Legatus ab antris
Lutheri retulit, quicum modium ſalis vnâ
Conſumpſit quadrâ, cùm dirus Apoſtata fracto
Naufragium fecit morum fideiúque cucullo?
At noſti hunc Stygio mendacia ſpargere folle.
Num fors nocte tibi diuinæ conſcia mentis
Egeria applicuit latus? an te Neſtora CHRISTI
Iactas? Hoc tanto quæri molimine rides:

 Non

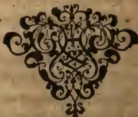
Non opus Egeriâ est, inquis, vel Phœbade. ϑῆτα
Signandam euincunt manifesta piacula frontem.
An non Sisyphio saxo multandus, & vndis
Tantaleis, qui Caluini post oscula, pôstque
Lutheri amplexus, defigit basia plantis
Ausonij Papæ? & deserto tramite veri,
Errorum præceps deserta per auia currit?
Ohe, iam satis est: capio, quâ fronte Draconi
LIPSIADEN *Erebi prædam obiectare labores.*
Mnemosynen latuit Psyllorum haud dissimilis lex:
Quorum ni soboles patrium imo corde venenum
Combiberit, ni pestifero violauerit auras
Afflatu, tenero serpentes corpore pascit.
Hoc tamen expedias, ni sit graue, belle Sophista,
Quid Calui meliore luto probet esse refictum,
Lutheriq́ue nouos duxisse à pollice vultus,
An quòd Palladijs Leidana ad pulpita testas
Artibus imbuerit Sophiæq́ue liquore recentes?
At nullo Hæreseos stupro incestasse Mineruam
Noscitur. An tali quòd fixit in orbe Penates?
Fixerit. Et CHRISTVS *Manes penetrauit ad imos:*
Tartareísne ideò pœnam expendisse cauernis
Astruis? hoc ipsum librâ mihi pondus eâdem
Obtinet: hoc Calui doctis è fontibus haustum est:
Scilicet illius, decreuerat vlmea cuius
Tergoribus sylua. O magni doctoris alumnum!
Quæ Stoa sic animos, aut cote Academia tritos
Exacuit Sophiæ? Verùm hic stupor omnibus idem,
Quos cæco catulos Gebenna profudit abortu.
At te, ô magne Cato, qui oculo censore notasti
Scripta, reor lemis & Saturni colocynthis
Lippire, in mediâ qui Solem luce requiras.

Exulat è cunctis pietas & cura Tonantis
LIPSIADÆ, *blateras, scriptis. Frenare cachinnos*
Quis valeat? Calchanta reum citat impietatis
Tydides: vnco Capaneus trahit Amphiaraum.
At quo teste probas? Rogitas? scripta ipsa loquuntur.
O defiocule! aptares ocularia naso:
Lumina mox celebrata Crucis monimenta ferirent,
CHRISTIPARÆq; *decus, cygneâ in postuma sæcla*
Voce satum. Hîc rursus naso crispante cachinnos,
Despuis in CHRISTI *blasphemus scommata* MATREM,
Quæ pueri explodunt, queis nondum fascia primos
Permisit firmare gradus: (sic sedula nutrix
Edocet.) O steriles veri! quibus vnica Diuûm
Censetur pietas temerè impallescere sacræ
Codicibus fidei, sed quos incude nefandâ
Stigmatias Brontes, aut quos Patriarcha refinxit
Gebennæ, solante pios Ganymede labores.
Hinc passim sartor, sutor, pollinctor, abactor,
Quique solet naphthâ stolidè dare verba coronæ
(Cecropiæ quamuis impastus ab vbere Diuæ)
Si ingenij tabet venter largitor orexi;
Nestoreos mox ceu fontes, suadæque medullam
Hauserit, aurito caudam iactare popello
Gestit, & elatâ prætendens Biblia dextrâ,
Biblia voce crepat, nocturnos Biblia somnos
Sollicitant, eadémque die per pulpita vendit.
Plaudit turba: Papè! tetigit rem. quis genuinos
Certiùs hoc sensus vestiget? quis bolide altum
Scripturæ exploret meliùs? quísnam ambigat, illi
Quin promissa animum Diuini Flaminis aura
Impregnet? nouit pulsu dignoscere testæ
Responsum solidæ. Risum teneatis amici?

 Et

Et tamen hæc ſcabies morum, velut vnica virtus,
Aureolâ decorat cæleſti tempora, & aſtris
Aſſerit Hæreticos: à quâ dum LIPSIVS *vngues*
Abſtinet; ἄλφ' ἀθίων, & peior Samoſateno
Rhinocerote audit. Sed ſurdâ præterit aure
Cerbeream vocem: & tutus deſpectat Olympo
Liuorem vacuis ſubigentem morſibus auras.
Nil etenim præbent mores, quod rodere poſſit,
Nil monimenta animi, nil culti pectoris artes.
Oblatret licet vſque canis, Tulliúque cataſtis
Elapſum incuſet, licuit, ſempérque licebit
Ingenij vbertate frui, dum pilea donat
Doctrina. Excutiat ciuilia lemmata, fingat
Vre, ſeca. nemo, niſi qui nondum æra Seueri
Impendit Thermis, credet. Sit denique hyena,
Chriſtiadum voces imitetur, quo meliùs ſe
Bullatæ inſinuans turbæ, deglubere morſu
Incautos valeat. lunatos pagina dentes
Sanguineámque ſitim prodet. Sic fabula vulgo,
Ludibrium doctis, Cyrrhæque catharma, anathema
Perſephones, tamdiu Diuumque hominumque flagella
Sentiet; inſano donec ſtimulante dolore
Infelicem animam Stygio tranſmittat Aorno.

I. T.

PIORVM MANIVM IVSTI LIPSI PROSOPOPOEIA,

impijs Manibus opposita.

Ille ego LIPSIADES *, auratis additus astris,*
Fulgeo flammifero iam noua flamma polo.
Manibus innocuis cæli DEVS *annuit arcem,*
Diuorum lætis implicuítque choris.
Et quisquam Phlegethontéis me quærit in vndis?
Euocat è Stygijs nomina nostra vadis?
Quisquam Ixionios mihi deputat impius orbes?
Iasidúmque vrnam? Sisyphiamque pilam?
Non ita: nec Pyriphlegethonta, nec Orcia regna,
Nec latratorem per tria colla Canem,
Nec vatis Vmbri sceleratam vidimus vmbram,
Soccatíve senis, quem mala rodit auis.
Nam mea cælestes tenuerunt lintea portus,
Cùm secta Atropeâ sunt mihi fila manu.
Quaque dies terris me sustulit, intulit astris:
Sustulit vna solo lux, tulit vna polo.
Huc pietas, & sancta fides me Romula vexit,
Nixque animi, & nullo pectora nigra dolo.
Vos testor, patrijque lares, paruique penates,
Et numquam à cunis Isca tacenda meis.
Nónne meis Genitrix instillans vbera labris,
Dum tener, & collo non graue pondus eram,
Sic me lacteolo pascebat rore, sacratâ
Vt simul imbueret pectora nostra fide?

Applau-

Applaudunt paruíque lares, dulcésque penates,
Totáque culminibus annuit Isca suis.
Ergo igitur penitis hæsit mihi fixa medullis
Præbita cum dulci lacte Quirina fides.
Ex illo, & primâ tectus lanugine malas,
Plenior & roseis cùm fuit vmbra genis,
Fortibus inque annis, & postquam grandior ætas
Sparsit honoratas per caput omne niues,
Idem animi, fidei permansi LIPSIVS *idem,*
Hæreseôn nullis mens mea capta dolis.
At cùm Belgiacos fremeret tuba rauca per agros,
Et quateret Geticus sanguinea arma pater:
Heu longùm salue atque vale mea Belgia, dixi;
Bellica nunc tota es, Belgica terra vale:
Tum mihi nubiferas fuit impetus ire per Alpes,
Sed furor in Batauo concidit iste solo.
Nec tamen hîc stolidos flexi ad noua dogmata sensus,
Seu Caluine tuum, siue Luthere tuum.
Cælum non animum mutauimus: abdita fibris
Relligio est; fibris consenuítque fides.
Quæque fuit cunis, eadem mihi tradita canis;
Testis Lucina est, & Libitina mihi.
Vos Grudij hæc colles, Eburonum vos iuga nostis,
Hîc vbi nil finxi, frónsque retecta mea est:
Vidistis sacrata piè delubra colentem
IVSTVM, *& Parthenio se sociare choro;*
Sæpè & Triticeâ verum sub imagine Christum
Sumsisse, & lacrymis non caruisse genas.
Quin & quadrifidus cantantem exaudijt Orbis
Nectarea Halliadi Sichemiæque mele.
Quæ nunc & pictus Nasamon tenet, & niger Indus,
Et Syrus, & multi pastor odoris Arabs,

Quis-

Quisquis & aurîferam ad Perüam, mundíque teporem
Viuit, & heliacæ feruet ab igne rotæ.
Rumpitur id quidam, & sæuo torretur aheno
Inuidiæ, buxo pallidiórque gemit.
Rumpere flagitium, cur Orcum inuise moraris?
Dira parat capiti Tisiphonéa tuo.
Quis furor, innocuos LIPSI *sic vellere Manes?*
Quin ego te! LIPSI *sed* DEVS *vltor erit.*
O moros mores! ô tempora! crimina regnant,
Tabificus liuor, fraus que, nigérque dolus,
Hæresis, ardor opum, bullata superbia, luxus,
Cretata ambitio, prodigiosa Venus.
Inuidiam patitur, quem multa ars, multáque virtus
Ornat, & obscuro segregat à populo.
Heu rigidi verè sæcla infelicia ferri!
Sæcula Noæam digna videre ratem!
Digna Gomorrhææ depasci turbine flammæ,
Et ferrugineâ nocte perennè premi!
Quid DEVS *ô cessas? quin tela Typhoëa stringis?*
Et rapidum ardenti sulphur ab axe pluis?
Stringit, & ecce pluit: caue Munde; & te lacrymarum,
Ne malè dispereas ignibus, obrue aquis.

B. B.

PRO MANIBVS IVSTI LIPSI aduersus calumniatorem hæreticum.

Qui viuus læsi nullum, vix læsus ab vllo;
Mortuus, Inuidiæ nunc ego dente petor.
Carpere non potuit notos sine crimine mores,
Non vllâ vitæ labe notare decus;
Carpere non potuit doctos mala lingua labores,
Præclara ingenij tot monimenta mei.

Nunc tamquam Interpres Diuinæ conſcius iræ,
Quæſitórve Vmbris iura ferens Erebi,
Vt deſertorem CHRISTI, *&* *pietatis inanem,*
Vah! quidam Stygijs me malè damnat aquis:
Plautum inter, Vatemque Vmbrum, iam pendere pœnas,
Præcipiti Iudex futilis ore crepat.
Infelix! qui tam inſano temerarius auſu
Sumat acerba Dei vindicis arbitria.
At mihi quæ rabidus, quæ crimina Liuor inuris?
Abſque Deo, miſerum, qui ſapuiſſe probes?
Siue meam, ſic vt non vno veneat aſſe,
Doctrinam expertem qui pietate probes?
Si laudi, inuentas vitam excoluiſſe per artes;
Si laudi eſt, artes edocuiſſe bonas;
Haud malè promeritum ſcriptis, atque arte docendi,
Me ſtatuent aliquo poſtera ſæcla loco.
Hoc Tacitus, Seneca hoc teſtabitur: ille Auguſtæ
Hiſtoriæ, hic rigidæ gloria prima Stoæ.
Militiâ atque Togâ veteris Miracula Romæ,
Auribus, atque ipſis omnia pænè oculis
Vſurpanda dedi. ſed non inflauimus illi
Claſſica, queis acui Martia corda ſolent.
Nec Thracas, mediâ dum committuntur arenâ,
Funeſtâ docui tingere cæde manus.
Inſulſus, ſale quoi Plautinum deſipit; excors,
Vel Maurus gratum quoi malè rudit Onos.
Quod iuueni placuit, tu grandi ætate probaſſes
Dicendi preſſum, Marce diſerte, genus.
Bardus Muſaï ſtudium premat antiquaï;
Extollat fatuos Bucco Neotericos:
Et caſtas Blenni Hiſtorias, Criticénque relegent;
Et ſtolidum, in libris menda relicta iuuent.

Me

Me meâ præclarum firmæ Constantia mentis
Exemplar cunctis gentibus esse dedit.
Textáque perpetuo centone Politica, rerum
Thesaurum, & seriem, quâ capiaris, habent.
Perfida Caluini, aut sectatum castra Lutheri,
Hæreticus falsò blacterat ore furor.
Seu me Thoringæ spectarint mœnia Jënæ;
Seu placida extorrem Leida Batauа sinu
Fouerit, & meritò Doctorem ornarit honore,
Auspice quo staret artibus aucta Schola;
Ritibus à priscis, nec mente nec ore, recessi:
Pagina nec ritus arguat vlla nouos.
Nec pudet Ausonij patris pia signa secutum:
Nec pudor es, sanæ Roma magistra Fidê.
Vnâ, testis erit, de Relligione libellus,
Acre strigil furijs, ô Diodore, tuis.
Quæ nota me Batauis pænè vna remouit ab oris,
Et cupidum Grudijs reddidit vna meis.
Inde liquet, quæ pax Regnis tutissima; quæque
Notio sit tritis vocibus, VRE, SECA;
Et pietas magnis ritè amplectenda Monarchis,
Queîs nil Diuino fas prius esse metu.
Quare, apage effronteis, vesana Calumnia, rictus.
Men' iura imposito sic temerasse pede?
Justifico à Labro nomen tibi CHRISTE *professus,*
Te puer, & iuuenis, te coluique senex.
Non fuit horrori venerandum nomen IESV,
Nec celebrare sacræ dia tropæa Crucis.
De Cruce quæ castè nos scripsimus; ah! Crucis osor,
Horruit incestâ tangere scripta manu.
Dira venenatos sic ducit aranea succos
Floribus, vnde fauos sedula libet apis.

 Nil

Nil mihi cum Musis & Apolline; nil mihi sano
Cum Diuûm insanis, Improbe, numinibus.
Nomina si libris, pro re, vsurpata profanis;
Prisco more ferar hos coluisse Deos?
Ast alius male-sane dolor te Gnostice pungit,
Obiectúmque tuis cordolium est oculis.
Scilicet, eximios DIVÆ GENITRICIS *honores,*
Quas statuas Asper collis & Halla colunt;
Edita tot Mundo MIRACVLA *teste, meique*
Disposta adfabrè dexteritate stili;
Hæc vocitas Idola, rudi venerata popello:
Hic labor, hic sacræ VIRGINIS *vrit honos.*
Nunc qui blasphemo CHRISTI *petis ore parentem;*
CHRISTI, *age, cultorem te profitere pium.*
Si salibus Plautum expressi, si versibus Vmbrum,
Ægyptumque opibus si spoliare suis
Contendi, quas ingeniis ad recta colendis,
Quásque propagandis cum pietate sacris,
Haud malè sum (nec mens me læua fefellit) abusus;
Contemtæne reus Relligionis agar?
Aut, quia doctrinæ tenuit me cura profanæ,
Censear à sanctis abstinuisse libris?
Non quo more tamen temerè in secreta soletis
Proruere illotis Biblia vos pedibus.
Sunt Phrygibus Mysisque sui, sunt denique fines
Artibus. hæc sacris Sparta relicta viris.
Sobria Christicolæ placuit sapientia legis,
Quæ Sophiæ ancillæ non neget ire comes.
Degere quæ innocuæ tranquilla silentia vitæ;
Quæ strepitum, & mundi temnere vana iuuet:
Quæ dux virtuti (faueat modò gratia CHRISTI)
E terris facilem sternat in astra viam.

Hoc

Hoc ego sidereâ tibi testor ab arce vicissim:
Si pergas Maneis sollicitare pios,
Ni gregis Hæretici desertis transfuga castris
Mox pia Romani signa sequare Papæ;
Frenáque ni linguæ ponas moderata procaci;
Damnandum Stygijs te fore semper aquis.

Andreas Hoius Brugensis, Professor
Linguæ Græcæ Duaci.

Contra ementitos ab hæretico
I. LIPSI MANES
ELEGIA.

Si tibi nunc, LIPSI, *mens incola corporis esset,*
Sola foret causæ digna patrona tuæ:
Sed quia fata obstant properati funeris; hosti
Qui tibi sustinuit dicere, dico diem.
Vt nitidum educat detersa calumnia verum,
Et sese ille malâ mente fuisse gemat.
Illéne sis, LIPSI, *quem vidi in carmine pictum,*
Carmine, quod Stygias credo vlulasse canes?
Thersitem vidi, pro Nestore; próque Catone,
Clodium; & in recti dedecus ire locum.
Nullus ibi es, qualem te quondam aspeximus: atræ
Effigiem Empusæ, Blemmyadæque puto;
Atque fatiscentem crepitantis dentis hiatum,
Quo viso, obducat lumina blanda puer.
Improbe quid liuor, laudis fœdissime prædo,
Clara venenato funera dente premis?

Siue petas animum, mens est imperuia probris;
Siue petas corpus, corpore sensus abest.
Viuus & opprobriis tulit impenetrabile pectus,
Seu rem, scribendi seu petiêre modum.
Nempe supra nubes, ventos, & cornua lunæ,
Sedem in tranquillo mens Sapientis habet.
Angat eum liuor, vexet petulantia, virus
Artubus ipsa suum combibet improbitas.
Si tamen in pretio est frigentes vellere Manes,
Pascereq́ue abrosis ossibus inuidiam;
Contrà agerem diris te sub Styga Zoïle: at hostem
Lipsiacum LIPSI *more ferire iuuat.*
Quem placidos animos numquam insultasse probabis,
Hostibus imò suis hostis amicus erat.
Hoc tamen ira decet, miti licet indole, Musam,
Quòd pro pacificis Manibus ira calet.
Húncne reum leuitatis ages, sectámque nouasse,
Et fluxam incuses dissecuisse fidem?
Non poterat tale hoc cerebrum vanescere sectis,
In quas ingenium futile abire potest.
Ad Batauos illum sors traxerat; abstulit illum
A Batauis Latiæ Relligionis amor.
Nec sacrâ expendi trutinâ sua scripta refugit,
In solum vt inde pedem Louaniense tulit.
Intereà Minos, Rhadamantíque arbitra proles,
LIPSIVM *ad obscurum sorte tribunal agis?*
Atque inter Plauti atque Elegi tormenta salacis,
Flammifluo miserum sub Phlegethonte locas?
Arbiter vmbrarum es: Plutona cauere memento,
Regnum affectantem non feret ille suum.
At CHRISTVM *tacuit. Si sic tacuisset Erasmus,*
Et niger hic, nomen cui nigra terra dedit,

Irrupta-

Irruptáque fide ac integrâ mente stetissent,
Quos leuis in præceps gloria strauit iter.
Sunt quibus est semper fucato CHRISTVS *in ore,*
Sed procul à septis pectoris exul agit.
In gyrum te coge tuum, nec limitem auarus
Transilias; modico vertitur axe rota.
Namque vt agas quod agis moneo, prudensque monebit
Quilibet, & prudens quilibet illud aget.
Quò Deus, & ratio, & naturæ semina pellunt,
Huc agitur magni roboris ingenium.
LIPSIVM *in antiqui libros tulit impetus æui,*
Scripsit & inuidiæ non placitura tuæ.
Liuide lugerem tibi si placitura dedisset;
Namque placere, bonis displicet, omne tuum.
Vt nil Caluino aduersum, aduersumque Luthero
Edidit, hæreticis gratus vtrisque fuit.
Mox vbi cum Hallensi Diua Aspricollis in auras
Prodiit, hæreticis hostis vtrisque fuit.
Scripserat antè vnâ de Relligione libellum:
Intumuit Batauo bile repentè iecur.
Verùm vbi Parthenicas calamus decurrere laudes
Ausus, & Halliadum fixus in æde stetit:
Hæretici spumare, eluctarique furorem,
Artem omnem, omnem animum pectore concutere.
Omnia sed frustrà: sine viribus ira cadebat;
Nemóque, qui viuo bella moueret, erat.
Tandem quidam ausus de gente salariâ ineptus
Sannio, piscoso fœtidus ora luto:
Sed sale contemptim, & mordace affrictus aceto,
Sentinæ visit putria stagna suæ.
Pòst vbi letali percussus frigore obiuit,
Visum est securâ bella tonare tubâ.

Protinus

Protinus increpuit de litore turpe celeuma,
Tritonésque vago personuêre mari,
Illum inclamantes sine lege, fidéque, Deóque,
Perfidiáque vnum pro Deo habere Papam;
Et populo seruire; suis idola sacrare
Laudibus, vt vulgo se probet esse pium.
Sed, malè sincero vitiantur vase, liquores;
Atque peregrino mordet acore merum:
Omnia sic prauis sunt praua, nihilque dolosum
Pectus in orbe sibi dissimile esse putat.
Quis IVSTVM *incuset, cui mens pro testibus vna*
Mille erat, & recti murus ahenus amor?
Tu citius radios defœdes puluere solis,
Oréque viroso colluere astra queas,
Quàm maculam IVSTI *splendori imponere, quem nunc*
Ignea Virtutis vis super astra tulit.
Imò age, materiem rabido cape, stulte, furori;
Hunc tibi Catholicum vitáque, mórsque probet.
Diuiparæ MATRI *sancto se fœdere iunxit,*
Virginei esse volens iure sodalitij.
An'ne preces ardente loquar de pectore fusas,
Impletúmque sacrâ sub dape sæpè Deo?
Ringeris Hæretice, & liuoris rumperis æstu:
Rumpere; Catholicus LIPSIVS *vsque fuit.*
Dúmque recrudescens vis morbi affligeret artus;
More tuo, illa feras Stoïcè, amicus ait.
Stoïca ne placeat, tulit, at tolerantia CHRISTI;
Zeno sit in libris, cor mihi CHRISTVS *habet.*
Iam CHRISTVM *exoptat, datur illi in imagine* CHRISTVS,
Longâ membra ferens exspatiata cruce.
Hanc dextrâ arripiens, sua fert solatia, libat
Oscula; cycnéo carmine dulce canit:

Ex

Ex te vita mea est, repetens, tu spésque, salúsque;
Iam domum in æternam, te duce fretus, eo.
Et legi, & scripsi, dixi quoque plurima; vana
Omnia nunc moriens, cum Sapiente, cano.
Lætitia vna meam mentem tamen imbuit, in spem
Non terrenarum quòd labor iuit opum.
Hoc quoque sustentat; quòd defensante sub vmbrâ,
VIRGO, *clientelæ vita sit acta tuæ.*
Sic vixit, sic ille obijt. Tu scommata fundis,
Sordeat vt cœno lux aliena tuo.
Tu ridenda salis vt simia, & vngue petulco
In caudâ magnæ ludis inepta feræ.
Atque alto insistens tergo, cupis inde videri;
Turpe sed appares, monstrificumque caput.
Biblia commendas, aspernarísque profana,
Et velut immensum quid cauo in ære boas.
Nempe vt vtrique pedi faciles sacra scripta cothurnos,
Inde velut petulans histrio, & inde trahas.
Tecum habita, neque celsa petas, metire quod audes;
Et sacra cum tacito Biblia volue metu.
Addo vnum; gelido ne barbam velle leoni:
Magnus enim magno in funere terror inest.
E cinere vltores surgunt, catulique parentem
Magnanimi velli non sine cæde sinunt.
Nunc etiam, LIPSI, *tibi verba nouissima dicam,*
Ad tumulum incumbens dum modò ploro tuum.
Mortuus inuidiam patitur si LIPSIVS, illam,
Omnis, desperet, qui superare cupit.
Doctrina, atque Artes, innata Modestia, Virtus,
Edomuêre necem; Mors neque Inuidiam.

I. F.

In LVCIFVGAM, pios Magni LIPSI MANES impiè sollicitantem.

Qui placidos audes Manes incessere LIPSI
Inque sacras vmbras impius arma moues:
Cur quoque non audes scelerate tuum edere nomen?
Tutus an à Furijs sic abijsse putas?
Falleris, Eumenides sua habent oculata flagella,
Effugere improbitas quæ nocua vlla nequit;
Quin & Pieridum Sophiæque sagacis alumni,
Quamlibet ignotum, turbinis instar agent;
Indicentque tibi ficto sub nomine bellum:
Quale ego; cui (fungus sim licet) Ibis eris.
Nempe suum Diris deuouit vt Ibida Naso:
Sic mihi tu Stygijs sis sacer vsque Deis.

Ius laude coronat.

In MANIAM cuiuscumque LIPSIANOS MANES incessentis.

Herculis Atlanti placuisse vicaria membra
Fama, sed illa æquo consona fama, canit.
Cælestis virtus cælum tulit. At neque Ditis
Quemquam, Cerbeream nec subijsse vicem,
Hoc ego miratus multúmque diúque; quiesco
Mirari: nam te manserat iste locus:
Quippe Menippe vias Orci qui noueris; & qui
Infernas voces ore putrente latres
In puros Manes, atque infernalia sumas
Arbitria. Aut si istâ conditione minor,

Non

Non Erebi præses, non custos esse mereris;
Vilior hocce Canis munere, pasce Canem.

In impios togæ piè datæ legatæ derisores.

LIPSIVS *ipse togam pendit, Veianius arma:*
Ad DIVÆ *ille aram; postibus iste Dei.*
Veianium risit nemo: ridetur at ecce
LIPSIVS, *& rabido vapulat à calamo.*
LIPSIVS? *imò etiam ridetur* DIVA *(nefandum!)*
Vt si nudato frigeat illa sinu.
Nempe Syracosij referunt scelera, ista, Tyranni, Val. Max. lib. 1. c. 11.
Lanea, pro rapto, dantis amicla Ioui.

Gaugericus Riuius.

PIORVM MANIVM IVSTI LIPSI VINDICIÆ.

Q*uo turbulentis motibus impotens*
Percussa Manas spicula colligis,
Insanientis ebriosos
Nequitiæ iaculata thyrsos?
Sic lege nullâ turpia dexteræ
Ferocientis vulnera destinans
Laruas lacessis, mortuique
In iugulum furiose sæuis?
Aude piorum busta lacessere
Athleta fortis; Salmacidus pugil,
Sudore nullo præliatus,
Serta feres pretiosa myrti.

Non functus æuo prælia conserit;
Immissa nescit tela retundere
Vmbonis obiectu; nec ille,
Si ferias, referire nouit.
Quò pergis vltrà? quid malè LIPSII
Impure Manes sollicitas? quid ô,
Quid turpibus sic immerentem
Hæretice opprobrijs fatigas?
Siquo petendus Marte fuit, fuit
Viuus petendus LIPSIVS *: hic tuos*
Vitaret assultus, stilíque
Non dubio referiret ictu.
Verùm supremam combiberis necem,
Exsuccus oris funeream cinis
Compleris vrnam, non inultus
Turpe probrum patiêre LIPSI.
Est qui iacentem præsidio tegat,
Piósque Manes vindicet; est tibi
Qui bustuariorum in ensem
LIPSIACOS *cineres obarmet.*
Obliuioso non valet obrui
Virtus sepulchro; clarior emicans
Perrumpit vrnæ claustra, numquam
Hæreticos subitura morsus.
Quantum lubebit perfide ringere:
Claret vetustâ LIPSIVS *in Fide,*
Augusta Romani pudenter
Pontificis veneratus ora:
Furore quamuis igneus infremas,
Mendaciorum plaustra resorbeas;
Rumparis esto, tabidúsque
Inuidiæ quatiaris œstro;

Stat

Stat illa ceris ducta perennibus
Intaminati gloria nominis,
Longo perennans viuet æuo
Relligio pietásque LIPSI.
Non is Lutheri perfidus assecla,
Vel quem Lemannus stigmaticum senem
Nouit pudendi membra nuper
Dedecoris maculis inustum.
Non ille CHRISTI *transfuga; fallere.*
Non ille fraudum conscius, aut vafer
Imponere, aut gnarus dolosam
Arte malâ simulare vulpem.
Res ista doctis cognita Grudijs.
Sed mentiendi frons tibi, nec pudor
Vllus, pudendum sycophantam
Commoda larua dolis reuelat
Fucos peritum spargere. quid Stygis
Manes cauernâ LIPSIACOS *citas,*
Quem vita, quem mores seueri
Indigetem statuêre cælo?
Sic ille mersus Tartareâ specu,
Ut tu nefandæ perfidiæ reus,
Regi Deóque perduellis,
Cælituum potière luce.

I. B.

NICOLAI OVDARTI IN MANES I. LIPSI SECVNDI ADFECTVS.

Quando dies rediit, qui, dum mihi vita manebit,
Semper honoratus, semper acerbus erit:
Annua solenni quo ritu ad sacra coïmus,
Soluimus & LIPSI Manibus inferias:
Relligio fuerit, rudibus quantumlibet, illum
Versibus indictum præteriisse meis.
Lux decima Aprileis lacrymabilis ante Kalendas,
Attulit, heu, nobis hunc sine luce diem!
Deseruit magnus quo mœstum LIPSIVS Orbem,
LIPSIVS Astrææ Pieridúmque genus.
LIPSIVS omnigenæ doctrinæ condus, & idem
Promus, & ANTIQVIS MORIBVS vsq; pius.
Ergo iaces Sophiæ decus ô clarissime LIPSI?
Ergo iaces bifidi gloria prima iugi?
Nec tua te virtus, tua nec doctrina redemit,
Nec valuit tetricæ iura nouare Deæ?
Tangere nec verita est tam sanctos Atropos artus?
Nec tam diuinum Morta ferire caput?
Lege ratâ vt constent Parcis adamantina iura,
Debuit hoc saltem non licuisse nefas.
Quid iuuat exactè Sophiam, quid Numina Pindi,
Quid Virtutem, ipsum quid coluisse Iouem,
Lanificas possunt si non cohibere sorores,
Si nequeunt Mystis præsidio esse suis?
Scilicet hæc miseræ deerat sors Belgicæ, acerbum
LIPSIO vt, heu, funus duceret orba suo?

Et

Et quasi non sat ei bellorum clade perisset,
Insuper hac gemmâ dispolianda fuit?
O stabile humanis quàm nil in rebus, & ô quàm
Incomitatum vllum non amat ire malum!
Belgica præ reliquis florens regionibus olim,
Nunc afflicta solo, Marte premente iacet.
Marte premente iacet, octoque exercita lustris,
Extremum sensit quod fera bella queunt.
Et ne vulneribus tantis noua vulnera desint,
Sed serie infaustâ sint mala iuncta malis;
Mors Martem comitata, in tristi funere LIPSI,
Quod reliquum fuerat, sustulit omne decus.
Intulit & nobis damnum super omnia damna;
Nulla potis fuerit quod reparare dies.
Diuitiæ, splendor, candor, pietasque, fidesque,
Integritasque iterùm prisca redire queant:
Ciuibus vrbs crescat, mare puppibus, arua colonis;
Attamen haud vmquam LIPSIVS *alter erit.*
Et nos flere vetet quisquam infortunia tanta?
Et quisquam hîc lessum nos cohibere velit?
Ora fluant lacrymis; plangamus LIPSIVM *ademptum,*
Planxit vt exstinctum pulcher Apollo Linum.
Vt coniux lacerum mœstissima planxit Osyrim,
Planxit vt Ismarium Daulias ales Ityn.
Sed tamen in vanas cur soluimus ora querelas?
Non retractari fata seuera queunt.
Quid? quòd felicem miseri deflemus, eúmque
Ad nos qui nullâ lege redire velit.
Corporis ille graui cruciantéque mole solutus,
Liber in Elysiis exspatiatur agris.
Inter vbi doctos doctissimus ipse triumphans,
Doctrinæ fruitur præmia digna suæ.

Nónne igitur triſtes ſatius ſit ponere luctus,
Vlteriùs madidas nec tenuiſſe genas?
Ponamus; ſua turbemus ne gaudia functo,
Dicamúrve pijs Manibus eſſe graues.
Nec decet aut fas eſt nimiùm deflere ſepultum,
Cui ſupereſt verâ gloria parta viâ.
Gloria, quæ totum volitat diffuſa per Orbem;
Gloria, quæ nullo eſt interitura die.
Vota pijs potiùs voueamus Manibus apta,
Audiat à nobis & bona verba cinis.
Ipſe equidem Manes hos Numinis inſtar honoro,
Inque vicem ſacri pignoris oſſa colo.
Quod verſu hoc teſtor, teſtabor & omnibus annis,
Incolumem donec me volet eſſe Deus.
Gratior æternùm nec ſit mihi pagina, quàm quæ
Inſcriptum LIPSI *nobile nomen habet.*

Ius laude coronat.

VITA

VITA
IVSTI LIPSI
SAPIENTIÆ
ET
LITTERARVM
ANTISTITIS.

AVBERTVS MIRÆVS Bruxellensis,
Canonicus & Bibliothecarius Antuerp.
ex scriptis illius potissimùm
concinnabat.

ILL^{MO} ET REV^{MO}

IO. ANDREÆ PROCHNICIO

EPISCOPO CAMENECENSI,

SIGISMVNDO III.

POLONIÆ SVECIÆ GOTHIÆ VVANDALIÆQ.

R E G I

A CONSILIIS SANCTIORIBVS,

GENERIS SPLENDORE

DOCTRINÆ PRÆSTANTIA

VIRTVTVM OMNIVM GLORIA

VIRO MAGNO ET INCOMPARABILI,

IVSTVM LIPSIVM

AMICVM DESIDERATISSIMVM

AVBERTVS MIRÆVS

REDIVIVVM SISTIT.

ISTO,inquam, LIPSIVM rediuiuum Tibi ILLVSTRISSIME ANTISTES, omniq; adeò posteritati; cuius intereſt, vt geſta ſic & ſcripta virorum illuſtrium qui anteceſſerunt, cùm memoriâ repetere, tum æmulando exprimere. Te autem potiſſimùm appellãdum duxi, vt Poloniæ nobilitatis principem, & hoc ampliùs, ſacris etiam initiatum, gentis clariſſimæ decus atque ornamentum ſingulare. Tui enim quoties oculis obuerſatur imago (obuerſatur autem frequenter) toties ampliſſimum Poloniæ regnum ſeſe mihi offert, & in hoc magni Heroës illi, quorum vix ſingulos ætates ſingulæ alibi ferre conſueuerunt. Audito enim vel vno STANISLAI nomine, hominum doctrinâ ſcriptisque celebrium grex occurrit: in his HOSII, CARNCOVII, SOCOLOVII, RESCII, ORICHOVII, alij. Taceo ANDREAM PATRICIVM, & alterum ANDREAM IVRGEVICIVM, MARTINVM CROMERVM, tuúmque in Epiſcopali cathedrâ prædeceſſorem MARTINVM BIALOBRISCVM. Quid? quot quantæque illuſtres ſtemmate etiam regio familiæ exſti-

 terunt,

terunt, omni bono de Ecclesiâ, Republicâ, atque eruditis hominibus meritæ? Ecquis credat, nisi Annalium monumentis proditum haberemus, vnius STEPHANI BATTORI Regis fortissimi virtute, Dacos, Parthos, Moscos, Suecos, Turcas, alióſque barbaros à regni finibus ſubmotos: Religionem denique Orthodoxam, tot inter hoſtium cuneos non modò defenſam, ſed & auctam mirificè ac propagatam? Ex quâ gente & ANDREAM Cardinalem, GEORGIVM item Chelmenſem Epiſcopum, alióſque Antiſtites prodijſſe, nemo eſt qui ignoret. Ceterùm vnus inſtar omnium ſit nobis IOANNES SAMOSCIVS, magnus regni Polonici Cancellarius, & Exercituum Præfectus, vir armis iuxtà ac litteris clarus. Is inter cetera pereruditum *De habendo Senatu* commentarium poſteris reliquit, & MANVTIOS, SIGONIOS, MVRETOſque Cracouiam liberaliter pertrahere conatus, nouam poſteà Samoſcianâ in vrbe Academiam excitauit. Vtque aureo illo Auguſti æuo C. Cilnius Mæcenas ſæculi ſui ingenia, Virgilium, Horatium, Propertium, dilexit ac fouit: ſic & Veſtrûm vterque, Tu, inquam, & SAMOSCIVS, de ornando LIPSIO laudabili quadam æmulatione videmini contendiſſe. Moriens quidem

dem Cancellarius testamenti tabulis honorificè eum cum munere appellauit: Tu verò cineres Lipsianos, ad aram VIRGINIS-MATRIS Louanij in Franciscanorum sodalium æde conditos, honore prosequens, aram ipsam vt sacrorum Antistes mirificè exornasti. Quod Tuæ in LIPSIVM vitâ functum benignitatis seu veriùs pietatis monumentum stabit æternùm: atque vnà nomen PROCHNICIANVM

Canescet sæclis innumerabilibus.

Vale. Antuerpiæ, IX. Kalendas Iulias. cIↃ. IↃC. IX.

CORNELIVS TACITVS
in vitâ Iulij Agricolæ.

CLarorum virorum facta moresque posteris tradere antiquitus vsitatum, ne nostris quidem temporibus quamquam incuriosa suorum ætas omisit, quoties magna aliqua ac nobilis virtus vicit ac supergressa est vitium paruis magnisq; ciuitatibus commune, ignorantiam recti & inuidiam: Sed apud priores vt agere memoratu digna pronum, magisque in aperto erat: ita celeberrimus quisque ingenio, ad prodendam virtutis memoriam sine gratiâ aut ambitione, bona tantùm conscientiæ pretio ducebatur. Ac plerique suam ipsi vitam narrare, fiduciam potiùs morum, quàm arrogantiam arbitrati sunt. nec id Rutilio & Scauro citra fidem, aut obtrectationi fuit. adeò virtutes iisdem temporibus optimè æstimantur, quibus facillimè gignuntur.

VITA

VITA IVSTI LIPSI SAPIENTIÆ ET LITTERARVM ANTISTITIS.

NIHIL est omnino quod hominem cuilibet magis gratum acceptumq́ue reddat, quàm MODESTIA: cui si VIRTVS ac DOCTRINA comites accesserint, tum quasi diuinum quid in terris maximeq́ue gratiosum solet existere. Illa namque amorem in primis conciliat atque auctoritatem: hæ verò virum bonum cæloq́ue dignum efficiunt. TRIAS ista, si quem mortalium vmquam, IVSTVM certè LIPSIVM beauit: vtpote quem Virtus nascentem exceperit, Doctrina natum excoluerit, Modestia supra æquales extulerit; in cuius denique amore boni omnes, vel ipsa Inuidia nequidquam frendente, conspirarint.

Natus est feliciter, nec sine omine, xv. Kal. Nouembr. qui dies D. Lucæ Euangelistæ sacer: eo ipso anno, quo Carolus V. Imp. Ioanne Frederico Saxoniæ Duce in prælio ad Albim capto, & Philippo Hassiæ Lantgrauio in deditionem accepto, Protestantes Germaniæ proceres domuit. Nox media lumen eximium orbi futurum protulit, cùm mater superiori nocte proximâ puellos duos, mirè candidos, per cubiculum inambulantes, mutuumq́ue se complexos, vigilans atque exsomnis vidisset. Interpretari si licet, DOCTRINAM ac MODESTIAM præsignatas dixero: quæ dotes in hoc viro sic pariter enituerunt,

DIES ET ANNVS NATALIS M.D.XLVII.

PRODIGIVM. *Cent. 3. miscell. epist. 87.*

INTERPRETATIO.

runt, vt ambigerent omnes (& audiui non rarò amicos disceptantes) DOCTIOR AN MODESTIOR ESSET LIPSIVS. Raro certè exemplo, quòd scientia inflare, & magnis ferè ingenijs vanitatem aliquam soleat adspergere: præsertim vbi applausus doctorum, & gratia magnorum, accesserint. Et verò, quid si geminis istis PHILOLOGIAM & PHILOSOPHIAM notatas quispiam dixerit? Primus namque LIPSIVS molliorem istam atque amœniorem doctrinam cum hac virili ac robustâ, quæ in animo formando occupatur, aptè salubriterq. coniunxit: primus ipse è Philologiâ Philosophiam fecit: primus denique, vel solus, nostri æui Musas ad Sapientiæ, omnium disciplinarum principis, obsequium traduxit.

Cent. 4. miscell. epist. 84.

PATRIA. Genitus est in Iscano municipio, aëre, aquis, situ peramœno: quod tertio lapide à Bruxellis, vrbe regiâ, Belgicæque Principum sede, itemque à Louanio, veteri Musarum domicilio, distat; agnoscitque toparcham hodie *Gerardum Hornanum*, Baussigniaci Comitem. Domus ipsa natalis, in decliui ad viam publicam sita, nunc iacet semiruta: nam auitæ ac paternæ ædes, in colle vicino positæ, incendio perierant, paullò pòst instaurandæ atque incolendæ. Vtrumque domicilium (nisi fallat augurium) venerabunda posteritas omnis colet atque æstimabit, vt Romuli olim casam Romani, & Erasmi nuper domum Roterodami. Sic enim naturâ comparatum est, *vt nescio quo pacto locis ipsis moueamur, in quibus eorum, quos admiramur, adsunt vestigia, & in quibus ipsi habitare ac sedere sint soliti.*

Corn. Nepos in vita Attici.

PARENTES ET MAIORES. Parentes LIPSIO fuêre *Ægidius Lipsius* & *Isabella Petiniuia*, opibus & genere perhonesti: suis vterque parentibus vnicus. Auus *Nicolaus Lipsius*, quieti & litteris est operatus: patruus maior *Martinus Lipsius*, inter Augustinianos Louanij Canonicos ad D. Martini vixit: vir ob vtriusque linguæ peritiam, doctrinamque multiplicem, Des. Erasmo familiaris, & à suis illiúsque scriptis notus. Exstant erudita illius scholia in *Hilarium, Augustinum, Hieronymum, Chromatium, Symmachum, Macrobium*, aliosque veteres auctores, ex fide codicum mss. castigatos: desijtque viuere, cùm IVSTVS octauum ferè ætatis annum ageret. Auiam habuit *Margaretam Eechautiam*, stirpe nobilem: cuius maiores, pater & fratres, in Principum nostrorum

Elogia nostra Belgica consule.

M.D.LV.

rum aulis floruerunt; vt Diuæus, Heuterus, & alij nostrates historici memorant. Proauus fuit *Iustus Lipsius*: cui vxor *Anna Linkebequia*, genere nobilissimo, sed in virili stirpe iam exstincto. In dotem ea villam *Rodiam*, agros, domum attulit, quæ in Iscano: atque ea occasio LIPSI illic nati. Nam pater & maiores domo omnes Bruxellenses fuerunt, opibus & dignitate inter vrbis eius primos. Parentes in Iscano annos aliquot domicilium habuerunt, atque ibi filius ab ipsis honestè est educatus. vt solent nobiles atque honestiores ferè ciues, *quos nec ambitio impotens, nec spes sollicitat lucri*, in villis ac prædijs suis agere. Annos sex iam natus, Bruxellas cum parentibus migrat, & studijs illic litterarum, in triuiali parœciæ (vt nuncupant) Capellensis scholâ, initiatur: adeò facili promptóq; puer ingenio, vt præceptor paruulum genibus impositum, & sic pensa recitantem, alijs in æmulationem atque exemplum ostenderet. Condiscipulos inter *Dionysius Villerius* tunc fuit, nunc Canonicus & Cancellarius Tornaci apud Neruios: qui præter insignem Bibliothecam (qualem nemo in Belgicâ nostrâ priuatus fortasse possidet) numismata Romanorum plurima, exotica item cimelia ex altero orbe allata, studiosè adseruat. Grammaticas itaque *Ioannis Despauterij* præceptiones statim noster hausit, & sponte ad linguam quoque Gallicam (quæ ferè Belgas inter honestiores obtinet) se dedit: quam è libris sine doctore ita didicit, vt rectè scriberet, etsi loqui & legitimè pronuntiare non posset.

Lib. 2. c. 8. in Louanio.

EDVCATIO.

INSTITVTIO.

Ceterùm puerili illâ ætate, quæ varijs casibus solet esse obnoxia, in triplex discrimen, suffocationis nimirum, luxationis, & mersionis, incidit: quæ pericula non nisi à Deo palàm depulsa profitetur. Et verò ad bonas artes, quæ suffocatæ mersæque iacebant, reuocandas, hominem natum seruare, atque ad ætatem iustam IVSTVM prouehere benignus voluit Deus.

VITAE PERICVLA.

Cent. 3. miscell. epist. 87.

Annum agens decimum, Athum Hannoniæ opidum à parentibus ablegatur: quod Athenæum (ita nuncupare liceat) & *Briardos, Beueros, Lensæos, Baios, Bochios*, aliósque Belgicæ viros magnos dedit. Hîc iterùm præcepta Grammatica (& quidem *Ioannis Custodis* Brechtani) puero sunt inculcata, prauo

STVDIVM APVD ATHENSES.

P illius

illius & nostri etiam æui vsu, seu veriùs abusu. Hærent n[illegible] rum magistelli in regulis aut quæstiunculis, & meliorem [illegible] ætatis partem in aditu humaniorũ artium distinent, adyta v[illegible] rò earum numquam penetrant. Torquent, imò detorquent [illegible] ctissima ingenia: &, præter fructum, tollunt quoque venust[illegible] tem. Quo fit, vt amœniores non rarò adolescentes ad illa [illegible] inamœna non veniant; imò fugiant, cùm aduenerint, atque haurire non iniuriâ spernant absinthium illud disciplinaru[illegible]. Alios verò ista Grammaticarum institutionum varietas a[illegible] terret, quâ apud Belgas præsertim peccatur in iuuentute er[illegible] diendâ. Triplicem certè Grammaticam, in triplici migrati[illegible], sibi puero prælectam, atque ad annum decimumtertium [illegible] istis se detentum, queritur LIPSIVS: cùm tamen ab anno [illegible] uo eadem teneret, etsi non eodem modo. deploratque m[illegible] tò, annos illos quinque non in stilo & grauiorum rerum [illegible] tiâ positos fuisse. vt iure censeant prudentiores, ex vsu pu[illegible] fore, si vna Grammatica concinnetur, quæ communis [illegible] sæ sit Belgicæ.

Cent. 1. miscell. epist. 94.

STVDIVM APVD COLONIENSES.

Sed ad tironem nostrum redeo. Biennio Athi exacto, [illegible] men ibidem cœpit scribere: & anno tertio Coloniam A[illegible] pinam, ingenio animóque excolendo, ad gymnasium Soc[illegible] tis IESV mittitur. Ibi Græcis ipsum *Gerardus Kempensis*, R[illegible] toricis *Joannes Oranus* Leodicensis, Philosophicis *Arnold*[illegible] *uensius* Siluiducensis, nunc Cartusianus, moderatore *Fra*[illegible] *Costero* Machliniano, imbuerunt: capere sanè promum, a[illegible] istic & alibi anteà ductorem semper & principem suæ cl[illegible]. Itaque vix duodecennis orationes scripsit & habuit, pu[illegible] quidem, sed quas grauior etiam ætas in illâ ætate laudaret. [illegible] destitit postea, & dedit floridioris eloquentiæ suæ specimé [illegible] vno loco: quod dicendi studium si mos æui nostri ape[illegible] decurrere profectò cum nonnemine prisci æui potuisset.

M.D.LXIII.

PRAECEPTORES.

Cent. 2. miscell. epist. 31.

PHILOSOPHIAE STVDIVM.

Ceterùm Philosophica iam inde à puero sic LIPSIO p[illegible] re, vt peccare iuuenili quodam ardore videretur, & fren[illegible] inhibitione fuerit coërcendus. Constat à præceptoribu[illegible] rarò è manibus excussos ipsi velut per vim libros eius g[illegible] omnes, & scripta etiam commentariósque ereptos, quos ex[illegible] ni interpretum turbâ laboriosè sibi confecerat. Neque m[illegible]

Præfat. in Constant.

uit poſteà, ſed in omni ſtudiorum curſu iſtam Sapientiæ me-
cum præ oculis habuit. Nec eâ proceſſit viâ, quâ philoſophan-
tium vulgus hodie: qui ſpinis argutiarum & laqueis quæſtio-
num irretiti, nihil aliud agunt, quàm quòd ſubtili inanium diſ-
ceptationum filo eas texant & retexant. Politicis & Ethicis po-
tiſſimùm ſeſe dedit, & ſemina iam tum apud Vbios iecit frugis
poſteà enatæ.

Sub id tempus, vt optima vitæ dux & magiſtra eſt Philoſo- *Cent. 3. miſcell. epiſt. 87.*
phia, pectus adoleſcentis pietas tetigit: & Societati IESV vo-
luit adgregari. Parentes inaudierunt, abduxerunt, & annos
ſedecim natum ex Vbijs Louanium euocarunt. Itaque Philoſo- M. D. LXV.
phicis inſiſtens, Phyſica in gymnaſio Caſtrenſi aliquamdiu
audiuit, ibidémque cum *Othone Hartio*, in ſupremâ nunc Bel-
gij curiâ Machliniæ Conſiliario, coniunctiſſimè vixit. Philo-
ſophiæ ſpatia emenſum, amœna litterarum atque antiquita-
tis ſtudia ad ſe totum traxerunt: quorum ipſi guſtum amorem-
que Coloniæ idem *Gerardus Kempenſis* infuderat. Louanij
porrò compares habuit comitéſque iiſdem in ſtudijs, *Ludoui-* STVDIORVM SOCII.
cum Carrionem Brugenſem, *Franciſcum Martinium* Gandenſem,
Arnoldum Deinium Machlinienſem: ductore & quaſi chorago
Cornelio Valerio, qui Petro Nannio ſuccenturiatus, in trilingui
tum gymnaſio Buſlidiano eloquentiam profitebatur. Acceſſe- *Martini & Deini immaturū obitum deplorat, l. 3. Antiq. c. 1.*
re mox *Martinus Antonius Delrius*, *Andreas Schottus*, Antuer-
pienſes, *Victor Giſelinus* Sanfordanus, *Ianus Lernutius* Brugen-
ſis: ſcriptis omnes poſteà clari, & à nobis * alibi celebrati. Lo- ** In Elogijs Belgicis.*
uanij dum verſatur, & Iuriſprudentiam quoque libat, pater
illi fato eripitur, Bruxellenſis tunc vrbis prætorio Præfectus:
vir acer, manu promptus, ſodalium ac conuiuiorum appe-
tens, & qui iſtâ comitate amplum patrimonium auitum valdè
attriuit. Mater curam eius reliqui, itemque IVSTI ac ſororis
ſuſcepit: matrona, in ſummâ modeſtiâ, virilis animi & conſi-
lij. Hæc filij cauſſâ Bruxellis Louanium ſedem ac domicilium
tranſtulit, atque ibi ex hydrope non diu pòſt obijt.

Annum tum ferè decimumoctauum agebat LIPSIVS, &
publicè iam ſpecimen eximium ſui dederat, in ſcholis decla-
mando ac diſſerendo. Sed magis magíſque Muſa vetus ipſum
capere, & eius amore, Italiam cogitare. Fecit. ſed *Variarum*

PRIMVS INGENII FETVS. *Lectionum* libris anteà stilo florido ac Ciceroniano conscriptis, quod ingenij sui, vt appellat, tirocinium, vix nouemdecennis
M. D LXVII. edidit, atque *Antonio Perrenoto* Cardinali *Granuellano*, acri ingeniorum æstimatori, inscripsit. Primus hic illi aditus ad Romam, atque in *Perrenoti* domum fuit: in quam Romæ admissus, biennium circiter egit, summâ benignitate habitus, & ad studia tractanda non incitatus solùm, sed ab erudito patrono etiam adiutus. Erat à Latinis illi epistolis: sed otium & omne liberum tempus dabat inspectioni lapidum, locorum veterum, & si quid in Vrbe aut viciniâ visendum esset, aut noscendum. Vaticana etiam Bibliotheca per eumdem, & *Gulielmum Sirletum*, Cardinalem longè doctissimum, illi patuit: & in Senecæ, Taciti, Plauti, Propertij, aliorúmque veterum libris mss. inuicem comparandis, tempus illud consumsit. Lustrauit & Farnesianam, Sfortianam, aliásque illustriores Bibliothecas, cùm publicas, tum priuatas; nescio fructu maiore, an delectatione. Florebant id temporis Romæ eruditissimi homines, *M. Antonius Muretus*, *Paullus Manutius*, *Latinus Latinius*, *Fuluius Vrsinus*, & *Plautus Bencius*: qui *Francisci* nomen sanctius, cùm Societatis IESV institutum amplecteretur, posteà adsumsit. Ex his *Muretum* profitentem audiuit, *Bencium* verò fratris loco habuit, & præ ceteris dilexit. Innotuit
ROMANA PEREGRINATIO.

Cent. ad Ital. & Hisp. epist. 42. ibidem *Hieronymo Mercuriali*, nostræ ætatis Medicorum principi: *Carolum* item *Sigonium*, & *Petrum Victorium*, illustres Historicos ac Philologos, per viam vidit; qui crescenti adolescentis famæ fauentes, adfectum omnem exhibuerunt. Louanium redijt, annum ibi vnum egit, *primæuo in flore iuuentæ*: &
ADOLESCENTIAE LIBERTAS. egit (vt simpliciter candideque fatetur ipse) haut vsquequaque ad seueram Catonis regulam. Liber erat, parentum & tutorum expers, atque ita æqualium exemplo, & communis consuetudinis impetu abreptus, choreis, sodalitijs, ludis, & ceteris eius ætatis vanitatibus aliquam temporis partem impendit. Adeò verum illud, *Semel insaniuimus omnes*. At Deus & natura melius honestissimæ indolis adolescentem reuocarunt: qui peregrinatione, vtili ac salutari consilio, in Sequanos, indeque in Germaniam institutâ, se subduxit, & societatem omnem pristinam valere iussit. Dolam verò, quæ Sequanorum est Academiæ,
GERMANICA PEREGRINATIO.

ma, à Philippo Bono Burgundiæ Brabantiæque Duce excitata, deflectens, dies ibi paucos substitit: & *Victorem Giselinum*, dum Medici titulo donatur, publicè laudauit. Quâ quidem oratione à meridie dictâ, & conuiuio mox insecuto, febrim acerrimam contraxit, & tantùm non perijt. Valetudini pristinæ redditus, Viennam Austriæ, atque in Maximiliani II. aulam se contulit: quæ vna plures tunc eruditos habebat, quàm aliorum tota ferè regna. Hîc *Augerio Gisleno Busbequio*, multis legationibus claro, *Ioanni Cratoni, Nicolao Biesio*, Medicis, *Ioanni Sambuco, Stephano Pighio*, Historicis, innotuit & placuit: atque ij iuuenem retinere, & ijs in locis illigare non vnâ conditione sunt conati. at frustrà. Nam patriam respectabat; & animo redeundi, per Bohemiam, lustratâ Pragâ vrbe regiâ, per Misniam, Thuringiam, & vicina Saxoniæ loca, iter instituit: cùm ecce tristes de afflictâ nouo bellorum turbine Belgicâ, déque attrito militari iniuriâ patrimonio, nuntij allati, pedem figere vel inuitum istis in locis adegerunt. Itaque Ienæ apud Thuringos paullò plus annum hæsit & docuit: atque illa primordia ad Professorium ipsi munus fuêre. In quo munere ad extremum vsque spiritum, quamquam rude iam donatus à Ser^mo Principe nostro ALBERTO AVSTRIO, magnâ constantiâ perstitit: ne iuuentuti, cui ad optima ducendæ natus erat, deesse videretur. Fecit itaque quod ante ipsum nobiles, imò principes viri fecêre: rati nimirum, *Professione publicâ, dignitatem omnem ornari, non destrui*. Quod addo, ne quis *Professoriam* ipsi *linguam*, vt olim Agrippina magno illi Senecæ, velut probrum obijciat.

MANSIO APVD SEQVANOS.

APVD VIENNENSES IN AVSTRIA.

M. D. LXXII.

PROFESSIONIS PRIMORDIA.

Tac. 13. Annal.

Sed rebus in Belgicâ paullulùm pacatis, oculos iterùm ad suos ac sua flexit, & Coloniam Vbiorum venit. Hîc *Annam Calstriam*, viduam, patriciâ Louanij familiâ genitam, duxit vxorem: sui magis animi, quàm amicorum impulsu. Sed, vt ille ait, *Sic erat in fatis*: & *fatalem viro feminæque torum esse*, Euripides olim monuit, LIPSIVS vsu didicit. Vixerunt porrò concorditer, quamquam fructus matrimonij, id est liberorum, expertes: quæ res, felicissima alioqui coniugia, sæpè turbauit & turbat. Disputant autem Medicorum filij, quî fiat, vt viri magni atque heroës ferè liberos non suscitent; aut si suscitent,

VXOR. Cent. 1. epist. 31.

 ijdem

ijdem ipsi, pro veteri prouerbio, noxæ ac probra plerumque existant.

ANTIQUAE LECTIONES. In Vbijs menses nouem cum vxore LIPSIVS substitit, & *Antiquas Lectiones* conscripsit: quæ in Plauto potissimum emendando versantur. CORN. TACITVS. *Cornelium* deinde *Tacitum*, historicorum omnium prudentissimum, in manus sumsit, & in Coloniensi isto secessu Notis primùm illustrare cœpit: quem scriptorem, neque notum satis anteà, neque luce aut medicinâ dignâ donatum, bono publico ipse produxit. Vtramque dare quidem conati anteà fuerant, *Ferretus*, *Alciatus*, & *Vertranius*: sed conati tantùm. Itaque viam ipsis visam potiùs quàm tritam ingressus noster, perpetuum posteà *Commentarium* Lugduni in Bataùis adiecit. *Præfat. in Tacitum.* Placuit is labor vniuersæ Europæ: & multi deinde, quasi muscæ, ad odorem bonæ famæ conuolarunt, atque in eodem mustaceo, quod dicitur, lauream quæsiuerunt. In his *M. Antonius Muretus*, *Iosias Mercerus*, *Ludouicus Aurelius*, Galli; *Curtius Pichena*, *Iulius Salinerius*, *Annibal Scotus*, Itali; *Emanuel Sarmienius Mendoza*, Hispanus; *Ianus Gruterus*, Belga; *Sauillus*, Britannus; alij: quorum nonnulli (ex ambitione an odio, haut facilè dixerim) viro illudere atque inequitare studuerunt; alij contrà modesti, symbolas suâ sponte contulerunt. Quin & *Lucius* nescio quis ab ignoto terræ angulo demum prorupit, & specioso Mirandulani codicis titulo, Notisque ex eo in scenam prolatis, Campanâ quadam superbiâ, in LIPSIVM proteruus incurrit. At mox laruam ipse detraxit, & petulantiam siue inscitiam hominis, illam repressit, hanc produxit. Sensitque suo malo misellus, *barbam leoni languido* (nam tum languebat noster, & respondendo conualuit) *vellendam non esse*.

MANSIO IN ISCANO. M.D.LXXV. Post *Tacitum*, & *Antiquas Lectiones* euulgatas, sustinuit se paullisper à scribendo, atque ex Vbiis in Iscanum suum migrauit: animo destinans ruri agere, & tabernaculum vitæ in quiete illâ, ab ambitu curísque remotâ, collocare. Scripsitque id temporis ad cognatū suum *Guil. Breugelium*, Consiliarium regium, dignam cedro *Epistolam*: *Cent. I. miscell. epist. 8.* quâ Agrum, eiusque cultum, Vrbe meliorem esse, atque ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem, itémque ad Fructum, longè aptiorem disertè commonstrat.

Et

Etiam seriò quietum, latens, ac rurestre istud vitæ genus erat ingressus: cùm ecce bello ciuili iterùm exsuscitato, licentia militaris ex agro in vrbem migrare compulit. Itaque Louanium redux, Iurisprudentiæ studijs, ex amicorum consilio, magis sese dedit, & titulum etiam Iureconsulti, publicâ inauguratione, in magnâ frequentiâ, & post solennia experimenta, ibidem sumsit. A foro tamen atque à Reipublicæ procuratione, non inertiâ, sed iudicio se perpetuò abstinuit: quod decretum nulla ipsi Suada aut Sophia eripere vmquam potuit. Sciebat quidem Stoïcos, quos præ ceteris Philosophis mirabatur, hac in parte esse alios: vt qui Reipublicæ sese dant, & vndis, quod Poëta ait, ciuilibus sese mersant. Sed ingenium, natura, & ratio apud nostro dictabant, suadebántque REIPVBLICAE NON MISCERI, præsertim BELGICAE, in tantâ rerum confusione, vbi nemo auditurus, nonnemo sana etiam consilia esset irrisurus. Voce tamen ac stilo sic vniuersis & singulis prodesse semper studuit, vt non vnius Reipublicæ, sed totius generis humani curam gessisse videatur. *Nec enim is solus* (vt sapientissimi Senecæ verbis vtar) *Reipublicæ prodest, qui candidatos extrahit, & tuetur reos, & de pace belloque censet: sed qui iuuentutem exhortatur, qui in tantâ bonorum præceptorum inopiâ, virtute instruit animos, in priuato publicum negotium agit.* Quin imò eximia in primis ea censetur de Republicâ benè merendi ratio, si quis de Regibus ac Principibus benè mereri, id est, salutarium face monitorum ijs studeat prælucere. Itaque ne in otio litterario ignauiam quæsisse videretur, sub id tempus *Epistolicas* Louanij *Quæstiones* (in quibus cùm ad varios Scriptores, tum ad T. Liuium pleræque sunt Notæ) euulgauit: *Leges* item *Regias* & *Decemuirales*, in auditorum gratiam, quibus eas ipsas, vt & *Liuij* quædam, publicè interpretatus fuerat, tunc concinnauit.

IVRECONSVLTI TITVLVS. M. D. LXXVI. *Cent. 1. miscell. epist. 14.* DECRETVM. REIPVBLICAE NON MISCERI. EPISTOLICAE QVAESTIONES. LEGES REGIAE ET DECEMVIRALES.

Exinde acriores procellæ & venti iterùm excitati, quibus nihil propiùs factum, quàm vt Belgicæ nauis mergeretur. Brabantia in primis nostra fluctuabat: Ordinum confæderatorum copijs à Ioanne Austrio, duce fortissimo, partáque de Turcis ad Echinadas victoriâ clarissimo, apud Gemblacum cæsis fugatísque. Quid? Musæ tympanorum turbarúmque strepitu in exsilium pelluntur: cum ipsis alumni diffugiunt, atque inter

M. D. LXXVIII. XXX. IANVARII.

ter

ter ceteros LIPSIVS. Louanio in ordinem redacto miles regius imponitur; supellex Lipsiana, in istâ rerum flammâ, perditatur. Opportunè *Martinus Antonius Delrius*, Ioanni tunc Austrio à consiliis, idemque regiis in castris Iudex, adfuit: & veteris amici sui (is se Antuerpiam subduxerat) res, opes, libros, ac

Cent. I. miscell. epist. 14. scripta, id est vitam ipsam, vt noster nuncupat, periculis eripuit. Exinde turbis, Numidæ in morem circūactus, sine lare,

M. D. LXXIX. sine certis sedibus aliquamdiu noster discurrit: quas tandem

Epist. 17. Lugduni in Batauis posuit, Ordinum vocatu, & stipendio sane perhonesto; sed temporaneas, non perpetuas,

Dum consilescant turbæ, atque iræ leniant.

Turbæ tamen ex turbis, vt fieri amat, enatæ stationem mutare vetuerunt, & annos ipsos tredecim in Batauis tenuerunt. In alto illic otio, in flore ætatis & ingenij, scripsit ediditque varia,

ELECTORVM LIBRI. atque ea præ ceteris maximè elaborata. Initium fecit ab *Electorum* libris: in quibus partim *Critica*, partim *Ritualia*, variè electa ac decerpta; Plinij exemplo, quem commentarios CXX. Electorum reliquisse, nepos eius disertè commemorat.

SATYRA MENIPPAEA. *Satyram* posteà *Menippæam* lusit in ambitionem atque imperitiam quorumdam, qui Criticos sese dicunt: veros enim germanosq; tangere mens illi numquā fuit. Turbas tamen atque inuidiam auctori scriptum istud peperit: quòd in eo ioci essent nonnulli de laureâ Poëtarum, quam Imperator solet elargiri. Clamabant vniuersum id genus vatum, ignominiâ sese ab eo affectos, Cæsaremque ipsum iniuriâ adspersum, quasi non illi ius esset aut potestas. At postquam [a] Epistolâ seorsim edita

a Exstat in Saturnalium frōte. se purgauit atque aperuit, omnis ista bilis soluta est in fumum. Nihil enim aliud schemate illo voluit, quàm quod vetus habet

Cent. I. miscell. epist. 28. verbum: *Multos thyrsigeros esse, paucos Bacchos*; itemque *Laurigeros* quidem *multos*, *paucos* autem *Phœbos* in Germaniâ numerari. Et hoc sciunt, meritóq; deplorant illi ipsi, quos merito suo Phœbæa illa laurus cinxit.

M. D. LXXXII. A turbis ad ludos & spectacula conuersus, *Saturnalium* li-

SATVRNALIA. bros, qui *De gladiatoribus*, foras dedit: & cruentas illas in pace pugnas, nostro æuo ignotas, retraxit; oculisque velut spectandas, non sine caueæ Senatoriæ & Equestris plausu, proposuit venustâ *Othonis Veni*, nostratium Pictorum facilè principis, manu

manu ac penicillo adiutus. Cúmque vniuersam rem Spectaculorum veterum, Muneris inquam vtriusque, cùm Circi tum Scenæ, illustrare statuisset: perutile illi visum, imò necessarium, de locis ipsis, eorúmque formis, quædam præmittere. Itaque *De Amphitheatro* quædam contexuit, ipsámque Arenæ imaginem, faciem & habitum accuratè expressit. AMPHITHEATRVM.

Et potuisset id genus plura ex Antiquitate quasi ludens depromere, nisi seria illum studia auocassent, & acri quodam thyrso pectus alta Diua percussisset. Sapientiam intelligo: cuius semitam diu interclusam, spinísq; obsitam sternere & munire aggressus, vt publicis malis solatium pro virili adferret, *De Constantiâ*, in mediis Belgicæ nostræ turbis, constanter scripsit, & S.P.Q. Antuerpiensi inscripsit. Quod adeò gratum illis exstitit, vt pro veteri suo in eruditos homines humanitate ac beneficentiâ, aureum viri libellum duplicem duplici paterâ inauratâ, affabrè cælatâ, compensandum existimarint. CONSTANTIA.

Sub idem tempus nouitius in Italiâ libellus prodiit, *M. Tullij Ciceronis*, vt volebant, *Consolatio*: quo scripto seipsum de filiæ obitu consolatus dicebatur. Iudicio ad hunc nostrum *Reipublicæ litterariæ Principem* (quem illi titulum Gaugericus Riuius ingenioso libello adstruxit) delato, is personam mox detraxit, & stilum disiunctum, otiosum, lentum, & phrasim Sigonianam primus, nisi fallor, agnouit ac detexit: *Iano Guilielmio*, *Riccobono*, aliis mox suffragantibus. Auctâ porrò iam famâ, cùm *Epistolas* suas ab aliis alibi vulgari comperisset, eas ipse errantes collegit, & *Longolij*, *Sadoleti*, *Bembi*, *Bunelli*, quémque in hoc genere vnicum laudare solebat, *Politiani* exemplo, publici iuris fecit: *Epistolicâ Institutione* in bonum iuuentutis adiunctâ. Atque hinc iterùm turbæ: quòd in Centuriâ alterâ epistolæ quatuor essent, quæ ioci aut salis aliquid haberent in hospitia VVestphalorum. Non pauci morsum aut læsionem interpretati sunt: & pro VVestphalis suis libello etiam edito *Domannus* pugnauit. At LIPSIVS, vt erat ingenio placido, atque ab omni litigandi studio admodum alienus, epistolas illas, non interpretatione solùm leniuit (quod verè poterat, & publicè in litteris ad Iacobum Monauium iam fecerat) sed spongiâ deleuit. M.D.LXXX III. CICERONIS CONSOLATIO. EPISTOLAE. EPISTOLICA INSTITVTIO.

Vt de *Valerio Maximo*, *Senecâ Tragico*, *Velleio Paterculo*, quos Notis & Animaduersionibus illustrauit, nihil dicam: dialogus *De rectâ linguæ Latinæ pronuntiatione* dignus est profectò, qui publicè in scenâ laudetur. Grammaticum, fateor, argumentum, atque ex se tenue ac vile fortasse; sed quod olim & Senatores atque ipsi Principes tractarunt: quodque sic noster enucleauit, vt ne ipse quidem Priscianus, si reuiuiscat, quidpiam addere aut desiderare posse videatur. Et nescio certè, an posteritas credet, ab vno eodemque ingenio, & hæc minuta, & alia quæque grandia, tam exactè, tam æqualiter potuisse tractari.

DE RECTA PRONVNTIATIONE LINGVAE LATINAE, DIALOGVS.

Enimuerò quid tessellato *Politicorum* opere sublimius? quid illo *De vnâ Religione* commentario diuinius? Vt phrygiones è varij coloris filo vnum aulæum formant: sic noster mille aliquot veterum gnomas, pulchras, acres, atque ad salutem generis humani natas, in vnum conduxit, atque ex iis elegans istud *Politicorum* corpus conflauit. Nimirum in *Constantiâ* suâ Ciues ad patiendum & parendum formarat: hac scriptione Regibus ac Principibus, ad rectè imperandum, facem prætulit.

POLITICA.

Inuidiam tamen (vt summa semper petit liuor) effugere non potuit, quam duæ ipsi * voculæ potissimùm pepererunt: ignem struente *Theodoro Cornhertio* (quem nunc Diodorum, nunc Dialogistâ ipse nuncupat) homine vix Latino, & nouæ in religione apud Batauos sectæ auctore & antesignano. Scripserat noster, *Hæreticos seditiosos ac turbidos esse puniẽdos*: ille sic accepit, quasi dixisset, quoscumq; in religione errones vrendos, secandos, occidendos; libellóq; vulgari linguâ edito, hominem mitissimum sæuitiæ apud Ordines Batauię accusauit. hominem, inquam, mitissimum: cuius scripta quisquis sedatè legerit, nec sæuitiam nec lenitudinem increpabit, sed fatebitur viam præscriptam, quam bono generis humani iniuerint hodie qui regnant. Quin imò agnoscet in lenitudinem semper fuisseproniorem, quíque in hanc potiùs, quàm in aliam partem peccandum, si modò peccandũ, existimarit. Et tamen VRENDVM & SECANDVM nonnumquam, veterum Medicorum ritu: qui in prauo vlcere aut vulnere secabant, deinde sistendo sanguini vrebant. Nam quis eadẽ vetet in animi vlcere, præsertim si quando vana

* VRE, SECA.

Contra Dialogist. cap 3.

Relligio peperit scelerosa atque impia facta,

Lucret.

si quan-

si quando turbas & dissidiorum faces accendit? Vt vetera & nostra taceam: an non Caluinus ipse in Michaële Serueto, patrum memoriâ, præiuit exemplo? An non & Beza clamat? *Qui hæreticos puniendos negant, illi conantur in Ecclesiam Dei inuehere opinionem longè pestilentissimam, & ex diametro repugnantem doctrinæ primùm à Deo Patre traditæ, deinde à Christo instauratæ, ab vniuersâ denique Ecclesiâ Orthodoxâ perpetuo consensu vsurpatæ. Vt mihi magis quidem absurdè facere videantur, quàm si sacrilegos aut parricidas puniendos negarent, cùm sint istis omnibus hæretici infinitis partibus deteriores.*

Ad LIPSIVM redeat oratio. Is, libello *De vnâ Religione* aduersus *Cornhertium* edito, ex Batauis dolo bono pióque se subduxit: profectione per Germaniam in Eburones, ad Spadanos fontes acidos, hepatario, quo laborabat, morbo (vt prætexebat) curando, institutâ. Discessus caussa duplex illi fuit, Religio nimirum & Fama: acre telum vtrumque. Hamburgo itaque Moguntiacum studio deflectens, cum Ecclesiâ Catholicâ Romanâ seriò & publicè in gratiam mox rediit, idque per Patres Societatis IESV ibidem: non timidè aut ignauè, sed palàm noster in posterum futurus. Id ipsum litteris ad *Martinum Delrium*, Leodici tunc agentem, datis libuit testari: quas ad vtriusque gloriam hîc syllabatim exhibebo.

DE VNA RELIGIONE LIBER. M.D XC.

Cent. 1. miscell. epist. 87.

REVERENDE PATER,

AMOR *vester vetus & verus non permittit, vt te celem facinus grande, quod patraui. Dei benignitate eripui me è laqueis, quibus implicabar, & saluus atque incolumis perueni in Germaniam ad Patres vestros. Mentior, saluus. Æger perueni, & pressus pondere peccatorum. Sed Dei misericordia, ope Patrum, illis quoque me liberauit; & hoc vnum superest, vt perseuerem in bonâ viâ, & firmo eam pede calcem. Iuua ô me tuis precibus: tu inquam, qui ad hanc me in parte duxisti, post cuius salutares litteras Deum iterùm iratum habeam, si vmquam conquieui. Nocte & die me fodit ille stimulus, nec ipse somnus mihi nisi per insomnia inquietus. Deo gratia est, qui inuitum quasi & reluctantem sic eduxit, & posuit in locis, vbi mihi, Ecclesiæ & Reipublicæ possim esse vtilis. quod seriò recipio me (illo*

LIPSII AD DELRIVM EPISTOLA DE SVO AD CATHOLICOS REDITV.

adiuuante) facturum. Sum nunc apud Patres Moguntiaci, & inter primas curas habui, vt hæc paucula ad te exararem. Lætare frater, qui verè fratrem & amicum recepisti; & ignosce omnia præterita, ita Deus tibi quoque ignoscat. Precibus tuis & Patris Orani me commendo seriò, seriò: quem participem facere huius nuntij potes, sed solum. Nam diuulgari non expedit, quia vxor, familia, & resculæ meæ, etiamnunc sunt apud Hollandos. Breui eripiam, & palàm bonis me reddam. Ora, ora pro me. Moguntiaci, XIV. April. M. D. XCI.

Nunc demum tuus verè frater I. LIPSIVS.

Non defuerunt tamen, qui minùs sincerâ candidáq; mente nomen dedisse Ecclesiæ Romanæ, calumniarentur. Aduersus quos rabulas ac blaterones audi sic alibi exclamantem: *Deus fulmine suo me perdat (cogor enim aliquid pro adfectu ardentiùs dicere) si est aut fuit in totâ hac actione meâ aliquid simulatum. & omitto Deum omniscientem illum iudicem, & omnia vindicantem: apud homines ipsos ita prostituam meam Famam, vt palàm ita proditor sim & audiam? Qui aliquid sinceri iudicij adfert, & oculo non iniquo intuetur meam caussam, videbit ne posse quidem me aliter ambulare, quàm pede recto. Quod feci, quod facio, quod faciam, securus de humanis iudiciis, quibus in malignam sententiam ego quidem non sim caussa.*

In epist. ad Ludouicum Thouarsiũ 1592. datâ.

Moguntiaco digressus, cùm Leodici, tum Spadæ biennium ferè egit; bibítque Acidulas illas, iam olim à Gilberto Philareto Limburgio, & nuper à Philippo Gæringo, Thomâ Rietio, Abrahamo Nicolao Frambesario, aliísque Medicis laudatas. Amicos hîc repperit, *Guilielmum Bergium* in D. Lamberti Decanum, Antuerpiæ pòst Antistitem, ac demum Cameraci Archiepiscopum; *Iacobum Carondeletum*, Cancellarium; *Arnoldum VVachtendonchum*, *Carolum Billeium*, *Petrum Oranum*, Consiliarios; *Dominicum Lampsonium*, poëtam egregium; eiúsq; fratrem *Nicolaum*, ad D. Dionysij Decanum; *Ioannem Furium*, Martinianæ ædis Canonicum; *Othonem Vænium*; quíque per litteras, vnà cum *Nic. Oudarto*, auctor illi ac princeps ad mutandam sedem exstiterat, * *Martinum Delrium*, sacra tunc Conscientiæ iura in eâ vrbe explicantem.

* *Delrij vitam typis Plantinianis editam consule.*

Famâ discessus per Germaniam sparsâ, mox *Guilielmus* Boiorum Dux, eiúsque frater *Ernestus*, Vbiorum atque Eburonum

ronum Antistes, *VVolfangus Theodericus* Salisburgensium, *Iulius* Herbipolensium, *Andreas* Vratislauensium, Præsules, aliique Germaniæ Principes ipsum splendidè ac prolixè inuitarunt. Vt & posteà *Clemens* VIII. Pont. Max. *Ascanius Columna, Gabriel Paleottus, Fredericus Borromæus, Franc. Sfortia,* Cardinales; *Henricus* IV. Galliæ Rex, *S. P. Q. Venetus, Ferdinandus Medices* Etruriæ, *Franciscus Maria Roboreus* Vrbinatium, Duces; *Patauini, Bononienses,* & alij cùm Principes tum populi, stipendio ac viatico quod ipse definiret, pluries vocarunt. Vnius priuati hominis adfectum silere nec possum, nec debeo. Fuit is *Benedictus Arias Montanus,* Hispalensis, vir eruditis linguis cultissimus, quíque editioni Bibliorum Complutensium, iussu Philippi II. Regis Catholici à Plantino adornatæ, præfuit. Is, inquam, benignâ & rarâ effusione, LIPSIVM, non vt hospitem aut amicum, sed (eo verbo vtendum est) quasi filium, sæpiùs in Hispaniam, suámque domum inuitauit: & se viuo, rerum suarum consortium, mortuo successionem ex asse obtulit. Eant nunc, qui sæculum hoc effœtum esse, nec magna in illud exempla cadere, falsò queruntur. Omitto ceteros, qui vltrò vocare, adsciscere, & proprium sibi habere hunc virum, honestissimis congiariis, voluerunt. Neque ipse omnino noluit fortasse: sed patriæ amor & miseratio, velut tribuniciâ quadam vi, intercesserunt, & abesse talem ciuem noluerunt. Louanium igitur reuerti placuit: Brabantiæ Ordinibus per *Nicolaum Oudartum,* veterem amicum, Machliniæ tunc Canonicum & Officialem, benignè serióque vocantibus. Quibus, vt gratum se probaret, suos *De Cruce* commentarios paullò pòst dicauit consecrauítque: scripto testatus, *Si quid vsquam præter religionem moresque veterum, se non agnoscere, Tibiq; se adhærere,* STATV FELIX ECCLESIA, CVI TOTAM DOCTRINAM APOSTOLI PETRVS ET PAVLLVS CVM SANGVINE SVO PROFVDERVNT. Pupugit id grauiter quotquot nouis in religione opinionibus studebant: è quibus nonnemo Lipsianæ mox Latinitati bellum indixit, alius Antiquitatis inuidiam, atque id genus criminationes obiecit. Sed iaculationes istæ, lapides isti in ipsum pluebant ab vnâ hac caussâ, quòd illam caussam (in quâ tamen corpore potiùs, quàm animo fuerat)

PRINCIPES, QVI EVM AD SE EVOCARVNT.

BENEDIC. ARIAS MONTANVS. Cent. ad Italos & Hispanos epist. 4.

Præfat. in Poliorcetica.

M.D.XCII. DE CRVCE LIBRI.

Hoc de Romanâ Tertull. præsc. aduers. hæret. cap. 36.

Henr. Stephan Georgius Thomsonus, & alij.

Cent. 3. ad Belgas epist. 18. fortiter & feliciter deseruisset. Non expediebat scilicet, LIPSIVM in admiratione esse, qui tacitus & exemplo partes eas damnaret: tacitus? imò apertâ, vt dixi, professione, & scriptis. Hoc mordebat, hoc pungebat, hoc voces, calumnias, inuidiam excitabat.

Porrò cùm opus aliquod iamdiu LIPSIVS meditaretur, & sollicitè quæreret, quod lucem ad res Romanas & Græcas præ-
FAX HISTORICA. ferret, repperit quod *Facem Historicam*, non ex superbiâ, sed ex proposito, appellaret. Hoc cùm diffusum, imò & confusum esset, placuit excerpere primùm ex omni cumulo quidquid ad
MILITIA ROMANA. *Militiam* facere videbatur In suis itaque ad *Polybium* cōmentariis, quidquid ad militiæ ordinem, arma, legésque spectat,
POLIORCETICA. aperuit: in *Poliorceticis* autem *Machinas, Tormenta, Tela* veterum, adiutante iterùm *Vanio*, exhibuit; daturus & *Triumphum*, felicis belli clausulam, nisi valetudo aduersa intercessisset. Sibi pòst redditus, *Admiranda Imperiorum* florente olim ætate collecta,
MAGNITVDO ROMANA. cœpit disponere & vulgare; à *Romanâ Magnitudine* feliciter exorsus. Atque vtinam ceterarum gentium Imperiis eamdem lucem ac gloriam mors importuna non inuidisset.

M.D.XCIX. Ad annum, Ser^mis^ Principibus nostris ALBERTO & ISABELLAE CLARAE EVGENIAE auspicalem, venio. Ij cùm Louanij, more maiorum, VIII. Kal. Decembres inaugurati essent, postridie eius diei Athenæum siue scholas publicas viserunt: magnos in eo Principes imitati, vt *Cn. Pompeium Magnum*, qui è bello Mithridatico victor, Rhodum veniens, Posi-
Plutarchus donium publicè contra Hermagoram disputantem audiuit, omnium Professorum ædes singillatim circumiuit, exedras lustrauit, fascésque laureatos ac secures priuatorum ianuis submittens, singulis munificentiâ verè Romanâ talentum impertiuit. Quid Tiberius Imp. in eâdem vrbe? *circa scholas & auditoria Professorum*, (vt Suetonij verbis vtar) *assiduus fuit.* Quid *Claudius* itidem Cæsar? ille verò inopinatus sæpè recitantibus interueniebat. Sic & Principes nostri, cùm ad gymnasium publicum venissent, LIPSIVM dicere aliquid subitaneum voluerunt, siue iusserunt. Fecit. & à solitæ lectionis more non recedens, *Annæi Senecæ* librum *De Clementiâ* in manus sumsit; & pauca eius verba, à consessu & tempore isto non
aliena,

aliena, explicauit. Quam quidem *Dissertatiunculam* ad Principes habitam, qualis fuit, totidem verbis, sine colore aut fuco, posteà vulgauit: etsi augere ac polire, exemplo veterum, atque adeò Tullij & Plinij, potuisset. Et verò intererat publicè, factum istud Principum, quale in omni æuo vix legas, prodi, posterisque tradi. Quid enim illustrius, quàm feminam, inter Principes principem, vltrò ad istas recitationes litterarias venisse, sedisse, audisse? Fecit. quid nisi heroinam illam *Isabellam*, Ferdinandi Magni Regis Catholici coniugem, atauiam suam, æmulata? quæ adeò honestarum artium amore flagrauit, vt iam nupta & grandior, Latinas litteras discere non erubuerit. O, eat in sæcula illud & hoc exemplum, & vnà cum bonâ Famâ, Principes ament istas Famæ & Æternitatis artes!

DISSERTATIVNCVLA APVD SERENISS. BELGII PRINCIPES.

Tabida consumit ferrum lapidemque vetustas,
Nullaque res maius tempore robur habet.
Scripta ferunt annos: scriptis Agamemnona nosti,
Et quisquis contrà, vel simul arma tulit.
Fit viuax scriptis virtus, expersque sepulcri
Notitiam seræ posteritatis habet.

Ouidius lib. 4 De Ponto, eleg. 8.

Dissertatiunculæ extemporaneæ, & per se leui fortasse, vt pondus adderet, *C. Plini Secundi Panegyricum*, Traiano Imp. dictum siue scriptum, cum perpetuo commentario, adiunxit. Atque vtinam, bis vtinam, præclara ista Palatini nostri legant, intelligant, & obsequantur! Idem Regibus ac Principibus optare liceat; quibus *Politica* scripsisse non contentus vir bono publico natus, eadem *Exemplis Monitisque*, vt valida essent atque efficacia, illustrauit. *Exemplis*, inquam, illustrauit, quòd illa & in rem velut præsentem ducant, & facta ostendant, quæ facienda suadentur: quodque viam præeant, in quâ vestigia tutò ponamus. Qui nauigandi parùm peritus est, vt vada & scopulos vitet, priores sequitur naues; & sine magnâ suâ arte, portum cum iis petit & tenet. Quis nescit & mulierculas, vt faciem cultúmque rectè disponant, ad speculum se comere? Prorsus hîc idem, aliena vita & facta speculum sunt, & imago, in quâ te videas, ad quam mores tuos decorè componas, & cum fructu castiges. Selectissima itaque Exempla, maximeq; varia, LIPSIVS è variâ & multiplici lectione seposuit; & ad communem

PLINII PANEGYRICVS.

EXEMPLA ET MONITA POLITICA.

Exempl. lib. 1. c. 1.

munem omnium vſum, eleganti ſanè ac facili ſtilo, repræſentauit: vt in hoc genere paria cum Maximo Valerio fecerit, imò ſuperarit, ſi iudiciũ atque in ſcribendo diſpoſitionem ſpectes.

Hiſtoriæ porrò Belgicæ ſcribendæ à primis annis animum ſi applicuiſſet, non eſſet, cur Italis *Iouium*, *Sigonium*, Hiſpanis *Marianam*, Gallis *Maſſonum* inuideremus. Fidem faciunt hiſtorici *De Louanio eiuſque vrbis Comitibus* commentarij; quos,
LOVANIVM.
occaſione nuptiarum Ill[mi] *Caroli* Ducis Croij & Arſchotani, ſubitariè contexuit: vt eâdem operâ *Heuerleam*, nobiliſſimum Belgicæ prætorium, in ſuburbano Louanienſi, fontibus, arboretis, hortis, viis, ædificiis ad miraculum nuper à Lucullo iſto Belgico inſtructum, in exterorum quoque notitiam ac lucem
Cent. 5. / miſcell. epiſt. 78. & 94.
protraheret. Dediſſet & *Brabantiæ* vniuerſę hiſtoriam, ab Ordinibus non ſemel rogatus, atque honeſto congiario excitatus, niſi fata inuida vetuiſſent. Cœperat enim mediæ ætatis hiſtoriis, præſertim noſtratibus, iam grandior adfici: etſi iunior Romanarum rerum admirator vnicus, vſque ad contemtum ferè
In Louanio lib. 3. c. 3.
ceterarum, fuiſſet. Nihil præter antiqua delectabat (quod quidem ſtudium, ſeu veriùs morbus, hodiéque multorum eſt) quæque noſtri aut paullò ſuperioris æui erant, vt barbara & ſordentia contemnebat. Senior iudicium mutauit. nam etſi illa immenſùm præferenda, tamen & hæc in ſubſeciuis vtiliter habeantur: & iuuet etiam maiorum noſtrorum res, ingenia, mores noſſe; liceátque ex iis optima in vſum aut exemplu[m] transferre.

Corn. Tacitum, prudentiæ patrem, florente, vt diximus, ætate
M. DC. IV.
vulgarat: eâ fatiſcente, voluit & *Annæum Senecam*, philoſophum, ſapientiæ fontem, dare. *Manuductionem* ergo *ad Stoicam Philoſophiam* adornauit; id eſt, facem ad eius ſectæ principem
MANVDVCTIO AD STOICAM PHILOSOPHIAM.
Senecam, quæ præluceret, accendit: tantò alacriùs ea ſtudia aggreſſus, quo breuius iter laboribus ſcriptiſque ſuis reſtare præſagiebat. Sicut athletæ, cùm metam vident & accedunt, etſi feſſi, approperant: ſic ipſe in ſenectutis limite alacriùs promptiúſque ſibi laborandum exiſtimauit. Itaque vniuerſa Stoicæ familiæ dogmata, & decantata illa Paradoxa eruit; quódque à nemine factum anteà, diſpoſuit, & velut in theſauro condidit. *Ethica* quidem ex Epicteto, eiúſque interpretibus Ariano

ac

acSimplicio, Plutarcho item aduersus Coloten, Musonio apud
Stobæum, M. Tullij Paradoxis; *Physica* verò ex Cleomedis PHYSIOLOGIA.
Meteorologicis, Stobæi Eclogis, & M. Tullij Academicis; vtra-
queautem ex Senecâ, Diogenis Laërtij Zenone, aliísque reuo-
cauit. Exinde, post *Ferdinandum Nonium Pintianum*, *Joannem
Petreium*, Hispanos; post *M. Antonium Muretum*, *Nic. Fabrum*,
Franc. Juretum, *Dionysium Gothofredum*, Gallos; post *Des. Era-
smum*, *Hadr. Iunium*, *Ianum Gruterum*, Belgas; seriò ipsum *Sene-* L. ANNAEVS SENECA, PHILOSOPHVS
cam aggressus est: vt fatali quadam sympathiâ tres eruditi Bel-
gæ, inter se amicissimi, in *Senecis* illustrandis, *Lipsius* in Philo-
sopho, *Andr. Schottus* in Rhetore, *Mart. Delrius* in Poëtâ tragi-
co, conspirasse videantur. Philosophum quidem eximium,
Virtutis atque Honesti præconem, emendatum, scholiísque il-
lustratum PAVLLO V. Pont. Max. noster inscripsit: & per
Philippum Rubenium, suum olim auditorem (qui S. P. Q. Ant- Bochius
uerpiensi à Secretis *Ioanni Bochio*, poëtæ eximio, suffectus) obtu- obijt an. M. DC. IX.
lit.* Voluit nimirum vel sic orbi vniuerso cõstare, quem caput Rubenius
Religionis in orbe agnosceret. Pontifici optimo donum & di- M DC. XI.
catio longè gratissima exstitit: quod per litteras ipse testatus * Cent. 5. Miscell.
est, quin & hortatus, vt stilum & ingenium ad ornandam Ec- epist. 84.
clesiam, & magnitudinem eius propagandam, vellet conferre.
Quod velut diuinitus sibi imperatum suscipiens, statuerat om-
nem huic rei operam dare, si vita longior obtigisset: vt litteris Epist. 98.
ipse, paucis ante obitum diebus, ad eumdem PAVLLVM Pont.
datis, disertè est contestatus. Etsi iamantè hunc animum cœ-
perat ostendere, & publicè militem in Ecclesiæ castris agere.
Nam ediderat ante biennium, *Miracula & laudes* DIVAE VIR- DIVA HALLENSIS ET SICHEMIENSIS.
GINIS HALLENSIS, itémque DIVAE SICHEMIENSIS. Qui
libri quia sermonem multis dederunt, & summam auctori
apud Nouatores inuidiam conflarunt, habe scriptionis vtrius-
que, quidquid alij mentiantur, occasionem & caussam.

A primâ adolescentiâ Diuæ Virginis amorem & cultum In Diuâ Hallensi cap. I.
LIPSIVS induit, eámque sibi patronam adoptauit, & ducem
in periculis, in molestijs, in omni denique vitæ cursu elegit. et-
iam in studijs, *Joannis Damasceni*, *Ruperti Tuitiensis*, *Bernardi*,
Thomæ Aquinatis, aliorúmque exemplo: & si quid accuratiùs
pangendum, aut dicendum publicè esset, vbi famæ vel memo-

riæ res agebatur, precibus ac votis eam supplex adijt, & felici semper successu. Ex Batauiâ Leodicum vt primùm venit, in sodalitium Marianum (cui Patres Soc. IESV præsident ac dirigunt) nomen etiam dedit: atque Oratione panegyricâ publicè habitâ suum in Virginem adfectum testatus est. Id ipsum & Louanij posteà præstitit, atque in frequentandis assiduè concionibus, ceterísque id genus pijs exercitationibus obeundis, iuuentuti non modò exemplum præbuit, sed & calcar addidit. Ab eodem deinde adfectu Hallas diu adspirauit, & tandem adiuit; Hannoniæ opidum, tertio à Bruxellis lapide, magnâ apud Belgas & exteros famâ celebre, & Miraculis, quæ tutelaris ibi Diuæ meritis à multis iam annis diuinitus patrātur,
M.DC.I. inclytum. Sed cùm venit, & templum ab interuallo conspectum calidè adijt, ac preces cœpit fundere, sensit trepido quodam gaudio, & mixtâ veneratione, corpus animúmque percelli; & palàm in loco Numen esse, quod vel ignaris mentibus se superfundat. Exinde sacris ritè peractis, cœpit oculos auidè circumferre, ad ipsam Deiparæ aram, ad sacelli reliqua, tabulas, donaria, & plurima ibi diuinæ potentiæ aut humanæ pietatis monumenta. Vbique *Facta miranda*, supra captum aut fidem hominum, supra ipsam Naturam: & inter tot miranda, subijt illud mirari, nondum fuisse, qui ea scripto complecteretur, & Dei ac Virginis augendæ gloriæ diuulgaret. Incidit ipsi cupido: quam voto etiam adstrinxit, statuítque inquirere, colligere, scribere, quæ huic instituto essent. Egítque adeò mecum de his rebus non semel; & illius ego iussu, cum *Francisco Costero*, Soc. IESV Theologo eximio, atque istarum rerum curioso. Anno insequenti noster in grauissimam ægritudinem
M.DC.II. incidit, votum fecit, Hallas se contulit: clientem sibi supplicem Diua recreauit, ac valetudini paullatim restituit. Ipse *Pennam* argenteam (nec potuit pretiosius quidpiam) in templo ante aram Virginis suspendit, & pios hosce versus subscripsit:

In Diuâ Hallensi cap. I.

Hanc, DIVA, PENNAM *interpretem mentis meæ*,
Per alta spatia quæ volauit ætheris,
Per ima quæ volauit & terræ, & maris:
Scientiæ, Prudentiæ, Sapientiæ
Operata semper, ausa quæ CONSTANTIAM

Descri-

Describere, & vulgare; quæ CIVILIA,
Quæ MILITARIA, *atque* POLIORCETICA;
Quæ ROMA MAGNITVDINEM *adstruxit tuam:*
Variáque luce scripta prisci sæculi
Affecit, & perfudit: hanc PENNAM *tibi*
Nunc, DIVA, *meritò consecraui* LIPSIVS.
Nam numine istæc incohata sunt tuo,
Et numine istæc absoluta sunt tuo.
Porrò ô benignitatis aura perpetim
Hæc spiret! & famæ fugacis in vicem,
Quam PENNA *peperit, tu perenne gaudium*
Vitámque, DIVA, LIPSIO *pares tuo.*

Atque ex eo quidem tempore pietas & voluntas illi creuerunt, ad exsequendum quod pridem statuerat. Vt iuuaremus in partem, & amico petenti gratificaremur, R^mus^ *Joannes Mireus*, Antuerpiensium tunc Episcopus designatus, patruus meus, *Franciscus Costerus*, & ego, Hallas profecti sumus: Acta item, ac Regesta loci illius diligenter excussimus: probante Illmo *Guilielmo Bergio*, Cameracensium Antistite, cuius iurisdictionem ac tribunal agnoscit id opidum. Acta fideliter exscripta, publicóque Senatus eius opidi sigillo firmata, pòst ad LIPSIVM misimus. Ea digessit ipse, concinnauit; & quamquam stili florem & adfectus obiter miscuerit (ius & laus est fieri, orationi erigendæ aut animandæ) tamen rei & veritati hilum non addidit, nec apicem detraxit. Ordinem denique ac decorem dedit: & pijs argumentum placuit, nec eruditis rectéque sapientibus tractatio displicuit. At Nouatores & partiarij certatim incurrentes (quid mirum? constat omnium ætatum hæreticos Vatiniano in Virginem eiúsque cultores odio flagrasse) epigrammatia insulsa, libellósque famosos mox sparserunt. Primos inter, sannio quidam Batauus plebeiâ suâ linguâ sordes impurissimas euomuit: sed impudentissimum tympanotribam, editâ* *Reiectiunculâ*, noster contudit; & primis dentibus leo leporem istum fregit. Exinde maledicta acerbiora ne scio quis terræ filius, *Idoli Hallensis* (ô Lucianeam blasphemiam igne Tartareo expiandam!) titulo ementito, sparsit in vulgus. Sed prudentioribus amicis suadentibus, LIPSIVS siluit, & iudicio

M. DC. III.

* *Exstat excusa ad finem* DIVAE SICHEMIENSIS.

dicio contemsit: atque adeò contemtu solo nouum istum Porphyrium vincendum esse censuit. Sic ferè generosior molossus importunum catulum stolidè adlatrantem præterit, nec dente aut pugnâ dignatur. Quin vt iterùm malis malè esset, coronam alteram, è nouis Miraculorum floribus textam, atque è vicino *Colle-aspero* decerptam, Virgini noster anno insequente obtulit. Improbabant quidem, aut deterrebant morosi & prauè sapientes nonnulli, tamquam à narrationibus parum certis, vt aiebant, aut minùs fidis. At verò cùm mille sint hîc testes, sintque examina, & alia quæ in profanâ historiâ non adhibentur: cur huic tamen credemus, diuinis autem refragabimur, & oculos obstinati claudemus, ne Solem hunc tam claræ veritatis admittamus? Prauitas est: & hi tales per cuniculos subuertere conantur arcem Religionis nostræ, quæ Miraculis est superstructa. NEQVE ENIM POSSVMVS ALIA RE EFFICACIVS FRANGERE ET CALCARE HAERESIM, QVAM HOC MIRACVLORVM FVLMINE: vbi non verbis sed factis disputamus, & impudentissimorum etiam oculos atque animos istâ rerum maiestate perstringimus.

Cent. 5. Miscell. epist. 67. — DIVA SICHEMIENSIS. — Cent. 5. Miscell. epist. 59. — Epist. 98.

Admiranda itaque in viciniâ, quinimò in sensibus nostris gesta, posteris meritò prodenda existimauit: hortantibus in primis *Matthiâ Houio* Machliniensi Archiepiscopo (cuius mandato explorata fuerant omnia, ne fraus aut fucus imponeret) & *Joanne Miræo* Antuerpiensi Antistite: qui & scripto ea cum fide digesserat ac consignarat. Ab illo namque hausit LIPSIVS, itémque à viro erudito ac pio *Philippo Numanno*, S. P. Q. Bruxellensi à Secretis: qui linguâ nostrâ Belgicâ priùs ista euulgarat.

Atque hinc iterùm conuitiorum plaustra, prudenter tamen silente, & ridente LIPSIO: etsi non deessent, qui aliter vellent, & velut classico ad pugnam excitarent. Itaque auditæ non semel illius hæ voces apud amicos, qui plus æquo feruentiores videbantur: *Quid ego in homines inquietos, turbidos, & quibus vnum studium, litigare? Non est meum Thyestæo more, quod hodie obtinet, furere aut sauire. Et verò fac me respondere, & ista omnia obterere ac profligare: quis finis aut fructus erit? Finis? imò principium litigiorum, & pro vno meo scripto tria rescripta: adeóque*

Cent. 5. Miscell. epist. 67. & alibi.

Tusca orientur iurgia. De DIVIS *nostris estote securi, quæ fremente Impietate viuent, & noster in eam cultus: atque ego ab id genus scriptis famam, imò & gloriam ac claritudinem apud posteros habebo; & ero, cùm omne istorum nomen & factio non erit.* Hæc ille animo Christianè Stoïco. Cùm pergerent interim amici, & molestior esset nonnemo: *Heus importune*, aiebat, *qui iam abeuntem, & maiora magisque seria meditantem, superuacuò lacessis: si opus, & vsui fuerit, non deerit amica aliqua manus* (& *Carolum Scribanium*, Soc. IESV Theologum, animo iuxtà ac stilo robustum, designabat) *quæ* LIPSIVM *non patietur inultum.* Dixerat, & euocatus ad beatiores sedes, Spartam hanc reliquit intactam. Lipsianâ proinde designatione, seu veriùs sponsione, amicorúmque precibus victus *Scribanius*, respondendi prouinciam à morte illius suscepit: magis, ne quis silentium omnium nostrûm consensum aut victoriam duceret, quàm vt improbissimæ maledicentiæ (quis id speret, in istâ æui huius licentiâ ac proteruiâ?) frænos inijceret. Legat autem quisquis DIVAM & LIPSIVM amat, *Orthodoxæ fidei Controuersa*, itémque *Defensionem* LIPSI *postumam*, & alia id genus ab eodem *Scribanio* nuper edita.

Ad extremum vitæ actum, fabulæque catastrophen, tristem illam quidem, sed in quâ sunt omnia, iam venimus. Anno CIƆ. IƆC. VI. XV. Kal. Aprileis, è tussi, grauissimísque stillantis cerebri defluxionibus, æger esse cœpit. Morbo ingrauescente, *Leonardum Lessium*, Soc. IESV Theologum, eruditionis famâ ac libris editis celeberrimum, sibíque perfamiliarem, aduocauit: atque in procurandis ritu Christiano sacris, & animo expiando eluendóque totus fuit. Adeò quidem, vt extremis illis diebus, nec scriptorum à se editorum aut adfectorum, nec studiorum vllam omnino mentionem fecerit. Vni enim Deo, vitæ mortísque arbitro, tunc vacandum rectè existimauit. Ceterarum itaque rerum omnium curis abiectis, sacrosanctum CHRISTI corpus XIII. Kal. Aprileis, qui dies in Dominicam, vt nuncupant, Palmarum tunc incidit, piè suscepit, & oleo sacro, more Christiano, die proximè sequenti inunctus est. Porrò ad extremum vsque spiritum firmâ atque integrâ mente constitit, tantâ quidem animi constantiâ atque alacritate, nihil

M. DC VI.
MORBVS NOVISSIMVS.

hil vt vxoris cariſſimæ, aut amicorum vndique adfluentium lacrymis ac ſuſpirijs moueretur. Itaque nec vllam querimoniæ vocem, nec vllum repugnantis aut trepidantis animi ſignum edidit: vtque in vitâ, ſic & in morte obeundâ conſtantiſſimus exſtitit. Et certè non ſcriptis ſolùm, ſed & factis, philoſophum ſe Chriſtianum, mirificè comprobauit. Cùm enim ex circumſtantibus quiſpiam Stoïcam illi apathiam ſuggeſſiſſet, *Vana ſunt iſta*, reſpondit: digitóque in CHRISTI crucifixi imaginem, lectulo aſtantem, intento, HAEC VERA EST PATIENTIA, veriſſimè ſubiecit. Exinde piorum ac religioſorum hominum (qui frequentes ægrum viſebant) preces aſſiduè expetijt: fuítque ex ijs, ſolando oportunè qui diceret, *Ecce, patrona nunc illa clientem exſpectat ſuum, & obuijs expanſiſque obuiabit vlnis*. Quid ad hæc noſter? Oculis manibúſque iam frigeſcentibus in altum ſublatis, Virginem Matrem voto ſupplice in extremâ iſtâ luctâ inuocat: *O Mater Dei, adſis famulo tuo cum totâ Æternitate decertanti; nec me deſeras in iſtâ horâ, à quâ pendet æterna animæ meæ ſalus*. Non ſemel inſuper auditus eſt gratulari ſibi, *iſto ſe anni tempore è vitâ migrare, quo* CHRISTI *ſanguis maximè in Eccleſiâ ferueret*. Cúmque oblatum pro ſe incruentum Miſſæ ſacrificium, interiectâ Dominicæ paſſionis recitatione, ex quodam Soc. IESV ſacerdote intellexiſſet, *Faxit*, inquit, *Deus, Pater mi, vt ſanguis ille pretioſus in me abundè deriuetur, qui in illâ paſſione effuſus eſt*. Vnum porrò ſilere non debeo, ex quo ſincerum atque eximium illius in DIVAM adfectum cultúmq. licet agnoſcere. Cùm in agone, morti iam proximus, verſaretur, vxori mãdauit, vt togam optimam, pellibus ſuffultam, profeſſorij ſui muneris adminiſtram, Virgini-Matri, ad eius aram, Louanij in baſilicâ D. Petri Apoſtolorum principis, cultu miraculíſque celebrem, in vſus ac neceſſitates ſacras, offerret ac poneret. Dictum, factum: atque ea toga poſtmodum, quòd aræ aut ſacris apta non eſſet, *Gerardo Corſelio* IC^to & Antecesſori, emtione ceſſit; qui non ſine gratâ amici ſui memoriâ illam accipit aut ponit. Æs inde conflatũ, rationibus aræ adſcriptum eſt, cultui Deiparæ augendo. Donarium hoc Lipſianum, aduerſus vrbicorum poëtarum, aliorúmque gelaſtorum ſuggillationes, *Ioannes VVouerius* non minùs piè quàm eruditè aſſeruit:

DICTA ITEM NOVISSIMA.

VVouerius in Aſſertione Donarij Lipſiani.

TOGA VIRGINI OBLATA.

ſeruit: vt & doctum *Eucharisticum* ſuo olim præceptori, gratitudinis ergô, ſcripſerat. Ceterùm LIPSIVS, ſummâ cum teſtificatione pietatis, Christi ex cruce pendentis imaginem frequenter amplectens, & nunc IESV nunc MARIAE nomen ingeminans, X. Kal. Aprileis nocte mediâ, anno ætatis nono & quinquageſimo, placidè & leniter exſpirâuit: feliciore ſanè euthanaſiâ, quàm aut Cæſar Auguſtus olim optauit, aut habuit. Sed quod dolendum in primis, vetus LIPSIORVM in ipſo ſtirps defecit, vt qui vltimus huius gentis fuerit. Tamen quid refert? ſtirps perierit, nomen ipſe propagauit (vt animosè, ſed verè, cum poëtâ alibi loquitur) —— *ab ortu* MORS. M.DC.VI.

Solis, ad Heſperium cubile. *Cent. 5. Miſcell. epiſt. 31.*

Liberorum item loco, poſteris libros reliquit,

—— *quos nec Iouis ira, nec ignes,*

Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.

Morienti, præter domeſticos, adfuere tres è Societate IESV ſacerdotes, & vnus è ſodalibus Franciſcanis; oculóſque amici clauſit * *Nicolaus Oudartus*, Canonicus & Officialis Machlinienſis: cuius & funus nuper luximus. Mediocri pompâ, vt, quâ erat modeſtiâ, iuſſerat, elatus eſt pridie Paſchatis, VIII. Kal. Aprileis, horâ poſt meridiem quartâ, humeris vniuerſæ, vt ſic dicam, Academiæ: certantibus nimirum inter ſe ſtudioſis, vt extremum iſtud præceptori optimo pietatis officium impenderent; illius, vt arbitror, vocis Q. Cæcilij Metelli cognomento Macedonici memores, *Non fore vt in poſterum id officium ab ipſis viro maiori præſtari poſſet.* Elatus eſt autem cælo admodum pluuio, vt id ipſum in lacrymas ſolui videretur. Conditus iacet, vt teſtamenti tabulis mandarat, in æde ſacrâ Franciſcanorum ſodalium, ante Virginis Deiparæ aram, ad quam preces quotidie fundere ſolitus erat. Voluit nimirum & à funere iſtud ſui in Virginem cultus ſempiternum apud poſteros exſtare monumentum. Inſcriptionem verè philoſophicam, tumulo appendendam, paucis ipſe verſibus biennio anteà complexus fuerat: * *Obijt an. M DC.VIII* FVNVS. TVMVLVS.

Quis hîc ſepultus, quæris? ipſe ediſſeram.
Nuper locutus & ſtilo & linguâ fui;
Nunc altero licebit. ego ſum LIPSIVS,

Cui

Cui litteræ dant nomen, & tuus fauor:
Sed nomen. ipse abiui. abibit hoc quoque:
Et nihil hic orbis, quod perennet, poßidet.
Vis altiore voce me tecum loqui?
HVMANA CVNCTA *fumus, vmbra, vanitas,*
Et scenæ imago, &, verbo vt absoluam, NIHIL.
Extremum hoc te alloquor:
Æternùm vt gaudeam, tu apprecare.
I. LIPSIVS *vixit annos* LVIII. *menses* V.
Obijt anno Christiano CIↃ. IↃCVI. X. *Kal. April.*

Marmoreum tumulum, vnà cum statuâ, ære suo vidua excitauit: Senatus verò Populúsque Antuerpiensis, virum de vrbe eorum ac ciuibus optimè meritum, quíque peculiari quodam adfectu & illam præ ceteris Belgicæ dilexit, & cum plerísque istorum singulari familiaritate coniunctus fuit, sarcophago itidem marmoreo complecti voluit; hac epigraphe additâ:

IVSTI LIPSI
QVOD CLAVDI POTVIT
HIC IACET.
S. P. Q. ANTVERP.
INCLYTI VIRI
FAMAE ORBI NOTAE
VIRTVTI CAELO RECEPTAE
H. M. P.

Ceterùm iusta IVSTO persoluta sunt III. Kal. Apnileis, in primariâ vrbis basilicâ, D. Petro Apostolici cœtus principi sacrâ. Defunctum pro funere laudauit *Gerardus Corselius*, Antecessor clarissimus: quem secuti alij posteà amici, varijs clarissimæ memoriæ virum epicedijs, laudationibus, epitaphiísque editis certatim sunt prosecuti. Bibliothecam, non tam copiâ quàm librorum præstantiâ commendatam, scripta item sua, atque ingenij monumenta, *Guilielmo Greuio*, Bruxellensi, è sorore nepoti, annos ferè XIII. tunc nato, legauit; & apud *Ioannem VVouerium*, suum olim auditorem ac contubernalem, dum adolescat heres, Antuerpiæ deponi iussit: Græcos autem, calamóque exaratos codices Louaniensi Soc. IESV gymnasio adtribuit.

adtribuit. Extremæ suæ voluntatis curatores esse voluit *Nic. Oudartum* & *Ioan. VVouerium*, itémque *Guilielmum VVarnirium*, suum olim ministrum, nunc in D. Petri Louanij Canonicum. Testamēti autem tabulis cauit scriptorum suorum quidquam à morte euulgari: *Scriptorum*, inquiens, *meorum, cuiuscumque generis, nihil, præter edita, edi volo. Excipio Centuriam epistolarum vnam, & (si otium erit) alteram, à me collectam & sepositam. Si quis aliter, quocumque fine aut titulo: sacer atque intestabilis esto, & Deus vindicato in ipso, posterisque. Caueat.* Similia olim Hieronymus, Hincmarus, & ante eos Virgilius Maro, seuerè mandarunt: laudatur tamen Augustus Cæsar, quòd Æneïda magno posteritatis bono seruarit. TESTAMENTI CVRATORES.

Defuncto LIPSIO, publicam historiæ atque eloquentiæ in Academiâ Louaniensi professionem non pauci, procuratis suffragijs, mox ambierunt. Amici, *Oudartus*, *Corselius*, *VVouerius*, *Ioannes Bap. Perezius*, & ego, qui funebribus interfueramus, *Erycium Puteanum*, Venlonæ in Geldriâ ad Mosam fl. patre consulari natum, veterem LIPSI auditorem ac cultorem, præ ceteris laudabamus. Is tum Mediolani apud Insubres eloquentiam publicè magnâ cum laude profitebatur; Historiographi regij titulo à PHILIPPO III. Rege Catholico cohonestatus. Agentibus itaque amicis, & commendante in primis *Ioanne Miræo*, Antuerpiensium Antistite, à Ser^mo ALBERTO Principe nostro, per *Ioannem Richardotum* V.Cl. Senatus Belgici Præsidem, honorificè Louanium est euocatus: Brabantiæ Ordinibus, Academiæ Senatu, ceterísq. fauentibus ac suffragantibus. ERYCIVS PVTEANVS LOVANIVM EVOCATVR.

Libet de corporis habitu, déque indole LIPSI aliquid addere: iuuat enim magnorum ingeniorum etiam habitacula, vt sic dicam, nouisse. Membrorum igitur decens illi habitudo fuit, corpúsque compactum, & facies non indecora, vtique ante morbum: sed quam pictores etiam præstantissimi (mirum certè, & memini ab ipso etiam notatum) exactè numquam exprimere aut adsequi potuerunt. Latebat scilicet quid diuinum in oculis, humano penicillo maius atque sublimius. Frons ampla, & statura iusta, maiestatem addebant: ad extremum tamen corpore sicco atque exhausto fuit, cùm à morbo hepatario, qui viginti ampliùs annos cruciauit, tum magis à studijs. LIPSIANI CORPORIS HABITVS.

Id ipſum Senecæ philoſopho, atque omnis æui ſtudioſis hominibus eueniſſe, priſci queruntur, nos graui damno experimur.

INGENIVM. *Ingenium* illi viuidum, ingens, docile, & capax omnium artium, ſi Muſicam, quod mireris, excipias: iudicatio collineans & recta: memoria, non ſine præceptorum admiratione, etiam in puero ſumma. Dona certè habuit, & exſeruit, quæ nemo huius æui aut ſtudij. IVDICIVM ET ORDO IN SCRIBENDO. *Iudicium* in primis ad miraculum excellens: & ab eo *Ordinem* in ſcriptis omnibus, ac diſpoſitionem ſumſit: nec ſuper nouos modò, ſed & ſuper veteres (abſit verbo inuidia) vſurpauit. In ſparſo quouis & confuſo argumento ſeruauit, & aptè partitus eſt ſemper: quod Socrates alibi apud Platonem *diuini viri*, ipſe, pro innatâ modeſtiâ, *diuini doni* cenſuit. (Cent. 5. Miſcell. epiſt. 24.) ELOQVENTIA ET STILVS. *Eloquentia* illi admodum prompta, facilis ac profluens, nec ſine Venere: quæ laudes, in ſtrictâ & argutâ breuitate, paucis aut nemini hactenus obtigere. Illa ipſa breuitas, quod imputandum, ſine tenebris fuit: & multa paucis ſic dixit, vt influant & ſe diffundant, & vel plura dixiſſe videatur. (Cent. 4. Miſcell. epiſt. 24.) Timantem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus ſemper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: idem de Lipſianâ ſcriptione meritò dixeris. Vnde & in effigiem LIPSI cùm aliquando *Henricus D'Oultremannus*, Valentianis apud Hannones Præfectus, varijs epigrammatijs luſiſſet, hoc illi præ ceteris ſubſcribi placuit:

LIPSIADAE, *velum eſt Timantis, imago: videri*
Sol quoque ſub piceâ non niſi nube poteſt.

Non defuere tamen homines vani & faſtidioſi, qui dictionem eius vt obſcuram atque intricatam, miniméque Tullianam criminarentur. Sed ô miſellos! qui tum præclarè cenſent Ciceronem ſe imitatos, cùm elumbia, exſanguia, verbis item ac numeris iacentia ſcripſerint, denique ſic algentia, vt Germanicas etiam niues refrigerare poſſint. Hærent in margine, & velut in finibus Latij: adſpiciunt elegantiam, & mirantur; intra pectus tamen aut linguam, non admittunt. Scio quidem & LIPSIVM Tullianis olim paullò iuuenilius adhæſiſſe: at repreſſit & reuocauit maturioris iudicij frænum. Nec enim ſolum Tullium, ſed & Plautum, Terentium, Salluſtium, Cæſarem, Fabium,

alios

alios Latinæ dictionis patres iam prouectioribus legendos imitandósque censuit. Vtque posteritas audiret, non vno loco de *Stilo*, deque *Imitatione* sibi disserendum esse existimauit. Fuit autem peculiaris quidam stilus LIPSIO, non tam ab exercitatione, quàm naturâ siue genio, duce optimo. Nam à fonte ingenij interno, diffusam, strictam orationem; lætam, seueram esse, vel nationes totæ loquuntur: & quis Oratores Atticos, Asiaticos, Rhodios ignorat? Natura in corporibus rarò hoc commenta est, vt vel ab eâdem parente fœtus assimilent: & mirabimur diuersum à diuersissimis ingenijs stilum proficisci? *Instit epist. c. 11. & alibi.*

Sed caput alterum criminationis viuit, nec inciditur, *Obscuram esse dictionem Lipsianam, & antiquariam*. Non id eruditis, aut supra vulgi captum sapientibus videtur: imò in laudibus eius, vt diximus, vel maximè censendum, quòd in breuitate nubes vitarit. Dicant & iudicent, qui Latinè vel modicè intelligunt: dicant, qui vel leuem gustum habent politioris litteraturæ. Nec tamen negamus, esse aliquid eius in scriptis alibi vel vetustiùs fortasse, vel concisiùs dictum: quod sic solùm prolatum, in culpam possit cadere; sed idem excusari, & erigi, si quo loco, argumento, vel ad quem scriptum sit, videatur. Vt in *Criticis*, vbi ex professo litteraria & antiqua tractantur, quid mali est, vocem aut phrasim esse interdum antiquiorem? Vt in epistolâ ad virum subtilem & doctum, cur non breuiùs aut eruditiùs liceat scribere? Fecit ipse Cicero, & variauit, cùm ad Lentulum, Pompeium, Cælium aut Atticum scriptitaret. Nec affectatio vlla in ipso fuit. eodem calami tenore & impetu, illa mollia aut vulgaria, & hæc strictiora aut doctiora scribebat: quod *Hubertus Audeiantius*, Brugis Flandrorum in cathedrali basilicâ nunc Canonicus, & alij, qui à manu ipsi fuerunt, probè sciunt & testantur. Abeant, abeant tamen ridiculi *Lipsiomimi*. nimirum, vt magnorum virorum habitum, incessum aut gestus nonnulli imitantur, cetera & interna dispares: sic isti dictiunculas aut clausulas eius aliquas futili imitatione referunt quidem, sed vim ac Venerem illius non adsequuntur. *Cent. 3. ad Belgas, epist. 18.*

Vt omnia in LIPSIO magna fuerint, illud certè maximum ac præcipuum, quòd iudicij, ingenij, eloquij, stili quidquid habuit, in publicum contulit, & vsui, non pompæ seruire voluit. SAPIENTIAE PVBLICIQVE BONI STVDIVM.

Cent. 4. Miscell. epist. 84. Lege vel annis iuuenilibus scripta: semper animus ille apertus, generosi & honesti amans, semper scintillæ aliquæ ad Virtutem aut Prudentiam prælucentes occurrent. Ætate grandior, non occulto aut obliquo tramite, sed palàm & rectà illuc iuit. Alij philologi aut litterati nostro æuo, à vanitate multum traxerunt: ipse strinxit, & interiùs adduxit; & ad vtilia aut profutura, non ad splendida tantùm aut famosa respexit. Raròquid scripsit, cui nō Sapientiæ aut Prudentiæ, etiam vbi locus vix videbatur, monita ac præcepta insperserit. Hanc denique laudem primus vel solus nostrâ ætate meruit, quòd amœniores Musas ad seueriorem Sapientiæ cultum traduxerit. Id *Constantia*, id *Politica* eius dicent: quid in *Tacito, Senecâ, Epistolis* (quarum *Centurias* X. in amicorum potissimùm gratiam foras dedit) *Plinio, Militiâ, Admirandis*, nonne finis idem & fructus apparet? Amplius dicam: Pauci, an nemo, nostrâ patrúmque memoriâ, singularia argumenta aggressi sunt, aut pertractarunt: ipse fecit in *Constantiâ*, in *Politicis, Saturnalibus, Militiâ, Admirandis*: ex quibus priora illa duo potissimùm viuent, quamdiu Latinæ vigebunt litteræ.

EPISTOLAE. Cent. 5. Miscell. epist. 26.

MORES. Tacitus in vitâ Agricolæ. De Moribus restat vt loquamur. In gestu, cultu, sermone modicus fuit: *adeò vt plerique quibus magnos viros per ambitionem æstimare mos est, viso aspectoq;* LIPSIO, *quærerēt famam, pauci interpretarentur*. Constat certè exteros, quos ab vltimâ etiam Sarmatiâ, eius videndi audiendíq; gratiâ (vt olim magni illius Liuij) frequenter venisse scimus, cùm LIPSIVM viderent, eumdem sæpè requisiuisse. Nam in veste, supellectile, famulatu, splendor aut ambitio illi nulla: ministro vnico (qui & amanuensis munus obibat) comitatus, in publicum, & ferè togatus, prodibat: omnis tamen ætatis, sexus, ordinis homines, & viri etiam principes, velut cælo missum suspiciebant ac venerabantur. Porrò vt philosophum decebat, censum item non amplum habuit, & cum bonâ mente modestiam omni in re tenuit: illud non raró vsurpans,

CENSVS ET STIPENDIA.

Sibi habeant sua regna Reges, sibi diuitias diuites.

Opes aut stipendia ampla non ambiuit quidem, sed oblata congiaria siue honoraria (vt sensit non semel viros cùm sacri tum profani ordinis principes in se benignos ac liberales) nec reiecit.

reiecit. Ordines Brabantiæ ſexcentos, vt vulgato more loquar, Florenos ſiue Francos nummos quotannis pendebant: ducentos numerabant Buſlidiani gymnaſij trilinguis Curatores. PHILIPPVS II. Hiſp. Rex Catholicus, Belgarúmque Princeps, additis mille annuis auxit, procurante *Petro Enriquez*, Comite Fontano, qui regio tunc nomine prouinciam Belgicam adminiſtrabat: idémque Rex *Hiſtoriographi* etiam ſui titulo donauit. Set^mus ALBERTVS AVSTRIVS virum optimè de Republicâ meritum, ac laboribus fractum rude donauit: & ſi vellet, à publicâ profeſſione deſiſtere, & vicarium ſiue ſucceſſorem adſumere, dato diplomate conceſſit, annuo adhæc ducentorum Florenorum vectigali adnumerato. Atque vt vetus illud, *Honos fugientem ſequitur*, ætas etiam noſtra agnoſceret; nihil tale ambientem, imò fugientem, *Conſiliarij* dignitate ornauit; atque in ſanctiſſimum ſenatum, quem rerum Statúſque vocant, iudicio adlegit. Ipſe tamen, pro veteri ſuo decreto, à Republicâ atque ab aulâ ſe abſtinuit: vt meritò ambigant omnes, an maiori gloriâ Princeps tantum virum adlegerit, an verò laudabiliore conſtantiâ ipſe abſtinuerit. Illud conſtat, cùm tanta dignitatis ac cenſus facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu, nihil de priſtinâ vitæ conſuetudine ipſum mutaſſe: tantáque vſum moderatione, vt nec ſordidè vmquam ſe geſſerit, nec auctis opibus affluentiùs vixerit, quàm olim inſtituerat, paríque modeſtiâ ſemper ſteterit. Itaque vt priſcæ illæ virtutes, in noſtræ ætatis miraculum ac gloriam, in ipſo ſunt renatæ: ſic iure ſymbolum iſtud, ab Ennio mutuatum, MORIBVS ANTIQVIS, vſurpauit, factíſque expreſſit.

HISTORIOGRAPHI REGII TITVLVS.

CONSILIARII ITEM ARCHIDVCALIS.

SYMBOLVM, MORIBVS ANTIQVIS

Quâ erat morum facilitate ac comitate, binas ferè horas à meridie, ſumto prandio ſtudioſis adoleſcentibus ad ſe venientibus dabat; exteris verò vndique confluentibus patebat ſemper: vt eius domicilium (quod de Q. Mucio Tullius prædicat) non dico Belgicæ, ſed vniuerſæ oraculum Europæ videretur. Animum ſtudijs feſſum vt reuocaret ac reficeret, flores & hortos impensè coluit, bulbis tuliparum præſertim ab noto ignotóque orbe, per *Rembertum Dodonæum*, *Carolum Cluſium*, & *Ioannem Boiſotum*, rerum hortenſium in paucis peritos, pérque amicos alios ſtudioſè petitis. Nimirum vt pictores longâ intentio-

HORTORVM CVLTVS.

Lib. 2. De Conſt. cap. 2 & 3.

ne hebetatos oculos ad specula quædam & virores colligunt: sic ipse hîc animum exhaustum aut aberrantem solitus est reuocare. Hîc extra tumultus ciuicos, inter herbas, inter flores, hilari atque hiante oculo aberrabat: & modò ad hunc occidentem, modò ad illum exorientem manus vultúmque circumferebat: & mirâ quâdam voluptate curas hîc omnes fallebat & labores. Sic & olim philosophi ac sapientes, ab vrbe atq; insano foro remoti, hortis se oblectarunt, atque in ijs diuina illa scripta pleraque procuderunt, quæ miramur, quæque nulla temporum series aut senectus abolebit. Viridi illi *Lyceio* tot de Naturâ dissertiones debemus: vmbriferæ *Academiæ* illas de Moribus commentationes acceptas ferimus: ex hortorum denique spatijs, vberes illos Sapientiæ riuos in orbem terræ diffusos, hodiéque bibimus. Scilicet attollit se magis, erigítque ad alta iste animus, cùm liber & solutus cælum suum intuetur.

ADFECTVS IN CANES. Cent. I. ad Belgas Epist. 44.

Amauit à puero canum omne genus, & Louanij tres ferè aluit, gradu quodam magnitudinis discretos: *Saphyrum* catellum, gente Batauum; *Mopsulum* catulum, domo Antuerpiâ, & *Mopsum* canem, gente Scotum. Hos & in tabulâ depingi iusserat, & notas ac carmen cuique, non minùs ingeniosè quàm lepidè subscripserat. Pictores Mopsum præ ceterss dilectum ipsi nonnumquam adpingũt, quòd illo comitatus, etiam ad Athenæum seu professionis publicæ locum prodire sit solitus: etsi non deessent, qui negarent Musarum clienti hunc comitatum aut contubernium conuenire; quíque genus hoc omne ad Martis aut Dianæ asseclas ablegarent. Ipse contrà reposuit & adstruxit, si mortalium vllos, caninum hoc consortium litteratos in primis decere, & eloquentiæ ac sapientiæ candidatos.

Ibidem.

Ægyptij hoc adserunt, qui *Anubin* suum canis specie fingebant: quia videlicet vtriusque regionis ille Deus, supera atque infera permeabat, vt Hecate Græcorum. Atqui sapientes habentur illi, qui alta, qui ima scrutantur, & canis exemplo peruigiles diu noctúque agitant. Quid, quòd ijdem, cùm virum diuinis deditum, vatem aut sacrorum doctorem, Hieroglyphicis exprimerent, canem signabant? quòd scilicet, præter sagacitatem, clamare ac quasi latrare istos deceat, in improbos & bonis insidiantes. Et sacræ nostræ litteræ non refugiunt imagi-

ne

ne istâ vti: quibus *canes pro domo Dei latrantes* sunt doctores & ecclesiastæ. Iam Græci, eósque secuti Romani, canem *Mercurio* comitem siue adstitem dederunt: quia, vt Plato ait, sagax & ingeniosum hoc animal facundissimo & promptissimo Deorum conueniebat. Si autem Mercurio, id est, artium bonarum præsidi, assiduus ille comes: cur ab istarum artium candidatis arceant? Et arcent improbè: cùm iam olim heroïbus, altíque animi viris asseclæ isti fuerint & stipatores. En *Telemachus*, apud Homerum, duobus canibus comitantibus, in concionem prodit. *Euandro*, apud Virgilium, procedente,

Nec non & gemini custodes limine ab alto
Procedunt, gressumque canes comitantur herilem.

Neu censeas venationis caussâ hoc factum: idem Homerus distinguit clarè, agnoscítque *mensarios canes nouem, animi ac voluptatis caussâ, à Patroclo educatos.* Itaque

Hæc leuisomna canum fido cum pectore corda

in delicijs habuerunt Iudæi, Ægyptij, Græci, Romani, ceteri: nec vllum magis animal ipsa Natura nobis iunxit. Reliqua omnia efferantur, & siluas ac solitudinem tolerant, aut quærunt: solum istud domesticum, & cicur homini adhæret ac tuetur.

De corpore, de moribus, déque indole tantum est: de ingenij monumentis, quæ manibus teruntur, etiam diximus. Præter illa, statuerat & alia plura bono publico vulgare, habebátque adfecta, aut in schedas relata non pauca: sed Deo, vitæ laborúmque arbitro, visum incidere & euocare. Veterum scriptis illustrandis, iam olim instituerat *Facem Historicam*, tum & *Ritualium* libros scribere: & in eos congerere, quidquid esset in moribus ritibúsque priscis obscurum. Atque in *Facem* quidem grandiores illos ritus, *De Sacerdotibus, De Magistratibus, De Militiâ, De Bibliothecis, De Nuptijs, De Funeribus*, & qui tales, volebat includere: eámque iam cœperat accendere, duplici Syntagmate, vno *De Vestalibus*, altero *De Bibliothecis*, præter *Militiam Romanam*, publicato. In *Ritualium* autem libris, minores & singulos ritus, litterarum quodam ordine, explicasset; testibus item exemplísque firmasset. Sicut Lexica quædam verborum vtiliter habemus: sic ista rerum volebat esse. Itaque communis

SCRIPTA NONDVM EDITA.

FAX HISTORICA.

RITVALIVM LIBRI.

Præfatione in Senecam

munis hic quidam velut *Commentarius* fuisset, Latinorum, Græcorum, Poëtarum, Oratorum, Historicorum, Philosophorum, & Scriptorum miscellorum. Hæc, inquam, instituerat, & materiem ab annis ferè triginta parauerat, vt manuscripti eius *Electorum*, seu *Locorum*, vt vulgò indigetant, *Communium* libri testantur: sed disponere & exstruere, valetudo & fatum præueniens vetarunt. O vtile tamen opus! atque vtinam quis æmuletur & suscipiat! Lampada ipse tradidit, & vnà gloriam cum litteris æternùm victuram.

ADMIRANDA. Cœperat & *Admiranda Hebraica* (cuius gentis Rempublicam Carolus Sigonius eleganter descripsit) itémque *Ægyptiaca, Iberica, & Gallica* adornare: ex quibus solâ *Hebraica* pænè adfecta posteris reliquit Daturus & libros tres *De institutione iuuentutis*, *Compendium* item *Historiarum*, suadente inprimis *Henrico Vveno*, Iureconsulto clarissimo, atque in supremâ Belgicæ apud Machlinianos curiâ Senatore; si Deus vitâ dedisset longiorem. (*Cent 4. Miscell. epist. 68.*)

THRASEAS Scripserat & *Thraseam*, siue *De mortis contemtu* opus philosophicum: quod pro omnium gustu non futurum cùm præsensisset, iudicio suppressit, calumniam vitare satius ducens, quàm deprecari. Argumentum tamen hoc attigit, sed cautè, in suâ ad Stoïcam philosophiam *Manuductione. (*Lib 3. dissert 22. & 23.*) *Monitorum & Exemplorum Politicorum* libros quidem duos publicauit, sed vix trientem operis destinati. Nam duo alij, qui *Ciuilem Prudentiam*, itémque duo, qui *Militarem* erant tractaturi, perierunt antequam nati. Nec erit, vereor, qui perficiet. Vt enim nemo olim pictor inuentus est, qui Coæ Veneris eam partem, quam Apelles reliquerat incohatam, perficeret (oris enim pulchritudo reliqui corporis imitandi spem auferebat) sic ea quæ LIPSIVS prætermisit, & non perfecit, propter eorum, quæ fecit, præstantiam, neminem existimo persecuturū. (*Cicero lib. 3. Offic.*) Porrò inter schedia post obitum repertus est commentarius in *L. Annæum Florum*, pænè absolutus; itémque Orationes binæ *De lectione & vtilitate historiæ*, totidémque panegyricæ *Virgini Matri dictæ*, & *Miracula Diuæ Virginis Louaniensis*, non plenè tamen pertexta: quæ omnia Wouerius Antuerpiæ fideliter sanctéque adseruat. Cetera, vt *Historia Brabantiæ, Exempla Monitaque Politica*, vix sunt incohata. Præter *Florum*, reliquit & veteres aliquot scriptores, in his

Liuium,

Liuium, Suetonium, Plinium, Notis aut Emendationibus, ad margines librorum, à se inter legendum illustratos. Quæ verò superioribus annis Germani & Galli malâ fide vulgarunt, hautquaquam agnoscimus pro Lipsianis. Insulsam illam, & vix Latialem orationem *De duplici concordiâ litterarum & religionis*, Ienæ, vt volunt habitam, iam olim falsimoniam esse meram, editâ Epistolâ, ipse ostendit: & nuper supposititij istius fœtus parens *Melchior Haiminsfeldus Goldastus* se prodidit. Et erunt, erunt (si malignitatem ac licentiam huius ætatis noui) qui id genus fraudibus famam captabunt, & iuuenilia vel ficticia prauo exemplo proferent. Quibus velut in antecessum vt obuiemus: in freto illo adolescentiæ, in æstu ac feruore ingenij, aliquid fortasse inconsideratiùs dictum aut factum demus: quid inde? Ex veteri sententiâ, *Hinc æstimemur, cùm nostri sumus*. Postquam alienæ curæ non fuit, cùm solidæ ætatis & mentis; stetit in solido. Cetera Pœnitētia defendat: cuius portus cur non ex facili cymbam Lipsianam admiserit, quæ Reges, Principes, atque ipsos Ecclesiæ apices non exclusit. Omne maturius æuum illius respice. constans & firmus in verâ veteríq; Religione stetit, nec vel inter medios aduersarios vacillauit: etsi inter blandientes aut terrentes facile fuit in speciem culpæ venire, si non in culpam. Neque nesciebat quorumdam hodie prauam sapientiam esse, frigus præferre, & medios agere: quod ipsi prorsus displicuit. Itaque factis, scriptis, dictísque censuit *vetera nouis, & quieta turbidis antehabenda*. Nec temerè illud Ennij, aut suum potiùs,

Cent. ad Germanos & Gallos epist. 68.

Cent. 5. Miscell. epist. 67. & 79.

Tac. 1 1. Annal.

MORIBVS ANTIQVIS *res stat Romana virisque*,

semper probauit: ratus, quod res est, moribus & religione veteri, in Republicâ seruari omnia; nouatores autem & noua, Rempublicam perdere, certúmque exitium adferre.

Vt æuo suo Titus, sic nostro LIPSIVS verè DELICIVM GENERIS HVMANI fuit. Hunc namque Pontifices, Reges, Principes coluerunt: hunc Itali, Hispani, Galli, Germani, Britanni, Pannonij, ipsi denique Daci ac Sarmatæ venerati sunt: huius denique amicitiam eruditi omnium gentium, omnium ordinum homines expetiuerunt atque ambierunt. Testes sunt Epistolarum editarum Centuriæ decem: testes sexcentæ virorum doctrinâ illustriū ad ipsum Epistolæ: ex quibus *Centurias duas*

à Wouerio ſeligendas, auidè exſpectamus. Itaque Bonos & eruditos amauit, laudauit; & de ijs magnificè ſemper, cùm publicè, tum priuatim, diſſeruit: adeòquidem benignè ac candidè, vt nimia in alienas laudes facilitas à quibuſdam notaretur. Viciſſim ipſe, ab aduerſariarum etiam in religione partium ſtudioſis, amatus, laudatus fuit: vix ab vno alteróve nugatore aut ſycophantâ (quem malignitas ſiue cæcitas abripuit) calumnioſè traductus. Atque ex ijs ipſis ſcio, *Domannum* poſteà, Antuerpiæ cùm eſſet, pœnitentiam apud Wouerium ſponte ſuâ profeſſum. Sed & *Tomſonus*, quamquam à Scoticis Miniſtris, quos ſulphureo eſſe ingenio *Jacobus VI.* Britanniæ Rex dictitare ſolet, eductus (cùm fortè Lugdunum Batauorum ad ſe venientem hominem pro acerbitate, quam in ſuo ſcilicet *Vindice veritatis* profitetur, *Joſephus Scaliger* caſtigaſſet) *non negauit ſe oblitum humanitatis, atque impetu ſcribendi abreptum fuiſſe.* Sic & ab alijs vel inuitis Tempus ac Veritas meliorem mentem expriment.

In Diſtunctione Notarum cod. Mirandul. ad Tacitū.

Scaliger epiſt. ad Fr. Sweertium 12. May 1606. datâ.

Habes, mi Lector, magni LIPSI elogium, non tam meis, quàm ipſius ferè verbis concinnatum. Quod ita facere viſum, non quòd verba nobis deeſſent (imò quòd deeſſent in tanto Heröe pro dignitate laudando) ſed fidei apud omnes augendæ. Et verò, nec potuit, nec debuit LIPSIVS ab alio, quàm à LIPSIO laudari: vt iure ſuam [a] ipſe ſibi vitam, [b] *fiduciâ potiùs morum, quàm arrogantiâ*, narrandam exiſtimarit; Rutilij Rufi, M. Scauri, aliorúmque veterum exemplo, quibus id *nec citra fidem, nec obtrectationi fuit*. Quamquam hanc ego præcipuam LIPSI laudem eſſe cenſeo, DIGNE LAVDARI NON POSSE. Hic tamen qualiſcumque labor, *honori præceptoris mei deſtinatus, profeſſione pietatis*, vt ſpero, *aut laudatus erit, aut excuſatus.*

[a] Cent. 3. Miſcell. epiſt. 87.
[b] Tac. in vitâ Agricola.
Ibidem.

Haud

Haud abs re fuerit, huic nostræ scriptioni Bonciarij Epistolam de Ingenio Scriptisq́ʒ LIPSI *subijcere: vt non Belgarum modò, sed & Italorum de eo iudicium agnoscas.*

M. ANTONIVS BONCIARIVS SENSO SENSIO S. D.

DE IVSTO LIPSIO mecum sentis, vir ornatissime. mecum autem? imò planè cum omnibus, quos siue amœnitas liberalium studiorum, siue Musarum recessus altior & secreta delectant. Equidem ita mihi persuadeo, non fuisse ab aliquot sæculis hominem maiore Ingenio, acriore Iudicio, vberiore Doctrinâ. *Ingenium* admiror maximè in sententijs, aut excogitandis & de nouo cudendis, aut ita expoliendis & exornandis, vt ad omnem rem, de quâ loquitur, semper aptas, semper concinnas, atque cum illâ natas habere videatur. Vt mirum non sit, accidisse LIPSIO in hoc genere, quod haud scio an & veterum planè vlli; vt eo viuente à doctis viris ex illius monumentis sententię colligerentur & ederentur. *Iudicium* apparet illud quidem singulare in omnibus, sed præcipuè in rerum ordine tractandarum. Lege ab illo scripta quæcumque voles: negabis vllam materiam ordine ac methodo clariore disponi potuisse, vel ad perdiscendum, vel ad recordandum. Certè *Politica* tot ex auctoribus compacta, in illam seriem ordinémque digerere, non solùm immensi operis, sed etiam eximiæ cuiusdam prudentiæ fuit. Quem ego librum cùm lego, regiam aliquam mihi videor intueri, rebus omnibus instructissimam. Et est planè regia, in quâ primùm Rex ipse amplum atque augustum habet domicilium, deinde comites & magistratus Regi proximam sedem occupant; quam excipiũt hinc atque hinc togatorum armatorúmque stationes, atque cubicula discriminata. Totum verò prætorium, quàm altè surgit, quàm latè extenditur, non fabricatus est LIPSIVS, etsi

LIPSI INGENIVM.

IVDICIVM.

erat

erat peritiſſimus homo fabricandi; ſed maximè veteres nobiléſque opifices ex Latio, & Græciâ, & Ægypto accerſiuit, ad tantum opus ædificandum & conſtruendum: quibus ille omnibus, quaſi fabris, præcipiebat vt architectus. Iam quod

DOCTRINA. attinet ad *Doctrinam*, ea non ſolùm magna, ſed varia, multiplex, & exquiſita, rerum etiam diuerſiſſimarum. Scribat

PERITIA THEOLOGIAE. aliquid de *Theologiâ*, vt interdum neceſſe habuit ſcribere, in *Politicis*, in *Conſtantiâ*, in libris de *Cruce*, ſed maximè in eo libello, quem inſcripſit, *De vnâ Religione aduerſus Dialogiſtam:* videbis, quàm altè penetret in diuinam illam ſcientiam, & quàm intimè omnibus, ſiue Græcis, ſiue Latinis Patribus vſus eſſe videatur. Adfirmat mihi Theologus noſtri gymnaſij longè princeps, *M. Antonius Maſius*, non eſſe ferè inter Theologos, qui difficillimam atque obſcuriſſimam illam *De Fato* quæſtionem, ita perſpicuè, diſtinctè, intelligenter tractauerit, quàm in primo *De Conſtantiâ* libro IVSTVS LIPSIVS. Age verò, fac eumdem diſſerere,

GRAMMATICES. vt ſæpè diſſerit, de minimâ & tenuiſſimâ artium *Grammaticâ:* non Diomedem, non Chariſium, non Priſcianum dices illi eſſe anteponendum. Exemplo ſit ſubtiliſſimus, idemque luculentiſſimus *De Latinâ pronuntiatione* dialogus; in quo non video, quid optimus quiſque & acutiſſimus Grammaticorum requirere poſſit: vt poſteros credituros non putem, ab vno ingenio, & illa ſuprema, & hæc infima, tam doctè, tam ſcienter, tam æqualiter potuiſſe tractari. Quid

IVRISPRVDENTIAE. artes & diſciplinæ (vt ſic dicam) intermediæ, *Dialectica*, *Philoſophia*, *Ius ciuile?* Legantur libri, quibus Ciuem informat, & quibus Regem: apparebit, quàm non inanis & fucatæ, ſed veræ ac ſolidæ ſapientiæ conſultus fuerit. Ius autem ciuile, non ſolùm ſcientiâ, ſed etiam profeſſione ſuum vindicat, ad eorum, qui docent, numerum adgregatus. De

POETICES. *Rhetoricâ* & *Poëticâ* dubitatum aliquando eſt à nonnullis, certè numquam à me, qui & ſcitiſſimos quoſdam eius verſiculos olim legeram, & tales omnis generis lucubrationes ſingulari artificio laboratas atque excultas eſſe intelligebam. Sed proximè omnem dubitationem ſuſtulerunt, præter varia epigrammata, recuſæ, cum *Antiquis Lectionibus*, *Leges hortuli*;

hortuli; & nuper vulgata *Oratio*, quam habuit apud Principes suos Austrios, agens gratias de suo, ex illorum splendore, gymnasio illustrato. Ex quibus liquidò constat, si vel ad poëticam suauitatem, vel ad oratoriam grauitatem animum appellere velit, fore in vtroque studio singularem atque eximium. Restant, opinor, tria, quæ ad humanitatem magis propriè pertinent, *Scientia linguarum*, *Explicatio auctorum*, *Notitia antiquitatis*: in quibus, omnium suffragio, tenet LIPSIVS principatum. Itaque risi hominem non indoctum, qui non maximam Græcæ linguæ cognitionem illi tribueret, quòd idem LIPSIVS in epistolâ quadam negaret, se multam operam huic studio impendisse. Magnum testimonium, si de illius excellentiâ, ex illius modestiâ, non ex æternis ingenij monumentis iudicandum sit. At ego, *Vide*, inquam, *mi homo, quàm multa in Græcis corrigat, exponat, conuertat felicissimè*. Nam quod ad *Criticam* attinet, me potissimùm in admirationem rapit, quòd in scriptis veterum emendandis ita semper est felix, vt, siue inueniat veram lectionem, siue non inueniat, parem gratiam ab ipsis auctoribus, & à nobis lectoribus mereri videatur. Adeò enim quadrat loco, quidquid illi venit in mentem, vt etiam cùm fallitur fortasse, non fallat exspectationem nostram: ipsos autem scriptores, si reuiuiscant, dubitaturos putem, antiquúmne suum malint, an Lipsianum nouum. Delectat verò etiam illud mirabiliter, quòd non satis habet obscurum locum illustrare, inuolutum explicare, ægrum sanare: sed inter curandum semper adhibet facetum aliquid & ingeniosum, quod quasi leniat præpatétque scriptorem malè sanum ad medicinam excipiendam. Chirurgi mulcent hoc modo artus insigniter læsos, & medicam manum exhorrescentes. Superest *Notitia prisci aui*, quæ in LIPSIO tanta est, vt vidisse Rempublicam Romanorum, & actis omnibus, non modò per somnium, vt exponit in *Satyrâ*, sed verè ac seriò interfuisse videatur. Felicem hominem, qui per ea quæ repperit, quæ disposuit, quæ sciuit, & vixit antequam nasceretur, & ita est natus, vt numquam sit moriturus! Felicem iterùm,

RHETORICES.

GRAECAE LINGVAE.

CRITICES

ANTIQVITATIS.

rùm, qui nouo more düplicem adeptus est gloriam, & quæ ante illum fuit maximè diuturna, & quæ post illum futura est immortalis! Felicem ter & ampliùs, qui hanc tantam & tam admirabilem omnium laudandarum artium cognitionem, cum æquali candore animi, religione, pietate coniunxit. Vale. Perusiæ, ex collegio S. Bernardi. cIↃ. IↃCII. Hanc epistolam cum *Iacobo* fratre, nobiscum penitus sentiente, communica, qui tale aliquid à me exposcere videbatur.

CENSVRA.

Commentarium vitæ Lipsianæ à me pridem diligenter lectum, & nunc cum voluptate nihilominùs relectum, dignißimum & LIPSIO, *&* MIRAEO, *& luce iudico. Antuerpiæ,* V. *Kal. Maij.* M. DC. XII.

Franc. Hareius S. Th. Lic. Censor.

ORATIO
IN
IVSTI LIPSI
FVNERE
HABITA LOVANII
III. KAL. APRIL. M. DC. VI.

A GERARDO CORSELIO

I. C.to ET ANTECESSORE.

ILL^MO ET EXCELL^MO
PRINCIPI
CAROLO
DVCI CROYO
ET ARSCHOTANO,
S. R. I. PRINCIPI,
EQVITI AVREI VELLERIS.

FVNEBREM *laudationem, quam summi viri* IVSTI LIPSI *pijs manibus proximis diebus dixi, ad te* ILLME PRINCEPS *mitto. Gratam enim fore intelligo; etsi nec multarum horarum meditatione elaborata est, & languet iacétque & à meâ infantiâ, & à luctu in quo sumus. Sed vti* LIPSIVM *viuum, & quæ ab illo, æstimasti & amasti vehementer, ita & omnem eius viuis exempti memoriam colis. Tuæ igitur auctoritatis præsidio tuere & foue abortiuum hunc fœtum, quem tuæ voluntatis fiduciâ audeo facere publicæ lucis.*

EXCELL^AE T^AE

deuotus cliens

Gerardus Corselius.

ORATIO IN IVSTI LIPSI FVNERE.

VOD MORIBVS ANTIQVIS, optimóque veterum instituto obtinet, vt illustrium virorũ funera laudatione sollenni cohonestentur, id in isto IVSTI LIPSI eminentissimi Viri funesto funere, in istâ bonarum artium scholâ neglectum iri, inhumanum & pænè nefas arbitrarer. Nam siue honori defunctorum eæ laudationes datæ sunt; quis esse possit omni honore dignior, quà à doctrinâ, quà à virtute? siue superstitum solatio sunt deputatæ; cuius mors tanto, non vrbis huius & Academiæ tantùm; sed Europæ propè vniuersæ, luctu & dolore excepta vmquam est? siue ad exemplum sunt institutæ; quod possit perfectius aut illustrius ad imitandum proponi? Itaque processi ecce ego, vt hoc munus fungar: munus, quod fateor supra vires esse. LIPSIO enim pro dignitate laudando, quæ nisi LIPSIANA ipsa eloquentia par esse possit? At ego ingenij & facundiæ modicus sum, & nõ in arte dicendi, sed in iuris formulis opera mea consumitur. Deinde, si quæ in me facultas est, hebescit & caligat, dum intendit in hanc virtutum lucem, ac dolore etiam & recente hoc luctu obtunditur. Cùm enim ad omnes, qui aliquo vel nomine vel studio censentur bonarum litterarum, dolor ingens ex tanti viri iacturâ dimanat, tum verò nos præcipuè afficiat necesse est, qui propiùs positi, & necessitudine familiaritatéque cum eo coniuncti, maiorem cepimus Doctrinæ eius & Sapientiæ fructum, sermonúmque & morum eximiam illam suauitatem sensimus. Quis verò robur illud animi speret, quo

Fabius Maximus fuit, qui & in filij funere potuit oratione non infractâ ad populum ipsius laudes disserere? Processi tamen, ex amicorum rogatu, & meo in defunctũ studio: tum quòd professorij muneris coniunctio, quæ mihi cum illo, dum Græcas aliquando litteras in hac scholâ profiterer, fuit, id à me potissimùm postulare videretur. Vos rogo, Auditores, vt pauca dicentem patienter audiatis. pauca; etsi plurima dicenda essent. Nam & quidquid dixero, infra præsumptam animis vestris opinionem longè erit. Quare & vitæ seriem breui periodo includam, & Virtutes ac Doctrinam non multis verbis efferam: plenus enim earum famâ & fructu est orbis terrarum. Plu scula de morte eius dicam, à quâ & Sapientia & Beatitudo censetur; & quæ adhuc intra priuatos parietes cõclusa sunt, efferam.

Natus IVSTVS LIPSIVS est S. A. CIↃ.IↃ. XLVII. XV. Kal. Nouemb. qui dies D. Lucæ sacer; in Iscano municipio, nobili hoc nomine; parentibus *Ægidio Lipsio* & *Isabellâ Petiriuiâ*, maioribus partim generis nobilitate, partim etiam doctrinæ & litterarum nomine claris. Auia illi ex *Eeckhoutijs*, & proauia ex *Linckebekijs* fuit, stirpe vtraque cum primis nobili. Propatruus *Martinus Lipsius* in D. Martini cœnobio hîc Canonicus regularis, inter illustres doctrinâ viros censitus est, & ab veterum scriptorum editione ac emendatione, *Desiderijque Erasmi* familiaritate & scriptis clarus fuit. Primis eum studijs Bruxella imbuit, deinde Athum Hannoniæ, mox Colonia Vbiorum. Annos sedecim natus, in hanc Academiam venit, & litterarum atque Antiquitatis studijs animum adijcere cœpit, *Cornelio Valerio* ductore. Quantos & quàm celeres in ijs progressus fecerit, argumento est, quòd *Variarum Lectionum* libros duos, primum ingenij sui fœtum, annos natus non plus octodecim euulgauit, & ANTONIO PERENOTTO Cardinali Granuellano dicauit. In cuius deinde familiam, cùm Italiam petijsset, Romæ admissus, à Latinis ei epistolis fuit: & vt antiquitatem omnem ijs locis inspiceret, virísque doctis innotesceret, (qui vel præcipuus peregrinationis finis fructúsque) præclarâ occasione cupidè est vsus. Louanium inde cùm redijsset, alteram peregrinationem suscepit Viennam Austriȩ in Cȩsaris aulam. Vnde cùm rediret, ob patriæ motus, Ienæ substitit annum

vnum,

vnum, ibíque cœpit publicum bonarum litterarum professorem agere. Posteà Louanium reuersus, I. C[ti] titulum accepit, anno CIↃ. IↃ. LXXVI. & Leges Decemuirales publicè est interpretatus. Quo tempore Belgicis tumultibus augescentibus, eâ tempestate eiectus in Batauiam est, in eáque annos tredecim egit; quam relinquere adegit Religio. Leodicum venit, ibíque cùm aliquamdiu substitisset, etsi humaniter habitus, & munificentiore oblatâ conditione à Ser[mo] PRINCIPE ERNESTO BAVARO, patriam tamen antehabuit; & in hanc denique vrbem, vltimam suam sedem, licet incertiore rerum statu, rediit, benigniter ab BRABANTIAE ORDINIBVS exceptus. Tredecim iam annos totos fruiti illo sumus; vtinam diutiùs licuisset! Fata inuiderũt, & natum annos iam LVIII. menses V. humanis exemerunt, & in sedes meliores transtulerunt. Series hæc vitæ; heu nimiùm breuis! Quid queror? Imò longissima est, si eam actu, non tempore metiamur. Vt pretiosa rerum, non patuit multum, sed multum pependit. Quantæ enim per eam omnem virtutes eius exstiterunt? quàm omne tempus in optimarum disciplinarum & Prudentiæ, denique & Sapientię studiis collocatum est? Natura illum eximijs animi facultatibus donauerat, ingenio acutissimo, celerrimo, ac capacissimo, memoriâ tenacissimâ, iudicio acerrimo rectissimóque. Summa hæc in illo exstiterunt, & pænè supra humanam sortem. Adiunxit studij & laboris assiduitatẽ ac pertinaciam, etsi corporis infirmitate per meliorem ætatis partem resistente. Hinc Doctrina illa exstitit, & eruditio tam pręstans, tam solida, tam varia, cuius nomine admirationi fuit toti terrarum orbi. A studijs in primis humanitatis, & litteraturâ (quæ *omnium virtutum maxima* Constantio & Iuliano Impp. dicitur) famam habuit, & in ijs Principatum tenuit. Historiæ deinde scientissimus fuit, & Antiquitatis peritissimus solertissimúsque indagator. Denique Sapientiæ studio animum adiecit, eam præcipuè eius partem amplexus, quæ ad mores, & quæ Ciuilis Sapientiæ nomine continetur. Eam doctrinæ varietatem ornabat eloquentia promptissima & suauissima, seu in publico diceret, seu priuatim sermones haberet. Sed quid ago? quid lumen soli infero? Notissima hæc vobis Auditores, qui seu pu-

L. 1. C. Theo. de decu. vrb. Ro.

blicè legentem aut dicentem tot iam annos audistis, seu priuatim suauissimis eius congressibus & sermonibus fruiti estis: notissima imò orbi vniuerso, ex tam multis, tam varijs, tam doctis scriptionibus & commentarijs, seu ad rem Litterariam spectantibus, vti *Criticis operibus*, *Epistolis*, *in Senecam tragœdum Animaduersionibus*, *in Plinij panegyricum Commentario*; seu ad Historiam, vti ad *Tacitum*, *Valerium Maximum*, *Velleium Paterculum Commentarijs*; seu ad Antiquitatem, vti *Saturnalibus*, *Amphitheatro*, *Cruce*, *Militiâ*, *Poliorceticis*, *Magnitudine Romanâ*; seu denique ad Sapientiam, vti *Constantiâ*, *Politicis*, *Manuductione ad Stoicam philosophiam*, *Physiologiâ Stoicâ*, *Monitis politicis*, nouissimo denique *in Senecam Commentario*. Plura etiam fatum inuidit, quæ iam affecta supremo elogio edi vetuit. Scripta sanè omnia, consensu Doctorum omnium, doctissima elegantissimáque habentur, quibus in eo genere perfectius esse nil possit:

——— quæ nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

Itaque potuit meritissimo iure, quod Poëta cecinit:

Cùm volet illa dies, quæ nil nisi corporis huius
Ius habet, incerti spatium mihi finiat æui;
Parte tamen meliore mei, super alta perennis
Astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum:
Quáque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi; perque omnia sæcula, famâ,
Si quid habent veri vatum præsagia, viuam.

Admirati singularem viri doctrinam sunt, quotquot hoc æuum habuit omnibus orbis partibus, litterarum aut doctrinæ nomine claros; & tam priuatim amicitiam eius expetiuerunt & coluerunt, quàm publicè scriptis laudauerunt, & amplissimis elogijs extulerunt. Quæ cùm infinita sint, vnum ego commemorare operæ pretium puto, quod à *Iacobo Cuiacio* meruit, summo illo viro, & paucos admirari aut laudare, nec nisi meritissimè solito. Ille nouissimis Obseruationum suarum libris IVSTVM LIPSIVM PERFECTISSIMVM REI LITTERARIAE COLVMEN vocat. Addiderim ego, ET SAPIENTIAE. Admirari etiam se illum addit, & diligere plurimùm. Quanta laus, quantum elogium, à tanto viro! Alij triumuiratum constituerunt,

ſtituerunt, IVLII SCALIGERI, IACOBI CVIACII, IVSTI LIPSII, vti virorum à doctrinâ maximorum: quos ego cum veteribus illis ſummis & diuinis ingenijs comparârim, Homero, Hippocrate, Ariſtotele. Quod igitur Tito Liuio olim ſcribunt eueniſſe, vt plurimi ex lõginquis partibus eius tantùm videndi cauſsâ Patauium venirent, id noſtro huic eueniſſe, oculati omnes teſtes ſumus. Præterquam enim quòd frequentior eo Profeſſore fuit Academia, quàm multos quotidie, longâ peregrinatione, ex Italiâ, Galliâ, Germaniâ, & ab ipſis Sarmatis, ceteríſque orbis partibus Louanium, eius videndi & ſalutandi gratiâ veniſſe vidimus! Iuuentuti certè peregrinationem ſuſcipienti, mirum quàm profuerit vel cõmendatitias vel elogium ab eo aliquod protuliſſe; & amplas plerique cõditiones eo nomine nacti ſunt, ſummáq. humanitate à viris magnis excepti, quibus vel videre & alloqui, qui LIPSIVM ipſi vidiſſent, aut ab eius inſtitutione eſſent, gratum erat & votiuũ. Atque hic à priuatis illi cultus exhibitus. Quantum verò Viri principes honorem habuerunt? Etiam ad amicitiam eius ſtudioſè colendam plerique ſeſe demiſerunt. E quibus non eſt vt taceã Illuſtriſſ^mos^ & Excellentiſſ^mos^ Principes, è Belgis *Carolum Ducem Croyum & Arſchotanum*, ex Hiſpanis, *Joannem Ferdinandum Velaſcium Comeſtabilem Caſtellæ, Petrum Enriquez Comitem Fontanum, Balthaſarem de Zunigâ Regium Legatũ:* quibus nihil prius fuit quàm LIPSI amicitiâ & cultu cenſeri, eúmque animi affectum multis habitis honoribus, multâ etiam munificentiâ ſæpè teſtati ſunt. Euocarunt illum ſæpè repetitis conatibus, propoſitis ampliſſimis præmijs, eorúmq. modo etiam in eius arbitrium collato, *Summus Pontifex, Rex Galliæ, Veneti, Dux Etruriæ, Bononienſes.* Sed certum illi erat in patriâ viuendi, moriendíq. decretum. Quanti iam illum & *Rex Catholicus*, & *Sereniſſimi noſtri Principes* fecerint, cetera vt taceam, pulcherrimum & tantâ Principe digniſſimum illud apophthegma luculẽter oſtendet, quo *Sereniſſima Hiſpaniarũ* INFANS, cùm in Belgicam primùm veniſſet, accedẽtem ad gratulationem excepit: *Maximâ* (inquit) *animi gratitudine, à Rege patre, Belgicarum prouinciarum hunc principatum accepi; ſed talem tantumque virum in eo te reperiſſe, id ego præcipui muneris loco habeo, æſtimoque.* Quod dictum cùm *Petrus*

Toletanus Principum Romæ Legatus CLEMENTI VIII. *Pont. Max.* de euocando LIPSIO fatagenti retulisset, cum ab vlteriore hoc conatu abstinuit. Et cùm idem ab eâ legatione redux Pontificis studium INFANTI enarrasset, illa *sese amare, æstimareque* LIPSIVM iterùm professa est; *& vt aurum inclusâ gemmâ, ita Belgicam illo viro illustrari* dixit. O digna REGIBVS ALFONSIS, ab eâdem stirpe dicta!

Doctrinam hactenus, & ab eâ famam laudo, quæ nec in bonis numerantur: de Virtute, vnico hominis bono, iam videamus. Illustris ea ac multiplex in viro fuit, ita vt non tam doctrina, etsi summa, quàm elucentes in eo virtutes, admirationem eius omnibus excitarint. Pietatem & Religionis studium testatus est, cùm apud Batauos, ab hominibus malè de Religione sentientibus liberalissimè & honestissimè habitus, non tamen eorum benignitate passus est ab auitâ pietate se abduci, sed quamprimùm potuit ab ijs locis secessit, insuper habitâ tot amicorum, quos illi Doctrina cōciliauerat, benignitate & honoribus, qui illi ijs locis largiùs quàm fortè alibi habebantur, maioresque habendi erant, si ibi subsistere, aut cum ijs sentire induci potuisset. Solet verò veterum Patrum lectioni, & præcipuè Florentis Tertulliani, tribuere, vt firmior in Catholicâ Romanâ Religione per id tempus perstiterit. Iam vbi in hæc loca venit, quibus pietatis suæ exercendæ libera facultas esset, quàm ardenter, quàm religiosè, Christiani & Catholici hominis officia omnia semper & assiduè executus est? Atque adeò illi pietas præ famâ etiam curæ fuit, vt facilè sese ad Deiparæ Virginis, cuius cultu singulariter afficiebatur, miracula, quæ vicinis locis edi patrum vel nostrâ memoriâ visa sunt, stylo suo describenda induci passus sit; etsi non ignoraret futurum vt Catholicæ Ecclesiæ extorres, qui antè admirari & colere solerent, iam in illum omnes ob eam scriptionem incurrerent. Sed potior illi pietatis & cultus in Deiparam testandi cura fuit, quàm suæ apud tales existimationis. Itaq; cùm anteà nemo in illum stylum strinxisset, ex quo Diuæ Virginis cultum & miraculorum eius fidem scriptis suis asseruit, exstitêre mox homines malè feriati, qui in illum libellos ederent, & plaustro toto conuitia iacerent: quæ tamen nec in animum admittebat. In

supremâ

ſupremâ vitæ lineâ, quam pietatem prodiderit, mox dicemus, ſi priùs ceteras eius virtutes dixero. Dicam per ſatyram; omnes in eo virtutes emicuerunt, in rebus agendis ſumma prudentia, in victu corporíſque cultu frugalitas & modeſtia, in pauperes multa & ſecreta benignitas, denique vitæ innocentia & probitas incredibilis, & vel aſceticum vitę genus profeſſo digna. Virtutes has omnes præcipuè exornauit, admirabilémque omnibus reddidit ſingularis illa viri Modeſtia, facilitas, comitas, in tantâ Doctrinâ & nominis famâ. Per illam omnes in ſui amorem & admirationem rapiebat. Nulla vmquam illi tam ſeria erat occupatio vel meditatio, ob quam vel iuuentutē in colloquium & familiares congreſſus non admitteret: admiſſis prior haud vmquam ſermones abrumpebat, eorúmq. arbitrio permittebat omnem ſui cōgreſſus fructum; etſi maiorem illi temporis partem eripere ſolerent, vel illi congreſſus, vel reſponſiones ad epiſtolas, quas ex omnibus partibus innumerabiles accipiebat. Quin & ſupremis, cùm ſine vllâ pompâ funerari ſe prę-ſcripſiſſet, *gratiſſimam ſibi deductionem ſtudioſos fore* teſtatus eſt. Hunc virum tantum, tantis virtutibus, tantâ doctrinâ, tantâ famâ, ecce mors ſuſtulit, nobis nec reſtituendum. Adeò

—— omnes vna manet nox,
Et calcanda ſemel via leti. ——

Sed ea ipſa mors, & vitæ clauſula, ceteras viri laudes vel maximè illuſtrat, & conſummat. *Fortiter pati mortem, inter maxima opera mentis humanæ eſt,* inquit Seneca. Et idem: *Maximum argumentum eſt animi ab altiore venientis ſede, ſi hæc in quibus verſatur, humilia iudicat & anguſta, ſi exire non metuit.* Iam ergo vt mortem Vir Ampliſſimus exceperit, videamus. Præclarē veteres philoſophi ſapientiam μελέτην θανάτου definierunt, id eſt *mortis affectum, conſuetudinemque moriendi.* Sapienti enim *totâ vitâ diſcendum eſt mori.* Hoc vnum meditari debet, *ne mortis nomen reformidet, & efficere illam ſibi cogitatione multâ familiarem.* Hoc vnum illi agendum, *vt ſemper ſtudeat animam conſortio corporis ſeparare. Sic illi ordinandus eſt dies omnis, tamquā cogat agmen, & conſummet, atque expleat vitam.* Nullus non dies tamquam vltimus aſpiciendus eſt. Chriſtiano homini eò magis ita philoſophandum eſt, quia certus eſt mortem ſibi non finem, ſed tranſi-

transitum esse: mortem nos non consumere, sed emittere; emissis meliora restare; exitum mortis consequi pręmium immortalitatis; mortalitatē morte in immortalitatem verti: *premium vitæ & gaudium salutis æternæ & perpetuam lætitiam & possessionem paradisi vitâ transeunte venire, ac terrenis cælestia, magna paruis, caducis æterna succedere.* Christi enim cruce & passione censemur. Talem sese philosophum LIPSIVS, non magis scriptis, quàm vitâ omni, & mortis exitu præbuit. Vitam inprimis ita ordinauit, vti quotidie moriturus. Deinde longâ & diutinâ exercitatione ita durauit animum, vt conspectum mortis accessúmque non reformidaret. Multus illi & gratus de morte sermo esse solet. Frequens etiam scriptio, in epistolis præsertim ad amicos. E quibus non est vt sileam, quam vix octauo ante obitum die ad *Adrianum Flerontinum I. C^tum Leodicensem* scripsit, veluti mortis vicinæ præscius, & ad eam iam gradum componens. Nuntiata illi mors erat *Caroli Billéi*, qui inter primos fuerat amicorũ. Rescribit, & de morte philosophatur: *Intrasse cænaculum ambulaturum, & in cogitatione super Billéo suo defixum. Coniecisse oculos in vitreas, quæ octodecim locum illustrant; atque ibi amicorum aliquot nomina, & insignia; & statim animum tetigisse, illum atque illum mortuos esse. numerare incepisse, & ecce vndecim ex inscriptis Parcam viuorum numero expunctos mortuis ascripsisse, & id intra annos nouem. Progressum etiam in atrium adiunctum, sex fenestras numerasse, & è donatoribus quinque fatum suum obiisse*, & dixisse: *Vides quàm densè morimur? Atq; isti ex amicis tuis Belgis: quid in ceteris? quot amisisti? Quid ex ignotis, quàm multi cottidie pereunt? solari* (inquit) *me cœpi, & quid in vno dolemus, vbi tam frequēs & assidua iactura est? Huc nascimur, & ipsum nasci est non nisi partus in mortem. in caueá te claude, ferro & ære conde,*

Mors tamen inclusum protrahet inde caput.

Cogitemus & præiuisse amicum nostrum, quò certo gradu sequimur. Hæc ille. S[...]queris certè, LIPSI, & dum hæc scribis, destillatio tē dat in lectum, & paucis diebus in letum. Mirari mihi & alteram scriptionem subijt, Idibus ipsis Decēbribus nouissimis ad *Ioannem VVouerium*, quem vnum ex suæ voluntatis Curatoribus esse voluit, quâ post multam de morte philosophiam, Centuriam epistolarum [...]electam, paratam editioni, si quid si-
bi

bi contingeret, in arcâ suâ reperiẽdam edi rogat, & inscribi *Joanni Andreæ Prochnicio* Regis Poloniæ Neapoli Legato, ex suâ destinatione. Quid hoc? nisi ex mortis sibi imminentis cogitatione? Cùm igitur pridie Idus nouissimas ex destillatione malè habere cœpisset, sensit mox, sibíque persuasit adesse mortis exitum; & sepositâ spe ac cupiditate vitæ, absq; vllâ animi perturbatione, eâdem animi tranquillitate, quâ de morte disserere & scribere solet, & accessum eius excepit. Quódq; sępè aliàs profiteri solet, non ingratam sibi, nec inexspectatam mortem obuenturam, sibíque illam præ vitâ in votis esse, id ipsâ iam propè positâ, eâdem serenitate testatus est: cogitationes omnes, omnem sollicitudinem, in ea quæ ad illam vertit. Prima cura fuit sacrosanctis ecclesiæ Sacramentis communiri. Tum meditationi rerum cælestium & diuinarum animum totum intendit, sollennes Ecclesiæ preces recitari iussit; subindéq; & ipse, quantum morbi vis siuit, recitauit. Subsistentes interdum à sacrâ lectione Sacerdotes, ne fatigarent vi morbi oppressum, vti pergerent, assiduéque legerent, cohortatus est; asserens multùm eâ lectione animum affici. Atque hæc omnia tanto spiritu, vt vllum alijs de rebus sermonem nec inferret, nec admitteret, idque per dies plures. Fuit qui ad supremæ voluntatis ordinationem pertinentia quædam suggereret, & responsum hoc tulit, *De cælestibus & diuinis cogitemus*. Cùm in cogitatione aliquâ defixus visus esset, rogatus quid animo volueret; *Quid?* inquit, *promissam diuinitus laboribus meis mercedem: an existimas, in huius vitæ palæstrâ me tantum desudasse ob quantum est opum, quæ obuenerunt? Alia mihi sperata merces, alia præmia. Jlla mihi in mente sunt.* Fuit id multis admirationi, quòd nec de scriptis vllis suis, per tot ęgritudinis dies, vllam vnquam intulerit mentionem, quâ in curâ vitam omnem consumpserat: at iam omnem de illis cogitationem semouerat. Intereà videre erat doloribus illum & vi morbi maximâ afflictari, & gemitus quidem erumpere, non dolorem magis quàm pugnam aduersus dolorem indicantes; sed nullas ex illo voces indecoras, vel querulas audire erat. Totas quidem vigintiquattuor pænè horas cum morte ipsâ colluctatus est, summâ fortitudine & constantiâ At postquam iam viribus defectis mors cominùs agere cum illo cœ-

X pit,

pit, tum verò magis magísque animum durauit, & diutius intendit, voce, quâ potuit, salutaria IESV & MARIAE nomina sæpiùs inclamans. Iam mors occupare corpusculum, & in labris spiritus hærere, sopitáque mens vi doloris videbatur, cùm admonitus à Sacerdote, vt salutifera illa nomina iteraret, vim ecce sibi summam fecit, & iterùm IESVM MARIAM verbis dimidiatis, & hærentibus, ægerrimè pronuntiauit; eóque habitu vberes omnibus assistentibus lacrymas extorsit. Semihorulam adhuc durauit vocis expers, sed mentis compos, quod signis rogatus indicabat: tandémque felicem illam animam in suas sedes placidissimè emisit. O mortem, quæ nobis omnibus sit votum! Quid dolori nostro lenocinamur, & iacturam querimur litterarum, & publicæ rei? Benè IVSTO LIPSIO factum. Non erepta illi vita, imò nec intermissa est. Expuncta hac morte ad immortalitatem venit: de istis mundi turbinibus extractus, sedis & securitatis æternæ portum petijt. Ad illum Vatis illud flectamus, *in memoriâ æternâ erit* IVSTVS *ab auditione malâ non timebit.* Fuisse LIPSIVM in animo nobis magis sit, quàm non esse. Fruamur beneficijs eius, & luce, quam bonis artibus & litteris intulit. Tum exemplis virtutum eius insistamus, & inprimis moriendi exemplum ab illo nobis sumamus, vitâ ad mortem compositâ, & assiduâ meditatione illâ nobis redditâ familiari. Statuamus quod Indorum Brachmanes philosophabantur, vitam esse veluti conceptorum in vtero statum, mortem autem partum in veram vitam esse ijs, qui rectè sunt philosophati. Si quid verò tanti viri meritis reponere, & in omnem æternitatem duraturis operibus rependere velimus; sempiternæ felicitatis quietem, gaudium, salutem totis votis intimísque animi precibus apprecemur.

IVSTI LIPSI
PRINCIPATVS LITTERARIVS,

à GAVGERICO RIVIO IC. *& in supremâ Curiâ Belgicâ Mechliniæ caussarum Patrono,*

ſcriptus ad ritum priſcum.

NOBILIBVS ET MAGNIFICIS

CONSVLIBVS

ET

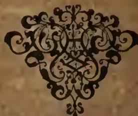
S. P. Q. ANTVERPIENSI

Gaugericus Riuius dedico consecróque.

VÆRENTI mihi in Belgicâ IVSTI LIPSI PRINCIPATVI LITTERARIO arcem aliquam siue archiuum, sanequàm opportuna visa vrbs vestra: tum quòd vrbium princeps ipsa, tum quòd amantissima & scientissima litterarum. Nimirum vti negotiatores aurum gemmásve lanarijs saccis, aut vinarijs vasis nonnumquam includunt & transuehunt, itinerum periculis declinandis: ita inter vos plurimi bonarum artium Mystæ, vocabulo mercatorum. hoc ipso inuidiæ immunes & laudandi, quòd rem ipsam habetis & colitis, laudis & titulorum securi. LIPSIO, dum fuit, ideò sic amat, vt nihil ambigam, quin si (re-

cepto viris Principibus more) partitim ſepeliri cordi habuiſſet; & Antuerpiæ veſtræ cor, & Romæ caput humatum vôluiſſet. Me verò, qui viuo placueram, nefas mortuo diſplicere: atque LIPSI Opera, hoc eſt, LIPSIVM ipſum, quem deſcribo, aliò gentium mittere inuitum. Admittite igitur quem ſoletis, vultu quo ſoletis: & (quaſi ſeruaculum ſiue cymbulam maioris ſequacem nauis) me quoque totum ſimul accipite. Quem non vt ametis rogo, ſed amare ſemper & obſeruare patiamini. Valete. Mechliniæ, VII. Kal. Febr. cIↄ. Iↄc. VII.

IVSTI LIPSI PRINCIPATVS LITTERARIVS,

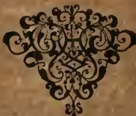
ſcriptus ad ritum priſcum.

DICTVRVS & ego de IVSTO LIPSIO, tamquam infimi ſubſellij Senator, poſt multos Conſulares, qui proſâ, qui verſâ oratione cenſuêre; Apollinem adieram & Muſas, precaturus vt digna tanto ſeu homine, ſeu heroë, ſeu Semone, promere illorum inſtinctu & ſuggeſtu liceret. Sed adieram fruſtrà: diu multúmque inuocato & orato, nihil actum, nihil reſponſum. Deus deæque ſilentium obſtinauerant, linguâ, manu, oculis: ſed & his in terram ſimul & mœrorem deiectis, crinibus diſiectis. Quid, quòd pullati omnes erant, & feralem illum colorem induerant? me ſanequàm dolente & querente; vt qui talium nouus, nihil niſi amœnitatem in ipſis cernere ſolens eram, & niueam quamdam vltrò benignitatem. Quid ergo ſibi iſta vellet habitûs inſolentia, anxiè ſcrutatus, tandem comperi, ob illius ipſius funus, quem dicendum proponerem, Muſicum eſſe iuſtitium. Minus Muſas ſine LIPSIO, quàm LIPSIVM ſine Muſis, poſſe: illum animam, illum vitam, illum corculum, illum os, ipſis fuiſſe. Hominum genus omne ad Phœbum, Phœbum ad Iuſtum, oraculorum ergô, ſollenniter iuiſſe. hunc illi præſidi præſidem præſtitémque fuiſſe: & quæ ille mortales docuerit, ab hoc antè vniuerſa didiciſſe. Talibus ego elogijs lætus, & à Fatidico illo collegio rediens coronatus; quaſi ſi preces meæ ratæ, abundè laudis interpre-

LIPSI obitus à Muſis ipſis lugendus.

cepto viris Principibus more) partitim ſepeliri cordi habuiſſet; & Antuerpiæ veſtræ cor, & Romæ caput humatum vôluiſſet. Me verò, qui viuo placueram, nefas mortuo diſplicere: atque LIPSI Opera, hoc eſt, LIPSIVM ipſum, quem deſcribo, aliò gentium mittere inuitum. Admittite igitur quem ſoletis, vultu quo ſoletis: & (quaſi ſeruaculum ſiue cymbulam maioris ſequacem nauis) me quoque totum ſimul accipite. Quem non vt ametis rogo, ſed amare ſemper & obſeruare patiamini. Valete. Mechliniæ, VII. Kal. Febr. cIↃ. IↃC. VII.

IVSTI

IVSTI LIPSI PRINCIPATVS LITTERARIVS,

scriptus ad ritum priscum.

DICTVRVS & ego de IVSTO LIPSIO, tamquam infimi subsellij Senator, post multos Consulares, qui prosâ, qui versâ oratione censuêre; Apollinem adieram & Musas, precaturus vt digna tanto seu homine, seu heroë, seu Semone, promere illorum instinctu & suggestu liceret. Sed adieram frustrà: diu multúmque inuocato & orato, nihil actum, nihil responsum. Deus deæque silentium obstinauerant, linguâ, manu, oculis: sed & his in terram simul & mœrorem deiectis, crinibus disiectis. Quid, quòd pullati omnes erant, & feralem illum colorem induerant? me sanequàm dolente & querente; vt qui talium nouus, nihil nisi amœnitatem in ipsis cernere solens eram, & niueam quamdam vltrò benignitatem. Quid ergo sibi ista vellet habitûs insolentia, anxiè scrutatus, tandem comperi, ob illius ipsius funus, quem dicendum proponerem, Musicum esse iustitium. Minus Musas sine LIPSIO, quàm LIPSIVM sine Musis, posse: illum animam, illum vitam, illum corculum, illum os, ipsis fuisse. Hominum genus omne ad Phœbum, Phœbum ad Iustum, oraculorum ergô, sollenniter iuisse. hunc illi præsidi præsidem præstitémque fuisse. & quæ ille mortales docuerit, ab hoc antè vniuersa didicisse. Talibus ego elogijs lætus, & à Fatidico illo collegio rediens coronatus; quasi si preces meæ ratæ, abundè laudis interpre-

Lipsi obitus à Musis ipsis lugendus.

interpretabar, quòd ne dîus ille quidem choragus, cum omni suo choro, sat laudare, nedum laudem instinguere, tacendo fateretur. Enimuerò quoniam crudum adhuc vulnus nôram; à tempore medicinam & vocem expectandam duxeram, quæ à ratione vi doloris hebetatâ non impetraretur: atque annum luctui positum, etiam Parnassijs incolis suffecturum. Aliter tamen res habet. hominum temporariorum, temporariæ & annariæ istæ leges: ingenijs æternis, quæ aut numquam nasci, aut numquam denasci oportuit, vt famæ, sic luctûs æternitas debetur. Impunè, imò decorè his plangendis modum egrediare, qui ipsi sunt Naturæ vires egressi. Quid igitur facere, quid edisserere vsurpabo; quando vel dî verborum opifices muti? quando ipsa verba attonita & inualida sunt, ad virum tam sublimem, tam non tralatitium, tam non intra limites ingenij positum? Dicam. Vt olim cùm legitimi & consentanei tristitiæ questus affatim domi non erant, fiduciarij adoptabantur: & propinquos suos lacrymis non suis, & mercenarijs deflebant: sic quando Apollini & Musis oculi vnà cum voce nunc stupuêre, amisso seu fratre, seu magis parente; quando & mihi lamenta hærent, quem tu magne LIPSI, magnâ dignatione diligebas; præficam saltem, vt sic loquar, pennam producam, quæ te quàm tenui grandium meritorum recensione, tam ingenti veneratione prosequatur: res toto cælo dissitas, gratitudinis amore, miscens metum & temeritatem.

Ordiar ab ipso tempore, quo tu de Ignorantiâ & Ambitione, teterrimis humani generis perduellibus, gloriosum triumphum, id est, cùm vitam es exorsus. Ita enim est profectò. vix terram institeras, & iam Parnassi ardua tangebas. antè propemodum induisti arma, quàm membra: & victurus hostem, priùs vicisti rerum naturam. Sol pænè posteriùs hominem vidit, quàm scientiæ adsertorem. Angusto indolem tuam circo includit, nimísque eius vim arctat, qui à te, vel in te facta cogitat, quæ fiunt, aut quæ facta: facis quæ fieri non possunt. Quod alij tempus vagitu, crepundijs, lusibus transeût, quis ergo te bonarum rerum medi-

Ante annos scientia & sapientia.

meditationi solidum haut crediderit impendisse? & quas cunas incubant, tibi doctrinæ Athenæum, ac totius Humanitatis officinam fuisse? Iactet nunc ille sibi numquam ferias, ne puero quidem, contigisse: tibi nec infanti Scilicet horæ, dies, menses, illis sunt inuecti, quorum in vitâ aliquid est quod metiaris. in immensis, cur aut quomodo vtare? Quemcumque mensor modum dixerit, falsum dixerit. Atque vti campus Martius, etsi in Vrbe erat, non erat in pomœrio: ita robusta & quasi Martia virtus, in ætate quam degit, expers est finibus ætatis. Non cunctatur, non cessat: cum illius velocitate, vtendi velocitate certat, & præuertit. Ideò in vulgo illa quæstio valeat; Quot annorum es? Sapientes non annorum, sed anni sapientum. Argumento sunt opera, quæ LIPSIVS vixdum octodecennis *publicauit: &, si curam in ijs accuratam spectas, nónne concipere debuisse iudices, recenter ipsum conceptum? Tantam elegantiam, tantam præferunt eruditionem! tot vitiorum mōstra è temporis velut situ nata & adulta; quorum nouus Hercules vetustos auctores liberauit! Nempe ceu malus aurea, Assyriaca, iuniperus, omni tempore germina, flores, fructus insimul progignunt, quamobrem & supetfœtare dicuntur: sic prætextatus iste, cum pube, fructus senectutis; eodem momento, Senatus Princeps audire meritus, quo Iuuentutis. Quid Senatus Principem? Principum Principem, iure Quiritium, ipsius iam inde titulum aio fuisse. Equidem sic censui semper, qui suus factus, omnes homines benefaciendo suos sibi faceret, non qui dominaretur, aut nominaretur, regem esse: animi artes, corporis artibus præstare: nullum esse præ libro insigne gentilitium; quamuis non id Alphonsus Arragonum quoque ostendisset: tutiùs stilum teneri, quàm sceptrum: celsius prudentiam in capite, quàm diadema ferre: splendidius innocentiâ vestiri, quàm purpurâ: bonam famam ad vtrumque Solem, quàm imperium & iurisdictionem, haut paullò vtiliùs prorogari: constantiam, solio solidiorem: fidelem denique memoriam fiscis & conditis anteire, atque ærarium esse ditissimum. Quæ si ita habere nemo non videt,

*Var. lect. libb.

Dotes habet regno potiores.

det, nisi cui in claro & illustrissimo Sole meridies est noctis, & in summâ frumenti vilitate lolio sese tolerat; si porrò Agamemnoni Homerum, Dioni Platonem, Philippo Demosthenem, Alexandro Stagiritem, Galbæ Quinctilianum, Neroni Senecam, Domitiano Corn. Tacitum, quiuis anteponit; quid caussæ erit, quî minùs, dynastas inter & doctos, primas LIPSIO deferamus? quando ipse & illorum criminibus vacauit, & horum omnium Genios virtutésque solus possedit. Adeò vt quantò MM. Scauri, QQ. Catuli, LL. Scæuulæ, Catones, QQ. Metelli, Scipionibus, Paullis, Fabijs, Marcellis, apud æquos iudices quidem, præcedunt; tantò superentur à LIPSIO, doctissimo, prudentissimo, sapientissimo. Memoriâ, non super Cyrum, Hortensium, Lucullum, Cæsarem, at in id, super quod adscendi non potest, euecto. Mente, in tantum bonâ, quantùm natiua bonitas intelligi, quantáque ex ipso Virtutis vtero nasci potest; vt si IVSTI vocabulum, præsagio quodam an fato, nactus hautquaquam fuisset à genere paterno, obtinere debuerit ab humano. Iudicio, quod ne qui intellexit quidem, sat & super miratus. Ingenio, quantum vel mortalitas recipit, vel industria percipit: & quod vtrùm ciuilibus magis operibus, an bello suffecerit, in ambiguo est. Quod & indixit, suscepit, gessit, patrauit suo ductu auspiciisque, iustitiâ, prouidentiâ, labore, gloriâ maioribus, quàm ab ipso vsque rerum conditu, quisquam potitus rerum. Hunc ego honorem, hanc adoream IVSTO LIPSIO, non prædam, sed præmium te, Liuor, posco atque condico. Audin'? Rationem audi modò; etiam auscultabis. Æquior, grauior, inexplicabilior, magis inclyta vt victoria, sic belli faciẽdi ratio cum Imperitiâ, quàm cum alio quouis hoste. Intestinum illud, ac perpetuum: hoc externum, temporariúmque. Hîc de libertate, imperio, vitâ cernitur; sed cernitur: in illo, ruina morum & animorum certa. Per hoc, viuere desinas, vtcumque pessimè cadat: per illud, viuas vtique, at non homo. A vulgo, à barbaris, à feris differimus, quòd litteræ nobis sunt: ceteris superamur. Viden' verò, si publico ad hoc bellum missu opus, in vno

Ingenium capax artium pacis ac belli.

Bellum gessit, & confecit omnium gloriosissimè.

Quia cum Ignorãtiâ.

Meritus ad istud Dux eligi præ Dynastis.

vno populorum comitio, vel Imperatoribus, Regibus, Principibus ipsis competitoribus, LIPSIVM missuros, LIPSIO prouinciam decreturos, LIPSIO lauream *omnes*, *omnes* fuisse donaturos? Tribus illum præ omnibus, ex omnibus, centuriatim viritímque Dictatorem fuisse dicturas? Verùm quid hominum suffragia, sententias moramur, aut tabellas? BONARVM ecce ARTIVM legiones oppressæ, mundi, dum florent, robur & decus, illum minimè prensantem, illum solius immortalitatis candidatum, illum procul absentem legunt, & quem scuto imponere nequeunt, desiderio attollunt: in Italiam, tamquam in arcem & Vetera sua inuocant: orant accingatur, magnis itineribus veniat: citò videatur & videat; vt sint, quas videat. Mouetur tam pijs precibus animosus iuuenis: sed moneri amat, quàm rogari id, quod missum facere, scelus existimat. vt Annibal quondam hostis, ita ipse à puero, & Latio, & nomini Latino, & Italiæ toti, & Artibus in eâ, iuratus amicus. Accurrit igitur, adest: & simul fines ingressus, ab hisdem quæ implorauerant legionibus, *Pater patriæ litterariæ* consalutatur, Historico populo suffragante, Philosophico Senatu consentiente consciscentéque. Ipse manu turbam adorare: paludamenti, fascium, præferendi ignis incurius esse: vana titulorum spernere: ad rem ipsam protinus animum vertere. Bonis, quibus partum erat, rationibus imperium cupidus retinere, maximæ dignitati maximam curam adhibet; vt ne finis, quod ferè fit, inclinet: neu quid vlterioris detrimenti Resp. capiat. Principio itaque legionarios, socios, auxiliares allocutus, *Qui Remp.* inquit, *saluam esse vult, me sequatur.* Et, postquàm *Politianus*, *Hermolaus Barbarus*, *Rodolphus Agricola*, *Erasmus*, *Lud. Viues*, *Budæus*, *Iouius*, *Giraldus*, *Parrhasius*, *Nannius*, *Pincianus*, *Turnebus*, peritissimi metatores, nec non quidam velites ac rorarij præiuissent; secuti Imperarorij & Consulares viri, Tribuni, primipili, antesignani, postsignani: secutus *Cuiacius* Legatus, qui cornui præesset: secuti hastati legionis primæ *Sigonius* & *P. Manutius*: secuti principes sociorum Alæ dextræ,

Ab Artibus ipsis.

Italiam iuuenis adit.

Priorum exemplo.

Aequalium auxilio.

dextræ, *Ant. Augustinus*, *P. Ciaconus*, *P. Pithœus*, *P. Faber*, *Rauardus*, *Leopardus*, *Valerius*: secuti triarij, *Thuanus*, *Muretus*, *Passeratius*, *Pichena*, *Mercerus*. omnes ciuicâ, murali, obsidionali, aliísque coronis & donis varijs insignes: cum multis, qui inscitiæ vincla metuentes, & infrequentiæ aut ignominiæ notari, ad nomen responderunt, & sacramento in Principis LIPSI verba dixêre. Haut ita Prætorio procul, *Fuluius Vrsinus* Quæstor cum Numis, *Hieronymus Mercurialis* Æsculapia proles, *Christophorus Plantinus* vtilis ac perquàm opportunus, ita me Musæ benè ament, Reip. constituendæ machinator. Sed & *Læuinus Torrentius* Euocatus, sponte militiam sumpsit; etsi ei acta sub pellibus ætas, & sacerdotij honos, vacationem concesserant. Erant in propinquo *Arias* & *Michaël Montani*, aurei duo sapientiæ montes, cùm à cunctâ multitudine vox repentè sublata, spei, imò fiduciæ plena: *Væ victis*. Illis vitem, illis gladium, illis catenam, illis securim, illis furcam, illis necem, qui Bonas Artes suo solio & solo *vti optimo maximoque*, per summum scelus eiecissent, vi & vi armatâ deturbassent: qui liberas, qui ciues Romanas, bonis benè natas, virgis, certè contumelijs malè multassent: insontes, indemnatas, indictâ causâ, eremodicio deportassent; aquâ & igni interdixissent; honore siue alimento, cum vitâ & luce carere voluissent. Clangere tubam, progressui cani iuberet tantùm, ROMAM, ROMAM duceret, heu! quondam Imperij larem, Virtutum pandectas, epitomen nationum: hoc infeliciorem, quòd anteà felix, nunc Barbariei Ignorantiæque seruiret, & Temporis, cuncta suo dente conficientis & consumentis, pabulum esset. Quas querelas etsi iustas sciret; nomen Vrbis reginæ terrarum, ingeniorum rex pro bono augurio haberet; Pompeij factum valdè damnans, eamdem relinquentis, vt faciliùs obtineret; atque adeò auctoritati conciliandæ faceret, inde in omnia sibi regimen esse: modum tamen vlciscendi iniustum ratus, non nisi MORIBVS ANTIQVIS victurum se professus est. Et subinde EPISTOLICAE QVAESTIONES missæ, & *Barna-*

Mortuas, agras, aut neglectas Artes excitare cogitat:

Et Romam isti conatui opportunã.

EPISTOLICARVM QVAESTIONVM libri V.

Barnabas Brissonius ex formulâ clarigatum Romam profectus, gnarus ipse formularum. Cui cùm res raptæ claré repetitæ reddi negarentur; bellum igitur indixit, fecítque. Postquàm ad arma clamatum, concursum, conuasatum, & agmen, gradu militari, quadratum iam incederet; deprehensum plerosque gregarios, imò centuriones ac decuriones, studijs priuatis & ex commendatione adscitos pueros ab anterioribus Principibus pueris ipsis, aut senibus puerorum simillimis, ignotos ignorantésque militum, cæli, soli, hominum, linguæ atque viarum. Id verò tum ipsos, tum exercitum, in occasione fortiter agendi, attonitos reddere, fiduciam minuere, metum augere: interim errori, interim fraudi, interim neci, semper periculo esse. Ea res Imperatorem aduertit: Ductores Doctorésque dedit prudentes locorum, sermonis, omnium, non tantùm quæ in Latio & Græciâ, sed quæ in quacumque terræ, adeóque cæli plagâ. Et callidus prouincialium ingenio prouincias optimè reciperari ac teneri, illos omnes Græcos Latinósque dilegit: quomodo antiquitus, quomodo deinde quàm vtilissimè legerentur, ANTIQVARVM ET VARIARVM LECTIONVM libris, facundâ, & in argentum incidendâ oratione concionatus. Amici per viam suadebant, Placentiam diuerteret, suo suorúmque corporibus curandis: ipse Veronam præoptauit. Et nescias quo fato illam odium suum, hanc delicium & municipiorum smaragdum, semper nominauit & habuit. Simul Vrbs vrbium in conspectu tandem fuit; *quod bonum factum*, TRANQVILLITATI aram statuit, adque eam solens sacrificauit. Nam vti scyphus dum rursum prorsum agitatur, liquorem ægrè infundas: ita de pectore sentiebat inquieto. illum, inquam, animum malum capiendi Artium sedem, qui circumforaneus, qui vbique esset. Sacris operatus, *Desidiam* & *Inuidiam* à Barbaris & Ignorantibus haut euocabat. & multis morem maiorum adhuc virginem violari mirantibus, Desinite admirationis, inquit. & Deas illis suas relinquamus: plus damni dabunt propitiæ, quàm iratæ. Non fefellit respon-

Lega alius à magistellis, & plerisque Criticam antè professis.

ANTIQVAR. LECT. lib. v. VARIAR. LECT. libri III.

Adsentationi alienus:

Minimè leuis:

ſum[illegible]ixdum aquilæ fulſerant, vixdum apparuerat vexillum inſigne *Pudore*, colore Principi vernaculo;

Maximè pudibundus.

Diſceßêre omnes adytis ariſque relictis:

neque conſilij, neque auxilij quidquam in Deabus inuenere præſentibus. Hoſtibus fugientibus, & multis Catulariâ, pluribus Piaculari, Mugioniâ, Lauernali, plurimis Sceleratâ portâ erumpentibus, Salutari ingredi voluit noſter Camillus Togatus: & ingreſſus eſt eâdem ipsâ ætate, quâ olim Octauianus, at maiori felicitate, quàm prior ille ſagatus: vt qui ſine vllo armorum motu vel metu, hoſtem ceu Iulius, vidiſſet ſimul & viciſſet. Quà gradiebatur, vtrimque gratulationes, vtrimque applauſus, vtrimque acclamationes: LIPSIO AVGVSTO, MAGNO ET PACIFICO, VITA ET VICTORIA: FELICISSIME:

Litium hoſtis:

DE NOSTRIS ANNIS TIBI IVPPITER AVGEAT ANNOS:

ΕΙΣ ΑΙΩΝΑΣ. Erant qui flores ſpargerent: erant qui veſtes inijcerent. Ianuas item lauro & lucernis ornauerant, etſi meridie mero. non vt imputarent; ſed quòd reus debendi eſſe illi quiſque crederet, qui Vrbem ab Ignorantiæ tenebris, & Barbarie vindicaret; qui illã porrò, & omnes mundi tractus, factorum ſcriptionúmve fulgore illuminaret. Ipſe non quadrigis aureis, non equis albis vehens: non togâ pictâ indui, non laureâ caput redimiri, quam deinceps in Capitolium inque Iouis gremium deferret: pedes ambulare: prudentiâ Princeps, habitu cultúque gregarius: meritis ſupra omnes, ſuo ſenſu vel infra ſe eſſe: ſatis comperto, nihil feciſſe vt laudaretur, qui laudari atque adtolli reſpueret, cùm feciſſet. Quid multa? præſens quærebatur, & quod viſu nouum, deſiderabatur inuentus: imperatorio tantùm vultu, patulâ fronte, viuidis oculis, & ore prono in humanitatem ac miſericordiam, nobilis & notus: ſuſpirijs quoque & gemitibus, quorum largiter fundebat, viſâ pulcherrimâ quondam, nunc ad horrorem deformi, formâ magnæ Vrbis; ſi magnum cadauer, Vrbs magna. Euerſa templa, Capitolium, priuatæ domus: violata Deorum ſigna: deiectæ clarorum virorum ſtatuæ:

Veſtitu, & ſenſu de ſe, modicus:

Facie verendus:

Ruinarum litterariarum quæ à Barbarie & Vetuſtate, miſeriu:

ſtatuæ: imagines fractæ,& tractæ: in Curiâ,in atrijs. Sublata ædes Veſtæ: collegium Pontificum atque Augurum ſublatum. Illuſtrium ingeniorum monimenta in Comitio arſerant. Interierat melior pars Senatus, Equitis, Plebis, cum veſtitu, cúmque inſignibus & ornatu. Quid ornatum loquimur? Interierant (miſeret dictu) nomina profana,ſacra,ſancta,religioſa rerum,adeò non tantùm res ipſæ; quorum pænè omnium memoriam, Tempus,Imperitia,Barbaries, certatim damnauerant. Habuerant nimirum Litteræ quoque ſuam Alliam, ſuam Emathiam,ſuas Cannas; & quod longè funeſtiſſimum, ſimul vniuerſas. Paſſæ ſuos Gallos,Pœnos, Cinnas, Marios, Sullas, Catilinas,Verres,Cethegos, perdere & prędari malo præſagio feſtinos; vt mos vulgò ſcientium aliena tenere ſe,& citò relicturos, neque diu vſuros fruituros. Sed lacrymam dormientem vel conniuentem excitabant maximè ſuffixa pilo Varronum capita,Cicerones ab Antonijs iſtis denuò truncí, vel EMENTITI, Propertij luxari & elumbes, Plauti in piſtrinum retruſi: maximi cenſus auctores in exſilium acti, ínve ergaſtula, ſine lege, ſine more, ſine modo, ſine cauſsâ,compacti: tota,vt verbo dicam,Reſp.litteraria perculſa atque proſtrata.

IVDICIVM DE CONSOLATIONE CICERONIS.

Ergo igitur hâc ſcenâ rerum, non ſomno, non vanitate, non titulo Principem egit LIPSIVS: non etiam (qui ferè error eſt ſiue morbus hodiéque peregrinantium) ſollicito & præcipuo ſtudio indagauit, vbi locorum Apicij culina, vbi Apollo Luculli, vbi Meſſallinæ fornix: quot Marſyæ ſtatua coronarum capax: quàm tornatile Poppææ mentum: cuias equus Curtius, Theſſalus an Numida: vinúmne Falernum Chio ſapientius: & hæc talia laſciuiarum,tricarum,apinarum: ſed ſe Reip. eſſe,non ſuam Remp. autumans, animum in primis induxit, omnium ſanorum vitam ſartam tectam ſuâ induſtriâ ſeruare, omnium ægrorum valetudinem ſuâ medelâ prohibere, omnes iniuriâ ſpoliatos, in integrum reſtituere, omnes vinctos ſoluere. Huius ergô, quidquid erat carcerum obito & inito, animaduertit SENECAM TRAGICVM,

Nōvanus: *Boni publici amans, & morum, monimentorum, Auctorum, aui priſci.*

ANIMADVERS. IN SENECAE TRAGOEDIAS.

VEL-

Velleivm Patercvlvm, Plinivm illum, heu! olim floridum Traiani laudatorem, innumerum aliorum numerum, in reatu, squallore, sordibus vinctorum, inscriptorum, semirasorum, semiuiuorum. Valerivm item Maximvm in eâdem turbâ notauit, quàm sibi, quàm suo nomini diffidentem! Erat hic paullò, quàm alij, habitior: cùm nihilo seciùs certùm esset curare omnes; hùncce solutum, lautum, curatum voluit ante omnes, vel ominis caussâ, quod in dilectu Tribuni, in lustro condendo Censores, à bono nomine ordientes, religiosè ritéque captabant. Extra ordinem multatæ malè emerserunt duæ custodiæ (quas Senatoriè & laxè saltem attineri, iuris fuerat, & moris maiorum) L. Annaevs Seneca, & C. Cornelivs Tacitvs, Consulares viri. è barathróne aliquo aut Polyphemi antro, an magis è caueâ tigridum & pantherarum, in obscuro est. Ad bestias certè damnatos fuisse, cumque ijs aliquando depugnasse, Iouem lapidem, ex animi sententiâ, iurasses. ita vnguium scarificationes manifestariæ erant, & dentium characteres. Miseranti Lipsio, & percunctato, quid ita in publicâ custodiâ, qui publicum, vel in priuatô, negotium egissent; quid manibus vinctis, quid ligati ipsi, qui mortales omnes suis sibi beneficijs obligassent, & quos oportuerat in Principum esse manu atque sinu; quid sordidati, qui vltra terræ vltráque Naturæ metas, Prudentiæ & Sapientiæ nitorem, lucem, ignem misissent; nihil aliud quàm caussati sunt, apud imperitos & magnates, magna ingenia & mala in æquo stare: illos altos, iuxta se attolli nihil velle. apud noxios, innocentiam noxiæ esse, & adspici quasi criminantem. Sese verò rerum vberes & serios, sermonum paucos, pompam & fallacia Aulæ odisse, verum amare: proinde nec capere, nec capi. Placuit clarorum virorum oratio, quâ maximè ferebant displicuisse. & confestim vertigine aut festucâ Quirites iterùm facti. Quirites autem? imò sanatis quæ supererant membris, (nam Cornelius quidem vt mutilus omnino ne sit, non perfecerint Hippocrates sexcenti) latum clauum, & omnia honorum ornamenta velut postliminio rece-

Inter hos Taciti præsertim & Seneca.

Anim adversis in Velleivm Patercvlvm. Commentarivs in Panegyricvm Plinii. In Valer. Max. notae.

In Senecam commentarivs. Commentarivs C. Cornelivm Tacitvm.

recepêre, & in Curiam reliquâ sui parte (virtutis & meritorum caussâ) reuenêre. *Seneca* & *Tacitus* sic adiuti (quo mutuas operas traderent boni & officiosi liberti) LIPSIVM ipsum patronum, ætatem totam, comitatu & consilio iuuêre. Quibus præcipuè fretus, veteres & vetera suscitare, instaurare, decorare constituit. Itaque rutis, cæsis, ruderibus superstitibus in vnum conductis atque comportatis,

ADMIRANDA, siue DE MAGNITVDINE ROMANA lib. IV.

VRBEM ipsam & MAGNITVDINEM ROMANAM, haut minori arte, apparatu, splendore, quàm Romulus, aut posterorum quisquam, molitus & emolitus. Ciues iam opus erant, qui haberent & incolerent. dedit, an genuit, dicam?

In lapidibus, nummis, & INSCRIPTIONIBVS VETERIBVS deditus:

illos certè quà libris, quà lapidibus, tam in Vrbe, quàm foris, erutis ac effossis, ceu Deucalion aliquis, numerosos ostendit. Sed quid ciues sine legum metu, sine diuorum cultu, sine virtutis fulcro? seditiosi, discordiosi, feroces, immodici, atque vt semel & simul dicam, turba turbulenta; cui centuplex murus seruandæ sit parùm. Eapropter

LEGES REGIAE, & LEGES DECEMVIRALES.
DE CONSTANTIA libri II.
DE VNA RELIGIONE aduersus Dialogistã liber.
DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA.
SATYRA MAENIPPAEA.

LEGVM REGIARVM & DECEMVIRALIVM fræno coërcuit: CONSTANTIAM inseruit RELIGIONEM fluctuantibus anchoram, non secùs ac Numa aut Lycurgus, sed VNAM illam præstituit; additis VESTALIBVS aliisque sacerdotibus & administris. Quid, quòd populo Consules, Censores, Senatores, rerum arbitros, morum magistros, personarum tutores imposuit? Quin etiam quomodo conuentus ipsis habendus, quomodo & quandò soluendus, præscripsit: & ne quando numerum iustum, fas, ritum migrarent, SATYRICO scribendi genere cauit & edixit. Multa mihi ipsi per Satyram dicenda, vt ne singula recensendo & insistendo sim tardior, quàm

ELECTORVM libri II.
DE BIBLIOTHECIS SYNTAGMA.
[a] Electorum lib. I. cap. viij.
[b] Ibidem cap. XXIX.
[c] Ibid. c. XXV.
[d] Ibidem cap. XXIII.

ille faciendo fuit. Multa, sed omnia ELECTA. Nam & ψυχῆς ἰατρεῖα BIBLIOTHECAS struxit & instruxit: & [a] frumentationis panísque gradilis auctor fuit. [b] Genus discriminauit, alijs Patricijs, alijs Plebeijs; alijs Nobilibus, alijs Nouis; nobilitatis notam vnicam esse volens, cerearum imaginum multitudinem, ex magistratu curule. [c] Seruis tunicam pænulámve circumdedit: [d] Magistratibus ac Vestalibus lictores præmisit; qui submouerent, qui animad-

uerti iuberent. [a] Senatum & equitem anulis ex auro, plebem ex argento, militem & seruum è ferro insigniuit. [b] Ergastula inuenit agriculturæ caussâ, lapidum, pistrini, aquæ hauriendæ. [c] Missilia etiam crebra, vtilia, pretiosa sparsit, lignearum tesserarum iactu: [d] togas albas, [e] sellas, lecticas cum lecticarijs seruis donauit, & [f] lectos aduersos siue Geniales nouis Nuptis. [g] Conuiuio publicitùs omnes accepit: & ad [h] delicias aquâ calidâ (quamquam naturâ & educatione sobrius, ac luxui infensus ipse) largiùs inuitauit. Scio non hîc à risu temperaturos qui oculos in capite, & iudicium in oculis dumtaxat habent, qui omnia potiùs, quàm ingenium visendum efficiunt & putant; qui pontes, qui arcus, qui aquæductus, qui turrium alta mirantur: risuros inquam, cùm res magnas facientium gloriam, earumdem scriptori me legent adscribere. Sed rideant licet, dicam quod sentio; Scientiam difficiliùs, quàm Capitolium adscendi: vrbem nobiliùs intelligi, quàm condi: viliùs minoríque laude colossum strui, pyramidem erigi (vt calceum sarciri) quàm describi. Ista à corporibus orta, corporum modò lapsilia sunt & labuntur, ne nominibus quidem mansuris, nisi si ingenij, vt sic dicam, brachijs sustineantur & fulciantur: animorum opera, vt ab immortali fontę manantia, immortalitas manet. Attollant itaque alij Mucij dextram pro libertate nidentem: Hadrianum leges ferentem: Cęsarem fusas fugatásque acies solum redintegrantem: ego LIPSI manum cælo feram, Obliuionis & Inertiæ propulsandæ amore inflammatam: memoriam atque iudicium [i] POLITICA præcepta, [k] MONITA, EXEMPLA tradendi, [l] MILITIAM ROMANAM cum [m] stipendiorum initijs ac progressu, cúmque [n] MACHINIS, TORMENTIS, TELIS, restituendi, suspiciam. Non enim sciolos fero, galeatos aliquot lepores, super mensâ Alexandrum debellaturos; qui (cùm obsidionibus paucis, prælijs forsitan interfuerint nullis) se milites, se tamen Tribunos appellant; non item togatos verueces, qui tertio quoque verbo Statum spirant, columnæ Statûs, si dîs placet; non fero inquam, de LIPSIO tam opinari sinistrè, vt dicant

paga-

Sobrietatis cultor.

[a] Elector. II. cap. VIII.
[b] Ibid. cap. XV
[c] Elector. lib. I. cap. VI
[d] Ibid. cap. XIII.
[e] Ibid. cap. XIX.
[f] Ibid. cap. XVII.
[g] Antiquar. lect. lib. III.
[h] Elector. lib. I. cap. IV.
[i] POLITICORVM libri VI.
[k] MONITA EXEMPLA & POLITICA.
[l] DE MILITIA ROMANA libri V.
[m] Elector. lib. I. cap. II.
[n] POLIORCETICωN, siue de MACHINIS, TORMENTIS, TELIS, libri V.

paganum hominem, publico ſeſe abſtinentem, non belli, non domi vllo munere functum, inſcitè igitur de *Militiâ*, déque *Politiâ* ſcripſiſſe. O Cimmerij! ô veſpertiliones! Poſt occaſum Solem, Romanâ lege, iudicare non licuit: vos etiam de occaſo vultis? Nihil LIPSI vobis vmquam fuit, nihil erit: non milleſimam eius partem capitis; & carpitis? Idem peccatum peccatis, quod improbatum itis. Sed dicite, amabò, vos qui Cenſuram ſine ſuffragio geritis, eos qui Aſtrologiam olim, hodiéque tradunt, quando à cælorum conuerſatione rediſſe putatis? quàm nuper ſuper, & cum nonâ ſphærâ trepidauêre? quamdiu Saturno, Ioui, Mercurio attubernales fuêre? Et Plinius, Naturæ quidam actuarius, cùm formicam, cùm ceteras numquam ſibi viſas graphicè deſcriberet animantes, an ex earum proſapiâ ipſe? an ab illis in hominem tranſierat nouâ metempſychôſi? His tamen fauetur, his plauditur: hi cum admiratione, delectatione, fide leguntur. Præterea nónne L. Lucullum narrat M. Tullius, cùm eſſet Româ ad bellum Mithridaticum profectus, rei militaris omnino neſcius, tantum tamen, inter nauigandum, quà percunctandis peritioribus, quà rebus geſtis legendis, euaſiſſe in omni genere belli, vt & Aſiæ fines planè dux factus attigerit, & pòſt paullò, maximi illius regis confeſſione, omnibus, quorumcumque ſæculorum, imperatoribus anteferretur? Hęc ſi ita habent, & tam difficilem prouinciam armorúmque tractationem homini rudi Roma decreuerat, hiſtoriam lecturo; ſi tantum elogium tantus rex merito dedit, poſtquàm tantillo maris & temporis interuallo legiſſet; quid eſt, cur anguſtis oculorum finibus prudentiam terminantes, LIPSIO ipſi talium rerum vel ſcriptiónem inuideamus? Cur etiam ſummum Principem & Ducem fuiſſe infitias eamus; qui non inter breuiculam nauigationem, non ſaltuatim, non perfunctoriè libellos aliquot euoluerit; ſed tot annos, tantâ curâ, tam collineanti & rectâ iudicatione ac notatione, Aſſyriorum, Medorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, imperiorum omnium, & temporum conſilia, dicta, facta comprehenderit? Quod ſi fecit,

Politicorũ & Militarũ idoneus ſcriptor: etſi obſtrepunt imperiti.

cit, & ſcripta eius ipsâ ſe bonitate & vtilitate liquidò probant; cur ijs neglectis, in auctorem vertimur & calumniamur, vnde ſint magis, quàm quid ſint, inquirentes? Si ceruina, ſi aprugna, ſi id genus ferina, inter accumbendum, apponitur; nemo iſtuc inclamat opinor,

Quis genus? vnde domo? qui te genuère parentes?

Nemo inquam feræ natalem locum, quas perreptauerit cauernas, quibus errauerit ſiluis, curiosè curat: ſed ſapidam, ſed in ſuo vigore & ἀκμῇ prolatam veſcitur. Quin idem in bonis & ſapientibus ſcriptis vſu nobis venit; & auctorum ſecuri, fruimur ipſa? Adfirmauit mihi quidem certè non nemo, ſimilium iudicandi bonus, vtpote ſummus olim militiæ Belgicæ iudex, nunc Principibus Senator non poſtremus, LIPSIO ipſi doctrinæ & prudentiæ merito æſtimatus atque cultus: quid multis? vir, quem Mineruæ armatæ filium dixerim, niſi ſi multos iam illi annos, in filij modum, beneficiarius fuerim; adfirmauit inquam, vbi de *Politicis & Militiâ Lipſianis* ſermo coràm incidiſſet, nihil diuinius poſſe: non niſi illâ-ipsâ Mineruâ præeunte concepta, & dictante conſcripta. Abite igitur, exeſte procul, procul, qui alia omnia non dicam ſentitis, ſed latratis: non recipiuntur canes in hæc fana. Non ſunt iſta Tribuniciæ cognitionis. Contemnere poteſtis, iudicare non poteſtis. *Iniqui eſtis: vos eiuro: vos nolo:* atque in viam redeo LIPSI Principatus. Quem ipſum cùm noſſet probè, veluti ἀριστοκρατίαν, δημοκρατίαν, Rémque publicam omnem, præmio & pœnâ contineri: [a] CRVCEM quoque ſtatuit, & ſupplicij varium genus: præmiorum multifariam dedit, & proprio verbo [b] MVNERARIVS fuit. Sed ſanguine ludus is caruit: & nemo in eo ſine miſſione pugnauit; niſi fortè [c] DIALOGISTA DIODORVS, [d] LVCIVS, & [e] BATAVVS SANNIO vnus.

[a] DE CRVCE libri I.
[b] SATVRNALIVM SERMONVM libri II. & DE AMPHITHEATRO liber I.
[c] De vnâ relig. ADVERSVS DIALOGISTAM liber
[d] DISPVNCTIO NOTARVM CODICIS MIRANDVLANI ad Cornelium Tacitum.
[e] REI... VNCVLA SANNIONI CVIVSDAM BATAVI adſin. D. Vergonus Aſpacol.

Præter hæc, quòd Latinæ vocis honorem per omnes gentes diffundi expediret, & tot populos diſcordes feróſque, ſermonis coagulo & commercio ad colloquia contrahi; ne ſeparatio illa linguarum, nationem à natione ſepararet (quandoquidem *loquendi varietas efficiat, vt externus alieno*

DE RECTA PRONVNCIATIONE LINGVAE LAT. EPISTOLICA INSTITVTIO. EPISTOLARVM Centuriæ X.

alieno non sit hominis vice) DE RECTA PRONVNCIATIONE LINGVAE LATINAE libellum vulgauit, atque alterum EPISTOLICAE INSTITVTIONIS. Et ne quando ingruens Barbaries nomini Latino hominibúsque Latinis damnum daret; EPISTOLARVM *Centurias decem*, siue millenariam cohortem vnam, per omnes mundi oras distribuit. Non enim quemadmodum Octauianus vel Traianus, mari, fluminibus magnis vel montibus Romanum limitauit imperium: sed Solis ac Lunæ regionibus distendit. neque *lateritiam*, neque *marmoream* Vrbem reliquit, sed vero & veteri cognomento *Æternam*.

MANVDVCTIONIS AD STOICAM PHILOSOPHIAM libri III. PHYSIOLOGIAE STOICORVM libri III. D. VIRGO HALLENSIS. D. VIRGO ASPRICOLLIS.

Ab humanis ad diuina versus, SOPHIAE ipsi templum struxit, atque ad illud MANVDVXIT. Templum verò? imò & PHYSIOLOGIAE cælum Archimedes Belga superstruxit; domicilium Dei, Geniorum, animorum & astrorum; peculiares quoque D. VIRGINI sedes, paullò ante fatum suum, fabricatus. Nimirum vt Musici pleno & rotundo ore cantaturi, cantum præludunt & pæanissant: sic LIPSIVS cælo & cælestibus mox fruiturus, non nisi cælum & cælestia cogitauit & scripsit.

Quibus, & anteactis omnibus, egregiâ quâdam humanitate temperatis, in affectum & adspectum sui rapuit orbem terrarum. Inde concursus, quasi ad emblema Gratiarum, ad Insulas fortunatas, ad diuinum aliquod, vt sic dicam, monstrum, & in modico corporis tugurio animum gigantem; in quem, vt Zeuxis in suam Venerem, aut Phydias in clypeum Mineruæ, Natura contulisset, quidquid rari vsquam & vmquam sortita. Concurrerunt viri, feminæ, non proletarij, non capite cēnsi vel minuti: sed Capita ipsa hominum ac rerum. Illi, illi, quorum ore Fortuna pronuntiat, quos beatos, quos felicitatis extorres velit; paullisper obliti à sese omnia pendêre, Scholam ineunt, vt ab vnius ore pendeant: atque exeunt admiratione ipsâ tacitâ vociferantes, pro Historiographo Regio, Prudentiæ Legatum, pro suo Professore, Sapientiæ Præconem audîsse, salubria edicta proferentem: & de Principali suo munere officióque, ex tempore, sed quæ tempus in omne (si memi-

Comitate & affabilitate eximia.

DISSERTATIVNCVLA APVD PRINCIPEM

memineris & vtare) prosint, DISSERENTEM. Et quid vltrà miramur datos rusticantibus fasces, arantes à Senatu populóque ad Dictaturam accersitos? Pontifex Max. Reges, Principes, homini Iscano rure nato, rure, si bella sinant, victuro, honores deferunt & primatus. Sed adeste ambitiosi, videte. Honos hic candidatus est; quem vos per preces, fraudes, scelera, impetratum itis aut ereptum. candidatus est, & repulsam patitur, competente Patriæ Caritate. Quà factum, vt cùm, veluti de Homero septem vrbes, sic de ipso Roma, Lutetia, Vienna, Florentia, Venetiæ, Bononia, Louanium certarent; hoc vicerit, tenuerítque. Quod OPIDVM postea quam à primâ vsque origine (victoriæ & habitationis pretium) ET ACADEMIAM EIVS DESCRIPSISSET; impleto quinquagesimo-octauo plusminùs natiuitatis anno (ne post tot immortalia opera, mortale aliquid præstaret) Superis redditus est: oculos claudente *Nicolao Oudarto*, antistite amicorum. Cui &, vt moriens quoque mores antiquos seruaret, anulum aureum, cum munusculis ab aurei sæculi viro Prochnicio Legato Polono, reliquit; & pro Fortunæ statuâ, viuum suæ doctrinæ, prudentiæ, & candoris simulacrum.

LOVANIVM, ID EST, OPIDI ET ACADEMIAE EIVS DESCRIPTIO.

Tanta autem comploratio insecuta est, vt quemadmodum Philopœmene obeunte, vltimus Græcorum; ita LIPSIO, vltimus bonorum, vltimus perijsse videretur Latinorum. Et sanè interierat cum illo nomen vigórque litterarum, nisi si velut Interreges *Iosephus Scaliger*, *Casaubonus*, *Dion. Gothofredus*, *Marsilius*, *Velserus*, *An. Robertus*, *Seb. Rolliardus*, *Pantinus*, *Lernutius*, *Gruterus*, *VVouerius*, *Bonciarius*; nisi si *Patres Societatis* IESV, scientiarum & virtutum quidam Atlantes; nisi si magna spes altera *Erycius Puteanus*, cum alijs paucis, occurrerent.

Insecuta quoque prodigia: dies fœdo imbre infames: venti post hominum memoriam vehementissimi, & quales numquam flauerant viuo viro minimè gentium ventoso. Hos ille, ceu Æolus, carcere clausos tenuerat, rarâ doctis magnísque pedissequâ Modestiâ; sibi tam familiari támque amicâ, vt cùm Censorium siue triumphale funus

Semper modestus.

nus ab vniuerſo hominum, cui profuerat, genere merere-tur; tacitum elegerit, & diſertis teſtamenti verbis pompam fieri vetuerit. Sed quaſi fatale foret, cuncta illi Romano ritu euenire; fuit tamen, fuit buſtuarius aliquis gladiator, qui ad famæ ipſius poſt natam Famam optimæ ſepulturam depugnaret: qui, vt Rhodij ſolent Herculi, maledictis ſacrificaret: qui inconſtantem, qui Proteum religionis, omnium & nullius, blateràret: ſtilum ac dictionis genus inceſſeret: ſcripta denique ipſius omnia laceraret: idque, vt opinio quidem eſt, quòd ea D. Virginis encomijs clauſiſſet: etſi *Franciſco Petrarchæ*, qui idem feciſſet, DIVINI nomen nemo hactenus inuidiſſet. Vulpecula hominis! viuum leonem adſpicere, non niſi vt adſpicereris, auſa, mortuo inſultas? Lupi ouile quantumcumque ingreſſi, occidione occidunt, neque vni parcunt, vt vnam vorent. Tu omnes in LIPSIO dotes perdere conaris, vt vnam ſcilicet perdas pietatem. Et quomodo è Dianæ Epheſiæ nefarius ille, ſic ex tanti nominis vel-ut incendio & ruinâ nomen captas. Tun' religionis inſimules, quem ſemper bonum, à tui ſimilibus abiſſe, ad ſuos rediſſe, teſtificantur omnes boni? Nam ſedem, ſi neſcis, mutauerat, numquam fidem: patriâ per belli fluctum eiectus, numquam pietate. Atque vt Solis radij in terram miſſi, ibi ſunt vnde mittuntur: ita ipſe Romano cælo adhæſit, etſi veſtro cœno illuxit. Tun' inconſtantiæ ſuggilles, qui Conſtantiam profeſſus, non ad momentum, vt Decij, ſeſe deuouit: ſed iam inde à puero ſtudijs immortuus, & PVBLICO BONO? qui huic adſiduè operatus, non in lecticâ modò, vt quondam Auguſtus, ſed (Valetudine nullum commeatum dante) pænè in lecto? quem in extremo & fatali morbo, ſuprà quàm creditu fas, infeſto & excruciante, his ipſis oculis vidimus, tantâ animi corporíſque tranquillitate, tantâ moderatione, vt LIPSIO patiente, alium ibi non loquentem, non querentem, non ſuſpirantem, torqueri putaremus?

Semper pius, & conſtans: quamuis impij ac æmuli aliud nunc ſcribunt.

Stili vernaculam & claram breuitatem, mortalium nulli anteà cognitâ, nulli deinceps imitabilem, omnibus optandam,

dam, aut ſcripta eius, ſeu viri ſeu Genij, defendere, ipſorum iniuria fuerit: Oracula non egent patrono. Hoc tantùm dicam, id quod ipſe tamquam vates, etiam iuuenis, promiſerat, daturum ſe, dîs volentibus, aliquem, qui non ſolùm in litteris, ſed etiam Politicis, Hiſtoricis, Philoſophicis præſtaret, quod victâ inuidiâ admirationi eſſet, nimiſquàm ampliter perfeciſſe.

Epiſtolic. Quæſt lib. II. Epiſt. XXV.

Viuis enim etiamnunc Magne LIPSI: & quamuis (vti planetæ, quia propè ſunt) nondum maximopere ſcintillas; tamen quoad genus humanum incolume manſerit, quamdiu vſus litteris, honos ſcientiæ, prudentiæ & ſapientiæ pretium, modeſtiæ nomen erit, quamdiu rerum naturæ, quamdiu Memoriæ memoria durauerit, illuſtre & admirabile profectò vigebis ingenium: & nomen tuum indeletum atque indelebile videbit poſteritas in Actis ÆTERNITATIS.

DIXI.

APPROBATIO.

PRINCIPATVS *hic* LITTERARIVS *Manibus Ampliſs. viri* IVSTI LIPSI, *à Clariſſ. Gaugerico Riuio I C. ſcriptus, (quòd priſcorum rituum Imaginem graphicè repræſentet, & viri de Repub. Litterariâ optimè meriti* LIBROS OMNES *ingeniosè ſimul & doctè complectatur) tutò, ac vtiliter prælo committetur, & diuulgabitur. Actum Antuerpiæ,* IIX. *Kal. Feb.* ∞. IↃC. VII.

Laurentius Beyerlinck S.Th. Licent.
Librorumque Cenſor.

ERY-

ERYCI PVTEANI

LIPSIOMNEMA

ANNIVERSARIVM,

SIVE

IVSTI LIPSI V. C. Laudatio Funebris,
Die anniverſario habita.

AMPLISSIMO, PERILLVSTRI, ET ADMODVM REVERENDO DOMINO D. GEORGIO AVSTRIO, MAXIMILIANI I. IMP. NEPOTI, PRÆPOSITO LOVANIENSI, ET ACADEMIÆ CANCELLARIO,

Erycius Puteanus inscribo.

RODIT ecce LIPSIOMNEMA ANNIVERSARIVM, id est, Oratiuncula quam dixi, Perillustris & admodum Reverende DOMINE; & tuum audet nomen usurpare, apud quem dixi. Laudes nescio, an Lacrymæ sint; sed LIPSIO fusæ, & in tuum amantis ac lugentis sinum. Equidem laudare tantum virum sine lacrymis non potui: & vix sine lacrymis quisquam laudes eius audivit. Meum

adfectum in Auditoribus repperi: tuum illi expressére. An quidquam potuit sanctiùs? LIPSIVS tuus fuit, & tu LIPSI. cur tuus ille, Oratio mea indicat: dotes amasti quas adorno. cur tu illius, in vestibulo hoc Orationis volo legi. Fucus & ambitio absint; STIRPEM tuam, VIRTVTEM, ERVDITIONEM, DIGNITATEM, amavit, æstimavit, coluit LIPSIVS: & nunc ego, nunc boni omnes, ejus exemplo. Quid ni *Stirpem*? Ævi Heroës AVSTRII sunt, & eminere, præesse, imò regere nati, quidquid in orbe natum. Atque hæc Familiæ sive laus, sive æternitas, etiam tua; qui Familiæ nobilis ramus, *Virtute, Eruditione, Dignitate.* Vt stemmata desint, & *longo* recuses

Sanguine censeri, pictosq; ostendere vultus
Majorum, & stanteis in curribus AEMILIANOS;

triplici tamen isto radio AVSTRIVS es, & in sacro Vrbis & Academiæ Lovaniensis solio inclytum avitúmque Gentis nomen tueris. Hæc igitur Dignitas, quam cùm solo Sanguine mereri potueris, Virtute & Eruditione maluisti. Addo Prudentiam, & rerum usum; addo peritiam nostri & antiqui ævi; addo orbis, id est Imperii AVSTRII inspectionem. Nam quæcumque augustis æternisque sceptris tui illi regunt, tu lustrasti: terrarum

rarum mariúmque longinqua, velut domestica; aliena, velut tua. Sed huc reversus es: Belgicam, & Lovanium, vitæ & quietis stationem ratus; quia suam jam LIPSIVS elegerat. O occulta, sed benigna Fati consilia, imò indicia! PRINCIPES Belgica AVSTRIOS habere & videre coràm cœpit, postquàm te PRAEPOSITVM & CANCELLARIVM ex eadem Gente, velut minorem Principem, Vrbs ista & Academia acceperant. Sic igitur eodem nomine, eodémque sanguine nunc Aula se jactat, atque etiam Schola; nisi & Schola velut Aula sit à sidere quodam AVSTRIO & splendore. Aula; sed quieta, composita, sancta; quam Musæ, & Elegantiæ, & erudita Simplicitas incolatu suo ornant. Etenim fasces & tituli hîc quoque fulgent, non superbiunt. Fasces, sed Doctrinæ; tituli, sed à tuâ manu; & sic clariores, quia à tuâ. Ades ipse, & munus auctoritate Pontificiâ insigne obis, quod vicariâ alij operâ solent: tanto mehercle aliis major, quanto se minus alii munus suum arbitrati. Itaque insigniri doctrinarum sertis Iuventus ambit, maximúmque studiorum præmium putat ab AVSTRIO insigniri. Etiam in vilibus minuta quædam æstimantur, pretiíque pondus capiunt à donantis manu: quid ni hæc

magna, à te magno, cùm expletis ſpatijs cultores bonarum artium ſcientiarumque ſcandunt Honoris limina, & Academicâ à te laureâ donantur? Liceat dicere: donaris ipſe, & toties accipere doctrinę víderis pręmia, quoties confers. Sed redeo ad LIPSIVM, quem tuum fuiſſe poſtumo liberalitatis deſiderio teſtatus es. Nam quæ noſtræ, aut Academiæ partes erant, tu ſumpſiſti, promptus ponere monumentum magno illi viro & amico; quódque majorem hîc laudem habet, pænè importunus. Sed heredes ſupererant, atque domus pars altera uxor ANNA CALSTERIA inſignis matrona, quæ prima adfectu sciri in extinctum debuit, quippe in maritum. Sciri deinde S.P.Q Antuerpienſis, & Regina illa urbium, velut altera uxor, quę tamquàm Larem familiarem LIPSIVM coluit, ſarcophago eumdem complecti. Atque in hoc pietatis conſortium, è longinquis oris, vir heröicę virtutis ac nobilitatis PROCHNICIVS venit, iam pridem in viventem LIPSIVM liberalis, ut in mortuum quoque eſſet. Tuus tamen non ſine effectu adfectus eſt,

— quòd diligis umbram,
Et colis exſequias.

Nam & SOLLENNIA iſta curæ tibi fuêre; & ut laudes τοῦ μακαρίτου iterùm audires publicè,

cè, inque tuo templo, Extemporalis Orationis mœstum eloquium aures tuæ non spreverunt. Velut instaurati doloris Mystagogus, sparsisti publicè lacrymas, ut spectares. Sed meâ tamen maximè lugentis voce motus, & laude extincti, λόγον μνηματίτην æstimasti quem habui: munere etiam misso, postquàm habui, tamquàm in vicem plausus. Et cuiusmodi munere? benigno, litterario, gratuito, & cui THESAVRVS nomen fecit. Iam ad quem? nec visum anteà nec auditum. Equidem erubui ad tam promptæ humanitatis exemplum: cui nunc reponere LIPSIOMNEMA ipsum volui, etiam in exemplum. Scient exteri, esse inter Belgas qui LIPSIO, & post LIPSIVM bonis artibus honorem deferat: esse etiam, qui tali fautore bonis artibus operetur. Vive & vale Perillustris & admodùm Reverende Domine, & STIRPE, VIRTVTE, ERVDITIONE, DIGNITATE tuâ fruere. Lovanij, XIII. Kal. Iunias, ∞. IↃC. VII.

LECTORI

LOCVM SENECÆ PROPONO

EPISTOLA XI.

IAM *clausulam epistola poscit: accipe, & quidem utilem & salutarem, quam te affigere animo volo*. Aliquis vir bonus nobis eligendus est ac semper ante oculos habendus, ut sic tamquam illo spectante vivamus, & omnia tamquam illo vidente faciamus. *Hoc, mi Lucili, Epicurus praecepit: custodem nobis & paedagogum dedit: nec immeritò. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis adsistat. Aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non adspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qui sic aliquem vereri potest, ut ad* MEMORIAM *quoque ejus se componat, atque ordinet. Qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Elige itaque Catonem: si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum Laelium: elige eum* (quem nisi LIPSIVM dicam?) *cujus tibi placuit, & vita, & oratio; & ipsius animum ante te ferens & vultus, illum semper tibi ostende, vel custodem vel exemplum. Opus est, inquam, aliquo, ad quem mores nostri se ipsi exigant. Nisi ad regulam, prava non corriges.*

ERYCI PUTEANI LIPSIOMNEMA ANNIVERSARIUM, SIVE IUSTI LIPSI V. C. *Laudatio Funebris, Die anniversario habita.*

VOD alibi consuetudo, hîc pietas SOLLENNE facit, AUDITORES; luctúmque publicum ferali pompâ instaurat, necdum remissum. Etiam funus nobis æternus ille LIPSIUS est, magnóque vulneri continuus quoque dolor adhæret. Sed quamvis adhæreat: nova, &

Annua vota tamen, sollenneisque ordine pompas
Exsequimur, struimusque suis altaria donis.

O desiderium extincti! redimus ad luctum, quem nondum posuimus; ad lacrymas, quas nondum abstersimus. Non hæc SOLLENNIA, sed PERENNIA sunt, & magnis, heu! LIPSI unius Manibus debentur. Etenim,

Ex quo relliquias divinique ossa parentis
Condidimus terrâ,

in squallore fuimus, lusta IUSTO fecimus, laudes diximus, non more, sed mœrore. Quasi totius anni funus fuerit, exequias ivimus; & quem cottidie planximus, cottidie sensimus mori. Semel LIPSIO parentare, satis non fuit: nec semel laudare, satis. Primus id fecit, piissimo vocis obsequio, Clarissimus Ic^tus & Antecessor GERARDUS CORSELIUS, & in hoc ipso loco. Alii deinde, sed alibi: hic familiam, ille vitam, iste famam & scripta, diviso veluti eloquii penso. Totum LIPSIUM nemo potuit, nemo poterit, nisi resurgat, faciátque ipse qui extinctus. Laudari tamen vel sic debuit; ut cujus encomium mortales nullâ ingenii felicitate queunt implere, ejus faciliùs exem-

plum admittant: hominem ſupra homines poſitum non detrectent imitari. Nemo quem agnoſcit parem, ſequitur: veſtigia placent, cùm ſuſpicimus. In LIPSIO verò ſumma omnia, ſummus ipſe: quem exprimere ideò omnes velint, quòd nemo poſſit. integrum nempe, & ſine æmulatione cuique exemplum, quia nemo attingit. Laudari igitur debuit, & hîc potiſſimùm, in meditullio urbis, & Divi Tutelaris æde, ubi tumulum, ſi non habet, habere meruit. Etenim mos vetus urbium Conditoribus ἀμφίπολον τάφον in meditullio dabat: ſed alter Academię velut Conditor, conſenſu Belgarum LIPSIVS audit. Item, in urbe, adeóque foro, pręter conſuetudinem, unus olim Trajanus ſepultus, quia optimus Imperatorum: cur non & hoc exemplo noſter ille, quia optimus Eruditorum? Contemſit, imò rejecit hunc honorem, quem nihilominùs invenit. Tumulum hîc quoque, quia Encomium habet; & totâ urbe ſepultus jacet, qui totâ urbe, imò toto orbe claruit. Ergo jam adeſte glorioſi Manes, vocis quoque meæ pietatem excipite, quâ inſtaurare juſſus ſum funebrem repentinæ Laudationis honorem. Sanè niſi juſſus, tam repentinus eſſe nolim. Iuſſus autem, quia rogatus; & ab eo, qui ſive auctoritatem, ſive amorem reſpiciam, jubere poterat, vir eximius & magnificus, Academiæ huius Rector IOANNES PALVDANVS. imò juſſus, quia ſic Curatoribus placuit teſtamenti Lipſiani. Apud Athenienſes olim, referente Cicerone, *nec de mortui laude, niſi in publicis ſepulturis, nec ab alio, niſi qui publicè ad eam rem conſtitutus eſſet, dici licebat*. Hanc legem dictam mihi cenſui, nefas autem, cujuſquam exemplo violare. Nam initio, fateor, Silentio, non Encomio ornare hæc ſacra animus erat, & ſciebam pietate potiùs, quàm facundiâ Manes delectari. Quia verò & Laudatione indicare adfectum juſſus ſum, rogatuſque, ne infra Iuventutem LIPSIVM haberem, promptus adſum magis, quàm paratus, uti morem geram. Vos adeſte quoque & cognoſcite, quanto difficiliùs LIPSIVS, quàm Iuventus; Virtus, quàm indoles dicatur. Ego certè ut pietatem meam probem, oratione potiùs, quàm ſilentio peccabo; & malè laudabo LIPSIVM, quàm tacebo. *Augeatur igitur* (verba Ciceronis uſurpabo) *iſto etiam honore* (honorem certè adfectus facit) *is vir,*

Lib III. de Legibus.

Philippicâ I.

vir, cui nullus honor tribui non debitus potest. grati simus in ejus morte decorandâ, cui nullam jam aliam gratiam referre possumus. Dabo Lacrymas, dabo Laudes: etsi nesciam, utræ magis in proclivi: illas volo, istas reddo, magni doloris indices, ab animo velut fonte. Vos sinum pandite, sive mavultis urnulam: adfectum excipite; sed vestrum miscete, qui vidistis, qui amastis LIPSIVM, & quibus ille benè voluit aut fecit. A lacrymis ordior, & præficam lugubri carmine Musam ipsam facio, iterúmque facio, ad tibiam, sed sine tibiâ canentem. Ergo querulâ voce *Neniam* repetamus.

Lætam, Musa, Lyram doloris udo
Conde murmure: Tibiámque prome
Aptam lugubribus Sacris, modisque.
Grata nunc PIETAS *obire mentis*
Suadet officium, FIDESQVE *suadet;*
Mæstâ Voce, Stilóque. nam suëtas
Odit delicias Loquela; amatas
Odit delicias Tabella, & hornis
Vrgetur lacrymis. nec sunt Loquelæ
Istæ deliciæ, nec sunt Tabellæ
Istæ deliciæ: at Feraliorum
Atrâ imagine vulnus, atque funus
Heu! magnum, miserum, atque luctuosum
Hæc Tabella refert, refert Loquela.
IVSTVS LIPSIVS *occidit, virorum*
Ille Maximus Optimúsque; Musæ,
Et Suadæ, & Sophiæ decus vetustæ;
Ille MORIBVS *inclytus* VETVSTIS:
Orbum lumine qui reliquit orbem,
Orbum numine qui reliquit orbem.
Lumen nam fuit ille Litterarum,
Numen & fuit ille Litterarum:
Ipse, Musa, Minerva, Suada, Apollo:
Heu! THALESQVE *meus, Paterque sancto*
Doctrinæ melioris instituto.
Duram ô præcipitis necessitatem
Fati! quæ violenter æviterni

Carpit exuvias Viri Deique,
Carpit exuvias mei THALETIS.
Quis desiderio pudor modúsve
Tam cari capitis, Viri Deique,
Tam cari capitis, mei THALETIS?
Largo proluitur dolore pectus,
Largo proluitur dolore cera;
Et sulcos tremuli stili, frequentes
Pressi stillæ animi replent, PIVMQVE
Laborem violant. Quid ergo? cesso:
Nec totum Tabula hauriet dolorem.
Vos mecum querulam mei SODALES
Vocem fundite, quotquot estis, omnes:
IVSTVS LIPSIVS *occidit, virorum*
Ille Maximus Optimúsque; Musæ,
Et Suadæ, & Sophiæ decus vetustæ.

Sed nunc induciæ paullisper doloris sint, dum animum colligo, laudésque pango, velut ex uberi messe pauculas spicas, in solatium, sive etiam exemplum ævi. Nequis Historiam expectet; Orationem orsus sum, sed qualem infelici eloquio, obsitum singultibus pectus solet eliquare. Cur excusem? equidem in dolore sum; nec verè sim, nisi & esse Laudatio videatur. Quem enim lugeo, laudo: & sic parcendum laudibus, ut dolor minuatur. Ita parcendum; sed hactenus, ut compendium sermonis, non adfectus sit, nulla injuria Famæ. Pleno elogio, cùm nomino LIPSIVM, laudo; & totum noscit, quisquis audit. Aliis magni, & amicti cedant tituli, quibus iners, nec pro famâ mens est; cerussâ & fuco vultum, fraude animum mentiantur, quibus colorem natura negavit. Sine titulo LIPSIVS magnus est; sine cerussâ elegãs; à se clarus, quia perfectus, & quem ævi nostri Socratem mortales indigitent, nisi meliorem Socrate, majorémque didicissent. Sed hoc, remotâ invidiâ, Posteri magis dicent, vix credituri, canescentibus demùm Naturę annis, tantum Virtutis decus affulsisse. Altioris Genii virum, ævi quoque facient; & quem vixisse MORIBVS ANTIQVIS intelligent, Antiquis quoque natum temporibus putabunt. Ille verò exemplo suo ostẽdit perennem Naturæ fecunditatem

& æternam esse: omni ævo nasci viros bonos, non vivere. Ad virtutem natus, virtutem coluit: vitæ finem huc direxit, & vivendo pervênit. Prima & florida ætas, cùm ingenium vernaret, Musarum fuit; summa Sapientiæ: & utramque celeri gressu Fama insecuta. Clarus esse LIPSIUS cœpit, etiam cùm latere se censuit: Nomen priùs invenit, quàm quæsivit; quasi auspicio quodam Doctrinæ jam tum sciri debuerit, qualis quantúsque futurus aliquando esset. Sed nunc fuit, & esse tamen numquam desinet. Magnus, imò maximus fuit; ut esse apud omnem Posteritatem pergat. Quot libros (non enim liberos) tot imagines sui reliquit, quas nulla umquam annorum series abolebit. In CRITICIS, Ingenium, Iudicium, Eruditionem admireris: In EPISTOLIS, Candorem, Modestiam, Humanitatem: in POLITICIS, Prudentiam: in CONSTANTIA, Sapientiam: in omnibus, ut paucis absolvam, LIPSIUM, id est omnis perfectionis apicem, hominis Phœnicem, &, quemadmodum edito scripto Vir clariss. GAUGERICUS RIVIUS luculenter explicuit, REI LITTERARIAE PRINCIPEM, Virtutis Dictatorem. In scriptis igitur vivit, imò vivet: & qui Filios non reliquit, Posteros tamen habebit, ingenii velut heredes & doctrinæ. Quod natura negavit, dedit industria. Sanguine esse æternus non potuit; ingenio erit. Divitias reliquit, quibus longùm fruatur Posteritas; nec tamen satietur. Historię desiderium plerosque torquebit; & noscere tempora Majorum volent, LIPSIO scriptore. Sed hunc ille laborem prudentissimo consilio ultimæ & maturrimæ ætati seposuerat, tamquàm optimum, tamquàm decumanum. Hæc stili velut bellaria atque scitamenta Æternitati promiserat; & nisi summo rerum humanarum Arbitro, &, ut ita dicam, Stratego aliter visum, posuisset. Sed quid est? adornavit Historiam, non exhibuit: incohauit, non absolvit: & brevi illo ætatis curriculo ad tantæ virtutis fastigium evectus fuit, ut scribi, non scribere, meruerit; laudari, non laudare: cùm laudis materiam dare faciliùs poterat, quàm accipere. Itaque cùm incœperit Historiam, gratiam destinationi debemus, quòd perscribere voluerit; veniam sorti, quòd non potuerit. Nam finge, retardatâ fati necessitate, inter mortales

diurnasse, annorum numerum ad dexteram venisse; imò & librorum: profectò non explesset tamen, sed irritasset desiderium bonorum; & melioris alicujus scripti stamen Parca incidisset; Fata fanda, imò scribenda abrupissent. Quiescat igitur, qui vivus non quievit; & vitæ finem, etiam laborum habeat. Nos verò, si expleri libris non possimus, legamus ossa; quódque promptissimum solatium, à scriptis ad auctorem ipsum mentem reflectamus. Etenim Posteri nobis hanc felicitatem invidebunt, quòd viderimus, quòd audiverimus LIPSIVM: imò rerum Naturam accusabunt, quòd tantum virum produxerit mortalem. Virum; quem aut omnibus seculis nasci oportuit, aut certè numquam denasci. Colent igitur memoriam Posteri; nos simul imaginem: nisi & nos jam Posteri, postquàm præsentiâ suavissimæ vocis vultúsque orbati. Sed hæret in oculis animísque, non tam imago, quàm LIPSIVS; & quem vidimus, quem audiimus, abiisse non arbitramur. Abiit verò, non dicam obiit; & ipsis quoque obtrectatoribus (siqui fuêre) carior clariórque, quia abiit. Quippe

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

In remota & longinqua liberum adspectum mortales mittunt, quietum adfectum. Quantus, quantus erat LIPSIVS, sciri nisi à morte potuit. Sed ô præposteram humanæ mentis conditionem! non amare, cùm licet; frui velle, cùm non licet. Verè ita est:

Tum denique homines nostra intelligimus bona,
Cùm quæ in potestate habuimus ea amisimus.

Nos habuimus LIPSIVM, quem nunc demùm noscimus postquàm habuimus. Habuimus, quem prece & pretio emere, suúmque facere conati, quotquot Principes; imò quotquot Academiæ in Europâ. Ille sprevit aut neglexit: Patriam antehabuit: viuere Lovanii voluit, uti moreretur. Felix igitur ista humus, quæ tanti viri corpus in sinum suum recepit! felix, cui cineres ipsi lumen dabunt & æternitatem! LIPSIVM quidem urbs ista non genuit; sed tamen fecit, quia erudiit. Agnoscit etiam ille parentem suam, & cùm ingenium non potuerit, in vicem, claras corporis sui exuvias reliquit. quà hærere

potuit,

potuit, noſter eſt; & in urbe hac conſpicuus, quam incoluit. Non tam ubi quis incipit vivere, quàm ubi deſinit, natus eſt: non cùm ſumit animam, ſed cùm ponit, aut potiùs reponit. Nam quem nos ultimum vitæ diem vocamus, novæ & duraturæ natalis eſt. ideóque non naſcentibus, ſed denaſcentibus (ut ego quidem reor) monumenta & ſtatuæ ponuntur: & ſapientiſſimo ritu olim Thraces hominum dies Natales luctu & ejulatu, exequias gaudio & hilaritate proſecuti. Vivendum eſt, agendum eſt, ut Patriam mereamur. Lycurgus (vt Plutarchi verbis utar) ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων, πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμούς. *Abolevit & Inſcriptiones mortuorum, niſi ſiquis in bello cecidiſſet: item luctus & ejulationes*. O prudentiam Legiſlatoris! neſciri volebat, & inter non ciues, imò inter non natos haberi, qui pluris vitæ uſuram, quàm memoriam feciſſent, incunabula, quàm ſepulcra. Quaſi Spartani, non Natali, ſed Emortuali cenſeri debuerint; non accipere Patriam, ſed facere; ne tanti nominis dignitas, ſorti potiùs quàm Virtuti deberetur. Patriam igitur in hac urbe LIPSIVS, quia ſepulcrum habet; & magnam vitâ, maximam à vitâ Famam exorſus. Si imagine licet uti, Diogenem liberrimi oris Philoſophum, & LIPSIVM verecundiſſimi componam. illum è dolio, hunc è tumulo; & utriuſque vitam, aut vitę potiùs pretium arbitrabor. Diogenem Alexander cùm apricantem Corinthi vidiſſet, acceſſit; & regiæ liberalitatis opem jacenti obtulit, ſiquid peteret. Ille verò, *Hoc peto*, inquit, *nequid eripias. Solem redde, quem intercipis*. Reſponſum Rex admiratus, imò veneratus, purpuram tot regnis victoriiſque nobilem cum pannoſo palliolo, Regale ſceptrum cum Cynico baculo paravit. infra ſapientiam diadema habuit, pænè parem Alexandro Diogenem. Vox ejus apud Plutarchum, Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην. *Niſi Alexander eſſem, Diogenes vellem*. Sed ad noſtrum veniamus: à Cynico ad Stoïcum, à Gręco ad Belgam, à Philoſopho ad Sapientem. An igitur & ille Alexandrum ſuum habuit? Imò PHILIPPVM, optimum maximúmque Regum, nec unius orbis Monarcham. Majorem illo MAGNO; quippe cujus votum imperio noſter ſuperavit. Adſit novus Anaxagoras, novóſque & infinitos

Inſtitutis Laconicis.

Oratione II. De fortunâ Alexandri. Iterumq́, De Exſilio.

nitos

nitos constituat mundos: nos dedimus, aut dabimus, qui subjiciat ac regat. Quanti igitur LIPSIVM PHILIPPVS fecit? quanti Diogenem Alexander. Æstimavit Virtutem viri, Doctrinam, Prudentiam; & quem subditum habuit, etiam Amicum voluit, *Jmperiumque Lipsiano minus nomine se habere* confessus est. Non quidem Alexandri imitatione, Alexandri illud expressit, *Nisi* PHILIPPVS *essem*, LIPSIVS *vellem*; sed indicauit. & alium dare PHILIPPVM poterat, LIPSIVM ne quidem promittere. tantò facilius est, Regni heredem, quàm ingenii nasci: sceptrum, quàm stilum versari. Imò tantò facilius, parem stirpi filium accipere, quàm factis scriptorem. Aut Electio Regem, aut Successio facit; utraque bonum, si utraque bona. Nos verò gratulari ævo possumus, quòd in maximo orbis solio iisdem virtutibus sedentem Filium videmus, quibus & Patrem vidimus: quòd in Filio Patrem recepimus, bonum illum, clementem illum PHILIPPVM. LIPSIVM igitur PHILIPPVS Pater, LIPSIVM PHILIPPVS Filius amavit, æstimavit, admiratus est: &, faciente inclyto illo Principe ac Heroë FONTANO, Virtutibus Victoriisque æterno, Historiographum Pater suum fecit, Filius habuit: sed habuit, & maximum unà regni sui decus amisit. Ille decus; nos solatium, nos exemplum, sive Rempublicam, sive Academiam intueamur. Erat enim

—— doctu', fidelis,
Suavis homo, facundu', suo contentu', beatus,
Sceitu', secunda loquens in tempore, commodu', verbum
Paucum, molta tenens anteiqua, sepolta, vetusta;
Quai faciunt mores veteresque novosque tenentem;
Moltarum veterum legum, DIvomque hominumque
Prudentem, quei molta loquei've tacere've posset.

Sed quid ago? dum elogium orno, dolorem exulcero. Laudibus Lacrymæ cientur, semel repressæ. Aliò igitur flectenda oratio; & hûc potissimùm, ut superesse videatur, qui extinctus. Vivit enim, &, abjectâ mortalitatis sarcinâ, ad originem sui reversus est. vivit, & supra omnem invidiæ nubem positus, famâ fruitur quam meruit, felicitate quam quæsivit. Sine nocte mortales diem non habent; nempe *infimi aëris istæ vices sunt*; nec

nec ſine calumniâ vitam, licet optimam: ſic variæ aut iniquæ fluctuantium judiciorum voces ſunt, & laude contemtúq; virtus viventis cingitur, velut luce & umbrâ. Immortales animæ liberum & ſine labe diem habent, cùm ſine labe emigrarunt. Novæ autem hujus æternæque lucis lætiſſimo auſpicio, cadaver induitur, etiam veteri Romanóque ritu, cùm involutum albo tegmine ſive ſindone placuit terræ mandari. *Corpus autem hoc modo veteres ornabant* (Plutarcho teſte) *quia animam non poterant, quam puram volebant illuſtremque proſequi, tamquàm, peracto difficili varioque certamine, jam dimiſſam*. Sed quantò ſatius præſumere ſibi & præſtare pietatis hoc officium, & puræ vitæ lumine animum ipſum, caligine ſeptum corporis, irradiare! Vt Magi olim, pari ferè ritu, adverſus Plutonem & tenebras lucido & illuſtri amictu ſe muniebant: ſic viri Dei cupidi, adverſus mortalitatis horrorem ſe debent, Doctrinâ & Virtute. niſi faciunt, omnis vita mors erit, oblivio omne nomen. Inter homines homo paret Virtutis præſidium, quo, cùm deſierit eſſe, nitatur: adfectet Doctrinæ præmium, quod cineres ſequatur. LIPSIVS verò tam divinâ mente, tam ſedulo conatu fuit, ut qualem vitam, talem etiam famam habuerit, dum vixit; paucorum, ſed malorum vaniſſimis offuciis tentatam quidem, non violatam. Virtute & Modeſtiâ, vicit calumniæ machinas, Plutarchus Quæſtionibus Romanis.

—— & per obſtanteis catervas
Explicuit ſua victor arma.

Virum divinum viventes viventem confeſſi ſunt, & hominem homines velut numen aliquod admirati. Etiã legit ſcripta de ſe elogia, imò libros, & *Poſteritati ſuæ interfuit*, vitâ mortalis, at famâ immortalis. Sed iſtâ prælibatæ æternitatiſ dulcedine correptus, non corruptus, ad perfecta Virtutis præmia, anhelabat. Quid multis? tranſlatus eſt, & vivere iſthîc cœpit, ubi numquam deſinet; clarere, ubi *nulla ſerenum umbra turbabit.* Oculis aut mente illuſtrem cæli imaginem uſurpate, & ſidus aliquod putate LIPSIVM, vicinum Deo, & magnis virtutum radiis coruſcum. Iſthîc eſt; hîc tamen reſplendet: & hoc jam obſcuriores hi cerei, hæ faces, quòd in tam illuſtris viri dolorem luceant. Pro cereis facibúſque Elegantiæ Lipſianæ jam poſtumæ ſunt, quibus vel feralis iſte lugentis Academiæ color

expugnetur. Imò pro cereis facibúsque ipsum cælum est, purum clarúmque à novo & horno isto sole. Radios mittit adulti caloris, ut, gestiente velut Horâ, felicitatem suam mortalibus declaret; lacrymas verò nostras, siquæ nascantur, reprimat; siquæ manent, exsiccet. Colligit faciem suam ipsa rerum magna parens Natura, nubibus & imbribus nuper deformatam. Faciem inquam, ut nos animum; & seriò tandem vivere eum discamus, imò lucere, quem lugemus. Itaque absit dolor,

Absint inani funere neniæ,
Luctusque turpes, & querimoniæ:

Inter Beatos considet LIPSIVS; & qui ima despexit, meruit summa: qui Stilum & Sapientiam coluit, Divinitatem impetravit. Etenim, si fas scribendo, imò

Si fas vivendo cælestia scandere cuiquam est,
Huic soli cæli maxima porta patet.

Ita dico, scribendo, & vivendo. Tales enim viri Mores, quales Libri: tale exemplum, quale dogma: ut scripsisse moribus, vixisse libris; docuisse exemplo, præivisse dogmate ad honesta omnia videatur. Præclarum mehercle, bonum esse, doctum esse: sed præclarissimum alios facere, cùm ipse fueris. Vterque fuit LIPSIVS, & utrumque fecit: Beneficium agnoscamus, geminóque Laudis serto monumentum ejus coronemus; &, quòd perenni industriâ stipaverit divinum sapientiæ censum; &, quòd stili vocísque libertate & liberalitate in omnem Iuventutem sparserit. Modestiam, an Pietatem vocem? hoc totam ætatem conatus est, ne solus LIPSIVS esset; quamvis plures esse Natura negavisset. Nimirum hanc ille statuam, hanc imaginem adfectabat, ut in Auditoribus suis, Lectoribúsque cerneretur. Sed profectò divinus ille tanti viri animus omni imitatione major, extra se imaginem suam non invênit. Dare LIPSIVS Lipsianos potuit, Lipsios non potuit. & sicuti uni Soli æterni luminis beneficium stellæ omnes debent: ita soli LIPSIO genus humanum rectam & instauratam bonæ mentis Disciplinam. Plures nunc prodeunt micántque, accensis velut ingenii radiis, postquàm unus ille occidit; qui latere tamen maluissent, ut unus ille luceret. Deus noluit: diem mortalibus subduxit, ut velut in nocte sublucentium ingeniorum

rum imbecillitas notaretur. Quidquid sit: siderum quoque radii à Sole sunt: & à LIPSIO, quicumque sive docent hodie ejus exemplo, sive scribunt. Siderum, si non lumen, motus tamen & circumvolutio eadem est quæ Solis: Docentium, scribentiúmque labor & desiderium idem quod LIPSI, si non Fama. Sic igitur laudo LIPSIVM, quem sequor: neque ideò, quia sequor. Insignis virtus laudem poscit, etiam ab ignoto; sed Possessor virtutis laudem negligit, poscit imitationem. Sequar Possessorem; nec dicam laudes, sed exprimam: tametsi exprimendo dicam. Magni enim viri cujusque conditionem perfectissimè celebrat, quisquis imitatur; cùm in exemplum facta veniunt, atque etiam scripta. Sed Lipsiana veniunt: ideò magna, quòd difficulter exprimantur: imitanda potissimùm, quia magna. Ita, ita, magna sunt, quæcumque aut fecit LIPSIVS, aut dixit; magísque nunc erunt, desiderio extincti: imò magna fuit Academia ista LIPSIO, & erit (verum augurium sit!) desiderio extincti. Etenim, si annorum imago repetitur, jacentes vir optimus adventu huc suo artes erexit, languentes roboravit, exulantes restituit: ubi solitudo erat, frequentiam induxit. Longissimis itineribus, velut ad gloriosum seculi specimen confluebat Iuventus; ad Apollinem Musæ. non provinciæ unius, sed orbis Academia videbatur: imò & videbitur, si verum & perennem adfectum induamus, LIPSIVM fuisse LIPSIVM ostendamus. Non ad pulpitum dicentis ac docentis, sed ad tumulum jacentis & quiescentis concursus erit. Legere LIPSIVM quisque volet, ubi scripsisse intelliget; cogitare, ubi quandoque docuisse. Libare vestigia suave erit; pium, præsenti adfectu tanti viri cineres venerari. *Movemur enim* (ut Attici sententiâ utar) *nescio quo pacto locis ipsis, in quibus eorum quos diligimus, aut admiramur, adsunt vestigia*. Exemplum ipsius Attici videamus: *Me quidem*, inquit, *illæ ipsæ nostræ Athenæ, non tam operibus magnificis exquisitisque antiquorum artibus delectant, quàm recordatione summorum virorum, ubi quis habitare, ubi sedere, ubi disputare sit solitus, studioséque eorum sepulcra contemplor*. Fiet in LIPSIO, quem tanti ferè est, conditum Lovanii, quanti docuisse. Non tumulum, sed Pharum lucentem censeo; & hoc splendore ad tranquillitatem bonarum artium

Cicero lib. II. De Legibus.

Iuventutem undequaque convocandam. Quid, quòd ipse monumentum scripsit? & in ipso sepulchro loqui voluit, ut etiam extinctus doceret? Audite vocem, quam legistis: vocem, quam exteri omnes posterique legent, velut à Sapientiâ ipsâ profectam. verbis tumulum transferam, & legere epitaphium pietas mea audebit, ubi incîsum non est; colere monumentum, ubi positum non est: ut incîsum, ut positum hîc quoque videatur. Versiculi pauci, sed de LIPSIO, & LIPSI ipsius sunt. Qui viventis aliquando vocem audistis, extincti nunc quoque audite.

QVIS HIC SEPVLTVS, QVAERIS? IPSE EDISSERAM.
NVPER LOCVTVS ET STILO ET LINGVA FVI;
NVNC ALTERO LICEBIT. EGO SVM LIPSIVS:
CVI LITTERAE DANT NOMEN, ET TVVS FAVOR.
SED NOMEN. IPSE ABIVI. ABIBIT HOC QVOQVE:
ET NIHIL HIC ORBIS, QVOD PERENNET, POSSIDET.
VIS ALTIORE VOCE ME TECVM LOQVI?
HVMANA CVNCTA FVMVS, VMBRA, VANITAS,
ET SCAENAE IMAGO, ET VERBO VT ABSOLVAM, NIHIL.

EXTREMVM HOC TE ALLOQVOR:
AETERNVM VT GAVDEAM, TV APPRECARE.

Apprecemur AVDITORES; etsi gaudeat: apprecemur, & annuo voto, non acerbum deinceps luctum, sed

—— *cuncti lætum celebremus honorem.*

Lætum dico; tametsi in leto: quia verè lætari à leto ipse cœpit, & ἀποθέωσει suâ frui. Vos autem ejus quondam amici aut cultores, non jam lacrymas, sed flores sparsum ite quos amavit. Tumulum LIPSI, hortulum videri, fas est: & inter odorum suavitates frigida illa Musarum ossa cubare. Sic vale, vale, vale LIPSI: nos te Naturæ ductu, cùm Deus evocaverit, cuncti sequemur.

PLANXI.

ASSER-

ASSERTIO
LIPSIANI DONARI
ADVERSVS
GELASTORVM SVGGILLATIONES

à IOANNE WOVERIO Antverpiensi
scripta.

MENANDER.

Οὐ δεῖ διαβολῆς καταφρονεῖν, οὐδ' ἂν σφόδρ' ᾖ
ψευδής· ἐπίσταντ' αὐξάνειν αὐτὴν τινες,
Δι' οὓς φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτ' ὀρθῶς ἔχει.

Calumniam ne sperne, vel falsissimam:
Nonnulli enim artem illius augenda tenent,
Quos propter illam si caues, recte facis.

REV^{MO} ET AMPLISS^{MO}

DOMINO

D. IOANNI MIRAEO

ANTVERPIENSIVM

ANTISTITI DIGNISSIMO.

REVER^{ME} PRAESVL, Cuncti laboribus ingeniisque suis Patronos requirunt & inscribunt. pars ambitione percita, non aliter paginarum suarum titulos onerant, quàm lucentia pauonum colla natura ornauit. simpliciter alij famulantur, & obsequium se deferre nudâ testatione profitentur. Ego sanè ab illis tam alienus sum, quàm cum istis non obnoxius. Nam Religionis si communem caussam ad sacrorum nostrorum Præsidem defero, in tuo REV^{ME} foro te iudicem appello; & sic officij munus sine ambitu nuncupo. At si LIPSI innocentiam, bono periculo ab inimicis tentatam, assero, non vicario iam aut cellâ laxiore contentus, sellam potiùs & curule ebur (præfiscinè loquor)

pro

pro argumenti dignitate efflagito. Ah! eò namque ventum eſt; appetitur *contumeliæ amor, & iam ſumma flagitiorum voluptas eſt, inquinare honeſta.* LIPSIVM nuper in tantum VIRTVS & SAPIENTIA ſupra ſæculi huius mores eduxerant, vt non tam applaudentis amicitiæ votis, quàm confeſſione victæ æmulationis, ſuperiorum temporum priſcis Heroibus adſcriberetur. Imò ſecurè etiam hanc famam apud malos habuit, quoad diuina non tractauit. ſed vbi adlubeſcens veritas, & piæ narrationis amor, ſtilum in ſe traxit: ecce inimicitiæ, ſed impiiſſimorum; obtrectationes, ſed perditorum, tamquam procelloſi aëris tempeſtates, in IVSTVM detonuerunt. Viuus ipſe vidit partim & præuidit hos nimbos. Anne dolenter, & vti nocitura ſolemus? Contrà ſanè. nam ante ſupremum illum & decretorium, ſex tantùm diebus, cùm ex magnâ Britanniâ allatrantem hybridam audiuiſſet; HAEC EGO PRO VENTO HABEO, reſpondit. Aliter non debuit, nec potuit quidem, imperturbati animi tranquillitas, & ille SAPIENTIS talis ſtatus, qualis Mundi ſupra Lunam eſt. Igitur quid ingemiſcimus, quid indignamur? & quem malignitati magnitudo decretorum, quem paucorum iniurijs bonorum fauor, orbíſque terra-

rarum gratulatio eripuit, ánne vindicare vſquam, aut aſſerere poſſimus? Non Virtuti, non Famæ, fateor. Sed pro Honeſti quoque intertrimento generoſus ſuſpirat animus, & inlatam integritati noxam, ſuam arbitratur. Quin etiam in LIPSIVM omnis aduerſantium acerbitas, totíque laceſſentis inuidiæ ictus, vobis REV^MI imputantur. veſtris enim auſpiciis, ductúque ſacrorum Imperatorum, in Eccleſiæ caſtris militare palàm cœperat. Itaque vulnera pro inimicorum voto ſi accepiſſet, tunc cum Philippi Regis milite, non opes, ſed opem meritò ſanè exigeret. Ille cùm frigidè audiretur, tardè acciperet; veſtem poſuit, & aduerſi corporis cicatrices ingrato Imperatori cum exprobratione obiecit. præmium ſic rettulit: an quia meruerat? imò quia æquè fortiter, atque pugnare ſolitus, petierat. Abeſt à vobis PATRIBVS, hæc patris ægra liberalitas; magíſque obuia, expoſitáque Alexandri filij humanitas elucet. quâ, vti geſtarum rerum magnitudine, patre prior. Nam cùm militem ætate ægrum, de viâ feſſum & rigentem vidiſſet; properè deſcendit, iacentem ſubleuauit, ſolio ſuo fouit. Idem hoc velle, beniuolentia veſtra eſt; poſſe, auctoritas. Mei interim inſtituti erit, leuiter &

in anteceſſum, veritatem in LIPSIO defendere aduerſus *nouitiolam* infeliciſſimi æui noſtri *paraturam.* Deus

R^ME tuam Præſidentiam Eccleſiæ noſtræ, præſentiam vrbi, diu ſoſpitet. ita corde & animo voueo,

R^MAE D. V.

addictiſſimus Cliens

Ioannes VVouerius Antuerpienſis.

LIPSIA-

LIPSIANI DONARII ASSERTIO.

OMNIS ætas vidit, omnis affirmauit, nullam lucem ſine vmbrâ eſſe, nullam magnam gloriam ſine obtrectatoribus. Quinimò vetus hoc adeò verum, *nullum ſine amatore vitium eſſe*, vt hodie virtus nuſquam ſine aduerſario conſiſtat. O felicem LIPSIVM! tot calumniantium turbis, tam profundis inuidiæ tenebris ereptum; ſereno conditum, vnde tranquillè iam deſpicere hæc humana poteſt, quæ nec viuus vnquam ſuſpexit. Sed in hunc, à quo nemo læſus, niſi qui virtutibus offenditur, iam conuitia quoque ſtultiſſimis intexta poëmatis, & impiiſſima epigrammatia volant? Hem! (quis niſi cum riſu indignetur?) poſt decumanas atrociſſimarum calumniarum tempeſtates, iam vrbicis poëtis, non deeſſe argumentum pelliceæ veſtis? Talem enim moriens LIPSIVS ad aram VIRGINIS-MATRIS deferri iuſſit, venerationis ſuę donarium, pietatis monumentum. Verùm benè eſt, maliuolentiæ pariter & impietatis ingenium, hoc ſolum in quod arietaret factum, eruere potuiſſe. Satis gloriæ, etiam ab inimicis, immortali viro acceſſit, cùm niſi leuiſſimis carminibus conuitiari pietati poſſunt, quæ niſi peſſimis ſemper odio fuit. Sanè ego omnibus perfectiſſimæ amicitiæ numeris adhuc viuo coniunctiſſimus, in primis indolerem, optimi & innocentiſſimi famam ſic impiè lacerari, niſi eam ſolidam eſſe, in ſe teretem atque rotundam,

Externi nequid valeat per læue morari,

omnium optimorum conſenſu didiciſſem: niſi latrantibus hiſce dentes, laniantibus vngues, ignauiſſimis denique vires deeſſe, tam in procliui mihi eſſet palàm facere, quàm imber cùm pluit. Agite, & horum pauca deliria mecum recenſete, ita me Dius Fidius, putida, & quæ à probis tam citò reprobentur,

quàm volpes pirum comest. Igitur breuiter: nec per totum errantis insaniæ campum vagabor: at vbi vires suas iniquitas conduxit, & toto vti arbitratur acumine pugnat, ibi manus conferam, & non magno veritatis molimine, mendaciorum affanias prosternam. Sed ipsum nunc è mastigijs alterum audite. Festino. *Odiosa est Circensibus pompa.*

Vidit homo frigere sua miracula Diua.]

Imò vel maximè feruere hoc indicium est, quòd nimiò vos vrant. Contrà quidquid dissimuletis, iam populatim conuenitis ad excidium (vti vestri testantur) exitiabilis incendij. Sanè è Batauiâ nuper, Germaniâ, Britanniâ quoque, tandem vltimus iste nefariorum, è Galliâ poëtaster, non aliter conclamarunt, quàm si Palatino Cælióque montibus cœptus ignis, materiâ & vento validus, non vrbi, sed orbi interitum minaretur. Hinc ecce Sparteoli currunt, concurrunt exterriti vigiles, Sannio Batauus, Idolomastix impius, Veritatis dirissimus & mendacissimus Vindex;

Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimi, balatrones.

Solus Poëta deerat, sed qualis ego vel Cluuienus. Quid narrant Alastores? LIPSI superstitionem, Idololatriam, Deæ ligneæ cultum, Tunicam pelliceam;

Nugas theatri quæ pueri sciunt.

Quid pueri? nemo Catholicorum tam infans est, qui non veritatem tam nugalibus oppositam, cum lacte biberit nutricis. Nec magni etiam & graues viri desunt, qui enucleatissimis scriptis, nouatorum horum odia omnia, totásque iugulauerunt falsimonias. Ego aliquid vt retexam? non faciam. monentem salubriter * medicum audio. Οὕτως ἄρα δυσαπόστρεπτόν τι κακόν ἐστι ἡ περὶ τὰς αἱρέσεις φιλοτιμία, καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατώτερον. *Adeò contentio hæc circa sectas malum est quod nec auertas facilè, nec eluas, idque omni scabie insanabilius.* LIPSI donarium, & calumnia illud diffamans, mihi argumentum. Itaque illius tantùm sincerissimam pietatem assero, huius verò insidiosam sinisteritatem deinceps auerto.

* Galen. lib. de Sectis.

Iustus Lipsius, Divae Virginis Hallensis beneficia et miracula; item Divae Sichemiensis sive Aspricollis nova beneficia et admiranda, æternùm duraturis litterarum monumentis posteritati sacrauit. Hoc factum aduersarij dolent; ex amicis (prudentiæ vti volunt respectu) quidam culpant. Illi impietatis arguunt, hi exerrationis. Primorum caussa (heu nota nimis & publico Europæ interitu, detestata bonis omnibus!) discedens in religione opinio est, & pertinacissima nouellæ huius ætatis Κενοτομία. Insolens, me hercules, malum! nam etiam Deo & æuo prę euntę quæ de superis didicimus, dediscere nos, non è cælo lapsi, sed nuper terrâ orti homines volunt. & nisi statim; ecce conuitia, discidia, odia, bellum. Itáne? Non *Veritatis regula quæ venit à* C H R I S T O, *transmissa per comites eius*, non vetustatis consensus, & ad nos vsque descensus; *non Prophetæ, Prędicatores, Patres, à primordio in sæculum missi, spiritu diuino inundati*, nec tandem miraculorum (quæ prima Christianam fidem induxerunt, & in omne æuum produxerunt) iugis veritas & oculata testimonia, horum contra nouatorum insaniam, insolentiamque, stare audebunt? Iterùm tamen multa horum, vnâ & facili falsitatis sententiâ absoluunt. Ita vt illud nunc maximè dictum valere putes, *Nullam caussam ita euidentem deferri posse in forum, cui nulla ne mendacij quidem velamenta contingant.* Quid verò contrà sentiant, quid iterùm dissentiant, passiuæ opinionum nubes, nebulæ, fumi satis diffundunt. alioquin nihil horum etiam tam citò nascitur, aut subitò perit, quàm insanientium istorum sententiæ. Soli olim chamæleonti datum de corio suo ludere, nunc istis quoque de fide. At miracula vestra, inquiunt,

Tertull. Apolog.

Quintil. Declam.

Gerræ germanæ, atque adepol lyræ, lyræ.

Proh pudor! probus quispiam, ne dicam sanus, diem dixerit, diem non esse? Ego sanè credo istos (si pernegant) non veteri tantùm memoriæ, verùm sensibus quoque suis indixisse, fidem non habere. *Cæcitatis* (doctissimus Afer scripsit) *duæ species facilè concurrunt, vt qui non vident quæ sunt, videre videantur quæ non sunt.* Sic aduersarij dum ne quidem suis oculis mira-

cula credunt, quid mirum si idololatrias in nos, dearum lignearum adorationes, aliáque febricitantium deliria deblaterent? Verùm nunc altiùs paullulùm sentinæ huius originem persequamur. Olim & semper hæresium sollennis nota, & deflectentis à fidelium cœtu erroris quasi tessera fuit, DEIPARAE-MATRIS odium. Nec miretur quispiam. improbè faciunt, sed non improuidè. Nam vt qui arborem euertere volunt, nō ramos eius minutatim amputant, sed truncum ipsum aggrediuntur & exscindunt; sic isti quibus Religionem & Ecclesiam perdere consilium est, hanc, à CHRISTO radice & primo trunco secundarium fulcrum, agitare & exscindere semper conantur. Hinc priscis statim primisque fidei temporibus, virginitatem aliquis detrahit, alius ipsam prolem; & repperisse eam, non peperisse, tartareâ voce euaporat: tertius, non peccatum, sed peccata affingit. Denique, vt nostri sæculi quasi senior impietas, longè prȩteritos illos superaret furores; ecce nuper in Germaniâ monstrum, hanc *Sole amictam*, & in quâ *macula non fuit*, infra vxorem suam abijcere, aut, vt veriùs dicam, familiare suum scortum, non veretur. Heu scelera, heu impietas! quæ nos tamen mente & adfectu execremur potiùs, quàm acri sermone refutemus. Nam quid opus? Sicut is qui solem tenebrosum dixerit, nihil lucis illi detrahit, sed insaniȩ opinionem sibi adijcit; sic pariter istæ nigræ noctis & profundo Erebi emergentes aues, splendorem huius Matris non minuunt, tantùm animi sui diritatem, mentis cæcitatem reuelant. Pura est enim VIRGO-MATER, speculum sine labe, lilium inter spinas, hortus conclusus, lucerna luminis inextincti. Et nónne talem esse oportuit, in quâ clauderetur, de quâ egrederetur puritas & splendor ille æternus? At ponamus istos vel libere & de pectoris superfluente nequitiâ ad insanum modum omnia eructare, quid prætereà adferent, nisi CHRISTI IESV gloriam MARIAE cultu & honore inhonorari? Síccine? & cùm Dominus glorificetur in Sanctis; MATRIS-DEI exaltationem, prȩdicationem, inuocationem, Idololatriæ exsecrabili crimine defœdabitis? Nam de statuis si id nobis adfingitis, ô impudentem, post tam claras certásque Catholicorum rescriptiones, proteruiam! Denique etiam contestari iuuat *in sugillationem,*

tionem, & originem, & traditionem, & sententiarum argumenta, per quæ recognosci possit, Ecclesiam in cultu MATRIS-DEI, imaginum veneratione, miraculorum fide, nihil nunc aut nouum aut portentosum suscepisse. Denique à constitutâ religione, summos viros præcipuâ hæc semper dignatione habuisse, euidentissima veritas euincet. CONSTANTINVS Magnus Imp. sub quo caput primùm extulit libera pietas Christianorum, huic se DIVAE deuouit; nec se tantùm, sed nouam etiam suam Romam Constantinopolim, in quâ templum fabrè & splendidè exstructum (nec id sine miraculo) MARIAE consecrauit. *Joannes Comnenus* ibidem Imp. partâ ingenti victoriâ de Persis, & hanc & alias MARIAE acceptas retulit: & piâ quadam demissione, imaginem eius in curru triumphali impositam ipse pedes antecessit. Plura in Græciâ exempla sunt: quid apud nostros? *Henricus* II. Imp. Bauarus eximius fuit in DIVAE huius cultu, cui templa passim & aras exstruxit. Idémque *Dagobertus* & *Carolus Magnus*, Galliæ Reges. Principes viros enumeraui: dabo & doctrinâ claros? Prodi tu *Joannes Damascene*, & scriptis nobilem dextram tuam ostende: abcisam à Tyranno, precibus Patronę Virginis recepisti. Tu Beate THOMA *Aquinas*, decus vtriusque Sapientiæ, diuinæ & humanæ, qui perpetuam Castitatem sine libidinis vllo sensu, acceptam profitebaris à MARIA. Tu *Ruperte Tuitiensis*, qui anteà bardus, stupidus, in lumen & gloriam Germaniæ surrexisti, alleuante hac DIVA. Nunc obstrepite hîc omnes Hæreses, frendite, fremite, qui verè hanc humani generis matrem velut scopum destinatis linguarum procacium sagittis. At nobis, ô te beatam, & verè eximiam super omnes Sanctos mulierem, stat fortiter laudare, piè colere. Tibi enim, ô cæli, terræ, maris Reginæ, Patriarcharum dignitas fasces submittit; tibi Prophetarum diuinitas, Apostolorum auctoritas, Martyrum laurea, Virginum candor, ipse Angelorum splendor contigit. & omnium cælestium chorus proximam à creatore, te creatoris sui matrem laudando celebrat, concelebrando exclamat: *O verè benedicta Virgo, quæ & virginitatis possidet decus, matris & pertulit dignitatem. Verè benedicta, quæ & superni conceptus meruit gratiam, & sustulit integritatis coronam. Verè benedicta, quæ & diuini*

Tertull. de Test. animæ.

Petrus Chrysologus, Sermo CCCXLIII. scripsit ante mille & centum annos.

diuini germinis suscepit gloriam, & Regina totius extitit castita tis. Verè benedicta, quæ fuit maior cælo, fortior terrâ, orbe latior: nam Deum, quem mundus non capit, sola cepit. Portauit eum, qui portat orbem: genuit genitorem suum, nutriuit omnium viuentium nutritorem. Sic cæli quoque serena templa, & in istis æternæ beatitudinis consortes animas, CHRISTI-MATRIS perennia decantare præconia, antiqua sensit Ecclesię veritas, & nullis erroribus permixta maiorum pietas. Futiliter sic obgannit nebulo quispiam, & illi à prioribus decepti, vt ab istis nunc vos, qui vt pecora sequimini antecedentium greges: O quicumque ante nos nihili homines, quàm altis sopiti sepultíque erroribus, quàm non istâ fidei luce effulserunt! Nos verò Dei spiritus animauit, nos singulari veritatis viâ fides ducit. En omnis hæresis certissimum germen, mendax præsumptio. Ego sanè, nisi Religionis robur satis hoc nouitatis odium confirmaret, mallem cum priscis & pijs errare, quàm tantæ vanitatis inter Thrasones verum videre. Sed ne extra orbitam. Olim, vt dixi, cultus MATRIS-DEI Ecclesiæ placuit, quia Prophetis celebratus: *Adstitit Regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Quia Apostolicis etiam Euangelicísque intextus visibus: *Et signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim.* Tandem etiam quia cælestibus decantatus vocibus: *Quæ est ista, quæ ascendit è deserto, delicijs affluens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Sunt & aliæ innumeræ, indubięque sacrarum paginarum auctoritates. Contra has tamen vnus & alter vinosus, furiosus, nec probris etiam sæculi satis notatus, perstrepit: His adhærete, vetera spernite; hoc est, cælum deserite, ad ima tartara properate. Desino cum impijs; venio ad amicos, amiciter pro amici famâ sollicitos, & hanc Diuarum scriptionem, διὰ ἐπαίνων habentes. Hisce priuatim, publicéque (quod res est) rescripsit, historico filo se scripta ista texuisse. Iterùm tamen non probant hoc argumentum in Philosopho. Sed quæso seriò, & extra iocũ aut bilem. Quid magis pro philosopho, vel veterum philosophorum sensu, quàm illa quæ sunt asserendæ diuinitati? Platonicos & Stoïcos audite: nonne à prodigijs & miraculis numen & eius potentiam

tiam validissimis tamquam argumentis adstruxerunt? Historias legite omnis æui, sacras & prophanas; nónne miranda facta, & quæ potentiam humanam excedunt, DEO tribuunt, & Geniorum ministeriis adsignant? ergo de euentuum caussis philosophus disputet, nā de ipsis non potest, & quomodocumque ad altiorem potentiam & totius naturæ caput Deum ibit. Atqui de Geniis, & nos ad beneficos & salutares nostros ducimus, fidei sacramentis nihil refragantibus. Denique hac vnâ miraculorum re diuinitatem adstrui, Christianitatem corroborari, arbitramur; & frena iniici impietati & ἀσεβείᾳ. Verùm nec sic philologum ea decent? De philologo omitto. pro philosopho ritè & scitè Synesius respondet, τὴν εὐσέβειαν οὐκ ἀπόβασιν τῆς φιλοσοφίας, ἀλλ' ἐπανάβασιν. *Pietatem non esse descensum à Philosophiá, sed ad eam ascensum.* & ita est, si veram quærimus: si non disputare, quod hodie obtinet, & instar hirundinum in scholis strepere; sed sentire & viuere ex philosophiâ volumus, & salutaribus eius monitis adstringi. faciamus. Ego redeo ad nostrum versificatorem, sic mugientem quasi cùm ouiculam lupus vorat. Quid mirum? carmen eius in fine laborat.

Crassáque pro calido stragula thure dedit.]

Cùm frigerent, inquit, miracula, thus calidum subduxit, & substituit crassa stragula. conuenientia sanè. Accipe rei gestæ narrationem impie. Iam LIPSIVS, mortalitatis lineæ vicinus, optimam pellibus suffultam tunicam, professionis suæ & muneris administram, gradus etiam & dignitatis quasi trabeam, Diuæ Virginis ad aram deferri voluit, & offerri vsibus aut necessitatibus sacris. Quid ringeris? nouum ne aut inusitatum anteà præstitit, & quod à LIPSIO exemplum capiat? Priscus sanè in Ecclesiâ mos, & à maioribus nostris nimiò vsitatus; Donaria à viuis, morituris, denique & mortuis, in templa mitti, recipi, reponi. Sed ne ab vno paxillo calumniæ tuæ pendeat cribrum: accipe alterum, alterumque LIPSIANI TESTAMENTI ipsissimis verbis.

Pateram duplicem inauratam, Constantiam dictam, do, lego templo Patrum Societatis. pro me orent.

Item libri scripti veteres, in membranâ aut chartâ, item libri

Græci omnes cusi aut scripti, Collegi Societatis IESV *hic sunto.*
Nec Franciscani, Cappucini, Sodalitas B. Virginis, aliique Religiosi, decedentis liberalitate præteriti fuêre. Iam scio insurgis. vtque solet aridis pinguidisque auctus ignis, vel summa tecta lambere, & altissimis exitium minitari; ita tuus nunc furor ignescit magis, magisque flammescit. Sed sustine quæso. *Cantharum accipe, ignem extingue; si cor vrit, caput ne ardescat.* Olim dixi, *cùm sacræ, religiosæ, castæq; fuerunt res omnes*, pluria sacris collata semper munera fuisse. Testes requiris? in manibus, vsibus, oculis sunt. Aspice hæc vndique laterum in cælum surgentia, turrium, templorum, aliaque piorum culmina fastigiorum. nihil nunc tam augustum, quod ab origine sui non fuerit pietatis donum. Ingredere: ornata quæ vides marmore, auro, ebore; quæ instructa tabulis, aulæis, vestibus, quæque omni cultus genere rutilare admiraris; hæc singulorum liberalitas est: & viuus dedit, aut moriens legauit. Quid subsannas? & verso pollice totam hanc quasi gladiatoriam manum iugulas? Hem contrà erit: nam ego tibi, velis nolis, rudem extorquebo, & vel vnâ antiquitatis assertione, te ad tui miserationem, Deo fauente, ducam. Nec externæ fidei ad redarguendum opportunitatem dabo, vernacula te tuosque veritas conficiet: nec è plebe aliquem quem pedibus trahas, sed primario fulgore sublimem: nec studiis vacuum, non quòd (vt ille ait) *Litteratura omnium virtutum maxima* sit, sed vt contra te stare scias, cui viuo hoc famigerabile laudum præconium contigit: *Non extat ad præsens viui hominis oratio, quam peritia tua non sine labore transgredi queat ac superuadere. Est enim tibi opportunitas in exemplis, fides in testimoniis, proprietas in epithetis, vrbanitas in figuris, virtus in argumentis, pondus in sensibus, flumen in verbis, fulmen in clausulis.* Quid respicis, & quasi de LIPSIO dicta putas? REMIGIVS is fuit eximiæ eruditionis, inclytæ virtutis, sanctitatis maximæ Episcopus Remensis. Ille est, (ô grata agnosce Gallia!) cui Christi fidem, Reges tui religiosissimi, & longo successionis ordine præfulgentes, post DEVM, debent; à quo per spatia ampla regni, tot annis illibatum religionis lumen fulgere cœpit. Is, inquam, morti per ætatem & incerta humanarum vicinus, supremis tabulis sic postumę voluntatis

Sidonius Epist. lib. II. epist. XII.

luntatis suæ ordinationem inscripsit. Lege; sed hac lege, ne grauissimorum* tractatorum aduersus fidem, ne Remensis Ecclesiæ tutissima contra archiua, veritati obstrepas.. *Ego Remigius, Episcopus ciuitatis Remorum, sacerdotij compos, testamentum meum condidi iure pratorio, atque id codicillorum vice valere pracepi, si iuris aliquid videbitur defuisse. Quandoque ego Remigius Episcopus de hac luce transiero, tu mihi heres esto Sancta & venerabilis Ecclesia Catholica vrbis Remorum.* Prodi nunc tenebrio, quisquis es; & in hanc lucem claram certamque, vel cæcutientes tuos erige oculos. Remigius totum semel patrimonium, omnium pòst sæculorum summâ cum laude, Ecclesiæ suæ dedit; vnicam LIPSIVM tunicam, aliaque pro fortunæ viriculis munuscula in Ecclesiam pariter conferre, scelus erit? Sed si tanta tibi innata vecordia, vt fas omne nefasque tibi lusus sit, vt pelliceæ togæ tenuitatem canino pergas suspendere rictu; vel in agnitionem veritatis te euangelica illa lux oculet, quæ stipem erogantis pauperculæ, pretiosis magnorum donariorum cumulis præposuit. Nec à Remigio tamen recedo, cuius vnum sanè è multis & religiosis legatis, fideliter describo. *Vas argenteum triginta, & aliud decem & octo librarum, inter te heres mea & Diœcesim Ecclesiam Laudunensem, factis patinis atque calicibus ad ministerium sacrosanctum, prout volui, Deo annuente distribui. Aliud argenteum vas decem librarum, quod mihi sæpè nominatus Dominus, illustrisque memoriæ HLudouicus Rex, quem (vt prædixi) de sacro baptismatis fonte suscepi, donare dignatus est, vt de eo facerem quod ipse voluissem, tibi heredi meæ Ecclesiæ suprà nominatæ, iubeo thuribulum, & imaginatum calicem fabricari; & epigrammata, quæ Lauduni in argenteo ipse dictaui, in hoc quoque conscribi volo. Quod faciam per me, si habuero spatium vitæ.* En Donarium, Thuribulum, Epigramma in calice. Tu contrà epigrammate donaria eludis; thuri, crasso straguli acumine illudis. Sed quin illud quoque legis, vt pudorem habeas, vt tuum impietatis furorem, Remensis Remigij sanctitatis feruorem agnoscas.

Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro,
Iniecto æternus quem fudit vulnere Christus.
Remigius reddit Domino sua vota Sacerdos.

Vtinam tibi bonam mentem! quam vel perfunctoriè hîc te

*Hincmari, Floardi, aliorumque.

Nota æmulè nascentis in Gallijs Ecclesiæ statim opes.

Floard. histor. Remens. Ecclesiæ.

habere vellem, & conferre materiam, sententiam, & vtriusque poëmatis ingenium instinctumque. Non ita loliginis succus lacti distat, quàm hirriens tua & spernax contumelia mulcedini sanctissimi Vatis. Tuum furiali tumore exuberans, tamquam pestilenti sidere lectorem afficit; istud pietatis vberibus manans distentis, religionis melle, & zeli sesamo sparsum, blanditim auribus animisque illabitur. Si diuersitatis caussam requiris; accipe istam. Fidem, quam Remigius, operoso pietatis remigio, Gallijs inuexit; quam Christianissimi Rêges, sublimi maiestatis elogio suis præscripsêre titulis; quam mille centum & sex in hunc diem anni venerandâ perpetuitate deduxerunt, hanc tui & tu educere conamini.

Quis furor ô ciues, quæ tanta licentia?

Sed ne post donaria, thura, epigrammata, miraculum desideres; iterùm crede, & cede tandem. Spero facies. nam acetum Punicum nō sic Alpium solidas laxauit compages, quàm hæc miranda & beneficia, licet vetera, caucasias nouatorum mentes. Remigius HLudouicum prophano gentilitatis errore liberabat, CHRISTO salutaribus abluendum aquis præparabat; cùm nec miraculum Fidei SIGILLVM, magni Regis, magni deinceps Christiani populi, salutis incunabula destituit. *Nam cùm fortè qui Chrisma ferebat, interclusus à populo deesset, ecce subitò non alius sine dubio, quàm sanctus apparuit Spiritus in columbæ visibilis figuratus specie; qui rutilanti rostro sanctum deferens Chrisma, inter manus deposuit sacerdotis, vndas fontis sanctificantis. Fit gaudium & exultatio: baptizantur multi de populo.* Heus sodes, annuis? Noli aliter. nam alibi tutò nugaberis. hæc miraculi fides sæculis cognita, cæremonijs sacris & Regum sanctitati coniuncta, non sacrilegum tantùm te, sed & furciferum faceret. Ergo vel operi caput, si erubescis: & Remigium Franciæ apostolum, Regum, Galliarúmque populi assertorem, calicis, thuribuli, tot præthereà donariorum largitorem, sacrosancti Sacrificij mystam, omnis sanctitatis exemplum, deinceps nobis, imò vobis magis concedito. Superstitionem deinde, Idololatriam, togam pelliceam, aliáque ad summam caueam spectantia, vltrà ne diffamato. Contrà, & rationis planè ἐκτὸς τῆς τάξεως facere si pergis, *Quiritium fidem* inuocabo, & te

Aimoinus de Gestis Francorū lib. 1. cap. XVI.

te non LIPSIO, sed fidei publicæ, mille centum & suprà annis, omniúmque Regum felicissimæ successioni, conuitium dicere clarissimis argumentis euincam. Nunc transeo, nec lucem in meridie accendere pergo. Toga te tantùm LIPSIANA postremùm obiurget; quæ postmodum, proprio nullo vsu, arę aut sacris apta, non magno nimis ære, Cl^mo Antecessori *Gerardo Corselio* IC^to Græcâ & Latinâ litteraturâ instructissimo viro cessit. emit in amicissimi memoriam; nec sine eâ accipit, vel ponit. Pecunia adscripta rationibus aræ DIVAE VIRGINIS LOVANIENSIS.

NVNC anonymus alter incipit. Sed priùs qualis aut quis sit, an ater, an albus, sedulò inquiram? nihil opus: nam priorem sanè illum colorem ab inuidiâ, hoc est naturâ, ducit, à moribus, hoc est scripto, ostendit. nemo candidus, & sic probus, tam irreligiosis calumnijs, fato compositum LIPSIVM accesseret. Tamen præmoneo ex oraculo prudentissimi Historici; *Pessimum inimicorum genus, laudantes esse.*

Politiorùm amator ille verborum.]

Cautè, hem caue, dormitator iste adludiatur. Fama, de Sirenibus sic fabulam instruxit: dulcè illas canere, in soporem nauitas vectorésque dare, mox mergere & vorare: idem iste, sed frustrà tentat. nam fallere dum cupit, semel verũ dixit. Quod nec ipsi tribuas velim, cui numquam nisi de mendacio rectè crediderìs; sed veritati tam certæ, vt nec doctis eam dolis zonarius subuertere possit. Benè hodie, & è tripode vir magnus scripsit, sensitque: *à nemine nominari* LIPSIVM, *quin priùs laudetur.* ergo LIPSIO conuitium dicere nullus nisi illaudatus potest. Politiorem, audi Liuor, æuum nostrum, nec maiorum habuit: Latinitas, Perspicuitas, Ordo in scriptis; sed, meliori adhuc elogio, Tranquillitas, Modestia, Humanitas in moribus: vltimo denique optimóque præconio, Prudentia, Sapientia, Virtus in animo. hisce gradibus, *superata tellus astra donat.*

Tali, tantóque, sic scurriliter tamen iste adlatrare tandem desinit:

In morte fecit LIPSIVS *solœcismum.*]

Io triumphum! non ita ad liram asinus, quàm ad hunc solœcismum barbarus noster exultat. Enimuerò talem hunc adfirmabo esse? imò huiuscemodi, quotquot sunt Scythis & Massagetis omnibus inhumaniores. Vltimæ feritatis legem apud quasdam gentes seruari Satyricus scripsit, scilicet vt à propinquis suis consumerentur defuncti. Hi verò alienum etiam, extraneúmque rodere sustinent mortuum. Illos lex & affinitas excusare poterat; hos ingenita acerbitas, & naturale odium, in deterrimum impellunt facinus. Adde ignauiæ ingenium, quod iacentibus insultare solet, & ideò se cruore maculare, vt pugnasse videretur. Tamen quàm in irritum horum omnium tela, sicæ, dentes cadant, vel ipsi nunc iudicent, quibus non veritas, sed pudor, mentiendi libertatem subduxit. XV. Kal. April. è tussi, grauissimísque substilli cerebri defluxionibus, LIPSIO ægrè esse cœpit. Mensis anni Martius, qui cæli in se vertentis cardine commotior, morborum periculis, aut mortalitatis damnis famosus esse solet. Noster licet iam ab annis vernaculâ & quasi domesticâ valetudine tentaretur; tamen ista fallere non potuit suspicacem, & in ipsam iam mortem propendentem diu anteà ex sapientiâ animum. Quin illud elegantissimi scriptoris celebratum sæpiùs haut deerat: *Non magno apparatu, aut exquisitâ molitione opus esse, vt corporis atque animi infirmo vinculo cohærens societas dirimatur.* imò, Varronis scito, *Homo bulla* est; eò magis senex, & æger, & cui mors diu votum, pœna numquam, aut terror fuit. Itaque tunc malum indies ingrauescere; color, calor, vires & vita labascere: denique lecto LIPSIVM affigere, hoc est leto assignare. Quod sanè (omnes qui interfuêre nouissimis narrant) totius anteactæ vitæ tranquillitate & prospexit pariter, & excepit. Iam olim cum Augusto εὐθανασίαν sibi & suis exoptare consueuerat, liberum etiam in illâ necessitate, & intrepidum animum. vtrumque votis accidit. nam vnis tantùm quatuor diebus summum hoc egit, MORI: cùm adiumenta sic vitæ priùs omnia, vt olim blandimenta spreuisset. Animi firmitudinem Sapientiæ decreta, sed magis Christiani roboris constan-

tia

tia perficiebat. nam de illis, cunctísque humanæ scientiæ artibus, quid tunc censuerit, hinc æstimemus, quod toto mortis tempore, nec scriptorum à se, nec studiorum vllum omnino verbum fecerit. Imò cùm solaminis à Stoïcis magnam illi materiam superesse quispiam diceret, *Illa sunt vana*, respondit, digitóque in CHRISTI crucifixi propè adstantem imaginem intento; HAEC EST VERA PATIENTIA. mox magno spiritu subijciens; *Domine* IESV *da mihi patientiam Christianam.* Morbi statim inualescẽtis principio, prima illi cura fuit, sacris Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ vnctionis, purgari, muniri, foueri mysterijs. Denique vnò in pietatis actu, piorum precibus incessabiliter expetitis, ipse etiam (ęgrè licet) ad pias supplicationes, iam fugientes vitæ vires reuocare. Sic etiam DEI-MATREM inuocare, cùm religiosè quispiam dixisset: '*Ecce, nunc illa patrona clientem exspectat suum, & obuijs expansisque occursabit vlnis.* Tunc renidere noster, & in altum oculis manibúsq; moribundis sublatis, sic piè precari: *O Mater* DEI, *adsis famulo tuo, cum totâ æternitate decertanti, & non me deseras in hac horâ, à quâ pendet æterna salus animæ meæ.* Semel quoque iterúmque auditus est sibi gratulari, *se illo anni tempore migrare è vitâ, quo* CHRISTI *sanguis maximè in Ecclesiâ ferueret.* Cúmque sacri ordinis vir amicus referret, sacrificium Missæ illâ die interpositâ Passionis Dominicæ recitatione oblatum fuisse; summæ pietatis hac voce calidè respondit: *Faxit Deus, Pater mi, vt sanguis ille pretiosus in me abundè deriuetur, qui in illâ passione effusus est.* Sed quò abeo? Téne IVSTE, tuúmque innocentis animæ supremum spiritum hisce Diui Stephani verbis, DOMINE IESV ACCIPE SPIRITVM MEVM, inuolutum, vltrà comitari conabor? O feliciter excessisti! Te cælum (piè vouemus) recepit:

Hoc solum longæ pretium virtutis habebis.

Sed noster hic dolor, nostrum vulnus. nos cum laruis luctantes, sola constantiæ tuæ memoria, contemplatio probitatis, & qui vni tibi propemodum cõtigit, ex Sapientiâ modus, recreare possunt. Non vltrà, scimus, hæc mortalia te tangunt, aut angunt: verùm noster per obiacentes hasce odij & maliuolentiæ angustias non aliter amor eluctatur, quàm suspensa aquarum

moles

moles per obstantia ebullit. Vel vt deinceps te negligas, nostram nos caussam aduersus impijssimæ calumniæ & vltimæ insaniæ huncfurorem deserere possimus? Simulabat, inquiunt sycophantæ. O inuidiæ ingenium, non flagris, sed flammis expurgandum! Ideóne scilicet, quia orientis & progredientis fidei institutis institit, quia antiquis Ecclesiæ moribus piè vsus, quia inter diuina deficientem animam Deo reddidit, Cælo religionem, Sæculo fidem mentitus est LIPSIVS? Quanto vel gentilitas æquiùs censuit, dum *nihil à morientibus fingi, nihil vitâ laborante simplicius esse*, dixit. Nulla vmquam tam dura seruitus, quæ vltimi huius articuli libertatem subiugauit: vnâ hac teste innocentia constat & gloriatur. tunc conuitium tyranno dicere imbecillis vel ætas, vel sexus non veretur. Contrà insatiabilis sæuitia inclamat, *Ita feri vt sentiant se mori*. Tamen omnem adhuc crudelitatis industriam, hæc Calumnia facilè post se relinquit. Illa ignibus vrit, ad bestias impellit, in metalla damnat, in insulas relegat; sed mox hæc mortalium mala, vna dissoluit mors, in luctu miseriisq; requies omnium ærumnarum. Ista quâ ratione etiam post vitam læderet excogitauerat, & mendacijs (quibus nisi respondetur, facilè creditur) rem perficere conabatur. Ecce intercessit innocentia viri, veritas fidei. Denique contra totas maledicentiæ linguas, LIPSIVM, vna semper Ecclesia asseret Catholica. * *Illa nempe, illa, quæ non modò tot Regum ac Principum, sed quod longè præclarius est, omnium Sanctorum communis Mater; & in cuius gremio mori felicius est, quàm ab initio nasci. cùm non nasci satius sit, quàm in hac non mori.*

* E Testamento Ioannis Samosci, Poloniæ Cancellarij, max. & incomparabilis Herois, aurea gnome: ita LIPSIO amata, vt si superfuisset, etiam scripto elogio celebrasset.

CALVM-

CALVMNIAE IMAGO EX LVCIANO.

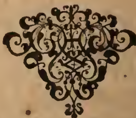

ALVMNIAE *auctor* quàm minimè bonus vir sit, ignorat nemo. *Sed olim hæc veritas placuit; cuius nec minor hodie vt ratio, ita gratia esset, nisi in sæculum incidisset, quo iniquissimâ consanguinitate, virtutum titulis ipsa quoque scelera celebrantur. Inuidiam, magnanimæ æmulationis vocabulum venustauit. Obtrectatio, liberæ veritatis sub professione inualuit. neque etiam tam insolentibus malis insidiosæ religionis color deest. Quid enim gloriosius proximis in* LIPSIVM *calumnijs fuit, quàm Christianæ sinceritatis simulata virtus, atque pietatis odium nouitatis falsitate instructum? Attamen nec Calumniam nostri solùm æui malum esse, ista artis Apelleæ lineis inscripta tabula satis docet. Specta mecum Lector, & cense nouellos istos detractores, vt veterum virtutes planè ignorant, ita vitia studiosissimè sectari. Apelles ab Epheso pictor, apud Ptolomæum regem accusatus à calumniatoribus, tamquam coniurationis in Tyro factæ conscius, imò auctor adiutorque, & hostili planè animo in regem esset. At ille neque Tyrum viderat vmquam, neque auctores coniurationis nisi de famâ fortasse norat. sed Antiphilus quidam, æmulus in arte, detulerat. Ptolomæus rex, nec aliàs animi satis compos, irasci, fremere, ingratum & perfidum Apellem dicere, ac iam duci iubere: nisi quispiam è coniuratis interrogatus, nihil sibi suisque cum Apelle fuisse seriò adfirmasset: & re deinde inquisitâ, regi quoque animus & aures apertæ ad veritatem. Imò & ad iustitiam apertæ. nam statim Apellem quasi luendæ iniuriæ, centum talentis donauit, ipsum Antiphilum addixit ei in seruitutem. Ita extra periculum & cum præmio Apelles: tamen facti memor, tali tabellâ calumniam est vltus.*

* Lucian. *Calumniæ non esse temerè credendum.*

* Ad dexteram tabulæ sedet ALIQVIS longis auribus in asini vicem, quales illæ feruntur regis Midæ. Is manum

comiter offert procul aduenienti CALVMNIÆ. Circa regem vtrimſecus mulierculæ duæ, IGNORANTIA, & SVSPICIO. Accedit igitur ex aduerſo CALVMNIA, mulier quantumuis formoſa & compta, æſtuans tamen & commota, rabiem & iram palàm præ ſe ferens. Siniſtrâ facem gerebat, dextrâ iuuenem quemdam capillis trahebat, manus ad ſuperos tendentem, & Deos omnes obteſtantem. Ante ipſam incedit pallidâ facie, informi habitu, acutùm & acrè intuens, non abſimilis ijs qui longo aliquo morbo contabuerunt. quem LIVOREM eſſe aliquis facilè conijciat. Sed & mulierculæ duæ Calumniam ſequuntur: quæ adhortantur & inſtruunt, & eam ornant. Interpres picturæ aiebat INSIDIAS & FRAVDEM eſſe. A tergo porrò paullò longiùs lugubri habitu mulier ſubſequitur, in nigrâ veſte, eâque lacerâ: POENITENTIAM eſſe dicebant. Atque ea procul venientem VERITATEM, cum pudore quodam, & limis oculis aſpiciebat, excipiebatque. *Tali Apelles Tabulâ caſum ſuum, & ſimul ortum, ingenium, noxas Calumniæ aperuit, & poſteris oſtendit.*

IVSTI

IVSTI LIPSI
DEFENSIO
POSTVMA.

CAROLVS SCRIBANIVS
SOC. IESV THEOLOGVS
AMICO BENE MERENTI
POSVIT.

REV^MO DOMINO IOANNI MIRÆO ANTVERPIENSIVM EPISCOPO.

REDIVIVVM Tibi, & à capulo iam recẽtem LIPSIVM, nouum ab instiţis Lazarum, sisto PRAESVL AMPLISSIME, illumq́ue ipsum iuris tui facio: & intimo voto meo facio. Vtinam maius aliquod, aut speciosius munus! verùm quod poteram maius, qui illum totum ad Beneuolentiæ tuę aram sacrarem? Nec incomitatus ibit: paruulum hunc, & à matris iam iam vbere, manu trahet; & nomini tuo dicatum ibit. Annam cogita & Samuelem. Robustiorem aliquem tu merebaris; sed aberant illi longiùs, quàm vt paucis horis euocarem. Malui ergo hunc tenellum, & à matris sinu ludibundum, in promissi æris exsolutionem obsequio tuo sacrare, quàm vacuâ manu pudori meo illudere.

Habe igitur hunc tibi, PRAESVL AMPLISSIME. paruulus ludat aulâ: & dum patrem ore referet, patri veteris nouæque humanitatis tuæ fores reserabit. Sed neque hunc alteri, quàm Tibi, seu LIPSI carissimum Tibi nomen, seu me spectem. Tu enim es, cuius amor in me, & beneuolentia summa. neque in me tantùm: publica & testata tua sunt in omnes. & Campinia tua loquitur; tot antè viduata pastoribus, tot nunc ijsdem diues. Seminarium in hac vrbe, nobile eruditionis repositorium, operis tui est. ex hoc agro, non palmites aut frutices, sed arbores vmbrâ suâ contentas, & iam doctas pascere, educis in sterilescentis illius soli opimitatem. Iam sacra si intueamur, quis magis ea tutatus, ornauit, diuitauit? quid referam virtutes reliquas? simile. Neque ista in gloriam. Deo asscribis soli: & amplissimi operis fructum censes, fecisse. Vtinam in his alijsque Tibi similes, qui dignitate similes! Sed hæc voti mei sunt. Deus cogitationes omnium ad publica proferat, vt Patriam consilijs, suos vigili curâ tueantur; & in multorum neglectu aut quiete, vigilem tecum

ma-

manum oculoſque ad clauum porrigant. Non inhærebo his diutiùs; ne, quod dici ſolet, in exiguo corpore ingens veſtibulum. Tu, quod primùm volui, affectum in hoc conatu meo vides; in Te, in LIPSIVM. quem vbi licuit, verbis ſuis ſtiti: quo magis teſtem hunc, & velut obſidem vtriuſque in Te animi æternum haberes. Ita voueo

Carolus Scribanius.

LECTO-

LECTORI MEO.

H*Abes Lector, quod amicorum preces, & meus in magnum* LIPSIVM *affectus protrusit. Nec potui ordine, & velut presso pede, aduersariorum scriptis insistere. quid enim illi ordine dicunt? prima, media, vltima ita permista mutuò, ita paßim omnia, vt agrestium spinarum inconditam texturam faciliùs ad principia sua reuoces, quàm hæc commenta. Eadem repetita sæpè: permista non vno loco, non miscenda. Digeßi tamen in aliquem ordinem hanc siluam, tum ne eodem cum aduersarijs luto inuoluerer, tum vt imbellem inimicorum manum certiùs videres in hoc retextu. Ad maledicta, quæ paßim plurima, paria non regeßi. Scio*, æquo animo audienda esse imperitorum conuitia; & ad honesta vadenti contemnendum esse istum contemptum. *& vbi attingo, eluo potiùs hoc lutum, quàm vt respergam. quin, patior non semel aspergi. Aristippus prait, qui consputus à Dionysio, cùm nihil moueretur, & quidam mirarentur*; Nempe piscatores, *inquit*, vt gobium capiant, aquis patiuntur se aspergi: & ego vt balenam, non patiar sputo madidari? *Quid si ego hanc balenam in suo mari? & tibi demulceam, quem fuste antè frangam, quàm pelliciam? Ita faciat æternus Deus. Erant alia permulta leuia,*

&

& qua nec nomen mererentur magni LIPSI. *& verò tadium caperet recensendi tam assiduas & vbique pares nugas. nam, vt Graci,* * πάντα μία κόνις. *Itaque refellenda hac putaui contemptu solo. Sic ferè generosior molossus, stolidè oblatrantem ignauum canem contentus obtriuisse, nullo dignatur dente.* * Omnia idē puluis.

Scriptionis huius occasio.

NON *patior abire hunc scriptorem, inuolutum nube. rem aperio & retego vniuersam, retectionis gratiam initurus. Fauete quicumque hac legitis: & mecum credite, secundo hoc somniorum sæculo, reserata esse omnia archiua somnialia. Quibusdam terræ vorantur: insulæ & somniatorem suum maria fraudant. Huic quercus laurúsque ferunt*

Cruda puerperia; & populos vmbrosa creabit
Fraxinus, & fœtâ viridis puer excidet orno.

Hîc cædes ambulant, & sanguis nullus: Bacchus alibi, & vinum nusquam. ibi euigorata concupiscentijs iuuentus sudat, & nō vno loco exancillatur Veneri; & tamen sudatoria nulla, Venus nulla. Cælum debellant alij, & captiuum triumpho suo inuehunt, & stellas faciunt vectigales: neque vmquam tamen magis detriumphamur, quàm cùm in inerti somno altùm stertimus. ô somnia! Huic pisces volant & maria, natant rupes, saliunt arbores, pariunt fontes; & obstetrix nusquam. Hîc leo latus claudit, ibi simius aut lutulenta porca: iste per capillum odoratur, ille cibum nouit auribus: hic pedibus datatim ludit, ille manibus ambulat: alius suspirat inter metalla, hilarescit inter vina alius: & nusquam pila, metalla, vina; nusquam odor, cibus, accubatio. Siluas hic armatas, galeatas brassicas, tympanistrica saxa, psaltrica pascua; ciuitatum & regnorum videt alter voragines tam crebras, vt tonsuram arbitretur siluescentis nemoris, montésque,

gentium examina eructantes; & cæcis hæc vident oculis. Denique cadunt huic lacrymæ, etiam veræ, risus illi: hic Crœsus, & momento iacet Irus; nec multò, cælis adscribitur augustum nomen, eademque nocte, non & horâ? decineratur ignibus, æstuat solibus: & somnium omnia. At inter hos facundos somniatores, tres mihi ætatis nostræ nobiles.

Primus, blandâ quadam quietis necessitate prostratus pinguia somniat somnia, à Lyæo, à cyathis, à mensis recentia. signum hoc mihi venire hæc à primis noctibus, cùm in stomachali adipe suo natat etiam tum cerebrum.

Secundus, amicâ vi soporis elusus somniat (vt assolet, qui in æmulis somno valetudinibus, phreneticâ & cardiacâ) enses, sclopos, tympana. eunt hæc somnia mediis noctibus, desomniato iam humore illo natatorio, nec tamen ad plenum collato, aut dispertito per cerebri habitacula, cùm adhuc in confusâ vaporali congerie, caput vniuersum occupat.

Tertius, colatiora somniat; qualia solemus sub extimis noctibus, prodactâ iam per priora somnia somniali pinguiore turbatioreque materiâ; cùm exsuccius cerebrum, neque natat in liquore, neque furit in turbidâ mistione: & tamen somnium omnia. At quis vetet, licet frustratoria plurimùm, vera somniari somnia? Sanè Stoici Deum volunt somnia indidisse nobis, peculiare solatium naturalis oraculi. ita Samonas propria somnialia oracula apud parentum monumenta captare, Celtas olim apud virorum fortium busta eâdem de caussâ abnoctasse legimus. At somniator hic noster in campis Elysijs, aut vicino illis nemore, sub nescio cuius Sibyllæ lauro, aduersariarum partium duces vidit:

Virgineas ne crede manus: hîc cruda virorum
Prœlia.

admouit oculos animumque curiosior. vidit, ceræ commisit: & eadem nunc dat huic Orbi. Vultis ipsos duces? LIPSIVS *&* REDANIVS. *Ille, se suaque clypeo tuetur & hastâ, hac notâ:* Veritas hac vinco. *hic iacula mittit, quibus inscripsit:* Non venit à vili sanguine

guine gloria. *Et excusserat iam antè* LIPSIVS *eâdem parmâ, inimica non paucorum tela, trahebatque lassam dexteram: vt nouum tamen aduersarium inaudijt, diceres nouis animis, nouâ dexterâ bella reparare.*

Vt modò connubijs taurus saltuque recepto
Cùm posuit pugnas, alio si fortè remugit
Bellatore nemus, quamquam ora & colla cruento
Imbre madent, nouus arma parat, campumque lacessens
Dissimulat gemitus, & vulnera puluere celat:

ita noster. & seipso etiam maior, noua bella parat. paranti aduersarius hastam

Expulit: illa volans, ceu vis permagna moretur
Obuia, vix sonuit clypeo, retrò visa reuerti.
— vt præceps cumulo salit vnda minantes
In scopulos, & fracta redit.

Risit Athleta noster: nec aduersarium hastâ dignatus, obuiam fortè sudem per nemora perque aëra in incertum iaculatus, dexteram telumque dirigente Fortunâ, hostem strauit, pœnasque ab inimico sanguine sumpsit. Erant alij iaculatores Numidæ, siluâ tecti; quibus omnis in pedibus gloria. at nostrum

—— tædet fugientibus vti,
— nec facilem dignatur dextra cruorem.

quare nec calamo dignos habuit somniator noster.

SYLLABVS CAPITVM.

IVSTI LIPSI DEFENSIO POSTVMA.

CAPVT I.

An LIPSIVS *inconstans.*

REDANIVS. Magnus ille, apud quem verba factis consonant. Quanta tu de Constantiâ, in omni vitâ inconstantiæ exemplum? Adolescens decurris ad nos, deseris senex, & aduersarias partes amplecteris. calidum ibi, hîc frigidum efflas. hunc probas, pòst improbas; nostra secutus, damnas nostra; & quæ antè tibi cata, stolida nunc sunt, & solo risu punienda.

LIPSIVS. Nihil tam probum, quod non vellicare malignitas possit. tu es exemplo: qui res, qui verba, qui correctos cum ætate adolescentiæ lapsus rides; & illud iuuentutis lubricum in aurariâ pendis trutinâ. Quid vis? etiam in illâ ætate sapientiam? & opinionum aut vitæ delectum in inuesti mento? & à quo numquam reflectas? Non est humani ingenij optima semper primis cogitationibus deligere: & ferè secunda in viro consilia maturiora sunt. Hinc vetus illud: Αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι. *Posteriores cogitationes sapientiores.* Solius alterum Dei est. quem, quia omniscius, ideò expertem erroris habeo: hominum quidquid est, opinantur, vacillant, mutant, errant. *Nemo est mortalium, quem non aliqua pars ignorantiæ attingat. hanc cogitationem ex ipsâ mortalitate traximus. nam homo cùm errat, humanitas errat. Errorem autem in homine calumniari, est toti ipsi mortalitati conuitium facere.*

Nam vitiis nemo sine nascitur. optimus ille est,
Qui minimis vrgetur. ———

Pars etiam vitiis gaudet constanter, & vrget
Propositum: pars multa natat, modò recta capessens,
Interdum prauis obnoxia. ———

pars altera post lapsus surgit valentior, quasi roboris fundamenta sint lapsus: vt admireris hunc fortem, sed non nisi à lapsu fortem. & antè quidem semper varium, nusquam firmum; post lapsum, semper firmum, nusquam varium. Optimus ille est, quem nulla dies vidit labantem: hunc talem, nisi à cælo, non reperies. alter à priore est, quem nulla dies vidit iacentem: cecidit oriente? non exspectauit occasum. tertius, qui deteriora secutus, meliora pòst probauit. Quid damnas? in hoc numero me pono. vis prioribus insidêre? errraui: vis errori inhærere? lapsus sum: non vis exurgere? Vulnus accepisti, euolas ad chirurgum: ægritudo molesta est, medicum euocas: & ego, quem imprudentia luxauit, aut error delumbauit, aut ignorantia fregit, certiora nec cogitem nec sequar? Musto tempus damus vt despumet, & vltrò reseramus vasa, reiecticiis viam ostendentes: & animo, vt iuuentutis & opinionum fæces eijciat, nihil damus? Febris præcordia possidet, quid exspectamus, vt iugulum inhabitet? Imaginosus quidam morbus animum perculit; quid hæremus? vis illum ægritudinem vniuersam imbibere; adeóque hac tingi, vt nullâ pòst arte decoloretur? Stomachus noxia hausit, euomuit, sperare de morbo incipio, nec antè sperare quàm reiecerit: animus opiniosam suxit insanitatem, vis in hoc succo æternùm indormire?

Et tamen videamus, quæ mea Inconstantia. Scio quid velis. Respublica turbata est; & placidum illius mare, tótque annorum malacia, tempestatem passa, qualem nulla ante. ego eodem turbine eiectus in Battauiam vestram, apud vos vixi, inimicus nemini, amicus quibus potui, familiaris paucis. Et erant rara ingenia, quæ pacem, quæ quietem amarent: hoc est, ingenij mei perpauci. nam ijs, *quibus quies in seditionibus, in pace turbæ sunt*, aut qui *pro certis & olim partis, noua, ambigua, ancipitia malunt*, numquam hoc latus adiunxi. Vis aliqua compulit? aberat animus: & cùm illi aliquando multa de Republicâ, de Religione, feci quod Cleomenes Spartæ Rex, Græculo de fortitudine differenti aures nō prębuit, nec ego mentem. feci quod Aristo-

Sallust.
Tacit.

Aristoteles vni ex his olim, qui cùm multa nugatus esset, & abiens excusaret, *Numquid molestus fui? Non mehercule*, inquit, *non enim attendi.* Nam quid ego attenderem ad ambitiosos aliquot? *qui priuatim degeneres, in publico exitiosi, nihil præter discordias habent: quique honores, quos quietâ Republicâ desperant, perturbatâ consequi se posse arbitrantur?* quid ad obæratos è re familiari perditâ? quibus scilicet *afflicta fides in pace*, quique *rebus turbatis alacres, & per incerta tutissimi?* quid ad vanos quosdam & ventosos? *qui non tam præmiis periculorum, quàm ipsis læti periculis?* de quibus puta dictum:

Non ita Carpathiæ variant Aquilonibus vndæ,
Nec dubio nubes vertitur atra Noto.

Atque hi omnes & *tales variâ arte imperitos animos impellunt*; & trahunt leui momento leuissimum quemque, & futuri improuidum, aut spe vanâ tumentem, promissi magnitudine. qui si in virum incidant, maximè ab eruditione instructum, resiliunt trepidi: contra enim hæc audaciæ ingenia, quæ nec in quiete quieta sunt, silentio ille se tuetur. Feci hoc apud vos. in quo quid peccauerim, nescio: nisi peccatum sit diu siluisse. At mihi ille prudens, qui non in vanum spargit monita; qui, quæ scit non profutura, domi suæ tenet, laxaturus habenas, & toto ostio emissurus, vbi melior spes affulserit. Exspectaui ego tempus, & non semel hæc vota mea: O quando! Vt vidi labi; etiam in deterius omnia; eripui me aliquando, & libertati reddidi; patriæ, amicis reddidi: tutiora elegi, & meliorem caussam; in quâ, si necessum, etiam immorerer.

At magna sperabam, & desertæ caussæ præmium. Hoc qui dicit, ex illis natatoribus est, qui nusquam pedem figunt. Ego præmium? ô quàm vos semper alieni consilij improbi diuinatores! ego sperarem, qui vltronea & in reluctantem sinum hunc munera non semel excussi? ego ambirem, & magnis sæculi cogitationibus implerem pectus, pòst purgandum sæuiore pharmaco? ego qui Lunas, qui Albuquercios, Paciecos, Consaluos, Cortesios, qui Cominæos nossem, ætatis nostræ, & frustratoriæ spei documenta magna? ego qui Styppiotas, qui Apelles, Aratos, qui Seianos, qui Plautianos scirem? Tot magna nomina fluxæ potentiæ, tot felicitatis insignia subito turbi-

turbine quassata, & euersa eodem, quo tollebantur, momento. Eadem sperarem? aut ambirem dubij successus & ferè ruituri præmia? quasi deessent infidæ Magnorum amicitię exempla, Amani, Parmenionis, Cleandri, Ablauij, Eutropij, Stiliconis, Vineæ, Brocæ, Luxemburgij, Cabreræ, Caracioli. Et vnus Seneca non erat ad explendum hoc pectus? an opus alio doctore? Huius ego monita expressi, animum velim, & conor. cuius etiam exitus me docuit, & insonuit auribus, quamdiu hæc vita stetit. Vis ex fide, quid de omni hac aulicâ ac potenti turbâ sentiam? natant; nec vsquã pedem in solido figunt. Non sum ex his æternùm natatoribus. momento ludunt, momento sorbentur, & sæpè eodem, quo ludunt. Nunc superba ostentant carbasa, insurgit malus, & puppis aureis vestita bracteis, omnísq; prorsus carina floret polita citro: iam aulæa auro grauida, & ipsa latera illicibus circumsecus picturis variegata: nec longa mora; in illo ipso sui triumpho sepelitur fluctibus, vt ouasse credas in sepulturam. ô vana! Quanto feliciùs contentus paruo securas videt noctes! Horatius verè:

Viuitur paruo benè. —— & alibi:

Beatus ille qui procul negotijs;
Forumque vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

& ex Ouidij monito:

Viue tibi, quantumque potes, prælustria vita.

caussam subiungit:

Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.

eamdam habes à Lyrico:

—— *celsæ grauiore casu*
Decidunt turres.

Felix ergo ille, qui de suo; miser, qui de alieno semper viuit. apud illum pacata omnia, vt qui nihil alienum speret, quare nec timeat, (sequitur spem timor:) apud hunc nihil compositum, turbata omnia, quia incerta, quia intuta; qualia sunt, quæ ab alienâ voluntate pendent. Alia omnino apud sapientem vitæ ratio: qui quidquid extra animum suum, aut reipsâ, aut spe nudâ possidet, non habet pro suo; quare nec vitam ad hæc componit: soláque illa sua arbitratur, quæ nulla tyrannis, nulla

nulla inimica manus poteſt eripere. Vis expreſſam huius imaginem? Ægyptum cogita. in quâ

Arida nec pluuio ſupplicat herba Ioui.

& vt alter;

Terra ſuis contenta bonis, nihil indiga mercis,
Aut Iouis. in ſolo tanta eſt fiducia Nilo.

& Claudianus docto Epigrammate:

Ægyptus ſine nube ferax, imbréſque ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga venti:
Gaudet aquis, quas ipſa vehit, Nilóque redundat.

Quæ illi de Ægypto, ego de prudentis pectore: ſuo viuit, ſucco ſuo, domi ſuæ nato: auerſatur externa; aut, ſi quæ neceſſitas, libat, nec vltrà. O magnum, qui aureo Principum flumini nihil debet, qui nec argenteos imbres, nec ſtillicidia huius aut illius roris auidus exſpectet: imò, cui ipſæ adeò opes gratias debent, ſi admittantur. Ex hoc numero ſi non ſum, animo tamen ſum: & ad hanc prudentiæ aram, priſcâ pietate & ritu vota nuncupo, vota ſoluo lubens. Subſidio mihi hîc natura, quæ me ad modeſtiam fecit, & quietem. neque enim mihi ingenium inclareſcendi per turbas, per togam ciuicam, per principum atria: mihi, Muſiſque ſi viuo meis, ſat magnum vitæ meæ fructum retuli. Quod reliquum, dicant qui volent benè, dicant malè. nemo efficiet, vt non ſim Lipſius, amiciſſimus & amicorum obſeruantiſſimus, hoſtibus etiam non aduerſus. claudo hoc caput, & finio amici præſago verſu:

Iam tibi quod viuo detraxerit inuida turba,
Poſt obitum duplici fœnore reddet honos.

CAP. II.

An LIPSIVS *à ſe diſſentiens.*

REDANIVS. Multa tu hîc more tuo: nec tamen negare potes, partes te aliquando Ordineſque noſtros fouiſſe, collaudaſſe: nunc tibi aduerſæ partes Apollinis cortina: & quidquid Iber dixerit, fecerit, tantumnon ſanctum. Denique quidquid antè probaſti, damnas; quæ damnaſti, probas. Hæc viri, & viri docti ſunt?

LIPSIVS. Semper ego sagittis tuis scopus. Iam dixi, & diu est, cùm pœnitentiam offensæ apud vos contractæ, quanta est, egi; & publicè testatus sum, nollę factum. idem nunc itero. Nollem olim dicta, olim quædam probata non probanda, imò & damnanda. An nescis * ἴδιον τοῦ σοφοῦ μετανοεῖν; factū hoc à me.

* Sapienti proprium pœnitere?

Confiteor, testere licet, signate Quirites.

Non est hæc legitima satisfactio? addo, & offero

* Σπόγγον, ἀκεστορίην πλαζομένης γραφίδος.

* Spongiā aberrantis quæ medicina styli est.

Sed meam sortem! vnumquodque lanuginis primæ verbum meum tam validè examinari?

Nimiùm idem omnes fallimur, neque est quisquam,
Quem non in aliquâ re videre Suffenum
Possis: suus cuique attributus est error.
Sed non videmus manticæ quod in tergo est.

Et tamen quid dixi, aut scripsi? conuitia tantùm amoueamus, quæ tu dolosè mihi adfingis; & sponsione prouoco, nisi illa, quæ scripsi, refellant. Nam si alicubi è regiâ viâ recessi, reducas potiùs quàm rideas; & à Phocylide, * χεῖρα πέσοντι δίδου, quàm conuitia iacias in errantem, in locorum ignarum. Conditionis tuæ & meæ, id est publicæ, memento. pauca adeò, non omnia, homines scire nati sumus. Numquam à veritatis arcâ aberrasse, neque humanum est, neque cadit in hanc vitam. imò,

* Lapso manum porrige.

—— quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non pœniteat, votíque peracti?

& hîc ætas, alibi amici, sed & lectio, & congressus doctorum aliud suggerit & meliora docet. Quamquā quę scripsi, aut omnia, aut propè, placitura prudentioribus auguror. de populo, vt & de infimâ litterariâ plebe, numquam laboraui: neq; ego illi placere volui. nam quæ ego scio, non probat populus; quæ populus probat, ego nescio. Probet proinde improbétve, quæ dixi, quæ scripsi, nec manum mouero. quamquam improbare malim, vt longissimè sim ab illius mente, hoc est, minimùm absim à Sapientis pectore. Venio propiùs ad accusationis iugulum. multa hîc possem, pauca dabo. Miraris, quî mors & vita in vno ore habitent; vt cui antè proba probatáq; omnia, nunc improba damnaticiáque omnia. Velles aliquid extortum è Pharisæorum scholâ: *Licet censum dare Cæsari an non?* & ; *Hæc mulier*

mulier modò deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Nihil agis ô bone. Summus ille Rex regum rogandus, vt hoc miserabili æuo, errantium animos sanet, aut pertinaciam tollat.

Verùm olim probaui. O quamdiu hæc ad popularem inuidiam! *Nunc autem sublatos omnes velim.* Planissimè. à caluo ad caluum. Vbi hæc dixi, scripsi? ô pectus niueum! vbi? *Apud vos fui.* Fui: & bellicus me turbo in angulum illum compulit. *Vestra probaui.* Nolebam. cogor aliquid reponere, & verum aliquando fateri. Mores, studium, finem, media ad hunc vestra numquam probaui: nec viuit mortalium quisquam, qui hæc ab ore meo. Ciuile hoc bellum, ferrum, sanguinem, semper improbaui: & naturâ alienior sum ab hac Erinny. *Sed Iberos, & gentem illam totam.* Numquam vniuersam gentem damnaui: & peccem in omnem prudentiam, qui totam damnem. Aliquos ex his minùs probasse non diffitebor: acres spiritus, & nusquam nisi in periculis credulos: præferuidos, & ex ingenio suo reliquos metientes: alieni roboris & consilij contemptores. hæc numquam probaui. At sunt alia in eâ gente magna: patientia, quâ vnâ ferè regna tenent; fides, qualis in nullâ aliâ; ingenium ad summas scientias, Iurisprudentiam, Philosophiam, Theologiam: & debemus hanc ætate nostrâ illis lauream. Finio: erit alibi latior campus.

CAP. III.

An contrà, quàm sentit, scribat.

REDANIVS. Contra animi tui sententiam scribis: & fallis sciens, etiam inuitus. Quis te cogit? quis, nisi ille, qui non rectè eminere dicitur supra omnia humana & diuina, nisi, quidquid est vspiam magnum excelsúmque, calcet pedibus; tum deinde tui Iesuitæ?

LIPSIVS. De Pontifice quod dicis, vis credã à cortinâ dictum? ô nouũ sæculi nostri Paridem! vacuâ dominaris in aulâ. Iactabat ille se olim, & lacessebat stolidè; vt verò Menelaum vidit,

* Ἐν προμάχοισι φανέντα, κατεπλήγη φίλον ἦτορ.

** Stantem in principibus, perculsus pectore caro est.*

tibi non idem eueniat, si vel à decem passuum millibus Pontificem intuearis? quem cùm nec audias, nec videas, descendis ad calumniarum tuum campum. Et super quæ diuina eminet Pontifex? tua? id est Caluiniana? Nam de humanis quid stomacharis? calcat ea Pontifex planè. Quicumque cælum cogitat, & seriò cogitat, non quidquid hîc magnum calcat pedibus?

De Iesuitis verò, quid? cogunt illi LIPSIVM contra animi sui sententiam scribere? Et quales tibi Iesuitæ? *Hominum genus insolens.* An ideò mel insuaue, quia ægris sic videtur? & illi insolentes, quia vobis aliquot parùm sanis? Et quid si aliquid hausissem ab his fontibus? at aliud quàm tu mentiris. Aliter, mihi crede, catuli olent, aliter sues. in illis nil nisi probum, doctum. plura hîc dicerem, vera dicerem, plura illorum vetat pudor. in vobis qualia sint, Germania, Gallia, Belgium vniuersum, nimis, heu, magna documẽta sunt. quæ ego nec refero nec narro. O quousque natamus in hoc ciuili sanguine à ferro vestro!

Iam ego qualis tibi videor? quid tam alienum à meis moribus, quàm aliud sentire ac scribere? ne decrescere quidem didici præter mentem: in laudem tamen, fatebor, semper pronior, in amicitiam facilis: probare pleraque, si abesset improbitas; etiam virtutem in hoste admirari, laudare: etiam eruditionem in aduersario sequi. Hoc si aliud est sentire ac scribere, habes fatentem reum; feci. tu de ingenio tuo iudica. Olim dictum:

Heu mihi difficile est imitari gaudia falsa,
Difficile est tristi fingere mente iocum.
Nec benè mendaci risus componitur ore,
Nec benè sollicitis ebria verba sonant.

arbitreris de ingenio meo dictum. Non didici gaudia imitari falsa, non ore ridere, mente flere; non hilarescere vultu, animo dolere. Hoc verò fati mei esse censeo, ab ijs morderi, qui cum religione verecundiam exuerunt. nisi fortè, sicut qui ocymum serunt, feliciùs id nasci ad conuitia interiecta autumant, ita vos spargendis contumelijs fecundius mihi nomen paratis. Et ego tamen contra animi mei sensum scribam?

—— pultes
Coram alio dictem puero, sed in aure placentas?

non

non est Stoïci, qualem me facis. aut inuitum me quisquam cogat, & meliora scientem, in aliam à sensu meo scriptionem? non est Stoïci: non si tundar in mortario: & exertâ hac linguâ, loquentur oculi: hos si quis eruat, singula membra iam linguę erunt. aut quis hanc dexteram, refugâ mente, compellet in scriptionem? non si Mucius fiam, & ardeat illa in igne: nam quæ superit, dextera mihi & sinistra erit. Etiam hac viduabis LIPSIVM? totum exinde corpus dextera erit, totum scribet, & reteget quod claudebat pectus, Stoïcum, vti tu vis; vti ego, * Christianum.

— Phalaris licet imperet, vt sim
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,

non decedo à veteri maiorum instituto: nec fallo sacramentum, quo baptismate obstringor. At tu memento moniti:

Arcanum neque tu scrutaberis vllius vmquam;

minùs etiam, quæ somniata tibi. neque florem domi tuæ natum alieno adnectas capiti, tamquam capitis huius, non tui somnium; tamquam horti non tui, sed illius palmitem.

CAP. IV.

An animum inclinarit cum Fortunâ.

REDANIVS. Animum inclinasti, quò propendere cernebas Fortunam: & maluisti cum Dijs adhærere caussæ victrici, quàm cum Catone victæ.

LIPSIVS. Priscus mos redijt, & conuitia spargimus è plaustro. Audisses Isocratem; * Τὺς ἄλλους λοιδορῆσαι, ἐ σημεῖον ἀρετῆς ἐστιν. & temperasses ab hac maledicētiâ. Verùm vtcumque se res habeat; si Dijs adhæsi, quid damnas? meliora sequuntur. si nō obstinaui caussæ immori cū Catone, quid ringeris? At tu satis habes, si hanc veterem de Cęsare & Catone gemmam in medium sparseris, quæ mihi algâ est vilior. Et quis tibi hîc è tripode ad arculas sedet, vt suggerat & dictet ex exeso quopiam codice victricem caussam, victámque? neque enim hęc tibi, vt pleraque reliqua, sine Theseo. Imò quid scabiem reuocas prisci tēporis?

* *Non est indicium virtutis alios cōuitiis proscindere.*

pruritus illi, publicè aut priuatim, quem non tenuerunt? Quid flammas iniicis publici incendij? non satis arsisse semel? scilicet non à radice periissemus, nisi nouo calami tui igne arderemus.

—— abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ:

& tu mihi partium studia? Fateor; stetimus non semel tamquam in tenui luto: & obniti (ô homines!) conati, cælo terráque pugnantibus. nimirum nisi Pharsalica, nisi Actiaca redirent, salui esse nō poteramus. Sed quid ego plura de grandi hoc profundo? tentandum semper homini, numquam curiosiùs explorandum. neque enim hîc sola humana manus: fuit diuina, quæ modò habenas strinxit, modò laxauit partium fortunam. Perieratis non semel, nec salus ipsa saluare vos poterat: hostilia interim, in tam præcipiti fortunâ vestrâ, imò in ipso lapsu, consilia labantes tenuerunt. Nec fuit hoc prudentiæ vestræ, aut hostilis fatuitatis: altior aliqua mens ludebat; & pulsis aliorsum ventis, fluctus ponebat.

—— vice cuncta geruntur,
Alternisque premunt. ——

Quid facerem? etiam me Aquilo aliquis inuoluerat in partes (nihil nego) & salutem quęrebam, & quieta nemora, in quibus tutò, & sine militari sago, in pacatâ hac togâ, Musis conuiuerem. quæsiui, vt qui ignem solent, cùm strictum est frigus,

Et prata canis albicant pruinis;

nec reperi. imò densiori, & plusquam Norico frigori implexum me sensi. & dū terras fugio intutas, ab immiti abreptus Oceano, conuoluebar fluctibus. Quid sperarem à cytharâ in hoc vorticoso mari cædibus infami? flecterem irarum minas? aut nouus Musicus cantus dulcedine, in admirationem, inde in auxiliarem manum, raperem tot monstra, quot tegit illud mare? Delphinas habuisset, qui mulcentur Musicâ, gaudent tibiarum cantibus, ac vbicumque symphonia est, gregibus aduentant; aliquis ex hoc numero inequitantem LIPSIVM reddidisset terris. At procul hinc Delphini, durum licet genus, sed quod tamen aquilonio flatu celeriùs audiat humanas, amicas voces, & dorso Musicum suum vehat. Sæuiora portenta alit illud mare. ergo me eripui, & cum bono Deo, memet

mihi

mihi reddidi, patriæ reddidi: nec victricem, victámve partem, sed caussæ æquitatem secutus; & apud quam securè me retegerem, id est pectus recluderem, Catholicè, & vt pressiùs etiam aliquid, Romanè à parentibus eductum. Satis, ac nimiùm etiam diu inter contumacia Battauiæ tuæ vada adhæserat hæc ratis: impegerátque non semel ad rupem illam periclitaturæ salutis. non quòd quidquam illius altiùs insedisset menti; affricuerat tamen aliquid noxij sui succi: vnde illa nata, liberioris opinationis, scriptionis. Vidit Deus, & quam semper colui, Dei mater, longiúsque à statione errantem scapham diuiniore flatu suo ad tutiora compulit. Ita perpetim mitis & benigna Domina nostra est, lapsos erigit, & seruatum it eos ipsos, qui se perdunt. Tu hîc obgannis: ast ego & euentibus omnis æui & exemplo meo non vno doctus, credo, ab hac vnâ, post illum, omne bonum.

CAP. V.

An sensus suos de Religione apud Battauos presserit.

REDANIVS. Sensus de Religione tuos intimos, quoad vixisti in Battauis, studiosè pertinacitérq; pressisti; memor, & superioris temporis exemplis doctus, quid tibi à feritate Hispanicâ, si quando superior foret, immineret. Nunc nihil est in partibus illis tam vanum, superstitiosum, anile, absurdum, quod non præ te feras, profitearis, laudes, propugnes.

LIPSIVS. Substringe aurem breuiter ac liberè dicturo: si quid non ad gratiam aut gustum tuum erit, sustine & tolera. Pressi apud vos de Religione mẽtem meam. in quo si silentio peccaui, peccatum fateor. neque hoc silentiũ meum, testatione vnâ, vbi tempus fuit, leniui, sed spongiâ deleui: imò pro timore meo vano, meliora maioráq; illi genti reposui. Neque ego aliam personam nunc indui, veterem exui. Semper mihi (ô tu qui vides & scrutaris has fibras!) semper stetit infixa menti Religio vera, à maioribus tradita. quam & palàm loquimur & profitemur. semper hic sensus, antiquare in Religione, &

cum maioribus ſapere: nec hunc calumnia aut vis vlla, non dicam exuet nobis, ſed exuret. Neque eo tamen inficias, non ſemper palàm profeſſum. quo bono, aut cui? Semper hoc videndum ciui bono, ne ſine emolumento Reipublicæ & ſuo; imò ne omnino res eat turbatum, intempeſtiuâ licentiâ, aut ardore in fumum abituro. Diſplicent in Republicâ non pauca, ſors & pleraque omnia; videat an malo remedium reperiat. Non inuenit? ſed nec perimat ægrum corpus, & quod inualetudine ſuâ extrema minatur. Prudentis medici eſt, in deſperatâ valetudine, non adhibere deſperata medicamina, quæ plerumque tardè gradienti ægro, præcipitio conſulunt. ergo naturæ illum relinquit, & ſuggerit quædam in robur & leuamentum, ſi ſors victrix natura mali, pulsâ quâ opprimebatur malignitate, reualeſcat: aut vt ægrum ſuum paullatim robuſtiori medicabulo paret, dum creſcunt vires, generoſiori medicamini reſpondentes.

At LIPSIVS *hic tacebat*. Ita ſoleo: nec monita ſpargere non audienda. Ego qui ſum, qui aduerſo ferar æſtu & ventis? aut qui turbatum iam flumen, turbem etiam magis? heus bone, non ſoleo. Audire, & vbi res tempúſque ferunt monere; hoc ſoleo: ſi negant, ſi deeſt concio, tranſire, quaſi non mea, quaſi aliena, quaſi alterius foculi ahenum, alterius cellæ vinum. hoc ſoleo. hoc meum. hoc LIPSI eſt, eritque cum bono Deo, à quo hæc manant, ad quem & refero, cùm vni illi debeam.

Verùm ſilui: & repreſſi intimos ſenſus meos de Religione, quoad apud Battauos vixi. Factum. nam cui retegerem, aut quo bono? æuum & homines ignorare mihi videntur, qui aliud volunt à ſilentio. & rerum hic ſtatus, non viros quærit, qui audire norint & ſilere? an à ſcholâ & vmbrâ adoleſcentulos, quibus omnis prudentia in linguâ? Miſerum LIPSIVM, qui in hanc ætatem inciderit, in quâ nihil tam prouidè fieri poteſt, quod non vellicare malignitas conſueuit. Ego in eâ Republicâ prudenter de Religione verbum inijcerem, quæ variam in primis & miſcellam Religionem induxit, ſtabiliendo vt putabat ſceptro? ego meam interſpargerem, qui vnam, & vnam tantùm, in vnâ Republicâ ſemper probaui? qui riſi

Ægy-

Ægyptios Reges? O fatuos! Vnionis auctor Religio vna; eâ confusâ semper turbæ. ita sensi, nec quidquam muto. tu variam dilaudas, & quæ ex cuiusque voto fabricata: quia libertatis hîc species. ego hanc à Republicâ repellendam iudico. Vter iustiùs?

Nam quod de libertate inclamas, vbi prudentia tua, si eam in cuiusque delectu ponis? etiam criminum? etiam scelerum? etiam immanium flagitiorum? nam si in his libertatem tollis, & præscindis hunc funem, quid respondebis? Liber homo natus est, & in manu iudicij sui positus: tu quid negas, quod natura illi concessit? Bono illius negas? quid si ille nolit hoc bonum? imò, permitti sibi quod vult velit, tamquam bonum; cùm sibi persuaserit, omnis fastigium boni, in quiduis agendi libertate consistere? Quid respondebis inclamanti; Quid libertatem adimis, qui non concessisti? naturæ munere hanc accepi: quid inuolas in illius dona? quid concessam violentas potestatem? Tu verò nihil his motus, improbam, & in Reipublicæ perniciem natam libertatem tollis, etiam propositis pœnis. quid ergo libertatem concedis in delectu summi Dei? aut quod crimen maius, inuolare in alienas facultates, sanguinem fundere, an de Idololatriâ censeri? alij Deo cadere, alij supplices manus tollere, alij litare? hoc volo, alium pro Numine, optimo, maximo habere; verum Numen negare? In Republicâ vestrâ, si magistratus, si Imperatores bellicos publicè designatos, non admittat priuatus aliquis, aut è mente suâ alios deligat quibus pareat; non continuò crux & ignis? & in alterius Dei delectu, nemo vel crinem turbet? Iam quid aliud volunt, qui in fidei rebus, pro suo singuli arbitratu, aliud atque aliud statuunt? nam ab vno Deo, non nisi doctrina eadem: hanc eademditatem quicumque tollit, & pro illâ variam mutuòque pugnantem statuit; varios, necessum, mutuoque pugnantes, primos summosque pugnantium rerum auctores statuat. neque enim ab vno Deo, si Deus est, de vnâ eademque re, tot aduersantia, inuicemque se interimentia pronuntiata enasci possunt. Et Deus, si Deus est, verus est, adeoque ipsa veritas est. at hæc vna est, si veritas est; plura falsitas admittit. Verum quid-

quid est, non nisi vnum est. Quis ergo paullò prudentior probare illam Rempublicam poterit, quæ plures, id est falsos (nam id consequitur) deos instituit, firmandi sui causâ? facit hoc, quicumque plures Religiones statuit. Vnius enim Dei, cultus vnus, Religio vna, doctrina vna est. Non mihi ergo talis Respublica, sed tyrannis. nam legitima illa salutem subditorum præcipuum habet, imò vnicum finem. In hoc ergo omnes miscellæ Religionis Respublicas culpo, non modò vt impias, sed etiam vt improuidas. nam quæ hæc securitas ab alienâ turbâ? à dissentientibus in summâ re animis? infirma. Neque ego Rempublicam vllam perennaturam putauerim, vbi in animorum dissidijs aut odijs, ij qui regunt, qui reguntur. partes enim factionésque erunt: & in te hi vel illi insurgent, si tu pronior in hos vel illos. exemplo illud Ægyptij docuerunt. & quod regnum magis anceps, varium, imò & cruentum, quàm illud, fuit? historiæ legantur. Expecto quid tu respondeas, & quo acumine hæc expungas. Decurris ad Iulianum? non nego, exemplum est, vestro simile. numquid probum? Ammianus ita narrat: *Vt dispositorum roboraret effectum, dissidentes Christianorum Antistites cum plebe discissâ in palatium intromissos monebat, vt ciuilibus discordijs consopitis, suæ quisque religionis seruiret intrepidus. quod agebat ideò obstinatè, vt dissensiones augente licentiâ, non timeret vnanimantem posteà plebem: nullas infestas hominibus bestias, vt sunt sibi feralibus plerisque Christianorum, expertus.* Nota, nota. Duo spectauit. primùm, securitatem suam ab hoc Christianorum dissidio: secundò, exitum ipsum Religionis, quam licentiâ hac secabat, & quasi deducebat in varios doctrinarum riuos, vt ingens illud magni Veri flumē tolleret. Hęc Iuliani mens, quam Optatus Mileuitanus præuidit, & aperuit: *Eo modo putans Christianorum nomen posse perire de terris, si vnitati Ecclesiæ, de quâ lapsus fuerat, inuideret, & sacrilegas dissensiones liberas esse permitteret.* Tu hæc si probas, parùm Christianus es; si improbas, parùm sanus es, qui imitaris: vt quid enim hanc lunam in te trahis? Et fide bonâ, quid magis Rempublicam firmat, quàm eorum qui præsunt, qui subsunt, animus vnus? & in vnâ re, summâ re, firma colligatio? Quid verò magis animos colligat, quàm

quàm *Vnus Deus, Vna Fides, Vnum Baptisma?* Hic amor non à superficie natus, qui quolibet vento deuertatur, sed ab intimis fibris, quem nemo sine fibris ipsis euellat. Atque hi tales *solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Contrà vbi hæc varia; non ipsi dicunt, qui pro te dicunt, Ægygyptij Reges & Iulianus? qui palàm fatentur, dissentientes religiones induxisse, vt subditi dissiderent? Tu si potes, aliud ex his euince, & doce pugnantes Religiones inducendas, vt subditi colligentur: nimirum per conciones & lectiones pugnantium doctrinarum: quæ quid sunt nisi flabra atque incitamenta turbarum? doce non esse. doce non facilè dissentire in externis, qui in sensu interno, & in salutis ipsâ summâ. Repeto. moue hanc omnis benè institutæ Republicæ anchoram, & firma si potes nauem. neque enim fieri potest, vt in tantâ varietate adeò ex æquo librata sit omnis Religio, vt non vna alteri præualeat. quæcumque talis est, non patitur æmulam? quæcumque subiacet, extra metum est? Silet fortè hæc oppressa. resumptura animos, si creuerit. si par priori, aut superior, an tacebit? exempla docent. Heu meum Belgium! orbi ludibrium debes. O Regnorum ille flos, vt emarcuit ab hoc vario imbre!

De superstitione quid dicam? Cicero tibi lumen præfert, ne quid libero nimis pede vageris: *Religioni parendum est, nec patrius mos contumaciter repudiandus est.* Et mihi quidem sedet, pio maiorum sensu, omnem hunc, qui apud nos est, cultum è salutis nostræ principibus defluxisse; etiam actiones, & quæ circa eas, tempora dico, modos, ornatum, splendorem forinsecus, aut in ipsis adytis. Tolle hæc, quæ tu vno Superstitionis nomine, refluet omnis exterior cultus; & cum hoc quidquid est internæ venerationis. Hinc Deus ab omni æuo prouidentissimâ curâ prouidit externum ritum: ne remoto hoc flabello, omnis cælestis ignis innatus animo, abiret in fauillas. Neque in vnâ Religione hoc tantùm: in omni politico corpore eadem videbis. Seca quidquid externum, momento interna ruunt; & iam Regna nulla, Imperia nulla.

Verùm aliud olim dixi. O quoties eadem! Augustinus, antè Manichæus quàm noster; Ambrosius antè deorum cultor

cum Constantino: & Gallia ante Dionysium qualis fuit? illius Reges ante Remigium quales? quales ante Seruatium & Maternum Belgæ, ante Willebrordum Battaui? *Dixi tamen aliud.* Dixerim; & fors etiam scriptis aliud exciderit. non pœnitentiam olim talium ago? atque hæc non satis est ad dicta scriptáque illa omnia vnâ spongiâ eluenda? nec nouum in iuuentutis calore, calida quædam, & tamquam à musto spumea euaporari, quæ maturior ætas purget ab omni fæculentiâ. Et quis vestrûm, cuius non aliquod dictum factúmque iuuentutis primæ, quod pœnitentia pòst correxerit, quod factum dictúmve nollet? Ac nescio, an humanum sit numquam labi. Audi eloquentiæ flumen: Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον ὄντα, χωρὶς ἐλαττώματος εἶναι. *Hominum nemo vitio caret.* Audi Suidam: Μηδὲν ἁμαρτεῖν, ἐστὶ θεῶν, καὶ πάντα κατορθοῦν. *Deorum est, non peccare, & cuncta rectè facere.* Nescio denique an humanum, primæ illius ætatis,

Dum roseis venit vmbra genis, vultusque recedunt,

cespitationes obiectare viro. Hac enim ratione, & iuuentutis ignorantiam, infantiæ inscitiam, cunarum balbutiem, fasciæ sordes obiectabis viro. quod quâ prudentiâ, tu iudica.

Quamquam si procul calumnia, & adnatus magnis liuor, vel me tacente, libri docent, quid in mediâ Battauiâ de Religione, & vnâ Religione senserim, nullius purpuram, nullius ferrum veritus. nec erubuit calamus palàm testari, quod ab vberibus altiùs imbiberam, quàm ciuilibus his nimbis exhauriri posset. Lege quisquis verum amas: nullius iudicium reformido, tantùm inuidia & odia semoueantur.

CAP. VI.

An nomen Christiani in Mariani mutet.

REDANIVS. Nomen in Baptismo datum transcribe Matri, & auctoribus ducibúsque Iesuitis, da te in Sodalitium Hallense: vt iisdem sacris initiatus, dehinc pro Christiano

ſtiano dicaris mitiore vocabulo Marianus; aut, ſi vis breuiùs veriúſque,

Vnum de medio tollere iota potes.

LIPSIVS.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite poſteri)
Nymphaſque diſcentes, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.

Hos inter auritos Satyros, noſter hic feſtiuus poëta. At tu quicumque hunc vides,

Fenum habet in cornu, longè fuge: dummodò riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico.

& mihi fucum hæc faciant? Alijs ſcurrilitates tuæ, alijs ego illas credo ab audaci aliquo & malè ſagaci ingenio, à temulento deructatas pectore: quas à compotoribus propinatas, tam malè ſtomacho mandaueras, vt neceſſum fuit regerere. & dum hæc ſpargis, feſtiuus admodum tibi videris: at nos riſimus camelum ſaltantem. O bone. *Omnes videmur nobis ſaperdæ, feſtiui, belli, cùm ſimus copreæ.* An me, an quemquam, cui cerebrum in capite, pudeat aſcribi in ſodalitium Dei matris? an pudeat vocari Marianum? Qui matris, filij eſt: qui Marianus, Chriſtianus eſt. Et quod tibi nomen ſanctius, Lutheri, Caluini, an Dei matris MARIAE? quod ſodalitium, huius an illorum? Æole non eſt hîc locus tuis flabris: alias terras & maria cogita. Speraueras riſum theatro: feſtiuiùs de compitis ſcurra, aut de piſcario ſcammate effrons muliercula. *Lipſius pro Chriſtiano Marianus, aut Maranus.*

Euge tuum bellè: ſed bellè hoc excute totum:

quídnam intus habet? Pulmentum pueri huic graculo. ego quid dabo? dictum vetus:

Qui captat riſus hominum, famamque dicacis,
Fingere qui non viſa poteſt, ——
—— hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

cuius ego ſi mores, ſi vitam ſpectandam dedero;

Quàm timeo, victus ne pœnas exigat Aiax,
Vt malè defenſus.

Nolo conuitium conuitio, sordes sordibus eluere: at ne falsis quidem vera reponere. Equidem

Ut sis tu similis Cæli Byrrhique latronum,
Non ego sim Capri neque Sulci: cur metuas me;

cur hæc in nil merentem conijcias probra. Et vis tamen in omni hoc risu tuo mentem meam? vis verbo? Dei sum. Dei matris sum. imò quia matris sum, Dei sum: neque enim matris esse potest, qui non est filij, nec filij, qui non sit matris.

Huius ero viuus, mortuus huius ero.
Sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt.

Post omnem hunc cachinnum, aperi te tantùm, noménque tuum. quid erubuisti? aperi fors in illo reperiemus cachinnabiliora. aures albas, bifidos pedes, cornua, & barbulam. retege altum à sanguine nomen Arcadiæ matris. Achilles an eius frater es? Hercules an Cacus? Quid refugis? palles. ita solent qui furti tenentur. Amicus es? quid amicum vereris monitorum auritissimum? Hostis es? quin palàm congrederis, si vir es? imò si esses, iam frontem ostentasses: nec à decem passuum millibus, sed cominus, cominus inclamasses:

——Ego hanc machæram mihi consolari volo,
Ne lamentetur, néve animum despondeat,
Quia se iam pridem feriatam gestitem,
Quæ misera gestit fartum facere ex hostibus.

Aude pedem pedi. en me. Quid quæris oculos, quorum præstringas acies? en me, tantùm aude. egredere. O virum

Fortem, atque fortunatum, & formâ regiâ
Tum bellatorem,

qui nomen tam enixè tegit suum! nam ego posthac dicam

Pyrgopolinicem te vnum in terrâ viuere
Virtute, & formâ, & factis inuictissimis.

qui numquam hostem videris. Interim, ego tibi, quicumque hæc leges, edico fide optimâ:

Periuriorem hoc homine si quis viderit,
Aut gloriarum pleniorem, quàm illic est;
Me sibi habeto: ego me illi mancupio dabo.

CAP. VII.

An ingenij dotes submittat Idolo Hallensi.

REDANIVS. Largissimas ingenij animíque dotes, largissimâ Dei manu in te collatas, veluti fasces supremi in litteris honoris atque imperij submittis Idolo Hallensi; & talenti tui diuinum munus defodis ad eius aram.

LIPSIVS. Hîc feris, ibi palpas. nimirum: * Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν. O te Ioabum, Abnerum Lipsium! Sed hîc cùm tibicinem ad ostium Lipsij canere iussisti, ad Diuam deflectis, in quam desæuias. & quid tibi cum isto axe? quid culici cum elephanto? quid hîc fauos spargis & fella misces? quid rosas, & ingenij mei mulsa, quid litterarios fasces substernis Idolo? At ego id facio, qui submitto Idolo Hallensi. Cornua tibi esse putabam; nunc mugis, vacca es. Tam stolida à te? imò tam fatua ab homine? Nullum mihi Hallis idolum. neque hoc diceres, si ab Apostolo idolum didicisses. Imago ibi Diuæ meæ, Dominæ meæ, cui post Deum, Dei matri, SALVTIS & CLEMENTIAE non vnam aram debeo. Ringere: & si voles, cum Ischariotâ disrumpere. Ego illi, quidquid in hoc pectore eruditionis, macto victimam; felix, si admittat. Ego illius pedibus, quidquid hîc ingenij, substerno arenam; beatus, si calcauerit. Ego hæc talenta, diuinum munus, defodio ad illius aram, quæ etiam seruatum it eos ipsos qui se perdunt. Ego eruditionis (fas sit ita loqui) stellas omnes spargam & defigam in hoc secundo cæli vertice. Sed & huius Diuæ, Dei Matris, quæ Hallis est, effigiem venerabor. Factum hoc Imperatoribus, quorum imagines in signis, & effigies etiam in castris: atque ad eas exteri ducebantur; & in obsequij signum venerabantur, ac tamquam præsentem adorabant. Tacitus Annal. xv. *Medio tribunal, & tribunal effigiem Neronis sustinebat. ad quam progressus Teridates, cæsis de more victimis, sublatum capite diadema imagini subie-*

* *Ex eodem ore dulce & amarum manat.*

subiecit. & ego verebor, Diuæ nostræ, Dei Matri, imagines arásque ponere? venerari? non si te tuósque omnes rediuiuos patiar Achitofelos:

Quales nec statuas imaginesque,
Aere aut marmoribus, coloribusque,
Mentor, Praxiteles, Scopas dederunt:
Quantas nec Polycletus ipse finxit,
Nec fit Phidiaco figura cælo,

tantas, maioréſque etiam dabo; si non ære, aut perituro marmore, calamo hoc, & LIPSIANO (abi inuidia) calamo æternùm cum bono Deo perennaturo. Sed neque res mihi magna vlla, sine hoc sidere, Dei matre: addo, nec Christianorum vlli. Vt enim Architectis opus nullum rectè processerit sine libellâ ac lineâ: non item mortalibus nobis, sine normâ hac directrice.

CAP. VIII.

An coactionem in Religione inducat.

REDANIVS. Libertatem apud nos (nec aliud in ore tuo) eóque nomine Ordines huius assertores probare & laudare tibi solenne. homines nos esse, ratione non ferro ducendos; liberos nos, ac proinde liberam Religionem, liberum de Deo sensum. nunc ad vnam aliquam arbitraris cogendos. Hanc mentem si repressisses, veniâ dignus eras; nunc cùm ad eamdem, tamquam face, Principes accendas, quis perferat nisi seruus natus?

LIPSIVS. Hic vnguis in tuo vlcere. Quid inclamas?
Da spatium tenuemque moram, malè cuncta ministrat
Impetus.
tecum habita. te, teipsum in concilium aduoca, damnabis hunc damnatitium tuum æstum. Et quod tibi tuísque assiduè in ore, Augustinus refellit: *Frustrà dicis, Relinquar libero arbitrio. cur enim non in homicidijs, & stupris, & quibuscumque aliis fa-*

Contra Crescent. cap. 51.

facinoribus & flagitijs, libero te arbitrio dimittendum esse proclamas? quæ tamen omnia iustis legibus comprimi, vtilissimum est. Dedit quidem Deus homini liberam voluntatem: sed nec bonam infructuosam, nec malam voluit esse impunitam. Quid si exempla etiam huius coactionis? Non Deus ipse Iudæos coëgit sacra & cærimonias suas agnoscere? non igne, serpente, ferro reluctantes coërcuit? & quisquam hîc mihi Deum damnabit? mulcentem volet, non minitantem, non cogentem? Quid? vosipsi quoties hostes iudicastis, qui sacra vestra aut non susceperunt, aut alia delegerunt? quoties capite constantiam luerunt, qui maiorum placitis fortiùs institissent? Notum illud apud vos, *Libertas*. at quis vestrûm eam consecutus, Catholicis, id est nobis, verè Christianis, verè Romanis, verè Apostolicis, libertatem aut permisit, aut cùm posset non ademit? aut demum leui verborum compulsione contentus, intra minas se tenuit? Quoties ignes sensimus, & Decianis sæuiora flagra? Dionysianis truculentiores gemitus? Neronianis immaniores proscriptiones? Leuiáne hæc à Libertate mala? Verùm tu hæc ne attingis quidem: & si quando à nobis auditis, nugas & nebulas verborum offunditis, & dimissâ vbique accusatione nostrâ, bellorum ciuilium fortunam opponitis. Et ego nolo nunc hæc tristia; audiamus de re ipsâ Ambrosium: *De negotijs ciuilibus si quid statuitur, nemo putat esse violandum; & præceptum de Religione calcabitur?* Quid, quòd pœna in ciuilium denuntiationum transgressores: & nulla erit in Fidei imperia temerantes? maximè cùm nulla res æquè ciuilem ac politicum statum immutet, ac Religionis innouatio: neque ab aliâ re maius periculum imperijs ac sceptris, quàm ab innouatâ religione: magis etiam ab effusâ quiduis credendi & docendi libertate. Hinc apud omnes gentes coërciti ac puniti religionis nouatores. Nihil hîc de Atheniensibus, Romanis, reliquis, dico: Iudæi, qui proximi ad sacra nostra, quàm hîc duri? nec cohabitationem admittunt cuiusquam à patriâ religione diffidentis. Quid in Ecclesiâ Chistianâ veteri? Licentia effusa numquam fuit, postquam illa Principes habuit Christianos; imò correctio semper in nouatores

 fuit,

fuit, aliàs alia, pro tempore scilicet astricta magis aut remis-
sa, próque innouatione lenis aut seuera. Exempla dabo. no-
ta vetera: & recentia tangunt propiùs; nec vlla magis, quàm
quæ domi nostræ nata. Quare cùm nulli vobis propinquiores
sint, quàm maiores vestri vobis, vos vobis dabo. Ioannes Mat-
Anno 1532. thiæ Harlemensis, nouus orbi Enoch, quantas Amsterodami
turbas dedit? Haud dissimiles Ioannes van Gheel in eâdem ci-
Anno 1535. uitate: arcem in eâ, & regni sui sedem habiturus, ni fortiter
obuiàm itum esset: & stetit hic religionis prætextus ciuibus
magno sanguine. Iam Ioannes Leidensis sartor, quàm scele-
Anno 1534. stè Westphalis imposuit, cùm se Israëlis iactaret Regem, ve-
teribus promissum, vt eriperet suos è diutinâ seruitute? at ni-
si potenti exercitu Imperij Principes, Monasterium noui Im-
perij sedem obsedissent, recepissent, ipsúmque & asseclas di-
gnis supplicijs affecissent, magnas Europâ totâ flammas spar-
sisset, non vno sæculo delendas. Et Dauid Georgius Delfen-
Anno 1544. sis, officio vitrarius, vibex & macula suæ gentis, qui se Spiri-
tum sanctum cælo missum, & à Filio antè promissum pro-
clamabat, non res semel mouit tam fatuo commento? Nec
dissimilis fraudis impostor alius Hermannus sutor, qui se
apud Frisios cælestem Patrem palàm assereret, & Cornelius
Int-kerckhof, qui se tanti patris cælo natum filium impuden-
tiùs an stolidiùs iactaret, non Rempublicam mouissent, ni
occursum tempori foret? Quid Theodorus sartor? ausus est,
Anno 1535. inauditâ sæculis impudentiâ, se, socios, mulierésque comites,
palàm ostentare nudos, quòd veritatem negaret tegendam;
nudam illam esse, aspernari abscondi. nec defuissent qui cre-
derent, nisi Magistratus prudentiâ extinctus hic minita-
bundus ignis fuisset. Hæc stolida hoc æuo. * Τοῦτο γ' ἐστὶν ὑπερ-
βολὴ μανίας. ô noctes prudentiores hoc monstro! erubescant
vel emortuæ lucernæ ad tam fœdam caninam proluuiem
Henrici Nicolai. non suffunditur homo, non nupta, non vir-
go, ad alienos amplexus: nihil hîc intactum, nil sanctum,
non thorus, non sanguis, non pater, mater, soror; prout sors
dederit, & impudentes tenebræ. Plura vetat pudor. & hic ta-
men quàm non semel vniuersam propè Reipublicæ ancho-
ram mouit, ni occursum impudentissimæ libidini foret? At-
que

* Illud verò est omnis culmen insania.

que hi omnes, sub purioris Euangelij, & à fæce suâ secreti, nomine. ita plerumque sub honesto hoc velamine, latent spurcitiæ, impietatis, scelerúmque ingentia maria: tegitúrque hoc quasi mantello improbitas omnis. retege: nec iam de religione bella vlla. & Paullus Æmilius in Phil. 11. pro me retegit. *Nihil in sacris bellis perinde obsuit, atque mos iam exortus, vt honestâ præscriptione suas quisque respiciat res. In ore omnium sanctum piumque versetur: consilio, conatu, animo, secùs afficiantur. Si de Religione tantùm agatur, si obliuio noxæ sanciatur, si sanatis mentibus fortunis hominum abstineatur, omnes idem sentiant.* Credas vatem fuisse, & scripsisse in hoc æuum: debebatur nimirum hæc pestis ætati nostræ, vt tot portentorum mater, ignara antè monstrorum, fieret Battauia, armarétque in sua viscera filios: & armorum honestæ aquilæ, Euangelium; & lapsæ iam ac cum ætate senescentis, aut emortuæ fidei, iuuenatio. O quando serenior nos cælo aura respiciet, & difflabit, quibuscum luctamur, fluctus! neque enim tam acria, tam diuturna bella pugnata legimus pro Religione. Iuuenalis pro monstro habuit, duo oppida in Ægypto concurrisse inter se ob hanc caussam, & id dignum Satyrâ censuit: quid nunc scriberet vbi Europa pænè tota?

——Pariter stabulare bimembres
Centauros, vnáque ferunt Cyclopes in Ætnâ
Compositos; sunt & rabidis iura insita monstris
Iusque suum.

& nos, infelix Belgium, vnius Religionis obtentu, tamquam militari exciti tesserâ, euolamus auidi in amica olim viscera, in socium sanguinem, in vnius vteri nexum, orbi fabula & lusus. O mea Battauia, vbi candor, morúmque simplex suauitas? Decurrimus ad arma; &, audeo dicere, armorum caussas nescimus. Obtenditur *Libertas* & *Religio*. Nomina sunt & sparsæ in medium nuces, irritamenta puerilium dissensionum. Et quis, amabo te, vos impulit ad innouandam Religionem? nescis à nullâ re maius periculum imperijs & sceptris? Exempla domestica dedi: at tu, vt video, externa expectas. Dabo. Ægyptius, sub Claudio, non triginta hominum millia sibi adiunxerat, Ierosolymam regiam habi-

turus, ni à Floro Præſide fortiter obuiàm itum eſſet? Haud diſſimile Marici illius factum ſub Vitellio in Galliâ; Emmanuelis Abrahami dicti in Africâ, quo etiam Marocenſium Regem regno & vitâ ſpoliauit. Apud Turcas, nónne aliquoties res motæ hoc prætextu? Schacoculis & Calender Zebelis, pluréſque in illo imperio, non ſat magna innouatæ Religionis documenta? Quid Germania noſtra? Zuinglio ductore, quot ſuorum funera vidit religionis obtentu? centum millia ſi dixero, nihil dixero: ita paſſim deſæuijt hæc peſtis. Quot Sueuia, & circumiacentes prouinciæ, Thomâ Muncero duce? Iam Miſnia, Morauia, Luſatia, Auſtria, Sileſia, Hungaria, Polonia, Suecia, Dania, Bohemiæ ante omnia regnum, Ziſkâ & Procopijs ductoribus (quaſi deeſſet cælum quo rigaretur, quo tamquam vbere lactaretur) quàm triſte oſtentauit ſolum ſanguine ſuorum fecundatum, vnius religionis prætextu? Cùm ſæuirent Orebitæ, Thaboritæ, Orphani; cùm tot ſexus omnis myriades terram propè integerent, & ſanguinum quædam maria protruderent; non ſatis hæc ad omnem poſteritatem erudiendam, & nouitatis auctores acrioribus etiam pœnis coërcendos? Vt iure hîc concludam Liuiano dicto: *Nihil in ſpeciem fallacius, quàm praua religio, vbi deorum numen prætenditur ſceleribus.*

Anno 1525.

De Libertate; quid dicam? Qualis illa, quæ momento omni pendet ab armatâ militis dexterâ? adſit modò dux, non deerunt qui ſequentur. Vnus aliquis candelam præferat, aderunt extemplò faces & ignes, quibus Reſpublica, palea & aridum ſeditionum lignum, ardeat vniuerſa. Quæ ergo libertas, in alienâ manu, militis manu, & externi militis manu; quem nec ſanguis patrius, nec patria pietas, reuocet ab excidio?

Sed iam tibi, ô æterna Sapientia, *lætus, lubens, laudes ago, grates gratiaſque habeo*, quòd duce te euaſi ex illis ſalebris, & loca deueni, per quæ facilior mihi tutiórque ad te curſus. Hîc viuo, Deo, patriæ, amicis, mihi; apud veteres Grudios, veteres amicos, ac propè ciues. In hoc ſcientiarum nemore, mecum & cum Muſis in gratiam redij: & eminus ſpecto nubes iam iam ruituras. Auerte, qui potes, Deus.

Verùm

Verùm ad calumniam. Ego in Religione libertatem aut illius aſſertores probare ſolitus? quouſque odia? cuius hæc verba, VRE, SECA? potui fortius? ego religionum procuiuſque arbitrio delectum? in re medicâ, & politicâ gubernatione non interitus ab hoc libero arbitratu & delectu? & in Religione ſalus ſtabit cum hac arbitrariâ prodigioſâ ſequelâ? aut tantarum religionum inuicem pugnãtium auctor Deus vnus? aut ad vnum mutuò ſe interimentia placita?

CAP. IX.

An Vſtionis & Sectionis auctor.

REDANIVS. Homo mitis, qui lenitatem paſſim profiteris, ac ipſo vultu Stoïcam quamdam lentitudinem, vſtiones nobis ac ſectiones inclamas, Iberici conſilij teſſeram.

LIPSIVS. * Πρὶν ἐσφάχθαι, δέρεις. Legiſti mea? ſi non, næ tu inſigniter impudens es, qui non lecta carpis: ſi legiſti, malitia tua immanis eſt, appingere quæ nec cogitata ſunt. & tamen hîc, ſi vſpiam, triumphas, & inueheris albis equis. Ego quid? teneor, nec orci me galea teget. nimirum: *In Religionis negotio, in quo libertas cuique ex voto, ille ſemper clemens, & modeſtus, cultros & ignes admouet.* Quid dicam? aut quæ verborum moderatio effrenes tuos impetus cohibeat? Vt calx aquâ accenditur, ita tu efferatis temperanti omni ſermone; neque tamen ſilentio hîc tueri me debeo. Quid? ego tibi ſum ille Cyclops, Phalaris, cui ludo & ioco ſanguis humanus? tu homo in hac luce temporum, audes hæc ſic palàm mentiri? quaſi nemo eſſet, qui mea legiſſet, aut legeret. Admoue cucurbitas, aut periſti: neque enim tibi hîc ſinciput ſanum eſt. intereà hæc à me habe: Quicumque ſedatè mea legerit, nec ſæuitiam nec lenitudinem increpabit: & fatebitur viam præſcriptam, quam bono generis humani iniuerint hodie qui regnant. Fatebor

* Priuſquã occideris, excorias.

tamen, in lenitudinem semper pronior. adeò, si peccandum, in hac parte malim, quàm in aliâ.

Et tamen, *Vre* & *Seca*. Num ferrum statim in omnes & ignem? O bone, non. sed pro modo delicti coërceri volo & puniri; patrum in primis exemplo; quando à vanâ Religione turbæ & dissidiorum faces accensæ. In Lucretio non legisti,

——quòd sæpiùs olim

Relligio peperit scelerosa atque impia facta?

Hæc vbi denata, an non secandum censes? vis parci? vis semper? etiam cum Reipublicæ interitu? Leidæ, Levvardi, Amsterodami, Monasterij, annis 1533. 1534. 1535. voluisses parci, voluisses omnibus? Non tunc plerique rogati quid in viscera sua sæuirent Battaui, responderunt, non fortiùs quàm prudentiùs,

Neglectis vrenda filix innascitur agris?

& tu (aude) damnas Respublicas, quæ has pestes sustulerunt? Voluisses seruasse? quæ hæc clementia est, paucos seruare, vt plurimi pereant? Vera veriùs clementia est, paucos tollere, vt serues plurimos; paucos reprimere in nequitiæ suæ cursu, ne ad alios malum serpat. Monet Seneca: *Si cogitaueris tecum, remedij causâ quibusdam radi ossa & legi, & extrahi venas, & quædam amputari membra, quæ sine totius pernicie corporis hærere non poterant;* hoc quoque patieris probari, nullam esse sæuitiam, vt *qui viui noluerunt prodesse*, morte certè eorum *Respublica vtatur*. & alibi: *Quædam hastilia detorta, vt corrigamus, adurimus; & adactis cuneis, non vt frangamus, sed vt explicemus, elidimus: sic ingenia vitio praua dolore corporis animique corrigimus:* eóque magis, quò ingenij grauius malum est.

Antè tamen quàm ad hæc extrema, verbis, monitis, præmijs, minis etiam emendatio tentetur; nouissimè ad pœnas,
Seneca. & quidem lento gradu: exemplo medici, qui, vbi *frustrà molliora cesserunt, ferit venam; membrisque si adhærentia nocent, & morbum diffundunt, manus affert: nec vlla dura videtur curatio, cuius salutaris effectus est*. Dura tamen hæc sectio. Responde
In Scorpiac. Tertullianus: *Horrorem operis fructus excusat. Vlulans denique ille & gemens & mugiens inter manus medici, postmodum easdem*

dem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & sæuas iam negabit. idem faciet Respublica, valetudini, id est tranquillitati restituta. Graue tamen illi qui patitur. A Tertulliano lenimentum capiat: *Medicinæ præsidium plures refugiunt, plures stulti, plures timidi, & malè verecundi. Et est planè quasi sæuitia medicina de scalpello, deque cauterio, de sinapis incendio; non tamen secari, inuri, & extendi, morderique idcircò malum, quia dolores tibi adfert. nec quia tantummodò contristat recusabitur, sed quia necessariò contristat adhibebitur.* Quid quòd sæuior etiam correctio magis pro illis ipsis? Augustinus in hac re: *Magis pro eis sunt leges istæ, quæ illis videntur aduersæ, quoniam multi per illas correcti sunt.* iterúmque: *Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio; ille ligando, hic cædendo, sed ambo diligendo. Si autem illos negligant, & perire permittant, ista potiùs mansuetudo falsa, crudelitas est.* Hos tales, quicumque in Republicâ es, audi potiùs, quàm illos de viâ clamosos, quibus omne cerebrum in linguâ est.

Verùm, *Vre, Seca*. O verba! perijssent illa & calami. & tamen, ratione si dijudicamus, quid peccant? A veteris medicinæ ritu sumptus sermo, qui in vlcere aut vulnere secabant, & deinde sistendo sanguini vrebant. Quis vetet eadem in animi vlcere? imò cur non magis in hoc? eóque acriùs, quò huius sanies & malignitas ad plures spectat? Caluinus in Serueto præit exemplo; & vos, antè dixi, non semel. quò miror magis vos de ancillulâ Bruxellę defossâ debacchari; nec vnum propè librum prodire sine hoc cespite. Erat è disciplinatu Nicolai Storck, Thomæ Munceri, propiùs etiam ex Henrici Nicolai; quem virum vos omnibus dignissimum flammis non semel iudicastis. *Sed mulier hæc.* Non erant mulieres, quas Amsterodami morte coërcendas Senatus iudicarat? *Sed illa turbas nullas dederat.* Respondebit pro me Seneca: *Multorum, quia imbecilli sunt, latent vitia; non minùs ausura, cùm illis vires suæ placuerint, quàm illa, quæ iam felicitas aperuit. Instrumenta illis explicandæ nequitiæ desunt. Sic tutò serpens etiam pestifera tractatur, dum riget frigore. non desunt tunc illi venena, sed torpent. Multorum crudelitas & ambitio, & luxuria, ne paria pessimis audeat, fortunæ fauore deficitur. Eadem* Anno 1534.

velle

velle eos cognosces, da posse quantum volunt. An expectandum putas, quoad venena serpens fuderit? Et quem tu in Republicâ magnum virum arbitraris? qui seditionem in semine sustulit; an qui cùm posset, neglexit, nec antè aggressus quàm virili robore suo plenam? Ille sine Reipublicæ periculo, & in solo noxio sanguine scelus piauit; hic non raròetiam cum Reipublicæ interitu. Neque ille peritissimus nauclerus est, qui nauem cùm coniecisset in breuia, saluam tamen deduxit in portum; sed qui vitauit. Ille si deducit, laceram plurimùm, & fatiscentem, suóque iam oneri succumbentem, non sine vectorum merciúmque metu deducit; hic etiam sine damni metu. Sed neque ille diligendus est medicus, qui ægrum ad extrema deducit, vt pòst medeatur; sed qui antè prouidâ cautione minitantem morbum necat.

CAP. X.

An LIPSIVS *de Fato gentilizet.*

REDANIVS. O mutationem non excelsi! Ille qui nunc in Hallensi, qui in Sichemensi Diuis, ad superstitionem omnia, qui supplex statuæ, qui Idolo; olim sine Deo, in Fati verba iurat: cuius imperio, se, sua, orbem substernit.

LIPSIVS. Benè sperare de tuo morbo incipio, euomuisti. Verùm quid hîc lancinas? Fati nomen? Non diffitebor, familiare mihi librísque meis. verùm quid hîc displicet? Age, excute omnia mea scripta, an Fatum inuenies à me, alio quàm probissimo sensu? nescio. si erit, iam nunc rescribo, & deleo. Quid ergo super hoc displicet? nisi quòd nil tibi placet, quod alijs placet. at eò mihi placet magis, quò tibi tuísque placet minùs.

At fatalis illa necessitas, non Gentilitia est? Semper tui similis es, incogitans; intentus & paratus inferre tantùm ictum,

non

non vitare. Hîc ego antequam altum illud ingredior, præfabor lubens, me labi & errare posse. Res Theologa est; quare Theologis haud inuitus subijcio, qui potiores me isthæc cernere & arbitrari. Ad horum subsellia appello, ad quæ sola veniunt hæ caussæ: tu si audes, siste te huic tribunali. Ecce quid sentiam. Numquam ego Fatum volui, immotas quasdam gentilitias caussas, quas declinare nemo posset, ob inexpugnabilem quamdam inter se innexionem. quis enim tam infans, non rideat aut illam occantem, aut hanc nentem, aut nescio quam secantem? nimirum in cælestibus nuceta nasci? Quid ergo Fatum? nisi quod Deus præprouidâ cognitione, de quacumque re, in illâ immensitatis suæ prænotione effatus est? hoc mihi Fatum, & verè Fatum, magni Dei effatum, qui ex altitudinis suæ speculâ ventura dispiciens, liberarúmque etiam caussarum propensiones, delectúsque liberos, non potuit sæculorum ignorare euentus. Hæc scientia Fatum mihi, nec aliud. Scire enim Dei quid aliud, quàm quoddam effari est? nisi malis effatum, scientiam sequi; scientiam verò, futurorum euentum. neque enim sciri potest, nisi præeat aliquid quod sciri possit, ac quasi præiaceat intellectus operationi. Nam in quod intellectus fertur, & visualitatis suæ radios mittit, aut re ipsâ iam esse, aut esse posse necessum est. Neque hæc aut scientia aut effatum, natas iam aut nascituras res violentat: non magis, quàm visio mea sessionem tuam, scriptionem tuam. nec magis necessitatem adnectit rebus, quàm astrologi cognitio, secuturæ pluuiæ. Ita sentio. tu si quid hîc habes, extra conuitia, extra calumnias & mendacia, quibus me oneras, expedi. Videam aliquando à te veri vmbram. nam illa, quibus ad popularem inuidiam omnia reflectis & torques, & ego, & quotquot mecum doctiores, rident. Pro quibus quid reponam? veterem pœnam Rhemniæ legis, frontem inuri K. litterâ, Kalumniarum indice. Vis plura de hoc profundo? nec haræ rosas, nec stabulis lilia spargo. & si altiùs pedem figo, in tenebris micare me fateor. O mi Sol magne, & salus, sequor ductorem! tu mihi Phœbus in hac nocte. Et iam video, nec aperio ta-

men tibi lasciuo & stolido prouocatori. nam quæ ratio aut argutia te vincet, qui cerebrum non in capite, sed in crepidâ circumferre mihi videris; è quâ aliquid humanæ lucis mutueris, si quæ necessitas pupugerit? An tui similis reponam verba, vt sit quod dicitur Thuscum iurgium? Non soleo. & si illa voles, alium quære; non deerunt è tuâ Battauiâ, aut è vicinâ Germaniâ. Quamquam cordatis hîc eruditioribúsque sat multa: tibi numquam satis. nam, vt ille, frustrà hanc salpam contundo, numquam exiliet perdix. & plura de grandi hoc abdito

Scire nefas homini: nos tamen *prauum & debile vulgus*
Scrutamur penitus Superos. Hinc pallor & iræ,
Hinc scelus, insidiæque, & nulla modestia voti.

Lyricus benè monuit:

—— quid æternis minorem
Consilijs animum fatigas?
Permitte diuis cetera: qui simul
Strauêre ventos æquore feruido
Deprælianteis, nec cupressi
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone.

CAP. XI.

An LIPSIVS *Stoïcæ sectæ.*

REDANIVS. Quòd si planè de tuâ fide & opinione, quam concepisti de Deo, coniecturam facere ex scriptis & vitâ velimus, propior sim existimanti, Numen te statuere quidem, & Deum vniuersi conditorem; eumdémque æternum Rectorem cum tuis Stoïcis credere: ceterùm de Christo haud valdè plus quàm illos sollicitum esse. & hoc quoque à Stoïcis habere, vt accommodes te loci cuiusque legibus.

LIPSIVS. Tu ex coniecturis de mente meâ? O vatem! nescis hanc mentem mare magnum esse, quod scaphulâ tuâ numquam enauigabis? De scriptis, de vitâ meâ, quid arguis? Peccaui alibi? erraui? in viam reducito. At tu verberas, nec culpam indicas, quasi ad culpam satis sit verberasse. Obsecro te, hæc modesti hominis sunt, impietatis me arguere, quasi sim in gentilium sectâ? Miror magis hanc scribendi rationem, quàm indignor. Lipsius tibi philosophatur, & adeò Stoïcissat? nec iam Christianus? Quamquam si peccandum est, indulgentiùs fors peccauerit, qui Stoïcus audiet, quàm qui Lutheranus, Caluinista, Mennonista. Et verò non auersabor Stoïci nomen, sed Stoïci Christiani. Tibi lubens conuitiatoris, linguæ tuæ calumniatricis nomen concessero. De me verò, quia dicendum est, Deum testor & homines, post calumniam natam, apertiore ac mendaciore calumniâ neminem petitum. Ego Stoïcas in omnibus opinationes sequor? quin disertis clarísque verbis, non infima illorum damno & detestor: in quibus tamen cum Christianis consesserant, sequor, & lubens sequor. In quo quid peccaui? Numquam putaui te tam matulam. Intelligis quæ scripsi? an vt praua quæque ingenia, in meis verbis nihil intellexisti, nisi quod ante lectionem animo tuo parum sano tacitus tecum formaueras:

——— procul hinc, procul ite nocentes;
Si cui corde nefas tantum.

An quia tu cum Luthero aut Caluino tuo Christum aut ignoras, aut mendacio adeò diminuis, vt non iam Christus, id est non Deus, sed sceleratorum maximus, eoque nomine exquisitissimis inferni tormentis addictus; tu eadem, aut deteriora, si tamen deteriora fingi possint, animo affingas meo? Quisquis tam improbæ linguæ est, non Iudæ

Marsyæque timet manum & rudentem?

nam quæ mitiora speret?

De Legibus deinde quædam subiungis, quibus me pro conditione loci accommodem. Quid vis? in singulis prouincijs dàmnare me quæcumque non probo? non soleo.

probare singula? neque illud soleo; nec factum à me vllo tempore. Vis ad quamcumque aduersantem animo meo legem, ad arma decurram? non est instituti mei. Vis verbo saltem tester displicere? si emendatio speratur, benè mones, & ex mente meâ: sin grauius timetur malum, non transeo in partes tuas. quod qui faciunt, quid aliud sunt quàm dissensionum publicæ tubæ? quàm ciuilis, quo ardemus, ignis sarmenta & fomes? In quam te quoque flammam aliquid occulti ligni suggessisse vt credam, facit tua hæc ad seditionem nata malignitas.

CAP. XII.

An Oratio De duplici Concordiâ Ienæ à LIPSIO *habita.*

REDANIVS. Quid respondebis ad Orationem Ienæ à te habitam, De duplici concordiâ, Litterariâ & Religionis?

LIPSIVS. Non pudet palàm mentiri? Si satis ad veritatem est, dixisse; satis sit ad calumniam interimendam, negasse. Et quis innocens iam erit, si dixisse sufficiat? quis non aliquid meum aut alienum adumbrare potest, & protrudere? hoc si valet, latissimus hic ad calumniam limes: & in quo liberis quadrigis illa inuehatur & exultet. Verùm ad rem ipsam. Ego Orationis illius parens? Ab alio Ioue venit hic Vulcanus; & cui cerebrum pituita sic obruit, vt vel inspectâ illâ, me & stilum meum non requirat? Pleraque sine Charite & Venere, languida, insulsa, sordentia, absona, quæ norma & Grammatica respuat Latialis: & horum ego sum auctor? Age, ex ipso scripto quid si palàm elicio & efficio me scriptorem non esse? Dictam Ienæ, XXIIX. Iulij anno CIↃ. IↃ. LXXIV. vult auctor. Portentum! quod nullus explicet ab Etruriâ aruspex. Ego tunc Ienæ? Quattuor antè mensibus non fui: quomodo ergo Ienæ dixi? nisi

nisi cum Plautiniano Sosiâ, *Egomet me illic reliqui, & si fortè oblitus fui.* Quid si ipsum Amphitruonem prodo, huius Alcmenæ virum? huius Palæstræ è Plautinâ Rudente Dæmonem; & ipsius adeò confessione, huius filiæ patrem? Quid lates? imò quin prodis? quin te certum auctorem tenemus? Teneo te ab amicâ manu: & palàm edico omnibus: Orationis Ienæ habitæ parens *Melchior Haiminsfeldius Goldastus.* Hic ille Pseudolus calumniarum instructor scenæ. hic ille Pandorus, qui maleuolentiæ mantello tectus, sagittas spargit, & vulneri in LIPSIO locum quærit. Plura de hoc homine non dicam, dicent alij. qui tamen, si me audient, nihil dicent, nec dignum iudicabunt, in quem nudent dentes. qui cùm laudem sibi quæsisset, tamquam à manu meâ; & vanitatem ostentauit suam, & à me, dictionis suæ infantiâ, notam omnem auertit. Quis enim, ne si conetur, tantas ineptias in tantillam congerat orationem, tot Thersites in vnum corpus? O semper æmula probis malignitas! quid meam scriptionem, vinum meum, & vinum (liceat iudicium de me aliorum) Falernum, vinum Massicum, inscitiæ, imò & malitiæ tuæ diluis aquâ? Ferrem, si puram miscuisses: hanc verò purulentam & in fæce suâ natantem, quis ferat? Iam quæ hæc religio est, nomen parare nomine meo? imò nomen turpare meum luto tuo? scilicet

Vt pueris placeas, & declamatio fias.

O quàm

—— miserum est alienæ incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis!

Factum. subduco nomen meum, dictionis tuæ columnam: quid nisi ruant tecta, mentitis inædificata columnis? Nec tam miror Goldastum famam captantem, quàm hunc nescio quem de mendaci vaginâ ferrum stringentem.

—— Quo nemore vmquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tygris agit rabidâ cum tygride pacem
Perpetuam: sæuis inter se conuenit vrsis:
Ast homini ferrum letale incude nefandâ
Produxisse parum est;

 arman-

armantur de conuitio linguæ, non vno vulnere iugulaturæ; de mendacio calami, non vno sanguine sitim expleturi; de veneno dexteræ, non vno toxico perempturæ; & toties peremptura, quoties hæc noui lectoris oculos subitura, Mæotide sæuior ara.

—— quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix, homines tantùm immolat; vlterius nil
Aut grauius cultro timet hostia.

at hîc dentes, linguas, calamos, dexteras videbis, toties in mortem repetitas, quoties lectoris noui (ah nimiùm in fidem faciles!) pauerit oculos.

APPROBATIO.

Hæc Postuma IVSTI LIPSI *defensio vtiliter typis mandabitur. Datum Bruxellæ, die* XII. *Augusti, anno* M. DC. VIII.

Petrus Vinck, S. Theol. Licentiatus,
Censor ordinarius.

IVSTVS LIPSIVS CATHOLICVS,

SIVE

DE VERA IVSTI LIPSI RELIGIONE CATHOLICA DIALOGVS

Arnoldi à Boecop Vſipiopolitani.

DOCTRINA, VIRTVTE, PIETATE
VIRIS ADMODVM REVERENDIS,
GERARDO LIPPIO,
IOANNI HASIO,
NICOLAO STEIN,
COLLEGII SOCIETATIS IESV
APVD MENAPIOS
THEOLOGIS EXIMIIS.

ON diu, nec ancipiti consilij lance deliberandum mihi fuit, R^dı PATRES, cui opellam hanc inscriberem; vobis deferendam putaui, vobis deberi: sacram paginam, viris DEO sacratis; rem Religionis, Patribus religiosis; imò gemmis splendentibus, melius aliquod aurum. LIPSIVS est, quem vobis sisto, quem protego;

Non tam certandi studio, quàm propter amorem.

Illum impietatis & impuritatis insimulatū purgaui: non lustralibus aquis aut Oceani fluctibus, sed puris putis vndis ab ipso fonte, id est Auctore, desumptis. Scutum & defensionem suscepi, vt pristinæ innocentiæ restituam; probis, & si fieri potest, etiam aliis

approbem. ſin minùs, iſtos contemnam. Satis triumphat Veritas, ſi apud paucos bonóſque accepta; nec indoles eius eſt placere multis. * Τυφλὸν ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος, ait Pindarus. magis autem αἱρετικῶν. Quos cum Pharaone obduratos in malitiâ & Caucaſo abruptiores hodierna docet experientia. Quis innocentior & ſine labe purior, Virtute & Modeſtiâ præclarior inter ſæculares hoc æuo vixit, quàm hic noſter? Appello vos Patres, qui interiora eius nouiſtis, contra fidem Catholicam

* cæcum cor habet plerumque hominum turba.

Quid dixit? aut quid tacuit? ô rebus bonis
Non infideles arbitri!

Sed vita & ſcripta etiam clamant, & dilucidè ſatis oſtendunt. Vt omnibus notum & perſpicuum eſſe liceat, niſi aures obturauerint, & lolio fors victitauerint, vt oculi fallant in adſpectu. Et tamen quis non illum culpat aut damnat ex iſtis? In ludis olim & arenâ obſeruatum fuit, tauros purpurâ & rubore maximè concitari, qui tamen pulcherrimi ſunt colorum: ſimile in hæreticis licet dicamus, quorum virus prouocat ipſa Virtus. Exemplo eſt SOCIETAS veſtra, & ſinguli è toto corpore Patres; in quos velut de compacto omnes incurrunt, tamquam

——*Epicuri de grege porci.*

Et

Et qui de humano genere meliùs hoc æuo meruerunt? Testatur hic & alter Orbis, maiora hominibus commoda post homines natos ex nullo ferè Ordine promanasse. Alios ad frugem præitis aut deducitis, alios à vitiis retrahitis, aut illa appetentes retardatis; nihil gratiæ, nihil metui datis, omnia ad iusti normam dirigitis. In Indiis autem quot millia hominum ab idolorum cultu in viam salutis, feruore & labore cum molestiis manu duxistis! morte & martyrio de nouo per CHRISTVM mercati estis! Sicut Solem illum, cùm ortus est, videmus

Conuestire suâ perfundentem omnia luce,

conuestire, sed & demulcere: idem hîc dixerim, fulgorem vestrarum Virtutum honestiores quasque animas peruadere & persuadere, degeneres sanare. Hæc publicè; quid priuatim? Puram & immaculatam vitam agitis, & cælestem in terris; super humana vitia & animorum turbines, in Pietatis, amoris Dei ac proximi, Virtutumque arce sublimes,

——velut altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos nubesque reliquit.

Vt non immeritò multi, quibus altius aliquod ingenium, vobis accenseri ambiant; omnes boni benè velint, & vestras

—VIRTVTES *in æuum*
Per TITVLOS, *memoresq́ue* FASTOS
Aeternent.

Sed ego laudare desistam: quia, vt Poëta cecinit,

Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuit.

Vna ac verissima hæc SOCIETATIS laus est, ex vero non posse laudari: altera, non velle. Ad me & munus meum redeo: quorum vtrumque vobis consecro. istud tale, quale bonorum fauor & amor fecerit: me, candidatum melioris & vestri amantissimum. Vsipiopoli IV. Idus Iunias Anni à partu Virginis salutifero CIↃ. IↃC. X.

Arnoldus à Boecop.

A COELO PROBANDVS.

LECTORIBVS SALVS.

ADESTE & fauete, Vos fautores & amici LIPSI: *abite & dolete malouoli & carptores inuidi; nihil ego vos moror, quia iniqui. Si tamen posito adfectu non carpere aut capere, sed sapere aduenistis, spectate & considerate, vt æquos & veros Lectores decet. Lis olim mota* LIPSIO; *illi, qui sic lites odit, vt nemo homo Orci portas; non de re leui, non de plumá aut laná, villá aut villulá, sed de Fide & fibris. Pectoris penetralia Amazone audaciores penetrant, &, quod Momo non licuit, mentem introspiciunt, atque in vnius* DEI *limites transcendunt. Hesiodus ait:*

*Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ νόον ἀνθρώποισι· — * Mentem celarunt mortalibus immortales.

illi tamen huc eunt. Impuri Alastores! non ferunt radios irradiantis illius Solis; & cùm Famæ, quæ per Orbem diffusa, tenebras inducere & nebulas obijcere non possunt, aut ostendere

Dilapsam in cineres facem,

insultant FIDEM. *Et vt striges ac nocturnæ volucres ossa circumuolitant, & infausto morsu cadauera inuadunt; sic proteruuli illi Nouatores & à Modestiá deuij, admordere & arrodere conantur Modestissimi hominis veram Religionem, seueram Pietatem. Et talem esse volunt, qualem nemo bonus approbare potest, aut quales ipsi infelici naufragio ab Ecclesiá Catholicá in propriam & aliorum ruinam enatarunt:*

Tanta mali tamquam moles in pectore constat.

Ægrè scilicet illis est in re hac seriá dissentire, & militem agere in veteris militiæ sacræ castris; quæ hi terræ filij, salutis suæ prodigi, aut apertá vi demoliri, aut occultis cuniculis euertere satagunt. Sed frustrà. Vt enim stirpi arbores, fundamento ædes, sic illa Christo Seruatori nixa & superstructa. Quid ais tu Tympanotriba Batauè, non nauci homo? Num tandem aliquando malitiam tuam confitebere, & fusci an atri alicuius spiritus instinctu marginalia illa * ἐξ ἁμάξης *eblaterasse? Tu Idolomastix nefarie,* — * è plaustro

——qui perfuris acri

Cum fremitu, sæuisque minaci murmure,

num quando vinci te patieris, malè LIPSIVM, *impiè* DIVAM *à te petitam? petitam dico, non læsam. Sagittæ tuæ in aëre hæserunt, ad destinatum scopum non peruenêre. Miserum* LIPSIVM *si talibus configi necessum habeat, quoties vos Massagetæ aut Scythæ iaculamini! Et numquam etiam tu Britanne Aulice* VERITATEM *à te subdolè suppressam agnosces, & tartareum genium te inebriasse, & auctorem fuisse vt spurcis & fœtidis tuis frustis chartas impleres, atq. in* DIVAE MATRIS & *μακαρίτου illius nostri sinum hesternam crapulam per os redderes, & vinum olidum vomitu remetireris? Dic autem quid fati aut vitij te presserit:*

* Atque hoc mihi effer veraciter.

*Καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον.

Sed vt dixi, sic sentio;

* Læsit te dæmon malus & mala copia vini.

*Ἆσέ τε δαίμονος αἶσα κακή, καὶ ἀθέσφατος οἶνος.

Tu autem è Galliá nouus Poëta, quis te irritauit, aut

* —malo quo dæmone es vsus?

——*τίς τοι κακὸς ἔχραε δαίμων;

Vt tam petulanter in pium affectum viri pij arietares,

Flammato versans inopinum corde venenum?
Quid iste fert tumultus? aut quid omnium
Vultus in vnum illum truces?

O sæculum! Eius igitur naturæ hodierna istæc malitia, & hæretica pestis est, quam libidinosus Monachus nescio an Liliatus exul ex saucij pectoris impuro gurgustio auditoribus inhalarunt, vt omnes vel leuiter infecti non satis habeant priuatim insanire, nisi & publicè grassentur etiam, & laqueos aut foueas aliis struant? O

Insanientis gens sapientiæ,
Addicta mentem erroribus impiis!

quæ magno emerit omnem famam bonos decoxisse, & Catholicos viros inter obliterata aut damnata nomina esse!

Quò, quò scelesti ruitis?

Quàm vellem vos reuerti! Respicite amabò & resipiscite. Videte Dominum IESVM, *qui tam pretiosè vos redemit: cui dolorem quasi renouatis vestrá nouellá istac paraturá. Ecce à manè vsque ad vesperam vos expectat & expetit, & suauisoná voce ad rauim vsque clamat vt respiretis. Quid iniuriosi estis ei, qui tam beniuolè inuitat? Expandit alas, qui vos alit, & renuitis congregari? O fiat aliter! huc deferte onus, apud hunc requiem quærite, qui vos reficere vult & potest. Purgate animum, sequimini* DEVM *&*

Spon-

Sponsam eius Ecclesiam; in quâ sunt, vt cum Poëtâ dicam,

Fundamenta, quibus nixatur vita salusque.

Syrtes in terrâ Africâ esse dicuntur, in quibus homines obruantur æstu reciprocantium arenarum, vt qui semel ingressus, cùm poterit exit, non cùm volet: hîc aliter. Licet reuerti in Sion, licet in integrum restitui, bonis & Orthodoxis iterùm accenseri. Ecce mutæ quædam animæ & irrationales, medicinas diuinitus sibi attributas in tempore agnoscunt Ceruus sagittâ transfixus, vt ferrum & irreuocabiles eius moras de vulnere expellat, scit sibi dictamno medendum: hirundo si excæcauerit pullos, oculare rursus de suâ chelidoniâ. Et vos ad imaginem Creatoris facti, salutem non corporis, sed animæ etiam negligitis? Quosdam eo ingenio, siue vitio oculorum esse ferunt, vt de die cæcutiant, in tenebris cernant: fortean vos iis similes: &, quod deterius, in animo alitis, quod illi corporis impedimentum habent. Verùm enimuerò si omnino —— rupistis fræna pudoris, *& detractatis redire; si cum Ceritis furere libido est, vobis mali estote, nec aliis calumnias inurere aut scelera intentare præsumite. Nulli enim homines celeriùs incidere debent in malam fortunam, quàm qui aliis illam concupiscunt. Imò*

* Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων. * Qui mala comque alij fabricat, sibi fabricat ipsi.

Videte, obsecro, & seriò semel legite (si non omnino vos mala factio excæcarit) hæc paucula, quæ pro LIPSIO *ex* LIPSIO *congessi, & vniquisque oculorum ictui subieci, & sine præiudicio veraciter de illo sentite, ac pedibus in illam partem ite, quæ iustior & æquior esse videbitur. Et scitote* DEVM *in cælis arbitrum esse, satis idoneum patientiæ sequestrum:* ὃς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἄδικος, ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, vt Plato ait. Imò,* * Qui nusquâ & numquam iniurius, sed quantum potest iustissimus.

—— * ὅς τε καὶ ἄλλους

Ἀνθρώπους ἐφορᾷ, καὶ τίνυται ὅστις ἁμάρτῃ.

* —qui mortalia facta Mortalesque videt, delinquentes quoque punit.

Deinde & ipsum heroa considerate, viuum virtutis & pietatis exemplar. Postquam enim fretum adolescentiæ, æstum & feruorem ingenij superauit; postquam curæ alienæ non fuit; cùm solidæ mentis stetit in solido; nullibi vacillauit, sed constans in Religione Catholicâ perseuerauit. vt Vita sufficere posset, si scripta non essent, aut dicta. Et rectè. Sicut enim arborum illæ optimæ, quæ non florem solùm sed fructum ferunt: sic hominum, quibus præter ornamenta doctrinæ & sententiarum, vita etiam est ad frugem. Piè scripsit, & pro fide suâ Catholicâ

tholicâ adstruendâ Catholicè. Parum tamen illud si mores discrepassent. sed illud certum est, & milleni etiam oculati testes, quibus liquidò iurare liceat, in hac parte superasse. Negant tamen aliqui & aliter interpretantur. Sed hac ipsâ notâ non boni. Sit libertas huius iudicij: experimēto didici, qui virtutem ipsam & canam veritatem non amant aut æstimant, vix istum. Et hercules quòd nos amamus, & quòd producimus; est ob istam. Sed libemus è multis pauca; & primum sit, quòd in SODALITATEM *B. Mariæ Virginis nomen dedit. quod summæ pietatis indicium & initium esse, illi sciunt, qui eidem se manciparunt. Deinde ab eodem affectu Hallas & Sichemium adspirauit, iuit, preces fudit, pronus aræ vtrobique aduolutus; pennam dedicauit & suspendit, Miracula euulgauit. nec quicquam in vitâ prætermisit quod ad* DEI *aut Sanctorum cultum & honorem. Iam in morte non Stoïcorum scitis contra vim morbi animum firmauit, sed pro* vanis *habuit:* Christum crucifixum veram patientiam *asseruit, digito in imaginem propè adstantem intento, cum subiectâ precatiunculâ:* Domine IESV da mihi patientiam Christianam. *Quid etiam? quàm primùm se ostium spectare sentiebat & foras prouinere, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis sacris mysteriis animã purgauit, muniuit, fouit. In precibus & pietatis actu perseuerauit,* DEVM *& Sanctos cælites adiit voce, suspiriis, oculis; & cùm de Dei Matre quispiam ex adstantibus dixisset:* Ecce nunc illa Patrona clientem exspectat suum, & obuiis expansisque occursabit vlnis, *animo manibusque in altum sublatis, sic deuotè precatus est:* O MATER DEI, adsis famulo tuo, cum totâ æternitate decertanti, & non me deseras in hac horâ, à quâ pendet æterna salus animæ meæ. *Vbi etiam incruentum sacrificium Corporis Christi pro se oblatum ex Rev. quodam Sacerdote Societatis* IESV *Theologo intellexisset:* Faxit DEVS, *respondit*, Pater mi, vt sanguis ille pretiosus in me abundè deriuetur, qui in illâ passione effusus est. *& paullò pòst in hæc D. Stephani verba,* DOMINE IESV ACCIPE SPIRITVM MEVM, *piè & feliciter excessit, & cæleste regnum subiit. Vbi nunc triumphat, & lauream capite & manu tenet, non à liuore aut calumniâ eripiendam. Quid nunc oggannis* Thomsone? *etiam Catholicum negas? etiam simulatorem & Stoicum asseris? ficta hæc facta, coactas orationes, suspiria, lacrymas? etiam in horâ mortis? in vltimâ vitæ lineâ? ante tribunal supremi Iudicis?*

O mul-

O multa fleturum caput!
*—— ἦ νύ τοι ἄυτως
Οὔατ' ἀκουέμεν ἐστὶ, νόος δ' ἀπόλωλε καὶ αἰδώς.

*-certè aures sunt tibi tantùm, Quęis audire queas, periit mens ipsa pudorque.

Sed & illa animæ cura post excessum, nónne Orthodoxum indigetat? In Epitaphio, quod ipse sibi composuit, in hunc modum Lectorem & spectatorem alloquitur:

Extremum hoc te alloquor:
Æternùm vt gaudeam, tu apprecare.

Pateram etiam duplicem inauratam, Constantiam dictam, templo Patrum Societatis *legauit*, vt pro se orent. *Testamento condi se mandauit in æde sacrá* Franciscanorum *Sodalium*, *ante* Virginis Deiparæ *aram, ad quam preces quotidie fundere consueuerat. Togam optimam pellibus suffultam* B. VIRGINI *ad eius aram Louanij, in basilicá B. Petri Apostolorum Principis, cultu miraculisque celebrem, offerri & poni per vxorem voluit. Et hæc non sunt clara indicia adstruendæ priscæ fidei? Non adferam alia, nisi fors illud quis exigat, quòd in scriniis inter scripta*, Miracula D. Virginis Louaniensis *reperta sint, eodem adfectu quo priora conscripta. itemque* binæ panegyricæ *orationes eidem dictæ. Sed hæc approbanda bonis, imò admiranda, damnare nouelli nostri malunt quàm discere: &* veteres auias, *vt ait ille, displicet* à pulmone reuelli. *O mala bestia hæresis! specie pulchra es, & arrides aut blandiris, caudá vibras. O indomitum orbis monstrum! mixtum, portentosumque, & ex diuersis animalium congruentibus membris! quod nullis aptiùs quàm illis Virgilianis versibus describam:*

Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo
Pube tenus, postrema immani corpore pistrix,
Delphinum caudas vtero commissa luporum.

Quis non obstupescat? ô fædam conglutinationem! horribile monstrum!

*Τὸ δ' ἐκδιδάσκει καὶ παραλλάσσει φρένας
Χρηστὰς πρὸς αἰσχρὰ πράγματ' ἵστασθαι βροτῶν,
Πανουργίας δ' ἔδειξεν ἀνθρώποις ἔχειν,
Καὶ παντὸς ἔργου δυσσέβειαν εἰδέναι.

* Hoc illud est, quod mutat & mentes docet Ad fœda rerum & praua se cõuertere: Fraudes dolosque suggent mortalibus, Et improbos, simulque & impios, facit.

Sed ego cum hoc vitio non luctor ampliùs, ne inquiner vel contactu. & omnes illos qui hoc alunt dimitto: *κεράσβολοι *enim sunt, & rationibus vix inducuntur. Æquos lectores & bonos compello, de quibus*

*præfracti

bus demerendis non anxia mihi cura est, nec multùm laborabo. Vt boni enim bonis fauent, sic in re bonâ benè sentiunt, & gaudent si quid boni eueniat bonis. quod in hac sermocinatione videbunt, non enim calumniari sed purgare animus fuit, candorem non liuorem præferens. Sed hoc etiam sciri conuenit, plura & præclara multa adferre & adnectere me potuisse in rem, sed non licuit. extra oleas diuagari non debui & limites; & transiliissem si quidquam non ex Lipsio. *Quædam tamen addidi aut interiunxi, sed omnia ferè sub personâ Auditoris. Quem & scire vos velim in quibusdam interdum conniuere, approbare, sed vt eliciat veritatem. Sed satis diu vos detinui, audite nunc* Lipsium, *& molestum satis Auditorem, vt Doctorem suum in arenam prouocet; ac valete.*

IVSTVS

IVSTVS LIPSIVS CATHOLICVS,

SIVE

DE VERA IVSTI LIPSI RELIGIONE CATHOLICA DIALOGVS.

IVSTVS LIPSIVS. Quid igitur molestus es & semper insonas de rescriptione; ac velut classico me excitas ad pugnandum? Nollem te hoc facere. Nam cùm naturam meam, cùm rem ipsam, cùm finem fructumque video, inclino ad silentium magis. Natura sanè mea mitis & tranquilla est, & vehementiori omni adfectui aliena; & ab ingenio meo deserar, si irasci velim aut litigare. & si me non nosti, scito non esse pacatius ingenium in Belgio. AVDITOR. Non es pugnax, ipsa pacis proles: & scio, nihil minùs libenter te facere, quàm repugnare, etiam læsum, etiam in facili & iustâ causâ; sed vbi æui gratiâ aliquid dicendum, tam virum ostendes, quàm duobus aut tribus illis olim aut nuper, qui non lætantur te prouocasse. Palmam de te vsque adhuc quis tulit? Iactare lubet, quia noui te & alios: & in bonâ hac vtique causâ, veniant cum Hectore Achilles, non subduces. Age, repone aliquid,

Lipsius variè & à diuersis adhortatur ad respòdendum calumniatoribus suis:

sed ille negat, quietu & pacis amans, nec auidus rescribere.

quamuis iam anteà fecerit & omnes cum gloriâ vicerit.

—— *pœnasque inimico à sanguine sume.*

Nónne vides, multos fauere contra te dicentibus, & sine examine pedibus in partes illas ire? Retrahendi sunt, & vel inuitis oculis fulgor veritatis inserendus. LIPSIVS. Respondi quibusdam, fateor; sed comiter, non acerbè, & commissionem & ludum magis dicas, quàm pugnam. non enim

tantùm ſine plagâ, ſed etiam ſine ſuggillatione & morſu: ſicut decet veræ pietatis alumnum. Non eſt meum Thyeſtæo more, quod hodie obtinet, furere aut ſæuire. Æuum hoc noui, in quo bonis modeſtiſque multa ferenda ſunt, *ſtomacho Ciceronis*, non *animo Catonis*. Quàm multis non reſpondimus? quos vt infantes vagientes habui, & riſu non ſcripto componendos. Veſpaſianus Demetrium Cynicum in itinere ſibi obuium poſt damnationem, ac neque aſſurgere neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit *Canem* appellare; offenſæ iniuriæque minimè memor executórve. Grande patientiæ exemplum quídni imiter? Non probo iſtos, qui ad ſingulos inſultus ſe parant & exſerunt, & in gladiatorem pugnant. Philoſophi ſumus? tranſeamus. Chriſtiani? patiamur, alieni ab excetrâ illâ delictorum omnium ſuperbiâ & vindictâ. Alacres & erecti per medium calumniantium agmen incedamus, aduerſus linguarum omnium tela ſcuto tecti *Veritatis* & *Candoris*. Illi ringantur & liueant: nos Epinicia læti canemus, & auertentia ſacra faciemus *Inuidiæ* & *Pallori*. Et apud illos vincar aut vincam, parum eſt: cum Ariſtippo, *Ego victus abibo, iucundiùs, quàm illi victores, dormiturus*. Etſi non poteſt hoc bonis arbitris: quem te cenſeo. AVD. Sed ſi vincere hîc inglorium, atteri etiam ſordidum arbitrare. Obiiciunt enim ea, quæ *Famam* tuam tangunt. Et quid rerum humanarum carius famâ? quæ iure eſt bonis ante bona omnia & ipſam vitam. Nam hæc vtraque caduca & fluxa ſunt: & opes quidem ante nos ſæpè, vita nobiſcum ſemper abit: nomen autem & fama æternant; eaque ſola, cùm non erimus, hîc erunt. LIPS. De me ne labora, ſi quidam inuident aut carpunt. An ego eximius ſum inter homines, qui ſunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conantur (non enim dicam excellunt) ſtatim adflauit & adfflit maleuolentiæ iſta aura. Cita veteres, reperies. Circumſpice hodie noſtros: idem. Quid miraris ſi *Marculus* aliquis hoc in me faciat aut *Lacon*? Mihi ſententia de me non niſi apud me fertur: nec quis ſim, alium rogo. Interno iſto iudice ſi probus audiam, quid addent aut dement mihi

Maluit eos contemnere exemplo bonorum; & quia

Tranquil. cap. 13.

Christianus Philosophus est, ac

Veritas vinci non potest.

Famam oppugnant, quã omnes boni meritò amant;

Salustius Catil.

sed commune illud omnibus magnis viris, ut inuideantur,

antiquo & nouo æuo;

non autem læduntur.

mihi iſtæc ſcripta? Calumniarum conuiciorumque plena ſunt: & corniculas citiùs in Africâ, quàm res rationeſque ſolidas reppererim in iſtis. Vetus ille verſus hîc valet:

Λόγυς μὲν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται.

Sunt Hermodori, verba, mercimonium.

& digna, vt quicumque

Deferat in vicum vendentum tus, & odores,

Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Nec famam tamen ſperno aut neglego: ſed hoc te moneo, non eſſe eam noſtræ poteſtatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis ſim, in me ſitum eſt: qualis audiam, in vano iſto vulgo. Qui in publicâ aliquâ famâ ſumus, aut vtramque excipere debemus, aut nullam: & ſatis ſi melior præponderet. Et mihi ſi qui hoſtes ſunt, vitio ſuo non meo merito tales habeo. Lubet fidenter loqui:

Fama non eſt noſtra poteſtatis, & ideò inter externa habenda eſt,

& vtraque excipienda docetur.

— mens altum ſpirat honorem

Conſcia factorum.

AVD. Quid igitur? Socratem te, aut Diogenem dicam? & ſemper in illius veſtibulo ridebis pluuias, aut non ſenties te cum iſto ludi? cùm etiam tonent Xanthippæ, turbæ ſubſannent? LIPS. Faciant; nos contemnimus, & cum Demoſthene decretum habemus, τὰς τῶν διαβαλλόντων βλασφημίας ἔργῳ ἀπολύεσθαι: *Calumniantium maledicta bonis factis diluere.* Illi qui ſe opponunt, aut ſiſtere conantur benigniorem famæ meæ curſum, nihil agunt: ſeſe edunt aut atterunt, me aut mea non delibant. nec ſentio illa tela volatica; nec lædat ſi ſentiam. O quietem in hac parte noſtram & ſecuritatem! Audacter dicam, linguam aut ſtilum non maculo, talium vel contactu. Abite in veſtras tenebras, quibus ſolum nomen *Lipſij* præſcriptum leuiter vos extrahit, grauiùs mox deprimendos. Ego autem ſto, & fulgeo. atque vt ignis paleam exurit, aurum nitidiùs reddit: ſic iſtæ Calumniæ vanum aut vacuum aliquem abſumant, verâ virtute grauem illuſtrant. Nos ij ſumus, cum Deo dicimus: & quidquid obiiciant, bona Famæ aura hunc cygnum leuabit, & à morte canentem etiam audient. Vetus verſus eſt,

Lipſio benè viuere propoſitum, & malos contemnere,

qui mox deprimentur.

Generoſus eius animus, & confidentia.

Non est beatus, esse qui se non putat.

atque etiam verus, fateor: quia sapienti de suâ beatitudine constat; nec scientiam solùm, sed fiduciam eius habet. Vides μεγαλείως καὶ γενναίως, *magnificè & generosè* me loqui?

Ξὺν τῷ δικαίῳ καὶ μέγ' ἔξεστι φρονεῖν·

In iure & æquo magnitudo animi decet.

Avd. Vix tamen his temporibus, *quibus sinistra erga eminentes interpretatio, nec minus periculum ex magnâ famâ, quàm ex malâ.* Apud veteres fiducia potiùs morum, quàm arrogantia interpretabatur. *adeò virtutes iisdem temporibus optimè æstimantur, quibus facillimè gignuntur.* Sed, mi Doctor, si hæc te non mouent, Religionem ne contemne. Nam nec illam immunem habent improbi sui dentis.

Tacitus Agricolâ.

Ibidem.

Religionem maleuoli eleuant;

Prima mihi debes animi bona: Sanctus haberi.

Ex quo sequitur, vt

omnium virtutû arcem;

——supremo

Dilectus penitus Ioui,

Horat. 1. Car. Od. 21.

& virtutes etiam habeas. Nulla enim res magis animos & mores componit, quàm Religio: & illa vbi in pectus demissa, virtutum agmen sequitur. Lips. Proh summe Deus! nec tibi ergo parcunt, & tuo cælo? In rebus enim diuinis & Religione inueniunt iam quod exagitent; & per quod nos, imò te lædant. Tua enim illa vox decretumque est, tua sanctio, *Abdita mentium cælesti menti reseruanda*; nec pectoris huius fibras pulsandas cuiquam aut reserandas, nisi qui eas fecit. At calumniatores aliter & passim iam (ô labem nostri æui!) oculos linguamque illuc coniiciunt, & adyta interioris huius templi scrutantur & calcant. Socratis præceptum vetus erat:

atque id subdolè, scilicet

malè sentiendo de mente interiori, quæ vni Deo perspicua & cognita: contra

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται·

Ædibus in propriis, quid rectum aliudque geratur.

Socratis præceptum.

Hodie contrà fit, & emissitios oculos omnes habent. O non interpretes meæ mentis, sed diuinos! qui non dicta mihi, non scripta, fortasse nec cogitata, tamen sciunt. Tiberium Imperatorem eâ oculorum acie fuisse ferunt, vt noctu pariter atque interdiu cerneret: de his appositè dixerim, qui etiam ea, quæ in tenebris & solitudine geruntur, explorant.

Non dicta, dicta volunt; & nec facta sciunt, imò

Tranquillus Cap. 68. & Plinius.

Domum

Domum meam claudo? penetrant. Linguam contineo? pectus inspiciunt. Homines fugio? ipsi me inueniunt. & vt muscas, atque eiusmodi minuta animalia, nullâ curâ submoueo: non item vllâ cautione istos. Hæc Curionum illa gens, quam Poëta Comicus scitè depinxit:

aliena omnia scrutantur, vt insecta & minuta illa animalia;

Trinummo.

Qui res alienas curant opere maximo:
Qui omnia se simulant scire, nec quidquam sciunt:
Quod quisque in animo habet, aut habiturus est, sciunt:
Idque quod in aurem Rex Reginæ dixerit
Sciunt. quod Iuno fabulata est cum Ioue,
Quæ neque futura, neque facta sunt, tamen ij sciunt.

quod Plautus etiã prædixit, aut cõquestus est de sui æui Curionibus.

O Massagetas aut Scythas! Cur non sic appellem? imò omnibus barbaris immaniores sunt, qui nos modestè, grauiter, piè, & sine cuiusquam iniuriâ viuentes aut scribentes inuadunt, & lacessunt. AVD.

O barbaros calumniatores!

Nihil est profectò stultius, neque stolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque periurius,

ô mendaces & impios hæreticos! quî

quàm isti. Atqui nunc etiam iniuriam putant in Religione dissentire. & illa caussa sinistræ de te suspicionis. LIPSIVS. Multa stolida & vana in hoc æuo audiui:

dissentire in Religione pro crimine habent.

Τῦτό γ' ἐςὶ ὑπερβολὴ μανίας·
Istud verò est culmen omnis insaniæ.

Itáne? & eò ventum? & Nerones iterùm sunt, qui vetant? Illi noui nouitij, & nuper nati (nec ipsi negent) regnum capient, & veteranos possessione iustissimâ pellent? Noua sua ferri volunt, & armis id pugnant: nobis non licet vetera asserere, & æui suffragiis atque orbis approbata? O *Libertas*, quam præscribunt, & pro quâ armantur! Indignor hæc fieri, & mecum boni: sed mederi aliorum est, & à responsione nostrâ frustrà id speres. Ille in bono & recto firmus

Vah, nouitij illi hæc audent? &

hæc illa ingeminata libertas?

—— *per obstantes cateruas*
Explicuit sua victor arma.

Indignatur Lipsius, & præponit tamen non respondere,

AVD. Sed quis meliùs mederi poterit quàm tu?
Τῦ δὴ νῦν γε μέγιςον ὑπερὐράνιον κλέος ἐςί·
Cuius certè nunc maxima ad cælum gloria:
cuius pectus madet omni genere elegantioris doctrinæ & sapien-

quamuis vnicè aptus, ob ineffabiles ingenij dotes.

ſapientiæ: cui diuinum ingenium, in admirationem æui, vix in exemplum (quis enim imitetur, vel auſit?) à Deo datum.

Vno ore quem plurimæ conſentiunt — Ennius.
Gentes eſſe virum populi primarium:
Vnde populi & reges omnes conſilium expetant,
Suarum rerum incerti.

Stili elegantiam, & qui in ſtilo latinitate, perſpicuitate, elegantiâ, ordine viciſti omnes, qui fuerunt, qui erunt: & palmam habes, non magis quàm Herculi clauam (omnes omnia faciant) extorquendam. *ſummam eloquentiam.* Præter iam dictas, etiam duas illas in eloquentiâ virtutes habes, quòd copioſus ſis in Breuitate, vehemens in Facilitate: & ſolus vt mihi videare aſſecutus, quod contra rerum naturam eſt, Breuitas vt obſcura non ſit; quod vel maximè in laudibus tuis exiſtimare potes. Oſtende te igitur & deſcende in arenam: ſcio enim,

Καί τοι δ' ἐγχεά ἐστι, καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι· — Homerus.
Et tibi ſunt haſtæ, ſunt & tibi ſcuta rotunda:

Et ſolus coercere & reprimere poteſt. coërce in mendaciis vagabundos, redige in veros timores,

— accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus — Horatius.
Venator in campis niualis
Æmoniæ.

Inſtant ergo boni omnes, Lips. Ego faciam? apage, honeſtior ſum, non violo edictum Auguſti. Avd. Peto & oro. & nónne tibi amicorum preces iuſſa ſunt? *orant,* *Inter amicos petitionum debet eſſe conditio*, ait Symmachus, *vt præſtantibus prona videantur, quæ ſunt magna petentibus.* [Lib 7. epiſtol. 26.] * *Non enim aut leui mercede emit, qui precatur; aut paruum pretium accipit, qui rogatur.* [* Apuleius lib. 3. Flor.] Lips. Malus es. Avd. Quid ita? Lips. Quia verè captatorem agis, & blandiris, ſed vt in retia tua compellas.

—— γέρων δ' ἀλώπηξ (ait verbum) οὐχ ἁλίσκεται·
—— *Vulpecula haud capitur ſenex.*

Exorant. Avd. Imò patiare te capi vel meâ hac cupidine, quam amare & laudare in adoleſcentiâ noſtrâ ſoles. Lips. Quid ergo me vis facere? ora iis claudere? non poſſum. *Quamuis irritari calumniatores potiùs poſſint, quam* Irritabimus. ſicut ignem qui gladio fodit, ſcintillas in ſe plures & ſtri-

ſtrictura elicit: tale in iſtis; cæde & diſſipa, acriùs inſurgunt. Eſt hoc ingenium contumaciæ, ſubiici poſſe non domari. *domari,* Alexiaco Hercule opus eſt ad Hutæos iſtos exſtinguendos: qui deiecti, vbi terram, cuius ſuboles ſunt, tetigerunt, non robur pro victoriâ, ſed pertinaciam reſumunt pro factione. Sed iſti mei quid efficiunt? vt liberè dicam *Lipſius autem non lædi: &*

Horat. *Multa Dircæum leuat aura cygnum;*

atque illi tela non peruentura, adeò non læſura ſpargunt. A v d. Sed quomodo dimitteris à conceptâ ſuſpicione. *plebs ſit qua malè de eo*

Tacitus. L i p s. *Vulgus pronum ad ſuſpiciones:* nam probi & boni eas *ſuſpicetur;* non allectant aut fouent. A v d. Sed interim etiam

Plautus. *—— omnes probos bonoſque accurare addecet,*
Suſpicionem & culpam vt ab ſe ſegregent.

L i p s. *Non poteſt vtrumque fieri.* A v d. *Quapropter?* L i p s. *Rogas?* *quod [illegible]*
Ne admittam culpam ego meo ſum promus pectori,
Suſpicio eſt in pectore alieno ſita.

Sed parum cauti aut probi ſunt, vt rem dicam, qui adtendunt: & occultè cupiunt, aut eſſe tale aliquid (nouimus ingenia) aut ſimulant ambigere, vt in arenam me proliciant, & voluptati eorum pugnem. An & tu quoque de fide meâ opinari cœptas ſequiùs?

Si ſatis affirmaſſe fuit, ſatis eſto negaſſe:
Eſt illis potiùs, quàm mihi, certa fides? *& à verâ fide alienus.*

Nam egò certò ſcio non niſi ab iis morderi & calumniari me, qui cum Religione verecundiam exuerunt. Sed ſicut ocymum qui ſerunt, feliciùs id naſci ad conuitia interiecta autumant; ita illi ſpargendis contumeliis fecundius mihi nomen parant. Et caprificum etiam aiunt, cùm ipſa maturas ficus non gignat, inſecta tamen quædam producere, quæ veras ficus maturent, ſcalpendo, morſicando: ſic auitæ fidei illi decoctores, probos bonoſq. calumniando & mentiendo. A v d. Frequens ergo hæc mea poſtulatio nō poterit expugnare tuum propoſitum? L i p s. Flectere. non vt fatear

SERMONIS PARTES QVATVOR. 1. Qualis fuerit.

ſuſcipi à me defenſionem, ſed vt negare & rogari deſinam, feſſus iam clamore & expoſtulatione continuâ. Et dicam ſemel ex profeſſo, *Qualis olim fuerim, Qualis nunc in re* R e l i- *ORDO ſermonis & ſinis, eum*

GIONIS *sim*;& *Quam probem*, aut *Damnem*. Nec pigebit memoriam prioris vitæ, ac testimonium præsentis æui eloqui. Hic interim sermo honori Orthodoxæ fidei destinatus, professione pietatis, aut laudatus erit aut excusatus. AVD. II. Qualis sit. III. Quid probet. V. Quid damnet.

Quàm orationem hanc aures dulcem deuorant! Pœnulo.

precatiuncula ad Deum, & LIPS. Tu Deus, à Deo genite, Homo ex homine genite, hominibus genite, da in memoriam fugitiuam redire, da quod actum à me, memoriæ prodere; tibi in honorem, bonis in fructum, prauè sentientibus in resipiscentiam. Ordinem iam dixi, & quia digna hæc materies, pleraque non distinctè solùm sed diffusè dicam: nec displicebit accuratio illa, cui Vna, Vera, & Catholica Religio placebit. De reliquis & exteris non laboro: non enim ego illis placere volui. nam quam ego laudo, non probant illi; quam illi probant, ego reiicio. Probent proinde, improbéntve, quam ego doceo, nec manum vertero. AVD.

excusatione quadam diffusionis, ac contemptu improborum.

Æquum est ab æquis te par impetrassere; Lipsius.
Ab iniquis porrò, haud æquum est æqua postules.
Valeant iniqui, & mali habeant magnum malum.
LIPS. *Æquum esse putas, non reputas laboris quid sit.* Amphit.
AVD. *Tu primus sentis, nos tamen prænoscimus,* Asinaria
Et quasi per nebulam scimus atque audimus: Pseudolo.
Fateor eos esse importunos atque incommodos.
Sed quæso, quod sum percontatus, ne id te pigeat proloqui.
LIPS. ——— *Iurato mihi*
Igitur necesse est eloqui, quidquid roges? I. Sermonis pars. QVALIS OLIM FVERIT.
Ita me obstinatè aggressus es. non audeo
Profectò, percontanti quin promam omnia,
Proinde actutum istud quid sit, quod scire expetis,
Eloquar; ——— *nec dicam dolo:* Ad Lectorem [illegible] Qu[illegible]
Si quisquam est, qui probari se cupiat PROBIS,
ORATIONE, VITA, SCRIPTIS *denique:*
In his audacter nomen profiteor meum.
A PVERO *eductus, doctus, liberaliter*
MORES MAIORVM *simul &* DOCTRINAM *institi;*
Nec ego istos mores noui sæculi noui:

A puero igitur Catholicus fuit, &

[a]quo Religionum, vt sic dicam, thyrso percusse, bacchantur [illegible]

ac [a] [illegible]

[b] Cent. ad Germ. & Gal. epist. 91.
[c] Cent. ad Germ. & Gal. epist. 18. 19.

ac gallantur multorum mentes. [b]Nouitia igitur (nam & prosâ dicam, quod dixi versu) parum ad meum palatum, *mores & Viros antiquos* amabam:[c] omniaque ad ritum priscum colebam: nec *Pietatem* aut *Doctrinam* aliam æstimabam, quàm quæ erat talis. passurus etiam pro eâ, vbi opus, voces, calumnias, damna.

cum Maioribus sapiut. quamuis

cum damno & calumniis, quia

Lucanus. AVD. —*fortissimus ille est,*

Qui promptus metuenda pati si cominus instent,

Et differre potest.

Scribanius Amphith. Incurrunt mala? fluent fortè lacrymæ: sed quas Virtus & bibat & siccet, ne honesti limites transiliant. Milites videmus prædæ cupidine aduersa tolerare; quídni & nos leue aliquod dictum aut damnum contemnimus, præ melioris vitæ spe & promissione? Vouimus Catholici nec prosperis nec aduersis de gradu dimoueri, in veritate & antiquitate firmi & erecti. LIPS. Rectè putas. & ego si aliter sensissem, fefellissem Sacramẽtum, quo baptismate obstringebar. Sed quod magis, cùm Coloniæ Vbiorum à *Patribus Societatis* IESV instituebar, pietas pectus meum tangebat, & Patribus ipsis volebam accenseri. Parentes sciuerunt, abduxerunt, & annos iam sexdecim natum Louanium amandarunt.

Cent. 3. Miscell. Epist. 87.

Sacramento baptismatis obstrictus.

Societatis Patribus accenseri cupit, nolunt Parẽtes ac retrahunt.

Quæst. Epist.

Postinde cùm iam flos ætatis surgeret,

Et spatia extremæ ingrederer adolescentiæ:

Magis magisque impendiosè litteras

Amare occœpi, assiduus legere, scribere.

Cùm intereà, vterque demoritur parens, loci;

Ego hanc occasionem ad studium Musicum

Esse ratus, concepi iter ad oras Italas,

Germaniamque in terram, & terram Galliam

Quasi ad mercatum litterarum pergere.

Concepi perfecique. Deo esto gratia,

Lætitiam peperit, parietque, hic mihi labos.

Peregrinatur per diuersas terras; vt litteras discat,

AVD. Quippini? pulchrum, imò & fructuosum est, mores gentium, regionum situs, opportunitates locorum, & diuersam aquarum cælique temperiem cognoscere cum Vlysse, —ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη,—

Homerus.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

& prudentiam, idq; Vlyssis exemplo.

—— *qui per sola multa*

lactatus, ——

Multorumque hominum mores atque oppida nouit.

Louanium reuertitur, & studiis inuigilare pergit, post

Lips. Et cùm iam irerùm in patriam reuersus, aliquamdiu Louanij egeram modestè, & studiis vacans,

—— *nocturnoque exsomnis oliuo* Cassius Parmensis.

Immoriens;

acriores belli procellæ & venti exsurgunt, quibus nihil propiùs factum, quàm vt mergeretur Belgicæ nauis.

—— *Nam terras cruor* Seneca Hippolyto.

Infecit omnes fusus, & rubuit mare,

Et scelera dempto fine per cunctas domos

Iêre. nullum caruit exemplo nefas.

belli tumultu in Batauiam eiicitur, &

Fluctu tunc aliquo grandiore cum pluribus eiicior, & circumagor Numidæ in morem. aliquamdiu discurro sine lare, sine sedibus, quas tamen posui in Batauis: sed temporaneas, non perpetuas, & vt stationem ibi haberem non portum; saltem dum consilescerent turbæ, atque iræ lenirent. Et commodè etiam egimus, nisi quòd inter eos, quibus rerum bonarum non magnus sensus. Fui tamen Cœt.r Mi- scell.epist. 67.

aliquamdiu commodè egit.

Amico amicus, beniuolenti beniuolus,

Ingenuæ frontis, oris & cordis probi.

Malos ibidē auersabatur,

Sed erant ibi rara ingenia, quæ pacem, quæ quietem amarent; hoc est, ingenij mei perpauci: & iis, quos iuuabat

—— *clamor, galeæque leues,* Horat.

Acer & Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem;

—— *& lituo tubæ*

Permistus sonitus, bellaque matribus

Detestata.

& fugiebat.

quibus compositis rebus nulla spes, & omne in turbido consilium, numquam hoc latus adiunxi; nec cum iis amicitiæ fœdus colui. De me testabar publicè, Pacis mihi ingenium esse, & cum Hesiodo,

Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ᾽ ἐσθλῶν νεικεστῆρα. Hesiodus.

Nec prauis socium, obtrectatorémve bonorum.

sed non sine periculo, cùm

Avd. O bellè! ô pulchrè! sed & feliciter; nam inter

illos

illos viuere,& in publicâ aliquâ famâ vigêre,

Periculosæ plenum opus aleæ.

Et si quis conatur,aut blandientibus auscultat,

——— *incedit per ignes*

Suppositos cineri doloso.

Quotusquisque non seductus & corruptus consuetudine facilè allubescenti illius gentis, *facilè cum Cretis Cretizamus, &*

Βεβαρβαρωθείς τε παροικῶν ἐν βαρβάροις;

Factusque barbarus habitans cum barbaris?

Id ego fabulosâ illâ mutatione Cadmi significari existimē, qui relictis Thebis in Illyriam abijt, mox transformandus in Draconem: non quidem reipsâ,sed moribus & vitâ.pro Græcis enim & mansuetis barbaros & feros assumpsit, & vitam instituit ex cōsuetudine populi feram & à priore degenerem. Sicut terra interiectâ lunâ lumen à sole amittit; sic animus obnubilatur interuentu alicuius dignitatis aut honoris,apud degeneres illos Christianos,& tandem irretitur. Sed tu aliter, & vt aranearum casses animalia fortiora perrumpunt, sic istos ab insidiantibus laqueis constanti & robustâ mente contriuisti, *à pice inquinamur; quà nis* *Lipsius aliter & prudenter euasesti;*

Euripides. ——— οὐκ ἀπειθήσας θεῷ·

——— *non inobediens Deo.*

Et vt Iuno illa Homerica, in concilium Deorum veniens, à nemine poculum nisi à Themide accepit; sic tu ab antiquis monita. Lips. Quidam tamen improbi, nec excuso, fefellere me:nec latentia illa vitia adolescens prorsus intueri potui, iudicij acie adhuc infirmâ. Avd. Phocylidæum illud apud Clementem Alexandrinum legi:

Ad Lect. Canticorū.

5. Stromat. Πολλὰ πλανηθῆναι δίζημενον ἔμμεναι ἐσθλόν·

Qui cupit esse bonus, fallatur sæpè necesse est.

Lips. Sed ignotis saltem adhæsi: notos fugi, nec placuit quisquam,cui non Pietas & vera Virtus. Avd. *piis & probis se adiunxit;*

——— *Virtus rebus omnibus*

Anteit profectò. non peribit,cùm perit,

Quem penes est virtus. Virtus'st immortalitas.

Lips. Cautè interdum egi, & vitam humanâ & communi viâ institui. Scenæ seruiendum putabam,quamdiu ego *apud alios communem viam interdum instituit.*

in iſthoc theatro. Vidéſne vt nautæ vela ſinuent & obliquent,& teneant nihilominùs ſuum portum? Imitabar. nec fregi maiores & decumanos fluctus,ſed vitaui aut declinaui; & in externis perſonam interdum ſumpſi aut poſui, pro re aut pro æuo. In dictis aut factis, in communi Europæ motu,interdum titubaui. Et reuerà in alienâ religione, in æſtu adoleſcentiæ, inter blandientes aut terrentes, facilè fuit in ſpeciem culpæ venire,ſi non in culpam. Ad prudentiorem aliquem appello. Avd. Res clara eſt. nam illis placere non poteris, niſi ſimilem te aliquo modo facias, aut diſſimules. Et eras ibi apud *Cent. 5. Miſcell. epiſt. x*

Suſpicioſos,fraudulentos,duplices;
Qui fronte hilaro,corde triſti obambulant;
Qui gaudent, ſi quid alteri euênit mali;
Qui mœrent,ſi quid alteri euênit boni.
Quos placitum eſt,laudant; quos placitum eſt, vituperãt:
Verône an falsò,cicum non interduint.

opiniones non admiſit. Lips. Opinionum tamen aura peſtilens, quæ oram illam infecit,me non afflauit: & inter ægros multos & cauſarios, ſanus ambulaui,in hac quidem parte. Alpheus,mare Siculum ſubterlabi dicitur, ſine mixtione vndarum, ad ſuam Arethuſam; ego per improbos & impios ad veram pietatem. & vt Athletæ in ſtadio oculos ad metam & brauium intendunt; ſic mea mens ſemper ad Cælum & æternam illam palmam intenta erat. Pietas mihi interna & vera erat propoſita,Modeſtia & Virtus. Eram enim ex iis,quibus illa in corde magis,quàm in ore: quique factis exerceri eam acriter malebam, quàm verbis. Fama tantùm longa bonis ſtudiis artibuſque parari poteſt: vita æterna,bonâ hîc vitâ. Avd. Rectè. *quod ſumus profeſſione* (verba D. Ambroſij ſunt) *actione potiùs quàm nomine demonſtremus: vt nomen congruat actioni, actio reſpondeat nomini, ne ſit nomen inane & crimen immane.* Vt poma,in Iudæâ,non poma naſcuntur, quæ contacta in fumum abeunt & vaporem: talis verboſa illa pietas,ſine vitali operum ſucco. Sede finibuſque in Batauo littore, mente animoq. nobiſcum egiſti, cetera ſimilis bonis. Vt radij Solis in ſordes & caligantia loca coniecti, illuſtrant,

Cent. ad Italos & Hiſp. ep. 18

Virtutes colebat cum pietate, ſed priuatim;

Præſcript. pro Conſt.

D. Ambroſius.

ſtrant, non inquinantur: ſic tu inter feros ſquallentéſque animos reſplenduiſti verâ virtutis tuæ luce. Sed de Pietate: illam animo gerebas incluſam, neć proferebas aut præferebas clarè in ſcriptis? LIPS. Si veram cauſſam vis, factum à me parciùs in iſto ancipite ſtatu rerum & varietate iudiciorum, metu offenſionum. Ecce non ſententia ſed verbum aliquod à calente calamo anceps fugerat, calumniarum ſubitus & magnus ignis. Quæ cauſſa in meis ſcriptis abſtinuit me, fateor, ab altiori initu in ſacrarum illud rerum mare: quò materies alioqui & ingenij ventus vocabant: ſed repreſſit hic metus & adnauigare iuſſit littus. AVD. Talis locus erat, in quo oportebat,

nec iſta ſemper proferebat in ſcripto, ne offenderet,

Cẽt. I. Miſcell. Epiſt. 97.

Phocylid.

Καιρῷ λατρεύειν, μητ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι·

Temporibus ſeruire, nec aduerſarier auſtris.

Nónne etiam Sapientiæ pars eſt, leuiter deſipere, & paullùm extra viam rectam ire, ad vitandum violentum aliquem occurſum? Germani olim in *prælio cedere loco, dummodo rurſus inſtes, conſilij quàm formidinis arbitrabantur.* quidni tibi idem licuerit in vndoſo iſtoc & opinionum turbido mari? Cur vela feciſſes aduerſis ventis? Vt fluuij quidam, qui erepti oculis & ſub terram reconditi, feruntur nihilominùs ad ſuum mare: ita latent inter impios ſæpè pij, & tacitè ad ſcopum deſtinatum perueniunt. Silentio tuti ſumus, quando ratione non licet. LIPS. Cum tempore pugnare nolebam, etſi haud ſeruiliter ſeruire. Apud me & interiorem animum liber eram, recti iudicij & ſenſus: in ſermone interdum temperabam, nec offendebam qui poterant offendere. Sapientia vera, firma eſt, non tamen elata: nō timet pericula, ſed nec prouocat aut laceſſit. Aſcanij illius apud Poëtam iuuenilis nimis ardor eſt, qui

Tacitus.

ſilentio tectus & taciturnitate,

& re magis quam ore bonus.

Virgilius.

Optat aprum, aut fuluum deſcendere monte leonem.

Non ita ego. qui abundè fortis eram, ſi excipiebam non etiam incurrebam in diſcrimen. AVD. Raro alliſa nauis eſt, quæ modico velo legit littus.

Interfuſa nitentes
Vitans æquora Cycladas.

Eminentia feriunt procellæ. LIPS. Talis mihi mens, qui

nauim

hac improuisò non profutura proferebat. nauim ſemper auertebam ab illis ſalebris, velificationem omnem dirigens ad vnum tranquillæ mẽtis portum. Quo enim, aut cui bono aliter feciſſem? Semper hoc videndum cui bono, ne ſine emolumento Reipublicæ & ſuo; imò ne omninò res eat turbatum, intempeſtiuâ licentiâ, aut ardore in fumum abituro. Diſplicent in Repub. non pauca, in Religione fors omnia? videat an malo remedium reperiat. Non inuenit? ſed nec perimat ægrum corpus, & quod inualetudine ſuâ extrema minatur. Prudentis medici eſt, in deſperatâ valetudine, non adhibere deſperata medicamina; quia plerumque tardè gradienti ægro, præcipitio conſulunt: ergo naturæ illum relinquit, & ſuggerit quædam in robur & leuamentum, ſi fors victrix natura mali, pulsâ, quâ opprimebatur, malignitate, reualeſcat: aut vt ægrum ſuum paullatim robuſtiori medicabulo paret, dum creſcunt vires generoſiori medicamini reſpondentes. Igitur tacebam, nec monita ſpargebam non audienda. AVD. Probare te aut tua ijs volebas, qui nõ probabant? fruſtrà. & hoc fuiſſet quaſi cibum aliquem conciliare illis, qui abhorrent. Ille mihi prudens eſt, qui non in vanum ſpargit monita; qui quæ ſcit non profutura, domi ſuæ tenet, laxaturus habenas, & toto oſtio emiſſurus, vbi melior ſpes *Sed nimis timidè fortaſsè, &c.* affulſerit. LIPS. Feci hoc apud Battauos, in quo quid peccauerim, neſcio: niſi peccatum ſit diu ſiluiſſe. AVD.

Tacere optumum eſt: plus ſcire ſatius eſt, Epidico.
Quàm loqui.

LIPS.

Παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως·
Pauca quidem, verùm arguiè.

Meliùs olim Pacuuius: [illegible]

Ego odi homines ignauâ operâ, philoſophâ ſententiâ

debuiſſes planius & plenius, Attamen ſilentium illud meum non teſtatione vnâ, vbi tempus fuit, poſteà leniui, ſed ſpongiâ deleui: imò pro timore meo vano meliora maioráque illi genti repoſui. In ſcriptis enim meis iacienda fuiſſent ſalutaria etiam monita & pietatis ſemina, etſi non ſtatim profutura. idque vel ab *agricolæ exemplo,* agricolæ exemplo. Ille, ſi hoc alteróque anno ſpes deſtituit,

tuit, tamen arat, occat, ſerit: & Bonus Euentus ſeriùs, ſed vberiùs, ſæpè reſpondet. Et vt ſenex ille in Synephebis,

Serit arbores quæ alteri proſint ſæculo;

ſic ego monita admiſcere potuiſſem, quorum fructus ad multos redundaſſent. Senecam audio: *Quare verbis*, inquit, *parcam? gratuita ſunt. Non poſſum ſcire, an ei profuturus ſim, quem admoneo: illud ſcio, alicui me profuturum, ſi multos admonuero. Spargenda eſt manus. non poteſt fieri, vt non aliquando ſuccedant multa tentanti.* Et pulchra etiam illa ratio. quòd ſicut gemmæ, etſi in lutum aut ſordes abiectæ, ſplendorem non amittunt, ſed dies poſteà reuelat & attollit: ſic in iſtis quæ benè, honeſtè, piè dicuntur. AVD. Plura tu etiam volebas? Audi Euripidem:

Epiſt. 29. | *ex dicto Senecæ,* | *& alio ſimili.*

Euripides.

——— ὡ γὰρ ἐδ᾽ ἀζήμιον

Γνώμlω μὲν ἔχ(?) τοῖς σοφοῖς λίαν σοφήν·

——— *non vel hoc noxâ vacat,*

Si mens ineſt ſapientibus ſapiens nimis.

vide cùm pauca & timidè quædam de religione dixiſſes, quàm vndique incurrebant, pænè dixerim

Ἀγροτέροισι σύεσσιν ἐοικότες·———

Agreſtibus ſuibus ſimiles.

quid futurum fuiſſet, ſi magis te diffudiſſes? Robur & æs triplex circa pectus induendum fuiſſet, vt ibi erant homines, tempora, mores. Nihil enim tam probè dici poteſt, quod non vellicare malignitas velit. Et tu in eâ Republicâ prudenter de religione quędam diſſeruiſſes, quę variam in primis & miſcellam induxit, ſtabiliendo ſceptro? tu tuam interſperſiſſes, qui vnam, & vnam tantùm, in vnâ Rep. ſemper probaſti? qui riſiſti Ægyptios reges & Iulianum Imperatorem? LIPS. Sed ego ſcio, non eſſe humani ingenij, optima quęque primis cogitationibus deligere: & ferè ſecunda in viro conſilia maturiora eſſe. Vetus illud verum eſt,

Sed nemo non errat.

Euripid.

Αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι·

Poſteriores cogitationes ſapientiores.

In Religione tamen, vt dixi, nihil mutaui: in ſede illorum non in ſenſu fui: & vt in peregrinatione, corporis non animi

Reiectiuc. Sannionis, & Cent. ad Germ. & Gall. ep. 68. | *In Religione ſaltem conſtans fui & vt.....*

mi

mi requiem illîc elegi. In tempore, vt meum ingenium est, quietè modestéque me habui: non in sacra aut ritus eorum transiui. Vis aliqua compulit? aberat animus: & cùm illi aliquando multa de Repub. de Religione, risi. Cleomenes Spartæ rex, Græculo cuidam multa de fortitudine differenti, aures non præbuit, & auertit. Illo mirante, Quia enim, inquit, si hirundo hæc diceret, idem quod nunc facerem, atque affatim riderem: sin autem aquila, darem ei libenter mentem & aurês. Simile mihi in illis erat. quos seriò & cum affectu de vtraque differentes risi, qui sciebam quomodo in vtramque erant affecti. Sicut Vlysses ille blandientes, sed insidiantes scopulos, surdâ aure præteruexit, oculos tantùm habuit apertos; sic multa obiter videbam tantùm, nō in aures, minùs in animum admittebam. Semper enim mihi (ô tu qui vides & scrutaris has fibras!) semper stetit infixa menti Religio vera, & à maioribus tradita; quam nunc palàm loquimur & profitemur: semper ille noster sensus, antiquare & cum maioribus sapere; *vetere nouis, & quieta turbidis antehabere:* nec hunc calumnia aut vis vlla, non dicam exuit, sed nec exussit: ab illo

Nec Suada

Maiorum fest à mente dimouere potuit,

Tacit. 1. Ann.

aut vis vlla;

Me nec Chimaræ spiritus igneæ
Diuulsit vmquam:

nec alia fraus aut argutiola. Non credunt? esto. hilum non ego deterior, sed nec tristior: qui sto apud Iudicem, cui nemo mentitur. Vt radij solis per terram sparsi, à cælo & in cælo tamen sunt: sic noster animus Romano cælo semper adhæsit, etsi Batauo cœno illuxit. Pietas, inquã, mihi salua erat: & ex animo testor aut respondeo, non aliam me viam salutis nouisse, quàm hanc, quæ per vnum illum & directum limitem duceret. Et quisquis eâ caret, aut negligit, quid veri, non dicam Christiani hominis, sed hominis habet? Ad eam nati omnes, nos quoque peculiari Dei gratiâ instituti sumus: teneamus & amplectamur, vnicam quietis hîc anchoram, vnicum ad perpetuam salutem viaticum & viam. Pietas enim caput virtutum, imò omnis virtus est.

Pietas non imminuit,

per quam cæleste regnum subimus

vt certam & vnicã viam.

AVD.

Arbiter. A V D. ——— *ô maxima rerum*

Et meritò Pietas homini tutissima virtus!

Cuius studium

Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè:

Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.

Trismegistus. Pulchrè ille Ter-maximus apud Lactantium, Inst. lib. 2. cap. 16. Μία φυλακὴ εὐσέβεια. εὐσεβοῦς γὰρ ἀνθρώπου οὔτε δαίμων κακὸς, οὔτε εἱμαρμένη κρατεῖ. Θεὸς γὰρ ῥύεται τὸν εὐσεβῆ ἐκ παντὸς κακοῦ. *Vna custodia Pietas. Pium enim virum non malus Genius, non Fatum ipsum deuincit. Deus enim eum liberat eripitque ex omni malo.* LIPS. Verè dictum, ipse expertus sum: & eripuit me Deus ex malis illis & parum pijs hominibus, & libertati reddidit; patriæ & amicis reddidit. O æterna sapientia, ô lux sine ortu aut occasu, *lætus, lubens, laudes ago, grates gratiasque habeo*; quòd duce te euasi ex illis salebris, & loca deueni, per quæ facilior mihi & tutior ad te cursus. Nam nisi tu dux auctorque nostri consilij fuisses, nisi mirabiliter & præter spem robur dedisses, quomodo per tot discrimina & molestias, è quibus illa depulisti & has mitigasti, tot viarum ambages, in afflictâ meâ tunc valetudine, venissem ad propositam metam? Sed tibi gratia esto, iam illîc sumus, vt non vlterà reuisamus ambiguos & bonis parum gratos locos, quæ ipsa caussa deserendi. Vt enim aliarum animantium quæque aggregant se ad suum genus; sic inter homines meritò decet, quibus est similitudo & paritas puræ priscæ mentis. AVD. Sed & Ienæ fuisse te, aiunt, & ibi docuisse. LIPS. Quid mirum? publicè dudum sum professus. AVD. Et Orationes habuisse. LIPS. Vel vicenas, non nego. AVD. Tales illas improbas & impias? LIPS. Hoc nego, hoc pernego: & palàm editâ Epistolâ ostendi falsimonias istas meras esse. AVD. Tamen iterùm aiunt. LIPS. Et sępiùs mentiuntur. Si satis ad veritatem est, dixisse; satis sit ad calumniam interimendã, negasse. Nam hîc finis non sit, & oriantur *Tusca iurgia*, quod vetus verbum dixit. Nemo innocens erit, si dixisse sufficiat. Quis non aliquid meum aut alienum adumbrare potest, & protrudere? hoc si valet, latissimus hic ad calumniam limes; & in quo

Et ob hanc Deus Lipsiũ ab omnibus liberauit & suis reddidit,

* Plaut. [margin note to *lætus, lubens, laudes ago, grates gratiasque habeo*]

idque mirabiliter.

Obiter de falsis illis & suppositiciis Orationibus,

liberis quadrigis illa inuehatur & exultet. Sed parentem ipsum & nugatorem probæ huius prolis, nónne *Carolus Scribanius Societatis* IESV Theologus eximius ac multâ eruditione clarus, qui & partes meas probè tuendas suscepit: nónne, inquam, ille quem amo ἕνα τῶν ἀληθινῶν φίλων, *vnum ex veris amicis*, ipsum Amphitruonem prodidit huius Alcmenæ virum? huius Palæstræ è Plautinâ Rudente Dæmonem; & ipsius adeò impostoris confessione, huius filiæ patrem? AVD. Sed quis igitur ille, à quo, si Deo placet, aureus ille partus? LIPS. *Melchior Haiminsfeldius Goldastus.* Hic ille Pseudolus calumniarum instructor scenæ. hic ille Pandorus, qui maleuolentiæ mantello tectus, sagittas sparsit, vulnus intentauit, non tetigit. AVD. Scilicet nemo nostrûm inter oletum istud dijudicet & Lipsianam myrrham? Vah, tam frigidum, solutum, ineptum, & verbo dicam, impium! Et ille tenebrio tam stultus vt speraret se posse imponere nobis falsâ tuâ personâ? Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant. Sed credo in nostrum risum & suum quæstum. LIPS. O improbæ nimis & impiæ spei Orationes! Hæ scilicet illæ sunt quibus alienum me ab Orthodoxâ fide fuisse contendant, quibus me simulatæ vitæ insimulent; sed Deo gratia esto, fulcrum hoc collapsum est, & structorem prostrauit, me innocentem reddidit. AVD. Apud Batauos igitur & alios, semper mansisti in viâ rectâ quam ab adolescentiâ instituueras. LIPS. Semper. sed vacillaui, imò cecidi interdum. attamen surrexi, & citâ celeritate correxi, quod temporis ereptū lapsu. Viden' vt miles quoq; si cecidit, surgat alacrior, & animos iráfq; sumat à casu? Idem mihi factum, & quod in freto illo adolescentiæ, in illo inquam æstu ac feruore ingenij fortasse inconsideratius à me dictum aut factum, constanter emendaui. AVD. Præstat antè viam sistere, & temerè aut calidè aliquid dixisse, quàm fecisse. Deferuescunt enim animi paullatim, & affectum veritas ac ratio vincunt. Sicut autem musto tempus damus, vt despumet, sic animo vt iuuentutis & opinionum fæces eijciat.

quorum auctorem Carolus Scribanius è tenebris produxit, &

Melchiorem Haiminsfeldium Goldastum esse docuit,

Lipsium innocentem reddidit.

Ita igitur apud Batauos vixit, & interdum vacillauit,

sed constanter correxit.

Et quia ab errore intutus

Ἥβη καὶ νεότης ἐπιμαυρίζει νόον ἀνδρός·

Vanam

Vanam homini mentem reddit cum pube iuuentus:
ait poëta ille sapiens. Nec culpare te quisquam idcircò potest, aut probare à verâ fide abijsse. Vinum, vinum esse non desinit, si aquâ leuiter temperatum; nec vera Religio, religio, si guttæ in eâ externæ labis. Et quis ille qui se labi & errare posse neget? Versus ille Phœbææ veritatis est;

Ἁμαρτάνει δὲ καὶ σοφοῦ σοφώτερος.
Erratque sapientissimus sapientium.

Audi Romani nominis & Sapientiæ magnum Solem; audi tuum Doctorem: *Pro quocumque*, inquit, *illud respondeamus nobis, sapientissimos quoque viros multa delinquere: neminem esse tam circumspectum, cuius non diligentia aliquando sibi ipsi excidat: neminem tam maturum, cuius non grauitatem in aliquod feruidius factum casus impingat: neminem tam timidum offensarum, qui non in illas, dum vitat, incidat.* Nónne ita est? Solum ego Deum omniscium & expertem erroris habeo: hominum quidquid est, opinâtur, vacillant, errant. Numquam à Veritatis areâ aberrasse, neque humanum est, neque cadit in hanc vitam: imò

Seneca.

Solus Deus.

Homo errat.

—— quid tam dextro pede concipis, vt te
Conatus non pœniteat, votique peracti?

Iuuenalis.

An nescis ἴδιον τοῦ σοφοῦ μετανοεῖν; *Sapienti proprium pœnitere?* LIPS. Scio, & ego si quid peccatum est, pœnitere malui quàm defendere. *Non suffundor errore* (ait Tertullianus) *quo caruisse delector*. Et pœnitentiæ portus ex facili hanc cymbam admisit, quæ Reges, Principes, Ecclesiæ ipsos apices non exclusit. Et ego cum gaudio meliorem me recognoui. En meam vitam à tot annis. vbi vacillat aut fluctuat? Neque nescio quorundam hodie prauam sapientiam, frigus præferre, medios agere: vt de ijs Homericum illud iure efferas:

Homo pœnitet, nec probri est.

Tertullianus.

Cét. 5. Miscell. ep. 79.

EI SERMONIS PARS, QVALIS NVNC EST.

Sed sunt fluctuatores hodie & ambigui in Religione;

Τυδείδην δ᾽ οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη
Tydidem haud nosses, vtris in partibus esset.

vt *Syrtium Leptitanarum facies simul cum ventis mutatur*; ita multi vulpiones hodie, toties aliter sentiunt, quoties in diuersa opinantes incidunt: aut semper in suspenso, incli-

Sallustius.

naturi ad partes valentiores,

——— *Ioue non probante.*

Scitè nuper à Politiano dictum, *meliorem honestioremque leo-* Politianus
nis faciem esse quàm simiæ, etsi ista ad hominem propiùs accedit.

Avd. Graphicè hos in vno omnes Claudianus depinxit: Claudianus.

Librauit geminas euentu iudice vires
Ad rerum momenta cliens, seséque daturus
Victori.

non exiis Lipsius; Lips. Mihi displicet; imò malus & impius ille

——— *qui semper & omni* Iuuenalis.
Nocte dieque potest alienum sumere vultum.

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν, Homerus.
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ βάζει.

odit potiùs & contemnit, *Haud minùs ille mihi exosus quàm ianua Ditis,*
Mens aliud cui tecta tegit, quàm lingua loquatur.

Milesiarum Scriptores magistros probo, qui aiunt, *homi-* Apuleius.
nem liberum & magnificum debere, si queat, in primori fronte animum gestare.

——— τιμῶντες δ' ἀρετὰς
Ἐς φανερὰν ὁδὸν ἔρχονται·

——— *qui virtutes colunt,*
Apertâ incedunt viâ.

& apertâ viâ incedit, omnibus conspicuus; Nónne hoc claro fortíque exemplo docuimus, auulsi à locis in quibus isti erant; & *simul auiditate imperandi, ipsa vitia pro virtutibus interpretabantur*? Tacitus. Ad bonos venimus, etsi iacentes & exhaustos: quia finis mihi nō ditiori sed meliori esse. Tranquillo animo hîc viuo, Deo & studijs me consecrans. Avd. Gratia tibi, Magne Deus; tuum hoc munus. atque alios bono exemplo praet. quod variè docetur. Satis ac nimiùm etiam diu inter contumacia Batauiæ vada adhæserat tua ratis, Lipsi: impegerátque interdum ad rupem illam periclitaturæ salutis. non quòd quidquam illius altiùs insederit menti (nam bonus, καὶ φρένας ἔμπεδος, *mente immotus*, cum Homero, semper vixisti;) affricuerat tamen aliquid noxij sui succi: vnde illa nata liberioris opinationis, scriptionis. Sed quanto cum fructu aliorum tam constanter reuersus es? Sententiæ & decreta vtilia ac salutaria, vt valida & efficacia sint, vsum & exempla requirūt:

tu

tu quæ monuiſti ſæpiùs & docuiſti, ipſe exemplo approbaſti. Sicut herbas qui ſeuit, oportunè eas irrigat atque alit vt adoleſcant: ſic tu ſententiarum tuarum velut frutices foues & attollis, vel ſole vel pluuiâ, vt ſic dicam, conſtantis illius exempli. Vtrumuis enim præſtitiſti. illuſtrabas, dum in rem velut præſentem ducebas, & factũ oſtendebas, quod faciendum ſuadetur; foues etiam dum animum erexiſti, & te doces non noua non ardua proponi. Sed & viam præiuiſti, in quâ veſtigia tutò & alij ponant. Sicut qui gubernandi parum peritus eſt, vbi plures naues, curſum temperat & ſequitur priores. ita vada & ſcopulos vitat, & ſine magnâ ſuâ arte portum cum prioribus petit, & tenet. Vidi qui ad ſpeculum ſe comunt, faciem & cultum rectè diſponere; prorſus hîc idem: tua vita & facta ſpeculum ſunt, & imago, in quâ alij ſe videant, & ad eam decorè componant. *Spectate iuuenes, imitamini; in ea tempora nati eſtis, quibus firmare animum expedit conſtantibus exemplis.* Habemus fortaſſe vetera, ſed recentia tangũt propiùs; nec vlla magis, quàm quæ domi noſtræ nata,

XVI Annalium.

Exemplo monſtrantque viam. Manilius.

LIPS.

Diſcipulus eſt prioris poſterior dies; Publ. Syrus.

ait ille. Sed & diu anteà votum habueram inter bonos viuere, tunc etiam Deo auxiliante ſucceſſum. AVD.

Horatius.

——— te tabulâ ſacer.
Votiuâ paries indicat vuida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

Sed maleuolorum quàm hîc ſint, vt cum Moſcho dicam, ὄμματα δριμύλα καὶ φλογόεντα, *oculi acres & flammantes*, noſti? & qualem tibi inutant calumniam? LIPS. Hoc æuo calumnia & inuidia paſſim ſuccreuerunt vberrimè, & hominum malè feriatorum, carptorũ, zoïlorum, plus eſt ferè

Iterùm Calumniatores, qui

Moſchus.

Ery. Puteanus.

Quàm olim muſcarum eſt, cùm caletur maximè.
O dirum exitium mortalibus! ô nihil vmquam
Creſcere, nec magnas patiens exſurgere laudes
Inuidia!

Silius.

Quid

Quid tamen est quod emissitijs illis oculis vident? aut quid inurunt? AVD.

Liuore nemo iudice fit nocens, Scribonius.
Quem priua Virtus non peragat reum:
Sed gloriæ parcens iacenti,
Inuidia est inimica summis.

LIPS. Rectè ergo Liuius, *Inuidia velut ignis, alta petit.* AVD. Liuius.
Numquam aliter;

Æquare palmam scilicet impotens
Clarescit vmbrâ,
——ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία φθέγγων· Timon Phliasius.
——*insolens iniquos libros effutiens.*
Teque honor, & laudes, & læto gloria vultu, Silius.
Et decus, & niueis victoria concolor alis,
Te cinctus lauro perducit ad astra triumphus.

dicunt Lipsium spe purpuræ deseruisse Batauos, Et aiunt Patriam te antehabuisse, non fine Religionis sed ambitionis, & vt ad potẽtiam ac purpuram viam tibi munires, haberésque desertæ caussæ præmium. LIPS.

An vmquam cuiquam contumeliosiùs Plautus.
Audisti factam iniuriam, quàm hæc est mihi?

AVD. Ride si sapis, mi Doctor, ride;

——ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ· Homerus.
——*meum verò risit charum cor.*

quod ne in somnio quidem cogitarat. LIPS. O quam rem tetigerunt! ô acre & ardens meum illud votum! Non sic Empedocles amore immortalitatis in Ætnâ, vt ego in hoc igne. Quis autem audiet ista sine risu? *Modestia illi sẽper placuit,* quis sine iracundiâ, qui me vel extremis lineis norit? Modestia, modestia est, quam appeto, quam præfero: & quæ sæpè iam efferendum retinuit & repressit, multa

——*scripsi, scripta diuolgata sunt:*

illa* legant & sciant in his nos non fallere. O boni, lubrica *præcipuè epistol. 1. Cent. 5. Miscel. *Aulica vita displicuit,* vestra vita & via est, qui in Aulâ versamini: in quâ, vt verè vir sanctus dixit; *Per pericula peruenitur ad grandius periculum.* Augustinus. *in continuo periculo* Itaque acri circumspectione & custodiâ vobis opus contra lapsus. *Nihil rerum mortalium*, ait prudentissimus Tacitus. *alienâ vi subnixa.* Annalium scriptor, *tam instabile & fluxum est, quàm potentia non suâ vi nixa.* Parua omnino interualla temporis, ait

appo-

Polybius. appositè Polybius, omnes homines attollunt, rursúmque deijciunt; maximè verò eos, qui in Aulis versantur. Reuerà enim isti assimiles sunt abacorum calculis: qui, vt secundùm voluntatem calculatoris, modò obulum æreum, modò talentum valent, ita Aulici, ad nutum Principis, modò beati, modò miseri fiunt. Et quæ sæcula id non docent? vetera, media, nostra. Inter veteres *Ioab*, ille vir acer, callidus, militiæ *Dauidis* & consiliorum arcanorum arbiter, cùm à viuo rege non auertitur, missus est cædi à successore. Quid *Apelles* inter Græcos? Ille à Philippo rege proximus, eo iam gradu & opibus, vt ab ipso timeretur, momento horæ deijcitur, desertus ab ijs, qui anteà stipabant & colebant. At hoc in Apelle exemplum: quàm geminum Romæ in *Seiano*? qui diu *Tiberij* Augusti potens, & adinstar eius statuis, honoribus, cultus; tandem vnâ epistolâ subuersus est, & *caput* illud *toto orbe secundum*, vt cum Poëtâ dicam, laqueo præbuit, & cadauer suum opprobrijs, lacerationi, vnco. *Quo die illum Senatus deduxerat, populus in frusta diuisit: in quem, quidquid congeri poterat, dij homines que contulerant, ex eo nihil superfuit quod carnifex traheret.* Et similis potentia atque exitus *Plautiani* sub Antonio, quę in Dione Cassio lege. Iam in æuo posteriore, *Alfonsus Albuquerfius* pleraque Indiæ Orientalis Lusitano Regi suo subiecit: at idem accusatus maioris spei, & suspectus denique, reuocatus in patriam est, & morte oportunâ fortasse ignominijs ereptus. Simile in *Duarte Pacieco*, qui post magna merita, in custodiam & vincula coniectus etiam fuit, & in clarâ innocentiâ liberatus tandem, sed vt in paupertate senesceret. *Consaluum Magnum*, & *Ferdinandum Cortesium*, nec ipsos parem gratiam meritis retulisse, aliquis arbitretur & dicat. Apud Hispanos quàm nobile documentum fluxæ potentiæ *Aluarus Luna* est? Amabat & euehebat eum Ioannes Rex Castellæ, super omnes homines & amicos. Opibus, titulis, præfecturis, cottidiè augebatur; atque ita regem suum fecerat, vt vel bellum eius causâ gereret cum vicinis regibus & cognatis. Nulla res in maiore famâ & inuidiâ, quàm iste amor: atque is satis diuturnus.

Margin notes (left): Fla. Iosephus. — Polybius. — Dio Cassius. — Seneca. — Dio.

Margin notes (right): *Quid docet exempliis aui veteris, in Ioab & Apelles; medij, in Seiano, & Plautiano; posterioris in Alfonso Albuquerfio, Duarte Pacieco, Consaluo, Ferdinando Cortesio, & Aluaro Lunâ.*

Salomon. Sed quis exitus? *Sicut diuisiones aquarum, sic cor Regis*, ait Hebræus Sapiens. Occultè abduxit se ab Aluaro, odit quantum amauerat; denique paucis conscijs, in oppido Burgensi, sagaciter hominem in vincla conijcit, damnari per sententiam iubet, caput abscindi, & in forum per triduum ostendi. O cæca mortalitas! tu ille superbus paullò antè & insolens, vbi es? quid es? desijsti esse, & tot annorum cumulata felicitas subito turbine quassata & euersa est. Verè tu prædixeras Aluare, non sine mali præsagio, admirantibus alijs fortunam tuam, & apud te prædicantibus: *Improuidi, ne ædificium ante finem operis laudaueritis*. Sed mihi finis non sit, si exempla cumulem, obuia, vt verè dixi, in omni æuo. AVD. Libet cum Lucilio clamare:

Vita aulica, vita lubrica, &

Verè omne iter hoc est labosum atque lutosum. Lucilius.

Certè in lubrico illo culmine & fastigio Aulæ cum Laberio licet dicere:

Summum ad gradum cùm claritatis veneris, Laberius.
Consistes ægrè, & quàm descendas, decides.
Cecidi ego, cadet qui sequitur.

familiaritas cum Principe periculosa

Et Claudianus Sidonij verbis appositis: *Periculosam regum familiaritatem esse. quorum consuetudinem spectatissimus quisque flammarum naturæ benè comparat, quæ sicut paullulùm à se remota illuminant, ita satis admota sibi comburunt.* Claud. Mam. LIPS. Ille pleno pectore in rem meam sapit. Et mihi tam certum & firmum, hoc statu rerum res extremo digito non tangere, quàm ad extrema rerum aliquando ire. *Marius Celsus*, & *Suetonius Paullinus* sim: de quibus scio quid Tacitus scribat:

pro mente Lipsij: & prorsus ab ipso declinata.

Stet quicumque volet potens Senec.
Aulæ culmine lubrico,
Me dulcis saturet quies.
Obscuro positus loco
Leni perfruar otio.

In magnâ Rep. pulchrũ illi fuit agere, vel in exemplum, procul à Ioue & fulmine,

Magna Respublica, tu me tene, communis Patria, Dei hominúmque ciuitas: ô pulchrum, in eâ locum ordinemq́ue habere, & inter illos classicos censeri! Sit aliquis vel in exemplũ, qui quietem, Musas, se amet, & Numen colat: vana aut vulgata seponat, aut (si superbum non est) spernat.

AVD.

Plinius Iunior. AVD. *Ægyptus*, ait Plinius Panegyrico, *alendis augendisque ſeminibus ita gloriata eſt, vt nihil imbribus cæloque debeat*; &, Seneca Phil. vt Seneca ait, *nemo aratorum adſpiciat cælum*:

Claudianus.
—— ſine nube ferax, imbreſque ſerenos
Sola tenens, ſecura poli, non indiga venti:

& vt alter,

——— nihil indiga mercis,
Aut Iouis:

ſiquidem proprio ſemper amne perfuſa, nec alio genere aquarum ſolita pingueſcere, quàm

—— quas ipſa vehit Niloque redundat,

tantis ſegetibus induitur, vt cum feraciſſimis terris quaſi numquam ceſſura certet. Ita tu tuo lare contentus,

Horat. *Forumque vitans,*
Valerius. *Et triſtis curis & ſolitudinibus aulæ*
Potentioris limina;

procul à Ioue & fulmine, tibi Muſiſque viuis, abundans ſapientiâ, prudentiâ, virtutibus omnibus, & alijs communicans largéque inſtillans. LIPS. Quid verba facio? ad ſe redeant illi calumniatores, & affectum omittant: videbunt & intelligent me ita ſentire, & vno Religionis fine ad meos remeaſſe. Si quid de amicis. paucos è veteri claſſe repperi; paucos veterum morum. Duellij in meâ patriâ & Trebellij regnum poſſidebant,

non igitur ſpe premij patriam antehabuit, ſed Religionis zelo

Cent. 1. ad Belg. ep. 12.

Εἰδότες ἐν ϛαδίῃ δηΐῳ μάρνασθαι Ἄρηϊ·
In pugnam ſtabili bellum bellare periti.

quorum amicitiam ego ſemper aſpernatus ſum. Sed iſtæc fruſtrà. An non [a] à nouitatibus abhorrere me faſſus ſum, ſi mortalium quemquam, præſertim in re ſeriâ, quæ mores & vitam ſpectat: & publicè teſtatus ſum [b] me alienum ab omni nouitiâ opinione aut errore, firmum in veterum ſcitis? [c] candidum & Fide & Amore & More maiorum? Argumentum dabit *De vna Religione* tractatus, & [d] libelli noſtri de *Cruce*, quos vel hac cauſsâ ſcripſi, vt præco nes teſtéſque eſſent, non doctrinæ meæ, ſed auitæ pietatis; quæ mihi in oculis fateor cùm illa congeſſi, & quæ me ad ſcriptionem duxit. illa ipſa Pietas, quæ Senatui Populoque

[a] Poliorcet. lib. 1. c. 2.
[b] Cẽt. 3. Miſcell. ep. 5. Cent. ad Ital. & Hiſpan. ep. 62.
[c] Cent. 3. ad Belg. ep. 86
[d] Cent. ad Ital. & Hiſpan. ep. 18. Cent. ad Germ. & Gall. ep. 22 Cent. 3. ad Belg. ep. 8.

quod de vnâ Religione tractatus, & libri de Cruce docebunt.

loque Antuerpiensi in oculis, cùm salutare hoc signum in vrbe mediâ erigebant, trophæum in illius hostes.[a] En manum meam, en adfirmationem. non fallimus in his talibus, in quibus se primum fallit, quisquis alios conatur. O miser qui aliam hîc linguam habet & mentem![b] Sed & in reliquis meis operibus eodem animo ambigua correxi, aut certè illustraui.[c] Non enim satis ne ipse errem: sed ne alteri sim erroris caussa.[d] Nec volui tantùm pia, recta, vetera, sequi: sed adserere etiam pro ingenij aut stili viribus, quas Deus dedit.[e] Vt Luna quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: sic ego sapientiam & dona, quæ à magno illo Deo.[f] De me fateor:

& emendationes in operibus apud Batauos conscriptis.

Alios docet ac dirigit,

[*] *Ego ille sum, qui scelera committi vetem:*
Ego sum magister iuris ac moris probi;

[*] *οὐκ ἄπειρος τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων· non ignarus rerum quæ eueniunt in hac vitá.*[g] Sum iuuenum, sum virorum, sum generis humani voce & stilo director & doctor. AVD. O salutaria mihi tua monita, quà verbis, quà scriptis! ô eximium doctorem!

Qui, quid sit pulchrum, quid turpe; quid vtile, quid non,
Plenius ac meliùs Chrysippo & Crantore dicis.

Bellè sapiens Seneca: *Habet vbi se, etiam in priuato lare, explicet magnus animus: nec vt leonum animaliumque impetus caueis coërcetur, sic hominum; quorum maximè in seductu actiones sunt.* Negas Sycionia ista aulica aut cothurnos pedibus tuis conuenire; & secessum ac otium quæris; sed non ignauiam. LIPS. Vbicumque otium meum abscondo, prodesse volo singulis & vniuersis, ingenio, voce, consilio. Non enim is solus Reipub. prodest, qui candidatos extrahit, & tuetur reos, & de pace ac bello censet: sed qui iuuentutem exhortatur, qui in tantâ bonorum præceptorũ inopiâ, virtute ac pietate instruit animos, qui ad pecuniam, luxuriam, impietatémque cursu ruentes prensat ac retrahit, etsi nihil aliud, certè moratur; in priuato publicum negotium agit. AVD. Cùm omnibus ijs, qui aliquid conati sunt, plurimum debeamus; quantum vtilitatis à doctissimo quoque cepimus, tantum laudis ei adscribendum est. quan-

idq; omni conatu, & sic

Reipublica prodest

in priuato, idq;

[a] Cent ad Ital. & Hispan. ep. 18.
[b] Cent. 3. Miscell. ep. 5.
[c] Cent. 1. Miscell. ep. 97.
[d] Cent 3. Miscell. ep. 59.
[e] Cent. 1. Miscell. ep 88.
[f] Polit. l. 4. c. 13.
[*] Auctor Thebai.
[*] Aristot. Ethic. c.
[g] Epist. ad Balth. Moretum, quæ dispunctioni Cod. Mirand. subiungitur.
Horat.
Senec.
Seneca.

quantum veniæ meriti ſunt, qui errant; tanto plus merentur, qui emendarunt. Te itaque vt parentem, vt doctorem meum celebro, mercedémque tibi rependo, & rependam, non illam, quam Protagoras ſophiſta pepigit, nec accepit, ſed quam Thales ſapiens nec pepigit, & accepit. Iſte enim Mandraitum Prienenſem cùm noua quædam & ſubtilia de cælo ac ſole docuiſſet, offerente illo mercedem quam & quantam vellet: *Hoc pro omni mercede eſto*, inquit, *vt quoties apud alios ea proferes, Thaletem non celes auctorem.* LIPS. Quæ enim alia nobis merces? Solent Iu- *ſine vllâ*
dæi ſuos ita Rabbinos citare, vt eorum ferè cuilibet ad- *mercede, ſolâ*
dant, *zibrono librachach*, id eſt, *cuius memoria in benedictione* *beniuolâ mentione contentus.*
Salomon. *eſt*. Quod expreſſit Hebræus Sapiens, *Memoria iuſti cum laudibus*. Equidem & ego adſurgo & veneror inuenta in-
Seneca. uentoréſque Sapientiæ: ſed vt homo homines, & *qui non*
Iul. Capit. *domini noſtri, ſed duces ſunt.* Antonius Pius imagines aureas in larario habebat, ac ſepulchra honorabat aditu, hoſtijs, floribus: ego laudibus. Sed erro extra limites ſermonis, & ordinem, quem vnicè amo. Proprium hoc Stoïcorum vincîre omnia, & quaſi annulos nectere in catenâ: vt non ordo ſolùm ſed ſequela & cohæſio ſit rerum. AVD. Certè ordinem amas, gloriari potes: & eâ re palmam non aufert hæc, fortaſſe nec prior ætas. Sed quàm ægrè multis eſt, quòd aliquoties vt hîc, Stoïcos probes & imiteris! Ecce *Alia iterùm calumnia, quòd Stoicus.*

Accurrit quidam, notus mihi nomine tantùm,

qui te omnino Stoïcum vult, præſertim in re Religionis, id eſt impium. LIPS. TVN' HOMO OS SVGGERIS? *Eius auctorē exagitat, &*
& ego etiam tuis calumnijs ſcopus? Sanè mente, vt ait ille, exſenſâ es; & Clodium illum Albinum imitaris, qui, vt ait
Iul. Capit. Iulius Capitolinus, adhuc puer, *quòd eſſet animi iam militaris ac ſuperbi*, ſæpè in ſcholis inter æquales, Virgiliana illa vſur-
Virgil. pabat:

Arma amens capio, nec ſat rationis in armis:
Arma amens capio.

Bonâ gratiâ, abi quæſo, & cucurbitas pinge. Quid opus in me ſic vltrò & ex ſuperuacuo incurrere? quid velut è plauſtro conuitia iacere? Hæc non ſunt compoſitæ mentis:

ſed illorum, vt cum Poëtâ dicam,

—— ὓς ἐδίδαξαν ἀριστερὰ γράμματα Μοῦσαι·

—— *quos litteras Muſæ docuere ſiniſtras.*

de periculo monet — *Deſine ſacrilegâ conuitia fundere linguâ,* Sannazar.

Deſine, pro IVSTO *ſtat Deus ipſe ſuo.*

Et caue,

Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te. Catull.

Eſt grauis Dea; lædere hanc caueto.

Stoïcam ſectam amauit; [a] Non diſſimulo, in pretio & amore mihi Stoïca ſecta eſt, [b] virilis illa Secta. nec mirum. Audi Plutarchum in Cleomene, ex profeſſo Academiæ addictum, & proinde Stoïcis parum æquum: Ἔχει τὶ ὁ Στοϊκὸς λόγος πρὸς τὰς μεγάλας καὶ ὀξείας φύσεις ἐπισφαλὲς καὶ παράβολον· βαθεῖ δὲ καὶ πράῳ κεραννύμενος ἤθει, μάλιστα εἰς τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν ἐπιδίδωσι· *Habet Stoïca doctrina, ſi in magnam & acrem naturam incidit, aliquid lubricum & anceps; ſi autem cum graui & miti ingenio temperetur, magnos impetus dat ad verum bonum & virtutem.* Oraculi hoc ego vice habeo, in altâ & ſuperbâ naturâ Stoäm non fore vſui; in aliâ & modeſtiore, ſaluti. Lege paucos eos libros qui exſtant vel Senecæ vel Epicteti: Virtutem ipſam ſcripſiſſe dicas, & ſemina ſalutarium monitorum vbique ſparſiſſe. *Non eſt quod exigas Repetita aut Excerpta: Continuum apud noſtros, quidquid apud alios excerpitur. Non habemus iſta oculiferia, nec emptorem decipimus, nihil inuenturum cùm intrauerit, præter illa quæ in fronte ſuſpenſa ſunt. Quocumque miſeris oculum, id tibi occurret, quod eminere poſſet, niſi intra paria legeretur.* Non ſequor tamen aut approbo, niſi in quibus cum Chriſtianis conſenſerant. Et nónne etiam inter culmina Religionis, qui à ſenſibus multis non abierunt? *Arnobium* poſſim dicere, & magis *Tertullianum*, ingenio etiam Stoïcum & ſeuerum. Quid magnum illum *Pantænum*, Alexandriæ ſacrorum doctorem, & antiſtitem? Hieronymus de illo apertè: *Pantænus Stoïcæ ſectæ Philoſophus, ob præcipuam eruditionis gloriam miſſus eſt in Indiam, vt Chriſtum apud Brachmanas & illius gentis philoſophos prædicaret.* Optimè ab optimis illis factum: Philoſophus ad philoſophos miſſus, Stoïcus ad Brachmanas, nec opinionibus quidem nimis diſſidentes.

Et

Margin notes (left): *aduerſarijs etiam laudatam, quia* — *ſalutaria in eâ ſemina & monita,* — *& paſſim;* — *non approbauit, niſi quatenus Chriſtianum decet;* — *quod etiam Arnobius, Tertullianus, Pătanus, inter culmina Religionis, fecerunt;*

Margin notes (right): [a] Conſt. Li. 1 cap 18. — [b] Polior. L. 3. d. 6. — Plutarch. — Seneca. — D. Hieron.

Et fructum verò ingentem feci. laudémque rettulit: & mox Alexandriam rediens in eâ obijt, cùm scholæ illic nobili plures annos præfuisset. In quâ succedere sibi voluit *Clementem Alexandrinum*: illum cuius totijugam doctrinam Ecclesia etiamnunc admiratur & fruitur in libris qui exstant. Qui ipse quàm sæpè Stoïcus est, & dogmata eorum sacris nostris aptat? Et meritò aptat. nam Hieronymi illius sanctioris an doctioris viri sententia est, de tabellâ & scripto recitanda: *Stoïci nostro dogmati in plerisque concordant.* Concordant? ita: & quod sequitur, occultè ad nostrum dogma & ad pietatem ducũt. Sine fuco dicam, mihi euenisse. Audio magnum illum *Carolum Borromæum*, stirpe, sacrâ purpurâ, virtute maximè clarum, sæpè fassum Epicteti se libris motum & monitum ad contemptum rerum humanarum, amorem diuinarum, venisse. Et quæ Secta aut Deum magis aperuit & homini inseruit, aut ea quæ ad ipsum? maiestatem dico eius, prouidentiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitẽ esse ad cognitionem & amorem veri Dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerunt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponendus? Multa & præclara Plato, confiteor; multa Aristoteles: sed non robore eodem aut neruis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoq; peruenit: nec differere illi magis de Virtute vidẽtur, quàm inserere & inculcare. Sed Stoäm cur vberiùs verbis laudem? Frustrà. quia vt montium altitudo procul non apparet, sed cùm accesseris: non item huius splendor, nisi cùm pernôris. Pernosci autem sine Christianâ veraque religione non potest. quam prælucentem si tollis: fateor ecce & clamo, ludibrium illa, vanitas, delirium est. Benè Tertullianus: *Cui veritas cognita, sine Deo? cui Deus, sine Christo?* Et sic non auersor Stoïci nomen, sed Stoïci Christiani, & quidem [a] puri priscique ritus.[b] Seriò enim scio ac sentio, in

vno

Marginal notes: itemq́ Clemens Alexandrinus, & D. Hieronymus, (Idem.) (Cent. 2. ad Belg. ep. 1.) & hoc æuo Carolus Borromæus. Illa de Deo supra alias sectas pulchra, de moribus præclara disseris quod in Senecâ & Epicteto videre licet; quæ tamen vana sunt nisi cũ Christianâ Religione coniungantur: quod Lipsius fecit. (Tertull.) [a] Ad Lect. Hall. [b] Cent. 1. Miscell. epist 57.

in vno Deo eiusque filio IESV omnem spem salutis collocant.

vno Deo & Filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi expressas in Sacris litteris. Nec hęc externa omnia & Philologa siue Philosopha, aliud esse quàm accessiones quasdam & ornamenta: folia, inquam, non fructus. Quod iudicium meum in libro meo De Constantiâ in fronte apparet. AVD. Sed semper sacra te volunt promere, & adire puriores illos fontes, qui meliores. LIPS. Meliores fateor: sed adde etiam grauiores. Lacertos meos expendo, & artus artésque libro: cur onus mihi imponi patiar cui non sim ferendo? Theologis, id est magnis altisque viris (& eximios multos hæc ætas tulit) magna ista & alta relinquo, mea cymba legit littus. Elephantes, aiunt, etsi amnibus impensè delectétur, haud temerè tamen eos ingredi, cùm inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi, quam amo, quam æstimo, & tingo salubribus eius aquis libens animum, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: ijsque ne inuoluar, assideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad vsum. Nam acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem esse, nō verba; iustiùs ego de Theologiâ. cuius verum seriúmque finem scio, vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentem. [a] Piè sanctéque de diuinis sentio; [b] haut procaciter inter Religionis sinus & scopulos nauigo. [c] Et prima illa summáque opinio est, nihil hîc sapere præter id quod Ecclesia prisca, id est Romana. [d] in cuius castris sub *Crucis* illo vexillo, quod descriptum & explicatum à nobis, milito; [e] nec transfuga vnquā ad nouitates ibo. [f] Siquid vsquam præter Religionem moresque veterum, non agnosco: & tibi adhæreo "*Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli Petrus & Paulus cum sanguine suo profuderunt*. Hæc ex animo dicta, scripta, vt in animum demittas, te, per spes tuas, & quidquid carum est, Lector, rogo. [g] Enimuero quem modicè peritum antiquæ historiæ & Ecclesiæ, in Græcis Latinisque Patribus versatum, ceperit hæc nouitas?

Sacras litteras & Theologiam amat & adit,

& salubribus præceptis animum munit, non ad altercationem,

sed ad vsum,

vt melior fiat, non vt doctior.

De Diuinis piè sentit, & in omnibus cum matre Ecclesiâ sapit.

Crucis vexillo cedit;

nec quidquam præter Religionem moresque veterū agnoscit,

quam Patres adstruunt, nouatores diruunt.

[Miscell. epist. 62.] ...cendum est, imitatio, cum video non pari splendore aut dignitate tractari. [a] Corruptores atque interpretes falsi sunt, extrema ponunt & superiora prætereunt, partis memores, & partem subdolè comprimentes. vt ipsi ab Ecclesiâ scissi sunt, ita vnius capituli sententiam scindũt. [c] Semper igitur Ecclesiæ S. Romanæ ritibus & præceptis libens, vt debeo, parui: & cum sensu etiam aliquo incommodi ieiunia, & Quadragesimalem in cibo castimoniam seruaui. Scio homini, Christiano præsertim, *summam felicitatis* (vt ait Seneca) *non esse in carne ponendam*: & scio etiam primogenios parentes nostros à Paradisi gaudijs per cibi voluptatem excidisse. Itaque rediri etiam ad illa per Abstinentiam: sed iudicio tamen & prudentiâ temperatam. *Non enim per eam caro*, vt vir sanctus scripsit, *sed carnis vitia sunt extinguenda.* [d] Sanctos Dei, benignos cælites piè & purè colo, id est, ritu prisco: & præsertim DIVAM VIRGINEM. [e] Quæ Regina cæli, terræ, maris est: supra quam nihil nisi Deus est: & Luna ab illo Sole proxima est. Imò

[Left margin: a Cyprian. — c Cẽt. 5. Miscell. ep. 15. — d Cent. ad Ital. & Hispan. ep. 18. — e D. Hal. c. 36.]

[Right margin: ...ste veterum scripta allegant, & segmenta proferunt, veritatem subdolè supprimentes. — Semper igitur S. Ecclesiæ præceptis paruit, Quadragesimam & ieiunia obseruauit. — Sanctos piè colit. & præcipuè DIVAM Virginem:]

Quæ magni genus est Dei,
Cui Deus ipse
Imputat genus, & suam
Inscribit sibi matrem.

[Capit. 1. 9. 15. Diuæ Hal.] A primâ igitur adolescentiâ eius amorem & cultum indui, eámque Patronam mihi & ducem in periculis, in molestijs, & in omni vitæ cursu elegi, & sensi variè auxiliarem. Etiam in studijs: & siquid accuratiùs pangendum, aut dicendum publicè esset, vbi Famæ vel memoriæ res agebatur, precibus & votis ad eam iuisse me fateor: & felici ferè successu. Itaque vt primùm licuit, in SODALITIVM eius nomen etiam dedi, quod apud Eburones, & in hac item vrbe frequens honestúmque est: cui Patres Societatis IESV præsident, diriguntque. Ab eodem deinde isto affectu Hallas adspiraui, tandem iui: locum in multâ apud nostros & exteros famâ, & inclytum Miraculis, quæ tutelaris ibi Diua à multis iam annis patrat. Sed cùm veni, calidè templum adij, ac preces cœpi fundere:

[Right margin: quam à primã adolescẽtiá amauit, & in omnibus Patronam habuit: — in Sodalitiũ eius nomen dedit. — Eam Hallis coluit precibus,]

Sacram pronus ad aram
Flecto corpus, & ipsam
Consecro mentem.

& versibus; Versibus paullò pòst testatus sum meum gaudium, & laudes Diuæ leuiter tetigi. Nam plura non dabatur, & licet illam

Prædicare silentio,
Quæ laudes hominum supra,
Quæ Geniorum.

Ipsum me, & hoc quidquid ingenij ac stili est, ei dedi, dicaui, consecraui ex animo: pennamque argenteam in templo, ante aram eius suspendi, & versus subscripsi. Facta miranda, supra captum aut fidem hominum, supra ipsam naturam, ibi & in Colle acuto prope Sichemium patrata, scripto complexus sum, & Dei ac D. Virginis gloriæ vulgaui, ac publicè militem egi in Ecclesiæ castris. Non possumus aliâ re, credo, efficaciùs frãgere & calcare Hæresim, quàm hoc Miraculorum fulmine: vbi non verbis, sed factis disputamus, & impudentissimorum etiam oculos atque animos perstringimus istâ rerum maiestate. Ideoque piè & viriliter hęc scribi & prodi posteris arbitror: vtinam maiores nostri industriè & intentè semper fecissent! Annales condimus, & facta aut facinora hominum, imò & scelera propagamus: & non magis Dei Diuorumque opera decet & iuuat? AVD. Decet. Et an non iuuet vbi tam palàm fructus, & tam magnus est? Et fructus quidem nõ vnus. Gaudemus igitur & iactamus nos & omnes boni, quamuis improbi liueant & calumnientur. Miror tamen in re tam clarâ & testatâ posse obduci, quod vel apud improbos colorem habeat veritatis. LIPS.

& pennam argenteam suspendit;

Miracula vulgauit & ibi & Sichemij patrata,

vt vel sic hæresin frangeret & calcaret,

& hæreticos perstringeret,

Ne tu, quod illi fabulantur, aures immittas tuas.

Quis enim nescit tot istas hodie nouellarum opinionum sectas, consensu & velut de compacto in vnam DIVAM VIRGINEM incurrere, & decus eius omne ire imminutum? Sed Deus vindex illam tuebitur. Ego sanè libens tales scriptiones obeo, & sine molestiâ obeo: siue animo si[c] Diuâ ipsâ subleuante, & recreante. Mali aut morosi. & praue

qui semper iniqui in Diuam matrẽ: sed cum offensâ Dei.

Capo

prauè ſapientes non deterrent, quamuis improbent, tamquam à narrationibus parum certis, vt aiunt, & opinione ſæpè nixis. Non debere talibus obſoleſieri auctoritatem noſtram. Diſſenſio. & aut iſtis fides ſua certa apud me, & bonos eſt: aut quid adferent, cur antiquioribus eam præſtem? ſunt teſtes, ſunt examina, & quæ in profanâ hiſtoriâ minimè adhibentur; & huic tamen credo: diuinis tantùm refragabor, & adſenſus mei oſtium claudam? Prauitas eſt: & hi tales per cuniculos ſubuertunt arcem Religionis noſtræ, quæ Miraculis eſt ſuperſtructa. Itaque nos illos ſpernimus, qui ſine vllâ aliâ adſtructione, *ſola magnitudine mendacij fidem quærunt.* SVMMVM PONTIFICEM Vicarium Chriſti in terris & Eccleſiæ caput habeo. Et vel ideò Senecam meum illi inſcripſi, vt orbi conſtet, quem caput Religionis in orbe eſſe velim. Illi cæleſtis ille Spiritus ſemper adſiſtit, & inſpirando dirigit: *illum Europa, Aſia, Africa, illum America & ipſe nouus Orbis ſuſpiciunt, & ab Oraculo eius ſolliciti omnes pendent, & iura ac leges ſacrorum petunt.* Atque etiamnunc quidquid tranquilli & pacati eſt in re Chriſtianâ, id manat ab vno illo Capite. Romanus ille Dictator, vt ſic appellem, & Pontifex, fulcrum aut vinculum eſt, quod ſuſtinet, quod ligat labentes aut diſſentientes in malè compacto hoc ædificio partes. Abite non impij ſolùm, ſed imperiti, qui aliter nobis cōſtat hanc ipſam Romam, & ſacrum in eâ imperium, *fuiſſe & eſſe anchoram fluctuanti diu Europæ.* Ipſi Reges & Principes adeūt & inclinantur, & obnoxia capita vni huic capiti ſubmittunt. Quid Principes aut homines loquor? ipſi *aërei, terreni, inferi ſpiritus, ſiue Genij, verentur & trepidant; & cæleſtem illam in terris poteſtatem vel inuiti ac reluctantes agnoſcunt. Iam illos ex omni noſtro orbe ſelectos ECCLESIAE PROCERES, moribus, prudentiâ, annis ſpectandos, quidni venerer, amem, honorem? quorum conſeſſum ſi vetus ille Cyneas videat, nihil ambigat vel cum Regibus, vel cum Heroïbus comparare. PATRES SOCIETATIS IESV ſemper amaui & probaui; & publicè non ſemel profeſſus ſum. Illi me Rhetoricis, illi Philoſophicis

Left margin: Cent. 5. Miſcell. ep 98. Cent. 5. Miſcell. ep 84. *Præf. Sen. *Ad Lect. Admir. Ibidem. Cent. 3. Miſcell. ep 30. Cent 3. Miſcell. ep. 87.

Right margin: *ideoq́; omnes illos carptores & calumniatores contemnit.* SVMMVM PONTIFICEM *Eccleſiæ caput agnoſcit,* *& ab illo tranquillitatem & vnitatem in re Chriſtianâ eſſe,* *illum imperii in Principes habere, & in ipſos ſpiritum.* *Cardinalitiam dignitatem veneratur & amat.* SOCIETATIS PATRIS *veneratur.*

qui litteris & sapientiâ ipsum imbuerunt,

imbuerunt; illi salutaria in omnem vitam præcepta dederunt & præiuerunt. Vt Vlyssi illi naufrago Leucothea vittam sub pectore ponendam dedit, quâ tutus à turbine & tempestate esset: sic illi Sapientiæ præceptis me præcinxére. ad quæ, (vt Homeri similitudine vtar,

& in omnem vitam profutura monita praescripserunt.

Ὡς ὅτε τις δαλὸν σποδιῇ ἐνέκρυψε μελαίνῃ,
Ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιῆς, ᾧ μὴ πάρα γείτονες ἄλλοι,
Σπέρμα πυρὸς σώζων·

Sicut qui torrem cinerum sub tegmine celat,
Longinquis in agrorum, & vbi vicinia rara est,
Ignis conseruans sibi semina,)

semper ferè vitam meam & mores composui, ignem aut lumen è fomentis illis eliciens. Imò etiamnunc

Audio quid veteres olim moneatis amici.

O viros à cælo missos! *sapientes, prudentes,* *facundos,*

A V D. Etiam ego, mi Doctor, quoties ad amatos illos Patres inuiso, sentio trepido quodam gaudio, & mixtâ veneratione, corpus animúmque percelli, & palàm in illis Sapientiam Prudentiámque habitare, quæ vel ignaris mentibus se superfundunt. Cùm alloquor, facundissimum sermonem ore eorum, quasi è beato quodam eloquentię fonte, manare audio. Platoni olim, vt in prodigio est, mel suû apes, velut diuinæ facundiæ indices, in os inseruerunt: illis verò Gratiæ ipsæ, *non montem Hymettum* (Valerij verbis vtor) *thymi flore redolentem, sed Musarum Heliconios colles omni genere doctrinæ virentes, Dearum instinctu depastæ, maximis ingenijs dulcissima alimenta summæ eloquentiæ instillasse videntur*. Et vt portus in mari Deus statuit, iactatis refugium: sic hos magnos patronos, quibus in turbido istoc Religionis ac Pietatis recreemur & reseruemur; ne improuisus vortex infernalis vndę nos absorbeat, æternóque exitio demergat.

& Atlantes Ecclesia Catholica!

In FRANCISCANOS animo & adfectu pronus, *viros pietate insignes:*

L I P S. Idem etiam de Sodalitio D. FRANCISCI censeo; in quod hic animus conscius sibi semper eximij affectus, vt vicissim meruerim etiam aliquem ab illis. Et iure eum habui. quidni in eos, qui pietatis omnes numeros persequuntur, aut habent; & eam in aliorum animis excitant aut depangunt? Vtrumque igitur hunc Ordinem diuinitus institutum scio, magno rei Christianæ bono.

mi aliquo motu aut impulsu videt? quis visos non mira-
tur & probat? Imò omnes RELIGIOSORVM ORDINES si quis consideret etiam ex aduersarijs, quamuis ore neget, tacito tamen consensu Diuino amore plenos, & fauore Dei dignos iudicat.

& OMNES RELIGIOSOS ORDINES approbat.

Præf. Vest. Quàm laudabiles etiam DEVOTAE DEO PVELLAE, ætate adultâ, voluntate præuiâ, quæ diuino cultui corpus atque animum manciparunt?

MONIALES laudat,

Beata VIRGINITAS, quæ cum Angelis de gloriâ certat: certat? imò superat, virtute, non felicitate; quia illorum tota à Dei munere est, istarum ab electione: sine pugnâ aut labore illa, ista à certamine parata; & quæ laudem habere, illa admirationem tantùm potest. *O illustris portio* (Cypriani verba agnosce) *gregis Christi!* ô flos nunc in terrâ religionis, lucida sidera olim in cælo! A V D.

& VIRGINITATEM cum Angelorum gloriâ comparat.

Sanazar. *Gaudete cœtus Virginum,*
Plenas habentes lampadas.

Sed quàm hîc incurrunt vndique & incursant! Religiosorum & Virginum vitam eleuant: mores, sanctimoniam, genus vitæ, carpunt: otium & desidiam obijciunt, & nescio quæ monstra vocent. Iam si labecula aliqua aut labes, quàm tonant, quàm malitiosè augent & attollunt! Vt conuallium ille sonus, quem Echo dicimus, pro vnâ voce acceptâ duas trésve aut plures reddit: sic isti geminant & multiplicant visa & audita. Ad summam, quod Medici de cucurbitis dicunt, quas corpori affigunt, non nisi prauum eas vitiosúmque sanguinem educere: veriùs de istis ego, qui attrahunt ad se non nisi mala. Atque vtinam attrahant tantùm! sed semper à se addunt & inspargunt, & vt dicta aut facta referunt, quæ nec in somnio cogitata. Sicut araneæ casses & filamenta mirâ arte è suo corpore gignunt: sic isti fraudum argutos laqueos suopte ingenio nectunt. L I P S. Quæ hæc æui proteruia, & licentia est? Clamem iure cum poëtâ:

Hæretici nostri iniuriosi in Religiosos.

Ἤδη νῦν αἰδὼς μὲν ἐν ἀνθρώποισιν ὄλωλεν,
Αὐτὰρ ἀναιδείη γαῖαν ἐπιστρέφεται·

Nunc certè pudor in mortalibus est extinctus,
Terrarum improbitas occupat imperium.

O malignitas! & quid non vellicare potes? Sed, mi Auditor, *ad quid aliud sedent isti,* (cum D. Augustino loquor) *quid aliud captant, nisi vt cùm quis Episcopus, vel Clericus, vel monachus, vel sanctimonialis ceciderit, omnes tales esse credant, sed non omnes posse manifestari. Et tamen etiam ipsi, cùm aliqua maritata inuenitur adultera, nec proijciunt vxores suas, nec accusant matres suas. Cùm autem de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsi sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur. At non habēdo quod in caussâ suæ diuisionis defendant, non nisi hominum crimina colligere adfectant, & ea ipsa plura falsissimè tractant: vt quia ipsam diuinæ Scripturæ veritatem, quâ vbique diffusa* CHRISTI ECCLESIA *commendatur, criminari & obscurare non possunt, homines per quos prædicatur, adducant in odium, de quibus & fingere, quidquid in mentem venerit, possunt.* Epist. cxxxvii. En imaginem claram horum temporum! quam quasi diuinando Diuinus ille Antistes nobis reliquit; & in quâ libēs abiungo. Illa igitur mea & bonorum Religio, quam non vitâ solùm prætuli, sed linguâ & stilo expressi. AVD.

Abiungit de suâ Religione, & quia ea Catholica, hanc solam approbat,

—— Dis pietas tua
Et Musa cordi est;

tibi veritas & vera fides, quam nunc & aliàs semper probasti. LIPS. Non probem? & hanc solam probo. AVD. Optimum probare optimum est, & in eâ optimè viuere laudabile. LIPS. Sed & salutare. Nam vna tantùm est, quâ saluamur; quæ ex libris Sacris petitur, idque pro Ecclesiæ Catholicæ sensu. *Hic est fons veritatis,* ait Lactantius, *hoc domicilium fidei, hoc templum* DEI: *quò si quis non intrauerit, vel à quo si quis exiuerit, à spe vitæ ac salutis æternæ alienus est.* [a] Quisquis igitur es, in auitâ Religione perseuera, [b] cum priscâ Ecclesiâ sape. Nam qui aliquid libauit è Patribus aut Concilijs (nos fecimus) scit illam esse vnam, scit veram. [c] *Illa nempe, illa est, quæ non modò tot Regum ac Principum, sed quod longè præclarius est, omnium Sanctorum communis Mater, & in cuius gremio mori felicius est, quàm*

[a] quia vna salutis via.

[b] Illam Patres & Concilia asserunt:

[c] in eâ mori felix; &

[a] Cent. 5. Miscell. ep 85. *initio nasci. cùm non nasci satius sit, quàm in hac non mori.* [a] Hęc igitur prima hominis cura erit, vt fundamentum Virtutum ac Salutis habeat. [b] Dialogist. [b] Atque vt nauis, ædium, aliarumque rerum carinas aut fundamenta volumus esse & prima & firmissima: sic hîc decet. *preinde omnibus assumenda,* Synesius. Εὐσέβεια δὲ πρῶτον ὑποβεβλήσθω, *Pietas primùm substernitor,* ait Synesius Episcopus. *vt omnium reliquarum virtutum fundamentum.* [c] Cēt. 1. ad Belg. ep. 50 [c] Et sicut Mercurius ille apud Homerum talaria, siue vt ipse appellat καλὰ πέδιλα sumebat: quæ ferrent eum

—— ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν,

Η' δ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν, ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο·

—— *seu super vndam,*

Seu super immensam terram, auras æquiparantem:

sic homines Christiani alam duplicem Religionis & Pietatis, quâ subuoletis & emineatis super errores fidei & errabundos nouatores. Pol.l.1.c 3. In CVLTV ipso ad interiora semper præuertere, & cense, Cultum Dei esse optimum eumdemque castissimum, vt eum semper purâ, integrâ, incorruptâ & mente & voce venereris. *Verus Dei cultus in actione consistit,* Aureum tibi dictũ imprimo: Seneca. *Optimus animus pulcherrimus Dei cultus.* Breuiter hoc ipsum & acutè Lactantius: Lib. v. c. x. *Religiosissimus est cultus imitari.* Etiam Hermes Ægyptius, Trismeg. Θρησκεία τοῦ θεοῦ μία ἐστὶ, μὴ εἶναι κακόν· Pol. ibid. *vnus* (certè præcipuus) *Dei cultus est, non esse malum.* In verbis igitur aut quæstiunculis, ne nimiùm mihi pruri. *non in altercatione,* ad facta abi, quia Lact. l. v. c. ix. *Christianorum omnis Religio sine scelere & sine macula viuere.* Ama sine vento scientiam, sine nouitate pietatem. Cent. 3. Miscell. ep. 99. Publicâ viâ qui excidit & semitas quærit, errores & flexus quærit. Sperne, ita te Deus hîc honestum, alibi beatum velit. Moysen illum Ægyptium audi, qui de fide cuiusque, magis oculis quàm auribus credit. *exēplo Moysis Aegyptij.* Et Euripidis illud cogita:

& ex dicto Euripidis.

Τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν,
Κάλλιστον οἶμαι γ' αὐτὸ καὶ σοφώτατον
Θνητοῖσιν ἔργον·

Sapere modestè, & colere quæ diuina sunt,
Pulcherrimum puto, atque sapientissimum
Homini esse.

ad Lect. Hall. Puto tecum Euripides: & odi, odi curiosulos, qui etiam in illa

Disputare enim periculosum & lapsui proximum. illa penetrant, id est Giganteo periculo in cælum scandunt.
Et cùm omnia fecerint, cùm cælum & terram subtilis ingenij alâ peruolarint; quid aliud, quàm cum Aristophanæo Socrate ἀεροβατοῦσι; *per aërem incedunt*? Et quàm multi hodie natant in hoc freto, & disputationum hîc fluctibus abripiuntur? Tu aliter, vt tutò & feliciter scandas: quod voueo & doceo, sequimini adolescentes. Vt Constantino olim cælitus ostensa & deformata sacra illa Crux, cum inscriptione, IN HOC VINCE: sic vobis Doctores fato nati (fas ita loqui) ad veram Religionem, & cum eâ pietatem excitandam; illos audite, sequimini; & sub illorum nominum ductu auspiciísque VINCITE. AVD. Quid? LIPS. Hæreticorum curiositatem, & inutiles, imò noxias illas super Religione disputationes. Quando magni illi proceres viam faciunt & præeunt, facilè istas Lunas sequi potestis minora astra. Quid iuuat ista omnis dissertio, & indagatio? *Non enim, qui sermone sapit, is mihi sapit* (ait vir sanctus) *nec qui linguam disertam & volubilem habet, mentem autem inconstantem & indoctam: sed magis, qui pauca de Virtute differit, multa autem factis ostendit, & fidem verbis suis ipsâ vitâ conciliat.* AVD. Disputationes ergo damnas? LIPS. Non, si in loco, si inter idoneos, si cum modo vsurpatæ. Locum censeo Scholas, Academias, Collegia. Idoneos, rerum sacrarum & Philosophiæ item peritos. Modum, vt contentio & nimia subtilitas absint. *Nec enim quidquam minùs conuenit, quàm subdola ista calliditas, animis conantibus magna.* Sed in publico & in populo (nisi Principi aut iis qui præsunt, ob caussas, aliter videatur) Disputatones omnes valdè improbem. Primùm, quia per eas excitantur ad nouitates multi & pruriunt.

Humanum genus est auidum nimis auricularum,

ait poëta. Deinde quia Sisinnij consilium (in re quidem istâ Religionis) mihi probum,* *Viri diserti, rerum vsu periti, in litteris Sacris eruditi, & summi item Philosophi.* Nam hæc elogia illi dant Scriptores. Is igitur Theodosio aiebat: *Disceptationes non solùm non reconciliare schismata, sed hæreticos prætereà ad contentionem magis accendere.* Idcircò concertationes

Left margin notes: *Spernenda igitur hæreticorum argutia, & doctorū vestigia insistenda, quod tutum est,* (beside "voueo & doceo" … "tem excitandam") — *& S. Gregorio placuit.* (beside "indagatio?") — *Vbi, à quibus &* (beside "suis ipsâ vitâ") — *quatenus disputandum.* (beside "neos, rerum sacrarum") — *Publica & populares disputationes noxiæ.* (beside "tibus magna") — *Sisinnij* (beside "ait poëta") — *elegans & prudens consilium: &* (beside "elogia illi dant")

Right margin notes: Præscrip. Const. (beside "Et cùm omnia") — Cent. 1. ad Belg. ep. 50 (beside "voueo & doceo") — Cēt. 3. Miscell. ep. 3. (beside "LIPS. Hæreticorum") — Gregorius Theologus. (beside "indagatio?") — Dialog. (beside "LIPS. Non, si in loco") — Sen. (beside "dum, vt contentio") — L… (beside "Humanum genus") — S… … clesi. h… cap. 1… al… (beside "ait poëta" … "in litteris Sacris") — S… v. E… … x1… (beside "Disceptationes" … "cos prætereà")

tationes Dialecticas vitandas, testesque adhibendas tantùm Formulas fidei à veteribus editas. Antiqua enim & antiquos si reijciunt, quæ ratio aut argutia eos vincet?

Oppian.

—— αἰεὶ ἀπειρήτων νόος ἀνδρῶν
Δύσμαχος, οὐδ' ἐθέλουσι καὶ ἀτρεκέεσσι πιθέσθαι·
—— *mens refractaria semper*
Indoctorum hominum, & nolunt vel cedere veris.

Nicetas Choniat.

Andronici exemplum in Disputationibus dãnandus, aut subtilibus inquisitionibus: itemq́.

Andronicus igitur Imperator sapiens, *qui tantum abfuit vt morem tunc & nunc receptum de diuinis dogmatibus disserendi probaret, aut de Deo nouum aliquid vel dicere vel audire vellet (etsi ipse rerum diuinarum peritissimus) vt Nouarum Patrarum Episcopum Euthymium, virum eruditione clarum, & Ioannem Cinamum, in tabernaculo suo contra Lopadium disserentes super isto,* PATER MAIOR ME EST, *non solùm obiurgarit, sed etiam abiecturum se in præfluentem amnem Rhyndacum seriò minatus sit, nisi desisterent talia loqui.* Sed & Turcæ & Moschi hac parte sapiunt: apud quos de religione sacrísque disputare, capitale est. O probus hic mos, qui vtinam etiam nunc vigeret! cùm per curiosas istas contentiones multi labantur in hæresin, quam ego semper

Turcarum mos.

Per contentiones lapsus in hæreses,

IV. pars Sermonis, QVAM RELIGIONEM DAMNET. Præfer. Const. [a] Cẽt. 1. Miscell. ep. 8. [b] Cent. 2. Miscell. epist. 6.

quæ variæ in hoc sæculum influxêre, cũ multis peccatis & impietatibus, idq́ specie virtutum.

DAMNO; & extra vnam illam Catholicam nullas alias sectas religiones fero. & firmiter hæc nostra sententia est. O sæculum hoc (audebo dicere) quàm parum mihi places! quo nullum vnquam feracius Religionum fuit, sterilius Pietatis. [a] quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides est. [b] Relligio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, auaritiam: nec in vno alteróve, sed apud plerumque ordinem, ætatem, sexum.

Cent. ad Ital. & Hispan. ep. 59.

Quæ non flagitia adspicis?
Quas labes scelerum? ruit
Doctrina illa vetus Patrum, &
Patria Virtus.

AVDITOR.

Horat.

—— *quid nos duræ refugimus*
Ætas? quid intactum nefasti
Liquimus? vnde manus iuuentus

Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris?

O nimiùm fertilis venenorum ætas, quàm fœnerario surgis fœtu! De Religione satis multi loquuntur, pauci vitâ exprimunt, & mores à professione discordant. LIPS. Verè, verè. Et Nouatores seu nouelli isti nostri, quàm morum virtutúmque degeneres sunt, ποικιλομῆται, δολῶται, *mente variâ, fraudum pleni*, vt Homerus Vlyssem suum describit: per quos nobiles aliquot Europæ partes non labi sed ruere incœperunt! Sed quàm periculosum hac de re differere! AVD. At quis hîc silebit? LIPS. Non ego. & quamuis cum Platone sciam εὐδιάβολα τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς πολλούς, *calumnijs hæc obnoxia in vulgus*: nec quidquam tam probè aut prouidè hîc dici, *quod non vellicare malignitas possit*: tamen subibo hoc discrimen, & pro virili aquam infundam in sacrum hunc ignem. Hoc excusatiùs, quòd non curiositas me impellit, sed publica vtilitas, & quia priora ita exigunt: tum etiam præsens hic Europæ status, quem nego me sine lacrymis intueri. O melior mundi pars, quas diffidiorum faces Religio tibi accendit! Atque ita accendit, vt magna prudentia, imò felicitas fuerit, si omnino restinguantur. Vt enim fratrum odia acerrima sunt: sic eorum ferè, qui consortes aliquando eiusdem religionis. Colliduntur inter se Christianæ reipublicæ capita, miserabili & nouo prorsus exemplo. Videamus Annales omnium gentium, & omnis æui: tam acria, tam diuturna bella pugnata non legemus de Religione. Iuuenalis pro miro & monstro habuit, duo oppida in Ægypto concurrisse inter se ob hanc caussam, & id dignum Satyrâ censuit: quid nunc diceret aut scriberet, vbi Europa pænè tota, & milleni aliquot homines perierunt ac pereunt, per speciem pietatis? cùm tamen ludi & mimi scelestè interueniant; & quorumdam ambitio aut auaritia veletur hoc mantello. Paullus Æmilius pro me loquitor: *Nihil in sacris bellis perinde offuit, atque mos iam exortus, vt honestâ præscriptione suas quisque respiciat res. In ore omnium San-*

ctum

Hæreticorũ hodiernorum mala fata & facta in Europâ: sed periculosa istæc sermocinatio, & obnoxia calumniis; non omittenda tamen, quia non curiosa, sed vtilis.

Damna & bella quæ hodierna Hæresis in Europam intulit.

Cent. j. ad Belg. ep. 49

Cent. ad German. & Gall. ep. 25

In Euryph.

Seneca epist.

In P...

ctum Piumque versetur: consilio, conatu, animo, secùs afficiantur. Si de Religione tantùm agatur, si obliuio noxæ sanciatur, omnes idem sentiant. Nunc de Mortalium iure, de Comitatu res est. Dicas virum vatem fuisse, & scripsisse in hoc æuum. A V D. Hercules acu rem tetigit; & doleo infelicitatem nostri æui, quo innouare, turbare, pugnare, Pietatis species sit. ipsa Sanctitas autem (apud hæreticos dico) disputare, & Scripturæ locos aliquot pro impio & damnabili sensu conglobare, & contra vniuersam & venerandam antiquitatem interpretari. Assiduè (prô dolor!) audiendus nunc fanaticus aliquis, aut simulator pietatis, qui mouet χορδὰς τὰς ἀκινήτους, *chordas non mouendas*. semper Euenus, qui

Hæreticorũ pietas, innouare, turbare, pugnare: sanctitas, disputare:

Euripid.

Ἐκ παντὸς ἄν τις πράγματος δισσῶν λόγων
Ἀγῶνα θεῖτ᾽ ἄν, εἰ λέγειν εἴη σοφός.
De re quacumque orationis duplicis
Certamen excitat loquutor callidus.

Et videtur fatalis hodie ista ingeniorum scabies, vt *omnes disputare malint quàm benè viuere.* L I P S. Ita est, & velut à cælo, &, vt dixerim, astro aliquo, est hæc pestis. Atque vt corporum quidam morbi certis temporibus interueniunt: sic nunc iste animorum. Viri, feminæ, senes, pueri, quæstiunculis ludunt & lasciuiunt: eóque ventum, vt pro parum sano sit, qui non sic insanit. Mysterium Theologia erat, facta est populare oblectamentum. Vis imaginem claram huius insaniæ? Nicephori Gregoræ ista lege: *Apud nos etiam opificibus effusa sunt arcana Theologiæ, atque ita omnes inhiant ratiocinatiunculis & sermonibus syllogisticis, vt herbæ & pascuis armenta. Et illi, qui de rectâ fide ambigui sunt, & qui nec quomodo credendum sit sciunt, nec quid sit illud quod credere se dicunt, illi inquam & fora & porticus, & theatra omnia Theologiâ compleuerunt, neque solem hunc testem facere impudentiæ suæ reuerentur. Quomodo autem non sit absurdissimum, olim cùm florerent Gentilium dogmata, ordinem aliquem fuisse, & arcana quæ Delforum Theologis commissa erant, nulli alij vel educere vel indagare licuisse, siue is Plato, siue Socrates, aut aliu sapientiâ cele-*

quod sine discrimine viris, feminis, pueris concessum:

Histor. lib. xi.

sed & hoc, tẽpore Nicephori, fuit in Græciâ,

bris fuisset : apud nos verò, qui purum pietatis mysterium profitemur, ita profanari res diuinas, & omnibus, qui de Theologiâ disserere volunt, id licere suopte arbitrio & suffragio? Hæc olim in Græciâ fuêre. quando? cùm paullò pòst fuit. His enim & statum publicum turbant, & se ipsos in æternum exitium præcipitant. Et pro hac meâ mente D. Hieronymus: *Agricolæ, cæmentarij, fabri, metallorum lignorumque cæsores, lanarij, fullones; idcircò dum sacros libros, vt rastra sua & malleos versant, nullo ingenio, nullâ ope diuinâ adiuti, in extrema se animarum præcipitia miseri agunt.* Et quantum temporis etiam peritioribus inter illos verborum illa *cauillatio* eripit, *& captiosæ disputationes, quæ acumen irritum exercent?* Nectunt nodos, & soluunt; id est, quid nisi aranearum subtiles telas texunt & retexunt? Sicut pueri pilam percutiunt, sterili voluptate: sic isti. Et tamen alti & subnixi ambulant *μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί, maiorem quàm pro homine sapientiam sapientes:* & quod Socrati obiectum olim, *περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια· satagunt inquirentes & quæ terram infra, & quæ cælum supra.* Et cùm omnia fecerint, misellì prætereunt ipsi sese. Reliqua sciunt, illud vnum quod scitu necessarium nesciunt, vt se sciant. Bonos singuli sese pronuntiant, auscultantes adulatoribus, non conscientiæ. quidquid assentatio sine pudore congerit, tamquam debitum prendunt. aliena vitia in oculis habent, à tergo propria. si

—— populus sanos rectèque valentes
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimulant, donec manibus tremor incidat vnctis.

Alienæ luxuriæ nihil ignoscunt, qui nihil suæ negant: cùm bonus & Catholicus *ceteris ita ignoscit, tamquam ipse quotidie peccet; ita peccatis abstinet, tamquam nemini ignoscat:* veniam maximè negant, qui illam petere sæpiùs meruerunt. Mones, obiurgas, pungis? *Sapientior sibi stultus videtur septem viris loquentibus sententias.* statim audies, Nihil peccaui, nihil feci. O vitium fœdum!

sed paullò ante interitum;
D. Hieronymus etiam damnat.
Et reuerà sterili voluptate ita sapiũt,
se ipsos prætereunt.
Singuli se bonos & beatos pronuntiant:
alios malè viuere volunt,
omne peccatum à se remouentes.

Epist. ad Paul.
Manud. b.l. diss.; Senec. epist.45
Cent.1. Miscell.ep.59.
Plin.
Prou. 26.

dum! ô malorum omnium fontem! hoc enim vbi animum inuasit, quauis scabie insanabilius est. Et nisi priùs exstirpetur, numquam hæresim relinquent aut rectam verámque fidei viam & virtutis ingredientur, aut conabuntur videre salubria & gustare. Vidit Philosophus magnus qui scripsit: *Deprehendas te oportet, antequam emendes. Qui peccare se nescit, corrigi non vult.* Et hæc illa caussa est cur Ecclesiam Catholicam audire nolint. [a] & hoc fulcro qui non innixus, necessum est in partes semper ruat; [b] vt nauis quæ inter fluctus sine clauo iactatur, sic homines qui in hac vitâ sine veræ fidei gubernaculo. Possem hîc quædam appositè & verè: sed Megarensis ille Sapiens mihi inclamat, Περὶ τούτων οὐκ ἐν ὁδῷ. Platonémque insusurrare audio: Οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί, *difficiles, & cum discrimine, hi sermones*. Quod oraculum in hoc quidem æuo. Vt enim eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic nunc eadem Veritas aut Virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. A V D. Attamen, vt cum Menandro hoc dicam,

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τὰ ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ·
Semper quæ vera sunt loqui, res optima est,
Quodcumque tempus incidat.

L I P S. Rectè, at alienos fines ego iam non transcendo. Infelix hoc æuum est, cui subsidia opus eruditorum & piorum virorum, quibus vis ingenij & oris adest, & in concusso hoc rerum statu velut noua munimenta, qui moueant, doceant, persuadeant; moribus, vitæ probitate & exemplo præeant. Vt cælo sereno & mari quieto, minor cura aut inquisitio de gubernatore est; quiuis pænè sufficit; at turbido hoc & illo, virum nauis quærit, veterem claui & peritum: sic nunc dixerim; in procellis nimbísque quibus Religio iactatur, magni interesse, quem in curam tutelámque eius accersi videamus. A V D. Sed quis ille tam peri-

Sen. epist. XXIIX.
[a] Cent. 1. Miscell. ep. 97.
[b] Cent. 1. Miscell. ep. 8.
Cent. 1. Miscell. ep. 88.
Menander.
Cent. 3. ad Belg. ep. 55. Cent. ad German. & Gall. Præfat.

Atque ideò difficile reduci possunt ad S. Ecclesiam.
extra quam omnes pereũt.
Sed Lipsius vltrà non progreditur, quia periculosi isti sermones,
& Theologis competunt: quos eruditos & pios huic auooptat, & qui errantes reducere possint;
quod difficile omnino,

peritus, qui tollat hæc talia quæ ſenſibus inſident? Omnibus enim

—— θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἄπιστος·

—— *incredula pectore mens eſt.*

Medici aiunt Melancholicos morbos (tu ſenſiſti Magne vir) medicinâ omni efferari: idem in iſto animi morbo eſt, quem verè μελαγχολίαν dixeris, & imaginoſum quemdam animi morbum. Natura contumax & humanus animus, & præſertim in re hac ſenſuum, cùm opinio acceſſit pietatis. Galeni verbis appoſitè vtar: Οὕτως ἄρα δυσαπότρεπτόν τι κακόν ἐστιν ἡ περὶ τὰς αἱρέσεις φιλοτιμία, καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατότερον· *Adeò contentio hæc circa ſectas malum eſt, quod nec auertas facilè nec eluas, idque omni ſcabie inſanabilius.* LIPS. Scio cum prudentiſſimo Cornelio, *naturâ infirmitatis humanæ tardiora eſſe remedia quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur, ſic ingenia humana ſtudiaque faciliùs* ſeduci & vanâ opinione imbui, *quàm reuocari;*

vbi pietatis opinio acceſſit.

Videndum tamen & nō deſperandum,

vita Agricol.

—— *tamen vtile quid ſit,*

Proſpiciunt aliquando viri.

Iuuenal.

Non vt in agro ſatis eſt ſemel ſementem ieciſſe, & ille accipit, fouet, profert; ſic in animis: qui quotidiano, vt ſic dicam, vomere proſcindendi & obſerendi ſunt, ad meliorem illam frugem. ſemper, inquam, curandum vt verbis factíſque ad meliora traducas. AVD. Mi Doctor, vt ij qui morbo aliquo grauiori premuntur, ſuauitatem cibi præ ſtupore non ſentiunt: ita aures ſenſúſque illorum maliuolæ falſitati & turpibus calumnijs aſſueti, inſolentem ſuauitatem Veritatis non ferunt. Boëtius vidit, cùm illa ſcriberet,

quamuis ipſi reluctentur.

Hæc venena potentiùs
Detrahunt hominem ſibi
Dira, quæ penitus meant,
Nec nocentia corpori,
Mentis vlcere ſæuiunt.

Boëtius.

ſed ſucceſſiuè, LIPS. Et illa ſcio. Nec in primo ſtatim aggreſſu omnia ad

ad votum animúmque ſuccedent, exſpectandum eſt, & ſæpiùs idem tentandum. Vt vuam acerbam non ſtatim abſcindas aut reijcias, ſed patienter expectes,

Horat. *—— dum tibi liuidos*

Diſtinguat Autumnus racemos

Purpureo varius colore:

ita hîc fiat. Ecce in fidibus ſiquid diſcrepat, non abrumpis ſtatim, ſed paullatim reducis ad concentum: in Fidei diſſonantia, cur non idem? Audi Medicorum

Hippocrat. in Præcept. Principem: Χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ Καιρὸς, καὶ Καιρὸς ἐν ᾧ Χρόνος. ἄκεσις Χρόνῳ, ἔστι δὲ ἵνα καὶ Καιρῷ· *Tempus eſt in quo Occaſio: & Occaſio in quâ Tempus. Medela Tempore, eſt etiam vbi Occaſione contingat.* *& tempore oportuno, comiter non aſperè:*

1. De Clement. Ingenia noſtra, ait Seneca, vt nobiles equi, meliùs facili fræno reguntur. Et equorum domitores, ferocientes eos non flagellis exaſperant, ſed popyſmis blandè tractant & demulcent: ſic in erroneis. Benignè cum illis agatur & comiter, vt clarum & lucentem ſolem tandem in animum immittant, & confiteantur erraſſe. Deferueſcunt enim animi paullatim; & affectum Veritas ac ratio ſæpè ſerò vincit. AVD. Vtinam vel in extremo vitæ actu! & pec- *& ſufficit, ſi vel in horâ mortis reſipiſcant.*

Epicurus apud Sen. catum agnoſcant! LIPS. *Initium eſt ſalutis, notitia peccati*, vt ipſe voluptatis Magiſter ait. Et

Seneca Agam. *Quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens.*

Sed ego abiungo; μὴ κορὸς ἐλθὼν κνίσῃ· *ne ſatietas adueniens grauis ac moleſta ſit*, vt ait Pindarus. Tu ô benigne (nam voto & ſuſpirio ſermonem hunc finio) & miſerator, *Sermonis finis, & precatiuncula pro ſalute & reſipiſcentiâ errantium.*

Sannaza. *Nate Deo, Deus ipſe, æterno è lumine lumen,*

qui curam ſemper Eccleſiæ tuæ, tuæ ſponſæ geris, di-

Cent. ad German. & Gall. Præfat. uiſa hæc iunge, malè ſentientes corrige, praua hæc & nouitia opinionum pelle, calamitatem & cladem non

Act. Apoſt. cap. IV. Belgicæ ſed Europæ; & effice, vt *multitudinis credentium ſit cor vnum & anima vna.* AVD. Et ego illos cauſſamque hanc Omnipotenti DEO ſcrutatori cordium commendo: quem quidem ex animo precor, vt nobis tantiſper gratiam ſuam impartiri velit, quâ *Deo Deus, miſericors Pater.*

ante

ante extremum remunerationis diem in vnam sententiam conspiremus: & vt sic tandem aliquando in cælo, vbi nulla erit iniuriarum memoria, sempiternâ amicitiâ perfruamur. Annue, ô Rex Regum,

—— ῥῦσαι ὑπ' ἠέρος υἷας Ἀχαιῶν, Homerus.
Ποίησον δ' αἴθρην, δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι·

—— libera de caligine filios Achiuos,
Fac verò serenitatem, da autem oculis videre.

CANDIDO LECTORI

BALTHASAR MORETVS

S. P.

F AMAE POSTVMAE τοῦ μακαρίτου *nostri, beniuole Lector, corollarium appono*, OPERVM *numquam satis laudatorum Indicem; sed eorum, quæ ipse viuus in æternæ Memoriæ templo dedicauit: nam quós nuper pessimo exemplo Germania libellos edidit, minimè profectò germani sunt; nec hîc meum, sed* LIPSI *elogium exaudiri desidero, seriò olim testantis*: NIHIL MEVM EST, AVT ERIT, QVOD NON DE AVTOGRAPHO MEO, ET ME VOLENTE, SIT EXPRESSVM. Quicumque aliter (*libens, in ipsius caussâ, verbis eius insisto*) mihi iniuriam facit, *Lectori* fucum. *&* *porrò exclamat*: Deus bone, hæc monenda publicè esse? Ecce in bona opesque externas, ius est non viuo mihi solùm sed mortuo, & solatium fati est voluntas vltra fatum: in istis animi & ingenij verè bonis non idem erit? *atque huic voluntati suæ firmandæ Principum opem inuocat, Lectorum gratiam*: Reprimite Principes qui potestis, & vos Lectores quà potestis: illi

Ad Lect. libb. de Cruce.

puniendo, vos ſpernendo. *At verò typographi Germani facinus aliquis excuſet, & nonnulla (neque enim omnia ipſe Liuor aut Malignitas aſſerat, cùm Goldaſtus impia Orationis Ienenſis auctor dudum innotuerit) è* LIPSI *dictantis ore excepta prætendat. Quid, niſi iterùm pro ſe loquentem induxero?* Dictauimus fortaſſe. ſed ô imperitiam! quaſi edendi illo fine. Reuerentior poſteritatis ſum: & aliud ſcio eſſe Schedia, aliud Opera; nec ſubitaria hæc noſtra dedicanda in Memoriæ templo. Quid, quòd alij grauiùs etiam peccant? qui excipiunt aut intercipiunt dicta aut oratiunculas noſtras, & in contumeliam mei diuulgant. *Quid ad hæc Lector? num aſſentis ſuam non minùs verè quàm fortiter cauſſam peroranti? Ego certè, dictionis huius purpuræ, verborum meorum laciniam haud attexo. Saluere te cupio, & hunc Operum Indicem bono tuo perlegere; non meo vnius ſenſu, ſed ex formulâ, quam olim ipſe Auctor mihi praiuit, concinnatum. Quod ſupereſt, neſcire te nolim: Opera eius è typographeio Plantiniano iam omnia in lucem prodiiſſe, prout poſtremùm vel auxit vel recenſuit, ſolo in Senecam Philoſophum Commentario excepto; quem paullò ante mortem corrigere cœperat, & futuræ editioni præparare. ſed & hunc, etſi paucioribus emendatum vel auctum locis, à prælo Plantiniano mox exſpectabis.*

Ad Lect. libb. de Cruce.

Porrò

Porrò edendorum operum eam iampridem formam selegimus, quæ viuo Auctori præ aliis placeret; quæ & melioris litteraturæ candidatis commodior, nec publicis priuatisq; Bibliothecis esset indecora: adeò vt singulos quisque libros sibi comparare & facilè circumferre posit; eosdemq; si Bibliothecæ suæ ornamentum vniuersos esse velit, maiorem tamen editionis amplitudinem meritò haud requirat. In Tacito nihilominùs & Senecâ, quia grandius singuli volumen efficerent, augustiorem folij formam spectauimus; quam & in reliquis aliquando recudendis, cum bono Deo, addicimus, si hanc deinceps alteri præferendam Lector censeas. Iterùm salue, & faue.

INDEX OPERVM IVSTI LIPSI.

PRIMVS *Tomus* CRITICVS *est, complectitúrque* Opera omnia quę ad Criticam propriè spectant. *quorum hic ordo est:*

Variarum Lectionum Libri tres.

Antiquarum Lectionum Libri quinque: in quibus varia Scriptorum loca, Plauti præcipuè, illustrantur aut emendantur.

Epistolicarum Quæstionũ Libri quinque: in quîs ad varios Scriptores, pleræq; ad T. Liuium, Notæ.

Electorum Libri duo: in quibus, præter Censuras, varij prisci Ritus.

Ad Valerium Maximum Breues Notæ.

Animaduersiones in Tragœdias quę L. Annæo Senecæ tribuuntur.

Iudicium de Consolatione Ciceronis.

Satyra Menippæa. Somnium. Lusus in nostri æui Criticos.

Tomi huius appendix,

De rectâ pronuntiatione Latinæ linguæ Dialogus.

Secundus EPISTOLAS *continet; quarum decem sunt* CENTVRIÆ:

Miscellaneæ quinque: *è quibus* Quarta *&* Quinta Postumæ.

Centuria singularis ad Italos & Hispanos.

Centuria singularis ad Germanos & Gallos.

Centuriæ tres ad Belgas.

Tomi huius appendicula,

Epistolica Institutio, excepta è dictantis ore, *atque ipso approbante edita.*

Tertius ad PRVDENTIAM *ducit, vtpote* HISTORICVS; *&* ANTIQVITATEM *omnem, maximè* ROMANAM, *variè illustrat.*

De Militiâ Romanâ Libri quinque: Commentarius ad Polybium.

Poliorceticῶν, siue De Machinis, Tormentis, Telis, Libri quinque.

Admiranda, siue De Magnitudine Romanâ, Libri quattuor.

Saturnalium Sermonum Libri duo, qui de Gladiatoribus.

De Amphitheatro Liber: in quo forma ipsa Loci expres-

expreſſa, & ratio ſpectandi.

De Amphitheatris quæ extra Romam Libellus. in quo formæ eorum aliquot & typi.

De Veſtâ & Veſtalibus Syntagma.

De Bibliothecis Syntagma.

De Cruce Libri tres, ad ſacram profanámque hiſtoriam vtiles.

Diua Virgo Hallenſis. Beneficia eius & Miracula fide atque ordine deſcripta.

Diua Sichemienſis, ſiue Aſpricollis. Noua eius Beneficia & Admiranda.

Reiectiuncula Sannionis cuiuſdam Bataui.

Louanium, ſiue opidi & Academię eius Deſcriptio.

Quartus item HISTORICVS: *in quo*,

C. Cornelij Taciti opera quæ exſtant, emendata & Commentariis illuſtrata.

Diſpunctio Notarum Mirandulani Codicis ad Corn. Tacitum.

C. Velleius Paterculus cum Animaduerſionibus.

Quintus propriè ad PRVDENTIAM *& Ciuilem Doctrinam pertinet:*

Politicorum ſiue Ciuilis Doctrinę Libri ſex, qui ad Principatum maximè ſpectant.

De vnâ Religione aduerſus Dialogiſtam Liber: in quo tria Capita Libri quarti Politicorum explicantur.

Monita & exempla Politica. Libri duo, qui Virtutes & Vitia Principum ſpectant.

Leges Regiæ & Leges Decemuirales.

Diſſertatiuncula apud Sereniſſimos ALBERTVM

& ISABELLAM Belgarum Principes.
Commentarius in C. PlinI Secundi Panegyricum Traiano dictum.

Sextus ad SAPIENTIAM *ſpectat:*

De Conſtantiâ Libri duo, qui alloquium præcipuè continent in publicis malis.
Manuductionis ad Stoicam Philoſophiam Libri tres, *&*
Phyſiologiæ Stoicorum Libri tres, L. Annæo Senecæ, aliiſque Scriptoribus illuſtrandis.

Septimus, iſq; vltimus Tomus, pariter ad SAPIENTIAM*: in quo,*

L. Annæi Senecæ opera quæ exſtant, emendata & Scholiis illuſtrata.

NON *te dimitto Lector; ſed obiter moneo, plura à fecundiſſimo* LIPSI *ingenio manaſſe, quæ in Operum ſuorum numerum adſcribi noluit. vtpote* Antiquas Smetij Inſcriptiones *inſigniter auxit:* Titi Liuij primum Hiſtoriarum librum *egregiè reſtituit:* IulI Cæſaris Commentarios *accuratiſſimè emendauit: cui operæ nec ſuum inſcribi nomen paſſus eſt, ſatis ſuperq; feciſſe arbitratus, ſi publicæ vtilitati, & præſtantiſſimi Scriptoris gloriæ, non ſuæ ſtuduiſſet. Inſuper commodiorem Tomos hos compingendi rationem libens ſuggero. Nam cùm Tertius multo maior ſit, quàm qui vno volumine coarctetur; trifariàm bibliopegus eum diuidat, & primâ parte* Militiam Romanam *&* Poliorceti-

cetica, *secundâ* De Magnitudine Romanâ, De Gladiatoribus, De Amphitheatris, De Vestâ, & De Bibliothecis, *tertiâ* De Cruce, Diuam Virginem Hallensem & Sichemiensem, Reiectiunculam Sannionis, & Louanium *coniungat. quæ ipsa Tertij Tomi partitio, à dictâ formulâ quam Auctor præceperat, minimè abscedit. Secundi Tomi si cui nimia etiam moles videbitur, bifariàm cum partiatur, & priori parte* quinque Miscellaneas Cēturias, *alterâ* quinque reliquas *cum* Epistolicâ Institutione *comprehendat. Aliud haud volebam. At num liceat bonâ tuâ veniâ Lector, exiguum* PLANTINI & MORETI *monumentum hîc apponere, quorum operâ & typis immortalia diuini ingenij Opera publicam lucem aspexère? Si importunè forsan (prout aui huius iudicia sunt) atque indecorè à me fiat, in auum & patrem pietas nepotem & filium excuset. at verò pij* LIPSI *Manes hac ipsâ virorum sibi amicissimorum memoriâ scio gaudebunt, cùm* PLANTINVM *alterum se vocare olim soleat,* MORETVM *optimæ semper fidei amicum sit expertus. Itaque Epitaphiam vtriusque Inscriptionem, nec prorsus temerè subiungere mihi videor, nec te illibenter, saltem quam ipse* LIPSIVS PLANTINO *scripsit, lecturum confido.*

Epitaphium CHRISTOPHORI PLANTINI, quod in Cathedrali DEIPARÆ æde Antuerpiæ legitur, sub tabulâ CHRISTI iudicantis, à Iacobo de Backere, eleganti artifice, depictâ.

D. O. M. SACR.

CHRISTOPHORO PLANTINO TVRONENSI,

CIVI ET INCOLÆ ANTVERPIANO,

ARCHITYPOGRAPHO REGIO,

PIETATE, PRVDENTIA, ACRIMONIA INGENI MAGNO,

CONSTANTIA AC LABORE MAXIMO:

CVIVS INDVSTRIA ATQVE OPERA, INFINITA OPERA,

VETERA, NOVA,

MAGNO ET HVIVS ET FVTVRI SECVLI BONO,

IN LVCEM PRODIERVNT:

IOANNA RIVIERA CONIVX ET LIBERI HEREDESQVE,

ILLA OPT. VIRO, HI PARENTI,

MOESTI POSVERVNT.

TV QVI TRANSIS, ET HÆC LEGIS, BONIS MANIBVS

BENE APPRECARE.

VIXIT ANN. LXXV. DESIT HIC VIVERE

KAL. QVINTIL. ANNO CHRISTI CIↃ. IↃ. XXCIX.

Epitaphium IOANNIS MORETI, quod in dictâ æde & vrbe legitur, ſub tabulâ CHRISTI reſurgentis, quæ eſt à peritiſſimâ Petri Paulli RubenI manu.

CHRISTO RESVRGENTI SACR.

IOANNI MORETO ANTVERPIENSI,

MAGNI PLANTINI GENERO,

EIVSDEM VIRTVTVM ATQVE ARTIVM

LABORIS ET CONSTANTIÆ HEREDI:

QVEIS IVVENIS SENESCENTEM SOCERVM IVVIT,

VITA FVNCTVM SVPERSTES EXPRESSIT.

PVBLICE VTILISSIMVS, PRIVATIM BENIGNVS,

PASSIM MODESTVS, PROBVS, PRVDENS,

OMNIVM BONORVM ELOGIO BONVS,

VIXIT, PRÆCLARVM SVIS HONESTI EXEMPLVM,

ANNOS LXVII. MENSES IV.

OBIIT, INSIGNEM IN DEVM PIETATEM TESTATVS,

X. KAL. OCTOBR. M. DC. X.

MARTINA PLANTINA,

OPTIMO MARITO CVM LACRYMIS OPTIME APPRECATA,

SIBI ET POSTERIS MORTALITATIS MEMOR

P. C.

CENSVRA.

QVOD Iustum Lipsium, virtute & doctrina immortalem, orbi heu pridem ereptum, Fama hæc postuma dignè ac pro meritis celebret, eumque à detrectatorum calumniis vindicet; digna est quæ vtrumque Orbem circumuolet, & emeritum LIPSI nomen ad seros nepotes transmittat.

Laurentius Beyerlinck S. Theolog. Licent.
Canonicus Antuerp. Librorumq; censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantię, &c. Priuilegio cautum est; nequis IVSTI LIPSI FAMAM POSTVMAM, præter Martinæ Plantinæ viduæ, & Balthasaris & Ioannis filiorum Ioannis Moreti p.m. voluntatem, vllo modo imprimat, aut alibi impressam in Inferioris Germanię ditiones importet, venalémve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ graui pœnâ multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XVII. Ianuarij, M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ,

I. de Buschere.